

МОНГОЛ УЛСЫН
ДЭЭД ШҮҮХ

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

ЭМХЭТГЭЛ

2022 он

МОНГОЛ УЛСЫН
ДЭЭД ШҮҮХ

ШҮҮХИЙН СУРГАЛТ,
СУДАЛГАА, МЭДЭЭЛЛИЙН
ХҮРЭЭЛЭН

ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ
ЗӨВЛӨЛ

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

ЭМХЭТГЭЛ

2022 он

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

Хянан тохиолдуулсан: Д.МӨНХТУЯА *Улсын дээд шүүхийн
Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн*
Д.ЭРДЭНЭЧИМЭГ *Шүүхийн сургалт,
судалгаа, мэдээллийн хүрээлэнгийн
захирал*

Хэвлэлийн эх бэлтгэсэн: Б.ОДОНЧИМЭГ *Шүүхийн сургалт,
судалгаа, мэдээллийн хүрээлэнгийн хэвлэл,
олон нийттэй харилцах ахлах ажилтан*

Цаасны хэмжээ: 70x100/16

Хэвлэлийн хуудас: 25,3

Хэвлэлийн “Соёмбо Принтинг” ХХК-д хэвлэв.

ӨМНӨХ ҮГ

Монгол Улсын шүүхийн тухай хууль (шинэчилсэн найруулга)-иар шүүх хэрэг, маргааныг хэрхэн шийдвэрлэсэн тухайгаа олон нийтэд мэдээлэх, ингэхдээ хэргийг хянан шийдвэрлэсэн шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн шүүхийн шийдвэрийг тухай бүр биечлэн, ойлгомжтой байдлаар бичгээр тайлбарлахаар заасан, уг зохицуулалтын хэрэгжилтийг хангах хүрээнд, Улсын дээд шүүхийн тогтоолыг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар мэдээлэх хэлбэр, агуулга, арга зүйг тодорхойлох ажлыг зохион байгуулж, шүүгч нарт арга зүйн туслалцаа үзүүлэх зорилготой Ажлын хэсэг анх 2022 оны 05 дугаар сард байгуулагдсан.

Улсын дээд шүүхээс санаачлан, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэнтэй хамтран, “Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх нь” сэдэвт уулзалт хэлэлцүүлгийг нийслэлийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч нарын хүрээнд 2022 оны 6 дугаар сарын 9-ны өдөр зохион байгуулж, шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх олон улсын жишиг, арга зүй, дотоодын хууль тогтоомжийн хүрээ, шүүхийн мэдээллийн практик, шүүх, шүүн таслах ажиллагаатай холбоотой мэдээ мэдээллийн анализ судалгааны дүн зэргийг хэлэлцсэний дүнд, шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх талаар нэгдсэн бодлого, зохион байгуулалтаар хангах ажлыг зохион байгуулах шаардлагатай гэж үзсэн юм.

Үүний үндсэн дээр, 2022 оны 6 дугаар сард Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн дарга нарын хамтарсан тушаалаар “Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх журам” боловсруулах, шүүхийн үйл ажиллагаа олон нийтэд нээлттэй, ил тод байх нэгдмэл бодлого, зохион байгуулалтын дэд бүтцийг бүрдүүлэх зорилгоор, нийслэл дэх давж заалдах шатны шүүхийн болон төвийн дүүргүүдийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч нарын бүрэлдэхүүнтэй Ажлын хэсгийг мөн байгуулж, хоёр Ажлын хэсэг өнгөрсөн 6 сар гаруй хугацаанд ажиллав.

Энэ хугацаанд бид “шүүгч гаргасан шийдвэрийн үндэслэлээ өөрөө тайлбарлах”, “үндэслэл нь олон нийтэд ойлгомжтой байх”, “мэдээллийг цаг тухайд нь олон нийтэд хүргэх” агуулга, зорилгыг тодорхойлж, үүнийг бодитой хэрэгжүүлэхээр чармайн ажиллаж ирлээ.

Энэхүү ажил нь шүүгч бидний өөрсдийн үүсгэл, санаачилга бөгөөд, шүүгч гаргасан шийдвэрийн үндэслэлээ өөрөө, олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар, цаг тухайд нь бичгээр гаргаж тайлбарлах нь хуульд заасан чиг үүргээс гадна, шүүхийн шийдвэрийн талаарх үнэн, зөв мэдээллийг албан ёсны эх сурвалжаас нь олон нийтэд хүргэх, ингэснээр олон нийтийн шүүхэд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх, шүүхийн үйл ажиллагааг ил тод, нээлттэй байлгах, иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх, улмаар шүүгч, шүүхийн үйл ажиллагааны талаарх бодитой, зөв төсөөллийг бий болгоход чухал ач холбогдолтой болохыг гүнээ ухамсарлаж, бид санал нэгтэй, хамтарч ажиллалаа.

Та бүхэнд танилцуулж буй энэхүү эмхэтгэл нь шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх талаарх бидний хийж, хэрэгжүүлэхээр зорьж буй их ажлын анхны гэрэлт тусгал нь болж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг олон нийтэд ойлгуулах, “шүүхийн шийдвэр”-ийн талаарх үнэн зөв төсөөллийг олон нийтэд бий болгоход зохих хувь нэмрээ оруулж, шүүгч гаргасан шийдвэрийн үндэслэлээ олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар тоймлон тайлбарлахад шүүгч нарт гарын авлага, туслагч нь болно гэдэгт итгэж байна.

Ажлын хэсэгт түүчээлэн ажилласан Улсын дээд шүүхийн шүүгчид, нийслэлийн анхан болон давж заалдах шатны 16 шүүхийн Ерөнхий шүүгч нар Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн гишүүд, Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэн, “Шүүхийн шийдвэрийн тойм”-ыг олон нийтэд нийтлэх түгээж ажилласан Хэвлэл мэдээллийн алба, хэлтэс болон шүүхүүдийн Тамгын газар түүний холбогдох бүрэлдэхүүн, бүгдэд талархал илэрхийлье.

АЖЛЫН ХЭСГИЙН АХЛАГЧ Д.МӨНХТУЯА
Улсын дээд шүүхийн шүүгч,
Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ, ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГЫН ХАМТАРСАН ЗАХИРАМЖ

2022 оны 06 дугаар
сарын 22-ны өдөр

Дугаар 40/01

Улаанбаатар
ХОТ

Ажлын хэсэг байгуулах тухай

Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.3, 81 дүгээр зүйлийн 81.5 дахь хэсгийг үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх арга зүйг тодорхойлох, мэдээллийн дэд бүтцийг оновчтой болгох, холбогдох журам, баримт бичгийн төсөл боловсруулах ажлын хэсгийг шүүгчдийн саналыг харгалзан дараах бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсугай.

Ажлын хэсгийн ахлагч:

Д.Мөнхтуяа

(Улсын дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн)

Гишүүд:

Н.Баасанжав

(Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн гишүүн)

Н.Отгончимэг

(Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн гишүүн)

А.Отгонцэцэг

(Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн гишүүн)

Д.Мягмаржав

(Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)

Ж.Оюунтунгалаг

(Нийслэлийн Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)

Д.Батбаатар

(Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)

Ц.Батсүрэн

(Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)

Н.Одонтуул

(Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)

Ж.Болдбаатар

(Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)

Б.Халиун

(Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)

Ц.Цэрэндулам	(Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)
Н.Оюунтуяа	(Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)
С.Буд	(Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)
О.Жанчивнямбуу	(Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)
Б.Батболор	(Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)
Д.Дашдондов	(Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)
М.Баясгалан	(Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)
Д.Даваасүрэн	(Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)
Б.Хишигбаатар	(Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч)

Нарийн бичгийн дарга:

Д.Эрдэнэчимэг	(Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэнгийн захирал)
Б.Гандулам	(Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн Хэвлэл, мэдээллийн хэлтсийн дарга)

2. Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх арга зүйг тодорхойлох, мэдээллийн дэд бүтцийг оновчтой болгох, холбогдох журам, баримт бичгийн төсөл боловсруулахад шаардагдах судалгаа, мэдээллээр хангаж ажиллахыг ажлын хэсгийн нарийн бичгийн дарга нар /Д.Эрдэнэчимэг, Б.Гандулам/-т, төсөл боловсруулж, танилцуулахыг ажлын хэсгийн ахлагч /Д.Мөнхтуяа/-д тус тус үүрэг болгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН
ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ

.....
Д.ГАНЗОРИГ

ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН
ДАРГА

.....
Д.ЗҮМБЭРЭЛЛХАМ

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧИЙН ЗАХИРАМЖ

2022 оны 05 сарын
24 өдөр

Дугаар 33

Улаанбаатар
хот

Ажлын хэсэг байгуулах тухай

Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.3, 22 дугаар зүйлийн 22.11, 27 дугаар зүйлийн 27.1.4, 27.1.8 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх арга зүйг тодорхойлох, мэдээллийн дэд бүтцийг оновчтой болгох, холбогдох журам, баримт бичгийн төсөл боловсруулах ажлын хэсгийг дараах бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсугай.

Ажлын хэсгийн ахлагч:

Д.Мөнхтуяа

Улсын дээд шүүхийн шүүгч

Гишүүд:

Д.Эрдэнэбалсүрэн

Улсын дээд шүүхийн шүүгч

Г.Банзрагч

Улсын дээд шүүхийн шүүгч

П.Соёл-Эрдэнэ

Улсын дээд шүүхийн шүүгч

С.Заяадэлгэр

Тамгын газрын дарга

Д.Эрдэнэчимэг

Шүүхийн сургалт, судалгаа,
мэдээллийн хүрээлэнгийн захирал

Нарийн бичгийн дарга:

Р.Ганпүрэв

Хэвлэл мэдээлэл, олон нийттэй
харилцах хэлтсийн дарга

2. Ажлын төлөвлөгөө батлан хэрэгжүүлж, гүйцэтгэлийн явц, үр дүнг тухай бүр танилцуулж ажиллахыг Ажлын хэсгийн ахлагч (Д.Мөнхтуяа)-д үүрэг болгосугай.

3. Ажлын хэсгийг шаардлагатай мэдээлэл, судалгаагаар хангахыг Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэн (Д.Эрдэнэчимэг)-д, техник, зохион байгуулалтын туслалцаа үзүүлэн, ажиллах нөхцөлөөр хангаж ажиллахыг Тамгын газар (С.Заяадэлгэр)-т тус тус даалгасугай.

ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ

Д.ГАНЗОРИГ

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙГ ОЛОН НИЙТЭД МЭДЭЭЛЭХ АРГА ЗҮЙГ ТОДОРХОЙЛОХ УДИРДАМЖ

2022 оны 06 сарын 23-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Ажлын хэсгийн үйл ажиллагааны зорилго:

Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4-т “Шүүх өөрийн цахим хуудастай байх бөгөөд шийдвэр, үйл ажиллагаагаа олон нийтэд тогтмол мэдээлнэ”, 12.5-д “Шүүх хэрэг, маргааныг хэрхэн шийдвэрлэсэн тухай Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль, Байгууллагын нууцын тухай хууль, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуулиар хамгаалагдсан нууц, хүний эмзэг мэдээлэлд хамаарахаас бусад мэдээллийг олон нийтэд мэдээлнэ. Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх журмыг Ерөнхий зөвлөл батална” гэж, түүнчлэн, уг хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.10-т “Олон нийтийг мэдээллээр хангах, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журмыг тайлбарлах зорилгоор шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар мэдээлнэ”, 22.11-т “Хэргийг хянан шийдвэрлэсэн шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн шүүхийн шийдвэрийг тухай бүр биечлэн, ойлгомжтой байдлаар бичгээр тайлбарлана”, 24.1-д “... шүүхийн шийдвэрийн хураангуйг бэлтгэх, олон нийтэд мэдээлэх үүрэг бүхий Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэн Улсын дээд шүүхийн дэргэд ажиллана” гэж тус тус зааснаар шүүхийн үйл ажиллагаа нээлттэй, ил тод байх, шүүн таслах ажиллагаа, шүүхийн шийдвэр, шийдвэрийн үндэслэл нь хэргийн оролцогчид, цаашлаад олон нийтэд ойлгомжтой, ил тод байх шаардлагыг шинэчлэн батлагдсан Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулиар хуульчилжээ.

Шүүхийн үйл ажиллагаа, шүүн таслах ажиллагаа болон шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх, тайлбарлах талаарх дээрх хуулийн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд шүүх, шүүх бүрэлдэхүүн, шүүгч болон Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэн хамтран ажиллах хэрэгцээ шаардлага үүсч байна.

Ажлын хэсгийн үйл ажиллагааны зорилго нь шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх талаар хуулиар оногдуулсан дээрх үүргийг шүүх, шүүх бүрэлдэхүүн, шүүгч хэрхэн оновчтой, зөв хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлох, шүүхийн шийдвэр, шүүн таслах ажиллагааны талаарх бодит үнэнд нийцэхгүй сөрөг, ташаа мэдээллийн хор нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, хариу арга хэмжээ авах, олон нийтийг үнэн зөв мэдээллээр

хурдан шуурхай хангах үйл ажиллагааны стратеги, удирдлага, зохион байгуулалтыг хангаж, үйл ажиллагааг тогтмолжуулахад оршино.

Улс орон даяар хэрэгжиж байгаа төсвийн хэмнэлтийн горим, санхүү төсвийн хүндрэлтэй байдлын улмаас Ажлын хэсэгт орон нутгийн шүүхээс төлөөлөл оролцуулах боломжгүй байгаа тул Ажлын хэсэг нь үйл ажиллагааныхаа хүрээнд, бусад шүүх, шүүгчийн саналыг авах, онлайн хэлбэрээр хэлэлцүүлэг, ярилцлага хийх зэргээр хамтран ажиллах, түүнчлэн, Ажлын хэсгийн үйл ажиллагааны тайлан, хүрсэн үр дүн, Ажлын хэсгээс боловсруулсан журам, заавар, аргачлалыг Нийт шүүгчийн чуулган (2023)-д танилцуулж, хэлэлцүүлэх бэлтгэлийг хангана.

Баримтлах зарчим:

- Шүүхийн үйл ажиллагаа олон нийтэд нээлттэй, ил тод байх
- Олон нийтийг үнэн зөв мэдээллээр хурдан шуурхай хангах
- Шүүгч- шүүх- ШЕЗ, ШССМХ хамтран ажиллах
- Шүүгч-мэдээллийн эх сурвалж байх
- Ерөнхий шүүгч нарын манлайлал, оролцоонд тулгуурлах

Ажлын хэсгийн хүрээнд хийгдэх ажлууд:

- Нийслэл дэх анхан болон давж заалдах шатны нийт шүүх болон Улсын дээд шүүхээс шүүн таслах ажиллагаа болон шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар мэдээлэх зохион байгуулалтын бүтцийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сургалт судалгаа мэдээллийн хүрээлэнтэй хамтран бий болгох;
- Шүүн таслах ажиллагааны талаар болон шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар мэдээлэх үйл ажиллагаанд бүх шатны шүүхүүд, шүүгч нар болон Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэн хамтран ажиллах зарчим, үйл ажиллагааны хэлбэрийг оновчтой тогтоох;
- Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэнгээс дээрх асуудлаар шүүгч нарт туслалцаа үзүүлэх, хамтран ажиллах загварыг бий болгох, ШЕЗ, ШССМХ-ээс боловсруулсан журмын төслүүдийг боловсронгуй болгох, төсөлд өгөх саналыг боловсруулах;
- тухайн шүүгч, шүүхээс гаргасан шийдвэрийнхээ үндэслэл, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журмыг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар тайлбарлах, мэдээлэх арга зүйг тодорхойлох, мэдээлэх,

тайлбарлах аргачлал, загвар гаргах, шаардлагатай тохиолдолд журмын төсөл боловсруулах, гарын авлага, заавар гаргах;

- шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар мэдээлэх, тайлбарлахтай холбоотой бусад улс орнуудыг шүүхийн ижил төрлийн үйл ажиллагааны туршлагыг судлах;
- журам, заавар, аргачлал боловсруулахдаа орон нутгийн шүүхүүд, шүүгчдийн саналыг авах;
- Ажлын хэсгийн үйл ажиллагааны тайлан, хүрсэн үр дүн, Ажлын хэсгээс боловсруулсан журам, заавар, аргачлалыг Нийт шүүгчийн чуулган (2023)-д танилцуулж, хэлэлцүүлэх бэлтгэлийг хангах;

Хугацаа: 2022 оны 06 сарын 20-ний өдрөөс 2023 оны 03 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэл

Хүрэх үр дүн:

Нийслэл дэх анхан болон давж заалдах шатны нийт шүүх болон Улсын дээд шүүхээс гаргасан шийдвэрийнхээ үндэслэл, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журмыг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар тайлбарлах, мэдээлэх зохион байгуулалтын бүтэц болон арга зүй тодорхой болно. Энэ хүрээнд, шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар мэдээлэх үйл ажиллагаанд бүх шатны шүүхүүд, шүүгч нар болон Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэн хамтран ажиллах зарчим, үйл ажиллагааны хэлбэр тодорхой болж, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэнгээс дээрх асуудлаар шүүгч нарт туслалцаа үзүүлэх, хамтран ажиллах загвар бий болно.

Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэхтэй холбоотой ШЕЗ-ээс боловсруулах журам, ШССМХ-ээс одоо боловсруулсан байгаа Шүүхийн шийдвэрийн хураангуй бэлтгэх аргачлалын төслүүдэд мониторинг хийж, Ажлын хэсэг тодорхой санал өгснөөр уг аргачлал, журмууд нь шүүх, шүүгчийн хэрэгцээ шаардлагад бүрэн нийцсэн, үр дүнтэй хэрэгжих боломжтой болно.

Анхан болон давж заалдах, хяналтын шатны шүүхийн шүүн таслах ажиллагааны явцад олон нийтэд мэдээлэл өгөх, тайлбарлах, олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар шүүхийн шийдвэрийг мэдээлэх үйл ажиллагаа нийслэл дэх анхан болон давж заалдах, хяналтын шатны шүүхийн хэмжээнд тогтмолжсон байна.

Шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журмыг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар тайлбарлах, мэдээлэх үйл

ажиллагаанд шүүхийн хэвлэл, олон нийттэй харилцах алба болон мэдээллийн эх сурвалж (шүүгч), Тамгын газрын оролцоо, ажлын уялдаа холбоо сайжирч, тус тусын чиг үүрэг, хариуцлага тодорхой болно.

Шүүн таслах ажиллагааны явцад болон шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар мэдээлэх, тайлбарлах үйл ажиллагаа тогтмолжиж, олон нийтийг үнэн зөв мэдээллээр хурдан шуурхай хангаснаар олон нийтэд шүүхийн шийдвэр, шүүн таслах ажиллагааны талаарх бодит үнэнд нийцэхгүй сөрөг, ташаа мэдээлэл тарах боломж хязгаарлагдаж, шүүх, шүүгчийн бие даасан хараат бус байдлыг хангахад эерэг нөлөө үзүүлнэ, шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэлийг нэмэгдүүлнэ.

-- оОо --

Шүүхийн шийдвэрийн тойм бичих загвар

ГАРЧИГ

Шийдвэрийн дугаар:

Хүчин төгөлдөр болсон /хүчин төгөлдөр болоогүй/

он сар өдөр, шийдвэр-тойм: дугаар ...

ТЕКСТ

Санамж:

Энэ тойм нь бүрэн гүйцэд шүүхийн шийдвэр биш бөгөөд түүнийг орлохгүй, зөвхөн шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар мэдээлэн хүргэх зорилготой болно.

Шийдвэрийг бүтнээр нь үзэх бол:/холбоос/

Тойм бэлтгэсэн: /шүүхийн нэр, шүүгчийн албан тушаал, нэр/

Шүүхийн процессын тойм бичих загвар

ГАРЧИГ

Шийдвэрийн дугаар:

Хүчин төгөлдөр болсон /хүчин төгөлдөр болоогүй/

он сар өдөр, шийдвэр-тойм: дугаар ...

ТЕКСТ

Санамж:

Энэ тойм нь бүрэн гүйцэд шүүхийн шийдвэр биш бөгөөд түүнийг орлохгүй, зөвхөн шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар мэдээлэн хүргэх зорилготой болно.

Шийдвэрийг бүтнээр нь үзэх бол:/холбоос/

Тойм бэлтгэсэн: /шүүхийн нэр, шүүгчийн албан тушаал, нэр/

НЭГ: ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	15
ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙН ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	15
УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	15
ДАВЖ ЗААЛДАХ ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	27
АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	41
ИРГЭНИЙ ХЭРГИЙН ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	103
УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	103
ДАВЖ ЗААЛДАХ ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	115
АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	129
ЗАХИРГААНЫ ХЭРГИЙН ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	187
УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	187
ДАВЖ ЗААЛДАХ ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	203
АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ	212
ХОЁР: ШҮҮХИЙН ПРОЦЕССЫН ТОЙМ	227
ДАВЖ ЗААЛДАХ ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ПРОЦЕССЫН ТОЙМ	227
АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ПРОЦЕССЫН ТОЙМ	239
ГУРАВ: ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙГ ОЛОН НИЙТЭД	
МЭДЭЭЛЭХ ЖУРАМ	279
ХАВСРАЛТ	282

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ
ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ

УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

АВТЫН ОСЛЫН УЛМААС ЗӨВХӨН ЭД ХӨРӨНГӨД ХОХИРОЛ УЧИРСАН БОЛ ГЭМТ ХЭРЭГТ ТООЦОХГҮЙ

Иргэн Б.Г том оврын тээврийн хэрэгсэл жолоодож явахдаа зам тээврийн осол гаргаж, 12 хүний авто машиныг мөргөж, нийт дүнгээр 100 гаруй сая төгрөгийн хохирол, 2 хүний эрүүл мэндэд хөнгөн гэмтэл учруулжээ.

Прокуророос иргэн Б.Г-ийн уг үйлдэл нь хөдөлгөөний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг гэж үзэж, яллах дүгнэлт үйлдэн шүүхэд ирүүлсэн ч анхан шатны шүүхээс Б.Г-г гэмт хэрэг үйлдээгүй гэж дүгнэн цагаатгажээ.

Харин давж заалдах шатны шүүх уг шийдвэрийг буруутгаж, хэргийг анхан шатны шүүх дахин хэлэлцэх нь зүйтэй гэж үзсэн байна.

Иргэн Б.Г-ийн өмгөөлөгчийн гаргасан гомдлоор Улсын дээд шүүх хэргийг хянаж үзээд анхан шатны шүүхийн шийдвэр хуульд нийцсэн, зөв гэж дүгнэжээ.

Учир нь прокурор иргэн Б.Г-г яллахдаа Эрүүгийн хуулийн 27.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.4 дэх заалтад заасан буюу жолооч зам тээврийн осол гаргаж бусдын эд хөрөнгөд их хэмжээний хохирол учруулсан гэмт хэрэг үйлдсэн гэж буруутгасан бол тухайн гэмт хэргийн үндсэн бүрэлдэхүүний шинжид эд хөрөнгийн хохирол дангаар хамаарахгүй, харин уг заалтад “Авто тээврийн хэрэгслийн жолооч хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, түүнд нийцүүлэн гаргасан захиргааны хэм хэмжээний актыг зөрчсөний улмаас хүний эрүүл мэндэд хүндэвтэр хохирол учруулсан бол...” гэмт хэрэг гэж тооцохоор заасан байна.

Өөрөөр хэлбэл, Эрүүгийн хуулийн 27.10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “хүний эрүүл мэндэд хөнгөн гэмтэл учруулсан”, эсхүл “эд хөрөнгөд хохирол учруулсан” үйлдлийг гэмт хэрэгт тооцохоор тодорхойлж заагаагүй тул Г-ийн үйлдсэн авто тээврийн хэрэгсэл жолоодох үедээ осол гаргаж, бусдын автомашиныг мөргөж, эд хөрөнгөд хохирол учруулсан, хүний эрүүл мэндэд хөнгөн гэмтэл учруулсан үйлдлийг гэмт хэрэгт тооцохгүй, энэ талаарх анхан шатны шүүхийн шийдвэр үндэслэлтэй байна гэж үзжээ.

Иргэн Б.Г-ийн дээрх үйлдэл нь гэмт хэрэг үйлдсэнд тооцогдохгүй боловч хөдөлгөөний аюулгүй байдал, замын хөдөлгөөний дүрэм, журмыг зөрчсөн зөрчилд Зөрчлийн тухай хуульд заасан шийтгэл оногдуулах боломжтой, мөн бусдад учруулсан хохирлыг Иргэний хуульд заасан журмаар шийдвэрлэх нь зүйтэй гэж шүүх дүгнэсэн байна.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Д.Эрдэнэбалсүрэн

ХАРЬААЛЛЫН БУС ХҮҮХДИЙГ ЦЭЦЭРЛЭГТ ЭЛСҮҮЛЖ, ХАХУУЛЬ АВЧЭЭ

Иргэн Б.Н нь цэцэрлэгийн эрхлэгчээр ажиллаж байхдаа нутаг дэвсгэрийн харьяалалд багтаагүй хүүхдийг цэцэрлэгт элсүүлж, 500 мянган төгрөгийн хахууль авсан, харин хүүхдийн ээж О.Х өөрт давуу байдал бий болгох үүднээс түүнд хахууль өгсөн хэрэгт холбогдож, прокуророос Б.Н, О.Х нарыг хахууль авах, өгөх гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутай гэж дүгнэж, яллах дүгнэлт үйлдэн шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Анхан шатны шүүх Б.Н-г нийтийн албан тушаалтан хахууль авах гэмт хэрэг үйлдсэн гэж үзэж, 10 сая төгрөгөөр торгох ял шийтгэж, нийтийн албанд ажиллах эрхийг 5 жилийн хугацаагаар хасах нэмэгдэл ял оногдуулж, хахуульд авсан 500 мянган төгрөгийг гаргуулан улсын орлогод оруулахаар шийдвэрлэжээ. Харин О.Х-г өөрийн ашиг сонирхлын төлөө нийтийн албан тушаалтанд хахууль өгсөн гэм буруутай гэж дүгнэн, 2 сая 700 мянган төгрөгөөр торгох, нийтийн албанд ажиллах эрхийг 2 жилийн хугацаагаар хасах ял шийтгэсэн байна.

Шүүгдэгч Б.Н болон түүний өмгөөлөгч нараас “... хахууль аваагүй, харин хуульд нийцүүлэн тогтоосон дүрмийн хүрээнд хандив авч, цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд зарцуулж, зохих журмын дагуу тайлагнасан” гэх агуулгаар гомдол гаргасныг давж заалдах шатны шүүх хянан үзээд анхан шатны шүүх хуульд нийцсэн, үндэслэл бүхий шийдвэр гаргасан гэж дүгнэжээ.

Шүүгдэгч Б.Н болон түүний өмгөөлөгч нараас “хандив авч, цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд зарцуулж, зохих журмын дагуу тайлагнасан нь гэмт хэрэг биш” гэх боловч цэцэрлэгийн эрхлэгч Б.Н нь иргэн О.Х-ээс анх 500 мянган төгрөгийг байгууллагын бус, өөрийн хувийн нэрийн дансаар хүлээн авсан, уг мөнгийг хувийн хэрэгцээндээ зориулж захиалсан тавилгын үнийг төлөх зорилгоор өөр байгууллагын дансанд шилжүүлсэн нь нотлох баримтаар тогтоогдсон тул энэ үйлдэл нь албаны үүргээ хувийн зорилгодоо ашигласан гэмт хэрэг мөн гэж шүүх үзсэн байна.

Өөрөөр хэлбэл, цэцэрлэгийн эрхлэгч Б.Н нь албаны үүргээ хувийн зорилгодоо ашигласнаар гэмт хэрэг төгссөн гэж үзэж, Улсын дээд шүүхээс хоёр шатны шүүхийн шийдвэрийг хэвээр үлдээжээ.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Д.Эрдэнэбалсүрэн

БАЙГУУЛЛАГЫН ХӨРӨНГИЙГ ХАРИУЦАЖ БАЙГАА ЭТГЭЭД ДУР МЭДЭН АВЧ АШИГЛАСНЫГ “ЗАВШИХ” ГЭМТ ХЭРЭГ ГЭЖ ҮЗНЭ

Иргэн Г нь “Х” ХХК-д манаачаар ажиллаж байхдаа тус компанийн захирал Б-н эзэмшлийн аккумулятор, шахдаг хөөс, усны сав, түлш зэрэг эд зүйлийг дур мэдэн авч, 5.729.900 төгрөгийн хохирол учруулсан хэрэгт холбогдсон. Прокуророос Г-г бусдын эд хөрөнгийг нууцаар, хүч хэрэглэхгүйгээр хулгайлах гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутай гэж үзэн яллах дүгнэлт үйлдэж, хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

Анхан шатны шүүх Г-г “хулгайлах” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, 2 жил 6 сарын хугацаагаар хорих ялаар шийтгэснийг давж заалдах шатны шүүх хэвээр үлдээсэн байна.

Шүүгдэгчийн өмгөөлөгч хяналтын шатны шүүхэд “...1.300 литр түлш байсан эсэхийг бүрэн тогтоогоогүй...” тул хэргийг прокурорт буцааж өгнө үү гэсэн гомдол гаргасан. Улсын дээд шүүх хэргийг хянан хэлэлцээд Г-ийн үйлдэл нь хэрэгт авагдсан нотлох баримтуудаар хангалттай тогтоогдсон, харин анхан болон давж заалдах шатны шүүх Эрүүгийн хуулийг буруу хэрэглэсэн байна гэж дүгнэн, шүүхийн шийдвэр, магадлалд өөрчлөлт оруулав.

Хуульд итгэмжлэгдэн хариуцсан этгээд гэж аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдээс өөрийн өмчийг хариуцуулахаар үүрэг хүлээлгэсэн, эсхүл хууль буюу гэрээнд зааснаар бусдын өмчийг итгэмжлэн хариуцах үүрэг хүлээсэн этгээдийг ойлгоно гэж заажээ. Ийнхүү үүрэг хүлээсэн шинжээрээ бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах гэмт хэргээс ялгагддаг бөгөөд завших гэмт хэрэг нь өмчлөгчийн эд хөрөнгийг итгэмжлэн хариуцах үүрэг хүлээсэн этгээд зохих зөвшөөрөл авалгүйгээр дур мэдэн бүрэн бүтэн байдлаас ямар нэгэн хэсгийг тасалж, бусдад шилжүүлж, үрэгдүүлсэн, эсхүл өөрөө авч завшсан идэвхтэй үйлдлээр илэрнэ.

Шүүгдэгч Г-ийн хувьд “Х” ХХК-д манаачаар ажиллаж, бусдын өмчийг хариуцах үүрэг хүлээсэн этгээд байх тул хяналтын шатны шүүхээс иргэн Г-ийн үйлдлийг “хулгайлах” биш, “хөрөнгө завших” гэмт хэргийн шинжтэй байна гэж дүгнэж, зүйлчлэлийг өөрчлөн, 1 жил хорих ял оногдуулсан байна.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Б.Амарбаясгалан

ПОС ТӨХӨӨРӨМЖИД ХУУРАМЧ КАРТ УНШУУЛЖ, МӨНГӨ АВСАН ҮЙЛДЛИЙГ ХУЛГАЙЛАХ ГЭМТ ХЭРЭГ ҮЙЛДСЭН ГЭЖ ҮЗЭВ

Иргэн Б нь өөрийн нөхөр гадаад улсын иргэн Ло-той хамтран, “аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаанд зориулах” нэрийдлээр арилжааны банкны төлбөр тооцооны ПОС төхөөрөмжийг ашиглах эрх үүсгэн авч, уг төхөөрөмжөө Монгол Улс болон гадаад улсын нутаг дэвсгэрт зөөвөрлөн олон удаагийн үйлдлээр хуурамч цахим карт уншуулж, арилжааны банкны 170 гаруй сая төгрөгийг хулгайлсан гэмт хэрэгт холбогдон шалгагдаж, прокуророос яллах дүгнэлт үйлдэн шүүхэд шилжүүлжээ.

Анхан шатны шүүхээс Б, Ло нарыг бүлэглэн, бусдын эд хөрөнгийг их хэмжээгээр хулгайлсан, мөн хуурамчаар үйлдсэн цахим картыг мэдсээр байж төлбөр тооцооны хэрэгсэл болгон ашигласан гэмт хэргүүдийг үйлдсэн гэм буруутай гэж үзэж, тус бүр 3 жил хорих ял шийтгэсэн байна.

Давж заалдах шатны шүүхээс “ ... тухайн этгээдүүд нь бусдын эд хөрөнгийг хулгайлаагүй, харин бусдын эд хөрөнгийг залилсан, мөн хуурамч цахим карт ашигласан гэмт хэрэг үйлдсэн” гэсэн хууль зүйн дүгнэлт хийж, анхан шатны шүүхээс Ло-д оногдуулсан ял шийтгэлийг түүний гэм бурууд тохирсон гэж үзэн хэвээр үлдээж, Б-ийн хувьд уг гэмт хэрэгт оролцсон оролцоо, хувийн байдал зэргийг харгалзан хорих ялыг нь торгох ял болгон өөрчилжээ.

Өмчлөх эрхийн эсрэг үйлдсэн гэмт хэргийг ийнхүү зөрүүтэй дүгнэж, өөр өөрөөр зүйлчилж шийдвэрлэсэн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэр, магадлалыг Улсын дээд шүүх хянаад Б, Ло нарыг хулгайлах гэмт хэрэг үйлдсэн гэж үзсэн анхан шатны шүүхийн дүгнэлтийг хуульд нийцсэн гэж үзэв.

Залилах гэмт хэргийн хувьд хохирогч нь гэмт хэрэгтний заль мэхэнд автаж, төөрөгдөлд орсны улмаас өөрийн өмчлөл, эзэмшилд байгаа эд хөрөнгө, эд зүйлсийг сайн дураараа, ухамсарт хандлагаар гэмт хэрэгтэнд шилжүүлж өгсөн байдаг. Харин хулгайлах гэмт хэргийн хувьд гэмт хэрэгтэн хохирогчийн эд хөрөнгийг нь нууц, далд аргаар өөрт нь мэдэгдэлгүйгээр авсныг ойлгох тул цахим төлбөрийн системд нууцаар, хууль бусаар нэвтэрч, бусдын эд хөрөнгийг эзэмшигч, өмчлөгчид нь мэдэгдэлгүйгээр авсан Б, Ло нарын үйлдэл нь хулгайлах гэмт хэргийн ойлголтод хамаарна гэсэн дүгнэлтийг хяналтын шатны шүүх хийсэн байна.

Мөн шүүгдэгч Б-ийн гэмт хэрэг үйлдсэн нөхцөл байдал, гэмт хэрэгт хамтран оролцсон оролцооны шинж, гүйцэтгэсэн үүрэг, гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрч, учруулсан хохирлыг бүрэн нөхөн төлсөн болон бага насны хоёр хүүхэдтэй, биеийн эрүүл мэндийн байдал зэргийг харгалзан үзэж, анхан шатны шүүхээс оногдуулсан ялыг хөнгөрүүлэх боломжтой гэж үзэж, хулгайлах гэмт хэрэгт 1 жил хорих ял, цахим карт хуурамчаар үйлдсэнийг мэдсээр байж ашигласан гэмт хэрэгт торгох ял оногдуулж, эдгээр ялыг тус тусад нь эдлүүлэхээр шийдвэрлэв.

Харин шүүгдэгч Ло-гийн хувьд анхан болон давж заалдах шатны шүүхээс оногдуулсан ял нь түүний гэм бурууд тохирсон гэж үзэж, хэвээр үлдээсэн байна.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Д.Эрдэнэбалсүрэн

НӨХРИЙНХӨӨ ТАЛААР ХУДАЛ МЭДҮҮЛЭГ ӨГСӨН ГЭЖ ЯЛ ШИЙТГЭСЭН НЬ ХҮНИЙ ЭРХИЙГ ЗӨРЧСӨН

Иргэн Б нь төрсөн хүү М-тэй бүлэглэн иргэн Н-ын биед гараар болон төмрөөр цохиж олон тооны амь насанд аюултай гэмтлүүдийг үүсгэн гавал тархины ил гэмтэл учруулан санаатай алсан, улмаар цогцсыг тээврийн хэрэгслээр зөөвөрлөн тогтоол усанд живүүлсэн, хохирогчийн унаж явсан мотоциклыг тогтоол усанд хаяж гэмт хэргээ нуун далдлах зорилгоор бусдын эд хөрөнгийг хууль бусаар устгаж, 2,200,000 төгрөгийн хохирол учруулсан гэмт хэрэгт холбогджээ. Харин Б-ийн эхнэр Ө-г мөрдөн шалгах ажиллагааны үед үнэн зөв мэдүүлэг өгөхөө илэрхийлж баталгаа гаргасны дараа зориуд худал мэдүүлэг өгсөн гэмт хэрэгт шалгаж, Б, М, Ө нарт холбогдох хэрэгт прокуророос яллах дүгнэлт үйлдэн шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Анхан болон давж заалдах шатны шүүх Б, М нарыг бүлэглэн хүнийг санаатай алсан, гэмт хэргээ нуун далдлах зорилгоор бусдын эд хөрөнгийг устгасан, Ө-г худал мэдүүлэг өгөх гэмт хэргийг тус тус үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, Б, М нарт хорих, Ө-д торгох ял оногдуулжээ.

Дээд шүүх хэргийг хэлэлцээд мөрдөгч нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 1.4, 31.2 дугаар зүйлийн 1-д заасныг зөрчиж, хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу **сэжигтнээр тооцогдоогүй** М-ээс сэжигтний мэдүүлэг авснаас гадна түүнийг холбогдуулан мөрдөн шалгаж буй хэргийн хувьд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд **заавал өмгөөлөгч оролцох хуулийн заалтыг биелүүлээгүй** тул М-ын **сэжигтнээр өгсөн мэдүүлгийг** бүхэлд нь нотлох баримтаас хасаж тооцохоор шийдвэрлэжээ.

Энэ мэдүүлгийг нотлох баримтаас хасаж тооцох нь М-ыг Б-тэй бүлэглэн гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, ял оногдуулсан шүүхийн шийдвэрийг өөрчлөх, хүчингүй болгох үндэслэл болохгүй гэж хяналтын шатны шүүх дүгнэсэн байна.

Учир нь М-ын сэжигтнээр өгсөн мэдүүлгээс бусад нотлох баримтууд буюу хоёр шатны шүүх хуралдаанаар хянан хэлэлцэгдсэн гэрч, шинжээчийн мэдүүлэг, шинжээчийн дүгнэлт зэрэг нь цогц байдлаараа Б, М нарын үйлдлээрээ нэгдэн хохирогч Н-д хүч хэрэглэн халдаж учруулсан гэмтэл түүнийг үхэлд хүргэсэн болон цогцсыг усанд живүүлж хаясан үйл баримтыг эргэлзээгүй, хөдөлбөргүй нотолж, тэдгээрийн үйлдэл,

талийгаачийн үхэлтэй шалтгаант холбоотой нь тогтоогдсон байна гэж үзжээ.

Үндсэн хууль болон Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн **хүний эрхийн язгуур зарчмыг хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд чанд сахин мөрдөх ёстой ба энэ нь гэмт хэргийн хохирогч, гэрч болсон буюу гэр бүлийн гишүүн, эцэг эх, үр хүүхдийнхээ эсрэг, тэдгээрийг гэмт хэрэгт холбогдолтой болохыг нотлоход чиглэгдсэн мэдүүлэг өгч болзошгүй хүмүүст тэргүүн ээлжид хамааралтай.** Гэмт хэргийн үйл баримт болон үйлдсэн этгээд тодорхойгүй байгаа тохиолдолд тэдгээрийг тогтоох үүднээс мөрдөгч нь ач холбогдол бүхий нөхцөл байдлыг мэдэж байж болзошгүй гэж үзсэн хүнээс мэдүүлэг авахдаа эрүүгийн ямар хэргийн учир байцаах гэж буйгаа тодруулан тайлбарлаж, тухайн хүнийг Үндсэн хууль болон Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиар олгосон жам ёсны эрхээ эдлэх баталгаатай боломжоор хангах учиртай. Гэтэл өөрийн гэрийн гадна нөхөр, төрсөн хүүгийнх нь оролцоотой болсон үйл явдлыг харсан, мэдсэн хүн болох Ө-ын тэднийгээ хамгаалах үүднээс өгсөн “хохирогчийг тухайн өдөр ирээгүй” гэсэн гэрчийн мэдүүлгийг худал мэдүүлэг өгсөн хэмээн буруутгаж, ял шийтгэсэн нь Үндсэн хууль болон Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан түүний эрхийг зөрчсөн байх тул Ө-д холбогдох хэргийг хяналтын шатны шүүх хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч С.Батдэлгэр

ГЭМТ ХЭРЭГТ СЭРДЭГДСЭН ХҮНЭЭС ӨӨРИЙНХ НЬ ЭСРЭГ ГЭРЧИЙН МЭДҮҮЛЭГ АЛБАДАН АВЧ БОЛОХГҮЙ

Иргэн А нь гэртээ хадам ахтайгаа маргалдан, зодолдох үедээ түүнийг хутгалж хөнөөсөн гэмт хэрэгт холбогджээ.

Анхан шатны шүүхээс А-г хүнийг алах гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүний гэм буруугийн хэр хэмжээ, хувийн байдал, гэмт хэрэг гарахад хохирогчийн буруутай үйлдэл нөлөөлсөн зэрэг нөхцөл байдлыг харгалзан, түүнд 9 жил хорих ял оногдуулж шийдвэрлэснийг давж заалдах шатны шүүх хэвээр үлдээжээ.

Хяналтын шатны шүүх хэргийг хянан хэлэлцээд шүүгдэгч А нь хохирогчтой харилцан маргаж, зодолдох үедээ түүнийг хутгалж санаатай алсан үйл баримт нь шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болсон нотлох баримтаар хөдөлбөргүй нотлогдсон, уг нотлох баримтуудыг няцааж үгүйсгэх нөхцөл байдал тогтоогдоогүй тул шүүхийн шийдвэрийг үндэслэлтэй гэж үзэв.

Өөрөөр хэлбэл, гэмт хэргийг шууд харсан гэрчүүдийн мэдүүлгээр “өөр хүн амь хохирогчийг хутгалж алсан байж магадгүй” гэх эргэлзээ байхгүйгээс гадна хохирогчид хүчээр дарлагдаж, хүндээр доромжлогдон тэсвэрлэшгүй хэцүү нөхцөл байдалд орсны улмаас сэтгэл санааны гэнэтийн цочролд хоромхон зуур автаж, сэтгэцийн хэвийн байдал нь алдагдан хүнийг алсан гэж хэргийг хөнгөрүүлж шийдвэрлэх үндэслэл тогтоогдоогүй тул энэ талаар өмгөөлөгч нарын гаргасан гомдлыг хэрэгсэхгүй болгожээ.

Хэрэг үйлдэгдсэний дараа А-г сэжигтэн, эсхүл яллагдагчаар татаж шалгах үндэслэл бий болсон байхад мөрдөгч нь А-аас хууль сануулан өөрийнх нь эсрэг авсан гэрчийн мэдүүлгийг шүүх нотлох баримтаар тооцоогүй бөгөөд хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу цугларсан бусад баримтат мэдээлэлд тулгуурлан хэргийг шийдвэрлэсэн байна.

Мөрдөгч болон прокурор нь гэмт хэргийг мөрдөн шалгахдаа зөвхөн хуулиар зөвшөөрсөн арга хэрэгслээр нотлох баримтыг цуглуулж, хуульд заасан журмын дагуу хэргийн нөхцөл байдлыг шалгаж тогтоох үүрэгтэй. Тодруулбал, хүнийг гэмт хэрэгт холбогдуулан баривчлах үед түүнд ямар учраас баривчилж байгааг мэдэгдэж, өмгөөлөгч авах, өөрийгөө өмгөөлөх, шүүхэд гомдол гаргах, өөрийнхөө эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх эрхийг мөрдөгч заавал сануулах үүрэгтэй бөгөөд хүний эдгээр суурь эрхийг

эдлүүлээгүй, энэ журмыг зөрчиж нотлох баримтыг цуглуулах нь хууль зөрчсөнд тооцогдоно.

Энэ тохиолдолд **мөрдөгч нь гэмт хэрэгт холбогдсон иргэн А-д “мэдүүлэг өгөхөөс зайлсхийх, эсхүл худал мэдүүлэг өгвөл хариуцлага хүлээлгэхийг урьдчилан сануулах” байдлаар түүнээс гэрчийн мэдүүлэг албадаж авсан нь гэмт хэрэгт холбогдсон хүний өөрөө өөрийнхөө эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх Үндсэн хуулиар хамгаалагдсан эрхийг ноцтой зөрчсөн, түүнчлэн “... өөрөө өөрийнхөө эсрэг мэдүүлэг өгөхийг шаардах, мэдүүлэг гаргуулахаар шахалт үзүүлэх, хүч хэрэглэхийг хориглох” хуулийн заалтыг зөрчсөн гэж үзнэ.**

Иймд гэмт хэрэгт сэрдэгдсэн хүнээс өөрийнх нь эсрэг гэрчийн мэдүүлэг авахыг гэмт хэрэг илрүүлэх арга болгон ашиглаж болохгүй бөгөөд ийнхүү авсан мэдүүлгийг шүүх нотлох баримтаар тооцож, шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болгохгүй талаар хяналтын шатны шүүхийн тогтоолд дурдсан байна.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Б.Батцэрэн

ЭЗЭМШИЛ, ӨМЧЛӨЛИЙН ТАЛААР МАРГАЖ БҮЙ ЭД ЗҮЙЛЭЭ МЭДЭГДЭЛГҮЙ АВСНЫГ ХУЛГАЙЛАХ ГЭМТ ХЭРЭГ ҮЙЛДЭЭГҮЙ ГЭЖ ҮЗЭВ

Гуч гаруй жилийн өмнө эгчтэй нь гэрлэсэн Бат хадам дүү Болдод өөрийн сэлбэг хэрэгслээс өгснөөр Болд иж бүрэн хадууртай болж, олон жилийн турш ашиглаж иржээ.

Болд нь 2020 онд бусдаас хадуур худалдаж аваад хуучин хадуурыг Батад өгсөн гэх боловч иж бүрдэл дутуу өгсөн гэж маргалдан, таарамжгүй харилцаа үүсэж, Бат нь Болдыг зодож, Зөрчлийн хуулиар торгуулийн арга хэмжээ авахуулсан байна.

Улмаар 2021 оны 9 дүгээр сард Бат нь хадлангийн талбайгаас Болдын ашиглаж байсан хадуураас аппаратыг нь салган авч, 700 мянган төгрөгийн хохирол учруулсан гэмт хэрэгт холбогджээ.

Анхан шатны шүүх Батыг хулгайлах гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, 6 сарын хугацаанд сумынхаа нутаг дэвсгэрээс гарахыг хориглосон зорчих эрх хязгаарлах ял шийтгэж, хадуурын аппаратыг иж бүрнээр нь Болдод олгохоор шийдвэрлэсэн бөгөөд давж заалдах шатны шүүх уг шийдвэрийг хэвээр нь үлдээсэн байна.

Бат нь шүүх миний үйлдлийг хулгайн гэмт хэрэг үү, эсвэл эд хөрөнгийн маргаан уу гэдгийг ялгаж ойлгохгүй шийдвэрлэсэн гэж гомдол гаргаж, хорт хавдар өвчтэй, Улаанбаатар хотод химийн эмчилгээнд орж байгаа тул зорчих эрхийг хязгаарлах ял шийтгэсэн нь амьд явах эрхэд нь халдсан гэж гомдолдоо дурджээ.

Дээд шүүх Батын гомдлоор хэргийг хянаад "...30-аад жилийн өмнөөс хөдөлмөрөөрөө хоршин хамтран ажиллаж байсан хүргэн ах, хадам дүү нарын хоорондын таарамжгүй харилцаанаас үүдэлтэй эд хөрөнгийн маргааныг гэмт хэрэгт тооцсон нь хэрэглэх ёсгүй хуулийг хэрэглэсэн хууль хэрэглээний ноцтой төөрөгдөл, алдаа" гэж дүгнэн Батад холбогдох хэргийг хэрэгсэхгүй болгон түүнийг цагаатгажээ.

Бат нь өмчлөл, эзэмшлийн талаар маргалдаж байхдаа нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн хэм хэмжээ болон хуулиар тогтоосон журмыг зөрчиж эрхээ дураар хэрэгжүүлж, бусдад хор уршиг учруулсан нь 2002 оны Эрүүгийн хуулийн "дураар аашлах" гэмт хэргийн шинжийг агуулсан үйлдэл мөн боловч одоо мөрдөгдөж буй хуулиар гэмт хэрэгт тооцохгүй болсныг тогтоолд дурдсан байна. Бусдын өмчлөлийн эд зүйлийг "өөрийн" хэмээн ойлгож, өмчлөх эрхээ дур зоргоор хэрэгжүүлсэн үйлдлийг хулгайлах гэмт хэрэгт тооцох боломжгүй гэж хяналтын шатны шүүх үзжээ.

Харин хадуурын аппарат Болдынх болох нь мөрдөн байцаалтын явцад тогтоогдсон тул Батын гаргасан "Иргэний хуулиар олгогдсон эрхээ хэрэгжүүлж өөртөө тусалсан" гэх гомдлыг хэрэгсэхгүй болгосон байна.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Б.Цогт

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ
ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ

ДАВЖ ЗААЛДАХ ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

ЦАР ТАХАЛТАЙ ХОЛБООТОЙ /КОВИД-19/ НӨХЦӨЛ БАЙДЛЫГ АШИГЛАН 114 ИРГЭНИЙГ ЗАЛИЛЖ, 90 802 305 ТӨГРӨГИЙН ХОХИРОЛ УЧРУУЛЖЭЭ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ:
ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

Иргэн Номин-Эрдэнэ нь 2020 оны 12 дугаар сарын 26-аас 2021 оны 10 дугаар сарын 17-ны хугацаанд олон нийтийн цахим сүлжээ болох фейсбүүкт өөрийн “N... N...”, “H... h...”, “Л... Х...”, “F... F...”, “Э...-й Э...-й” гэсэн нэртэй цахим хаягуудаас: “Ариутгагч буу, Ковид-19 түргэвчилсэн тест зарна”, “Төрөл бүрийн бараа бөөний үнээр захиалгаар ирнэ”, “Хувцасны шүүгээ зарна”, “Биеийн тамирын эрэгтэй, эмэгтэй хувцас зарна”, “Гэрийн тавилгууд зарна”, “Машины сэлбэг зарна” гэсэн утга бүхий хуурамч заруудыг байршуулж, уг зарын дагуу холбогдсон иргэдийг “...бараа захиалахад урьдчилгаа төлбөр төлөх хэрэгтэй, бараа ирэхээр эргээд холбогдоно, ирсэн барааны карго төлбөр өг...” гэж хуурч, нэр бүхий 114 иргэнээс нийт 90,802,305 төгрөгийг залилан авсан гэмт хэрэгт холбогджээ.

Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх Номин-Эрдэнийг олон удаагийн үйлдлээр цахим хэрэгсэл ашиглаж, бусдыг залилах гэмт хэргийг байнга үйлдэж амьдралын эх үүсвэр болгосон гэм буруутай гэж үзэж, 6 жилийн хугацаагаар хорих ялыг нээлттэй хорих байгууллагад эдлүүлэхээр, төлөгдөөгүй хохирол болох 86,214,305 төгрөгийг түүнээс гаргуулан нэр бүхий 113 хохирогчид олгохоор шийдвэрлэжээ.

Давж заалдах шатны шүүх:

- Номин-Эрдэнийн 11 сарын хугацаанд 114 иргэнээс залилан авсан 96,802,305 төгрөгийг өөрөө захиран зарцуулсан, хувийн хэрэгцээндээ ашигласан үйлдэл нь хэрэгт байгаа баримтуудаар нотлогдсон байгаа тул түүний үйлдсэн “Залилах” гэмт хэргийг “байнга үйлдэж амьдралын эх үүсгэвэр болгосон” гэсэн хүндрүүлэх шинжээр зүйлчилснийг хууль зүйн үндэслэлтэй гэж,

- Номин-Эрдэнэ нь “...Ш гэх хүний өрийг дарж байсан, энэ өрөө дарахын тулд энэ хэргийг үйлдсэн...” гэж байх боловч Ш гэх хүнд учруулсан төлбөрөө төлөхийн тулд бусдыг төөрөгдөлд оруулж нийт 96,802,305 төгрөгийг авсан үйлдлийг хуулиар зөвтгөх үндэслэлгүй гэж дүгнээд шүүгдэгч болон түүний өмгөөлөгч нарын хамтран гаргасан “...зүйлчлэл тохироогүй...” гэсэн агуулга бүхий давж заалдах гомдлыг хэрэгсэхгүй болгож, анхан шатны шүүх хуульд нийцсэн, үндэслэл бүхий шийдвэр гаргасан гэж шийтгэх тогтоолыг хэвээр үлдээж шийдвэрлэсэн.

**Нийслэлийн эрүүгийн хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Д.Очмандах**

АЛДААТАЙ ГҮЙЛГЭЭГ МЭДСЭЭР БАЙЖ ЗАВШИЖ ИХ ХЭМЖЭЭНИЙ ХОХИРОЛ УЧРУУЛЖЭЭ

Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн Давж заалдах шатны шүүх 2022 оны 7 дугаар сарын 26-ны өдөр иргэн Нямсүрэнд холбогдох эрүүгийн хэргийг хянан шийдвэрлэлээ.

Иргэн Нямсүрэн нь өөрийн хувь эзэмшдэг “П” ХХК-аар Сүхбаатар дүүргийн нутагт үйл ажиллагаа явуулдаг “О” ХХК-тай бараа нийлүүлэхээр гэрээ байгуулсны дагуу “О” ХХК-иас 1030 ширхэг буюу 20,6 хайрцаг төмөр боолт авахаар тохиролцсон боловч программын алдаанаас болж 1 ширхэг нь 2844 төгрөгийн үнэтэй төмөр боолтны үнийг 1 хайрцаг /142200 төгрөг/ төмөр боолтны үнээр тооцсон “П” ХХК-ийн нэхэмжлэлийн дагуу “О” ХХК нь “П” ХХК-ийн эзэмшлийн дансанд 169.623.905 төгрөгийг шилжүүлсэн бөгөөд уг гүйлгээг алдаатай гэдгийг “П” ХХК нь мэдсээр байж илүү шилжүүлсэн 157.827.780 төгрөгийг хувьдаа завшсан гэмт хэрэгт холбогджээ.

Прокуророос “П” ХХК-ийн захирал Нямсүрэнг өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг үйлдсэн хэмээн дүгнэж, яллах дүгнэлт үйлдэн хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Анхан шатны шүүх Нямсүрэнг төлбөр тооцооны алдаатай гүйлгээ хийгдсэнийг мэдсээр байж завшсаны улмаас их хэмжээний хохирол учруулсан гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүнийг 1 жилийн хугацаагаар хорих ялаар шийтгэж, 2021 оны Өршөөл үзүүлэх тухай хуулинд зааснаар түүнд оногдуулсан 1 жилийн хорих ялыг өршөөн хэлтрүүлж, Иргэний хуульд зааснаар төлөгдөөгүй үлдсэн 104.054.275 төгрөгийг гаргуулж хохирогч “О” ХХК-нд олгохоор шийдвэрлэжээ.

Харин, давж заалдах шатны шүүхэд шүүгдэгч Нямсүрэн болон түүний өмгөөлөгчийн зүгээс “...эрүүгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгож, Нямсүрэнг гэм буруугүй болохыг тогтоож өгнө үү. ...” гэсэн агуулгатай гомдол гаргасанаар хэргийг бүхэлд нь хянан хэлэлцээд, анхан шатны шүүх гэм буруутайд тооцож, ял шийтгэл оногдуулсан нь үндэслэлтэй гэж дүгнэсэн.

Учир нь, “О” ХХК нь бараа захиалах систем дэх хэмжих нэгжийн алдаа гарснаас үүдэн бодит байдал дээр 1030 ширхэг нийт 3.284.820 төгрөгийн үнэтэй эд зүйлийг 1030 хайрцаг мэтээр андуурч бичсэн захиалгын хуудасны дагуу 169.623.905 төгрөгийг “П” ХХК-нд шилжүүлсэн нь хэрэгт авагдсан компаниудын дансны хуулга, эд зүйл хүлээлгэн өгсөн тэмдэглэл, төлбөрийн баримт, ачааны жагсаалт, үнэлгээний тайлан, гэрч нарын мэдүүлэг зэргээр хангалттай тогтоогдож Нямсүрэнг алдаатай гүйлгээг хийгдсэнийг мэдсээр байж завшсаны улмаас бусдад их хэмжээний хохирол учруулсан гэмт хэрэг үйлдсэн гэж дүгнэсэн анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг агуулгын хувьд хэвээр үлдээж шийдвэрлэсэн болно.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Б.Ариунхишиг**

ХҮҮХДИЙН ЭРХ, АШИГ СОНИРХЛЫГ ЭН ТЭРГҮҮНД ХАРГАЛЗАНА

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 5 сарын 5 өдөр 479
2022.08.26 процесс-хураангуй: дугаар 1

Насанд хүрээгүй Бат нь бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах гэмт хэрэгт холбогдсон байна.

Мөрдөн байцаалтын явцад өсвөр насны хүүхэд Батын хууль ёсны төлөөлөгчөөр төрийн байгууллагын төлөөлөгчийг томилж, эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцуулсныг дүүргийн эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх буруу гэж үзэж, хэргийг дахин хянуулахаар прокурорт буцаажээ.

Прокурор уг шийдвэрийг эсэргүүцэж, Нийслэлийн эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүхэд хандан, "... өсвөр насны шүүгдэгч Бат нь эх, ах нарын хамт амьдардаг гэх боловч эх нь архины хамааралтай, асран хамгаалах боломжгүйн улмаас Бат нь асрамжийн газарт амьдарч байсан /тул/ түүний хууль ёсны төлөөлөгчийг төрийн байгууллагаас томилсон нь хууль зөрчөөгүй" гэж маргав.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар мөрдөгч, прокурор нь өсвөр насны сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчийн эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчийг эн тэргүүнд түүний хууль ёсны төлөөлөгчөөр тогтоох үүрэгтэй, тийм хүн байхгүй, эсхүл тэдгээр нь тухайн хэрэгт хүүхдийг төлөөлөхөд ашиг сонирхлын зөрчилтэй бол хүүхдийн асуудал эрхэлсэн төрийн байгууллагын ажилтныг хууль ёсны төлөөлөгчөөр тогтоож болдог.

Энэ тохиолдолд, насанд хүрээгүй /хүүхэд/ Батын хууль ёсны төлөөлөгчийг мөрдөн байцаалтын явцад тогтоохдоо түүний ар гэрийн байдал, төрсөн эцэг, эх асран хамгаалагч харгалзан дэмжигчийг шалгаж тодруулаагүй, хэн хэнтэйгээ амьдардаг, эх нь ямар ажил хөдөлмөр эрхэлдэг, ах, эгч нь хамт амьдардаг эсэх зэрэг нөхцөл байдлыг тодруулалгүйгээр түүний хууль ёсны төлөөлөгчөөр төрийн байгууллагыг шууд тогтоосон нь анхан шатны шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад тогтоогдсон байна.

Давж заалдах шатны шүүхээс прокурорын гаргасан эсэргүүцлийг хэрэгсэхгүй болгож анхан шатны шүүхийн тогтоолыг хэвээр үлдээж шийдвэрлэв.

Өсвөр насны хүний хууль ёсны төлөөлөгчийг сонгож томилох дарааллыг хуулиар тусгайлан тогтоосон, ингэхдээ тэргүүн ээлжинд эцэг, эхийг нь, дараа нь хуулийн дагуу тогтоогдсон асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч этгээдийг, эцэст нь эдгээр хүмүүсийг тогтоох боломжгүй бол холбогдох төрийн байгууллагын төлөөлөгчийг оролцуулахаар заасан байхад өсвөр насны шүүгдэгч Батын хууль ёсны төлөөлөгчийг томилж хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцуулахдаа хуулиар тогтоосон дээрх дарааллыг зөрчиж төрийн байгууллагын төлөөлөгчийг шууд томилж оролцуулсан нь хүүхдийн эрх, ашиг сонирхлыг ноцтой зөрчсөн гэж давж заалдах шатны шүүх дүгнэв.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч М.Пүрэвсүрэн**

НҮЦГЭН ЗУРГИЙГ НЬ ФЭЙСБҮҮК ДЭЭР ТАВИНА ГЭЖ БУСДЫГ СҮРДҮҮЛЖ, МӨНГӨ АВСАН ХҮНД ОНОГДУУЛСАН ХОРИХ ЯЛЫГ ХЭВЭЭР ҮЛДЭЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 4 сарын 14 өдөр 396

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

2022.09.05 шийдвэр-хураангуй 3

Иргэн Энэрэл нь мөнгө авах зорилгоор, иргэн Н-ийг "... намайг хүчиндсэн гэж Хан-Уул дүүргийн Цагдаагийн газарт өргөдөл гаргасан, цагдаа тан руу ярина өөрөө очиж уулзаарай", "... та хохирлын мөнгө гэж өгчихвөл би өргөдлөө буцаагаад авчихна", "... таны нүцгэн шалдан зураг байгаа фейсбүүк дээр тавина, эхнэр хүүхэд рүү чинь явуулна" гэх зэргээр сүрдүүлж, түүнээс 5.550.000 төгрөгийг шилжүүлэн авчээ.

Прокуророос Энэрэлийг бусдын эд хөрөнгийг авахаар заналхийлсэн буюу өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг үйлдсэн хэмээн дүгнэж, яллах дүгнэлт үйлдэн хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Эрүүгийн хуульд зааснаар, бусдын эд хөрөнгийг авахын тулд эрх, хууль ёсны ашиг сонирхолд нь ноцтой хор уршиг учруулж болохуйц баримт, мэдээлэл тараахаар сүрдүүлснийг гэмт хэрэгт тооцож, үйлдсэн этгээдийг арван мянган нэгжээс дөчин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр заасан.

Анхан шатны шүүхээс Энэрэлийг бусдын эд хөрөнгийг авахын тулд эрх, хууль ёсны ашиг сонирхолд нь ноцтой хор уршиг учруулж болохуйц баримт, мэдээлэл тараахаар сүрдүүлсэн гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүнд 2 жилийн хорих ял оногдуулж, Иргэний хуульд зааснаар төлөгдөөгүй үлдсэн 3.000.000 төгрөгийг гаргуулж хохирогчид олгохоор шийдвэрлэжээ.

Давж заалдах шатны шүүх, шүүгдэгч Энэрэлийн гаргасан "... хорихоос өөр төрлийн ял оногдуулж өгнө үү" гэх давж заалдах гомдлоор хэргийг хянаад, анхан шатны шүүхийн шийдвэр үндэслэлтэй бөгөөд шүүхээс Энэрэлд 2 жилийн хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар шийдвэрлэсэн нь түүний үйлдсэн гэмт хэргийн арга, сэдэлт, учруулсан хохирлоо нөхөн төлөөгүй, өмнө нь ял шийтгүүлж байсан, дахин санаатай гэмт хэрэг үйлдсэн, засрал хүмүүжлийг олоогүй зэрэг хувийн байдалд тохирсон гэж үзэж, давж заалдах гомдлыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Д.Мөнхөө**

ФЕЙСБҮҮКЭЭР МӨРИЙТЭЙ ТОГЛООМ “ПОКЕР” ЗОХИОН БАЙГУУЛЖ, ОРЛОГО ОЛСОН ЭТГЭЭДЭД ЭРҮҮГИЙН ЯЛ ОНОГДУУЛЖ, ОЛСОН ОРЛОГЫГ НЬ ХУРААВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 1 сарын 13-ны өдөр 72

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

2022.9.5 шийдвэр-хураангуй 4

Иргэн Болд нь фэйсбүүк ашиглан, шууд бичлэг хийх замаар “Покер” нэртэй мөрийтэй тоглоом зохион байгуулж, нэг тоглолтод 10.000 - 20.000 төгрөг, нийт 5.891.500 төгрөгийг өөрийн “Хаан” банкны дансаар бусдаас шилжүүлэн авчээ.

Эрүүгийн хуульд зааснаар, Олон нийтийн газар, эсхүл мэдээллийн технологи ашиглан ашиг олох зорилгоор шоо, хөзөр, бусад эд зүйл ашиглан үр дүнг нь урьдчилан төсөөлөх боломжгүй, аз туршиж тоглодог мөрийтэй тоглоом зохион байгуулсныг гэмт хэрэгт тооцож, үйлдсэн этгээдийг дөрвөн зуун тавин нэгжээс арван дөрвөн мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл хоёр зуун дөчин цагаас долоон зуун хорин цаг хүртэл хугацаагаар нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр заасан.

Прокуророос Болдыг ашиг олох зорилгоор, хөзрөөр үр дүнг нь урьдчилан төсөөлөх боломжгүй аз туршиж тоглодог мөрийтэй тоглоом зохион байгуулах гэмт хэрэг үйлдсэн хэмээн дүгнэж, яллах дүгнэлт үйлдэн хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Анхан шатны шүүхээс иргэн Болдыг мөрийтэй тоглоом зохион байгуулах гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүнд 450.000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулж, гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн хөрөнгө, орлогоос албадан гаргуулахаар хуульд заасны дагуу Болдын мөрийтэй тоглоом зохион байгуулж олсон орлого болох 5.891.500 төгрөгийг түүнээс албадан гаргуулж, улсын орлого болгохоор шийдвэрлэжээ.

Шүүгдэгч Болдын өмгөөлөгчөөс “... 5.891.500 төгрөгийн ашиг олоогүй тул шүүхийн шийдвэрт өөрчлөлт оруулах” агуулгаар гаргасан гомдлоор давж заалдах шатны шүүх хэргийг хянаад, анхан шатны шүүхийн шийдвэр үндэслэлтэй бөгөөд шийдвэрийн үндэслэл болсон гэрчүүдийн мэдүүлэг, дансны хуулга зэрэг баримтуудаар бусдаас авсан 5.891.500 төгрөгийг өөрийн хувийн хэрэгцээнд зарцуулж, ашиг олсон болох нь тогтоогдсон гэж үзэн давж заалдах гомдлыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Г.Есөн-Эрдэнэ**

“ӨВС” ГЭХ НЭРШИЛТЭЙ МАНСУУРУУЛАХ, СЭТГЭЦЭД НӨЛӨӨТ БОДИСЫГ АВТОМАШИНД ХАДГАЛСАН ХҮНД ХОРИХ ЯЛ ОНОГДУУЛЖ, АВТОМАШИНЫ ҮНИЙГ ГАРГУУЛЖ УЛСЫН ОРЛОГО БОЛГОВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 5 дугаар сарын 19-ний өдөр 537

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

2022.10.12 шийдвэр-хураангуй 5

Иргэн Болд нь 2021 оны 10 дугаар сарын 21-нээс 22-нд шилжих шөнө Баянзүрх дүүргийн 2 дугаар хорооны нутаг дэвсгэрт бусдын эзэмшлийн тээврийн хэрэгсэлд Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын 1971 оны “Сэтгэцэд нөлөөт бодисын тухай” конвенцийн 2 дугаар жагсаалтад багтсан дельта-9 тетрагидроканнабинолын агууламжтай 1847.5 грамм жинтэй “өвс” гэх нэршилтэй мансууруулах болон сэтгэцэд нөлөөт бодисыг хууль бусаар хадгалсан гэмт хэрэгт холбогджээ. Прокуророос: Болдыг олон нийтийн аюулгүй байдал, ашиг сонирхлын эсрэг гэмт хэрэг үйлдсэн хэмээн дүгнэж, яллах дүгнэлт үйлдэн хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Анхан шатны шүүх: Болдыг хориглосон, сэтгэцэд нөлөөт бодисыг хууль бусаар хадгалсан гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүнийг 1 жил 6 сарын хугацаагаар хорих ялаар шийтгэж, эрүүгийн хуульд “... гэмт хэрэг үйлдэж олсон эд зүйл, түүний үнэ, гэмт хэрэг үйлдэхэд ашигласан тээврийн хэрэгсэл ... нь тухайн гэм буруутай этгээдийн өмчлөлд байсан нь тогтоогдсон тохиолдолд түүнийг хураан авч хадгалах, устгах, гэмт хэргийн хохирол нөхөн төлөхөд зарцуулна...” хэмээн хөрөнгө, орлогыг хурааж албадлагын арга хэмжээ хэрэглэхээр тусгасан ба тухайн зүйл хэсгийг хэрхэн хэрэглэх талаар Улсын дээд шүүх тайлбартаа “... гэмт хэрэг үйлдэхэд хэрэглэсэн тээврийн болон ...бусад хэрэгслийг тухайн этгээдийн үйлдсэн гэмт хэрэгт хөрөнгө хураах нэмэгдэл ял хэрэглэхээр заасан эсэхийг үл харгалзан эд хөрөнгө хураах ялаас гадуур ... заавал хураана... гэмт хэрэг үйлдэхэд хэрэглэсэн зэвсэг, техник болон бусад хэрэгсэл нь тухайн гэм буруутай этгээдийн өмчлөлд байсан нь тогтоогдсон тохиолдолд түүнийг үнэ, төлбөргүйгээр улсын орлого болгох ... мөн гэмт хэрэг үйлдэж олсон эд зүйлийг зөөж, тээвэрлэж буйгаа мэдээгүй тээврийн хэрэгсэл эзэмшигчийн тээврийн хэрэгслийг хурааж болохгүй...

өмчлөлийн эд хөрөнгийн нэр төрөл, хэмжээ, үнэлгээг хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт, прокурорын хяналтын шатанд нэг бүрчлэн тогтоож, төрийн өмчид хураан авах боломжийг хангах арга хэмжээ авна... гэмт хэрэг үйлдэхэд хэрэглэсэн зэвсэг, тээврийн болон бусад хэрэгслийг хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт, прокурорын хяналтын шатанд нэг бүрчлэн тогтоож, зохих журмын дагуу битүүмжилсэн, эсхүл хураан авсан байвал зохино. Хэмээн тайлбарласан бөгөөд уг тээврийн хэрэгсэл нь бусдын эзэмшлийнх байсан тул мөрдөн байцаалтын шатанд үнэлүүлсэн тээврийн хэрэгслийн үнэлгээ болох 4.951.717 төгрөгийг Болдоос гаргуулан улсын орлого болгохоор шийдвэрлэжээ.

Давж заалдах шатны шүүхэд шүүгдэгч Болдын зүгээс "...анхан шатны шүүхээс оногдуулсан хорих ялыг өөр төрлийн ялаар сольж өгнө үү..." гэсэн агуулгатай гомдол гаргаснаар хэргийг бүхэлд нь хянан хэлэлцээд, анхан шатны шүүх гэм буруутайд тооцож, ял шийтгэл оногдуулсан нь үндэслэлтэй гэж дүгнэсэн. Учир нь, Сэтгэцэд нөлөөлөх бодис нь хүний төв мэдрэлийн системийн тогтолцоог дарангуйлах замаар хүний ердийн үйл ажиллагаа, зан авирыг хямраан саатуулж хараат байдлыг үүсгэж донтуулах хорт үр дагавартай учир хууль тогтоогч сэтгэцэд нөлөөлөх эм, бэлдмэл, бодисыг хууль бус аргаар бэлтгэх, олж авах, хадгалах, бусдад өгөх, тээвэрлэх, илгээх, борлуулах зэрэг бүхий л үйл ажиллагааг хориглож, тухайн үйлдэл бүрийг гэмт хэрэгт тооцож хуульчилсан ба анхан шатны шүүхээс шүүгдэгч Болдод 1 жил 6 сарын хугацаагаар хорих ял оногдуулсан нь түүний үйлдсэн гэмт хэргийн нийгмийн аюулын шинж чанар, хэр хэмжээ, гэмт хэрэг үйлдсэн нөхцөл байдалд тохирсон гэж үзэж шийдвэрийг хэвээр үлдээж шийдвэрлэсэн болно.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн
Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Б.Батзориг**

ХҮНИЙ НҮҮРЭН ТУС ГАЗАРТ НЭГ УДАА ЦОХИЖ, АМЬ НАСЫГ НЬ ХӨНӨӨСӨН ЭТГЭЭДИЙГ БУСДЫГ САНААТАЙ АЛАХ ГЭМТ ХЭРЭГ ҮЙЛДСЭН ГЭЖ ҮЗЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 9 сарын 20-ны өдрийн 921

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

2022.10.13 шийдвэр-хураангуй: Дугаар 6

Иргэн Пүрэв нь согтууруулах ундааны зүйл хэрэглэсэн үедээ гудамжинд автомашин жолоодож явсан А-тай маргаж, А нь “замаас холдооч” хэмээн шаардлага тавихад, Пүрэв нь “машинаараа дайрах шахлаа” гэж маргалдан, улмаар А-г машинаасаа бууж ирэхэд нь түүний нүүрэн тус газар нь гараараа нэг удаа цохисноос А унаж, газар дээрээ нас барсан байна.

Прокуророос яллагдагч Пүрэвийг “хүнийг санаатай алах” гэмт хэрэг үйлдсэн гэж үзэж, яллах дүгнэлт үйлдэн, хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

Эрүүгийн хуульд хүнийг алсан бол найман жилээс арван таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр заасан байна.

Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад, яллагдагч Пүрэв нь урьд хүний бие махбодод халдаж гурван удаа ял шийтгүүлж байсан нөхцөл байдал тогтоогдсон бөгөөд анхан шатны шүүхээс Пүрэвийг “хүнийг санаатай алах” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, 10 жилийн хугацаагаар хорих ял шийтгэж, ялыг хаалттай хорих байгууллагад эдлүүлэхээр шийдвэрлэжээ.

Шүүгдэгч Пүрэвийн өмгөөлөгчийн гаргасан “...10 жилийн хугацаагаар хорих ялыг нээлттэй хорих байгууллагад эдлүүлэхээр шийдвэрлэж өгнө үү...” гэх агуулга бүхий гомдлоор давж заалдах шатны шүүх хэргийг хянан хэлэлцээд, анхан шатны шүүхээс түүнийг 10 жилийн хугацаагаар хорих ял шийтгэж, ялыг хаалттай хорих байгууллагад эдлүүлэхээр шийдвэрлэсэн нь зөв, Пүрэв нь согтууруулах ундааны зүйл хэрэглэсэн үедээ гэмт хэрэг үйлдсэн, урьд хүний бие махбодод халдаж, ял шийтгүүлж байсан боловч засрал хүмүүжлийг олоогүй зэрэг хувийн байдалд нь тохирсон гэж дүгнэж, өмгөөлөгчийн гаргасан давж заалдах гомдлыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэжээ.

Пүрэвийн санаатайгаар цохисон үйлдлийн улмаас амь хохирогч тархиндаа гэмтэл авч амь нас нь хохирсон тул түүний үйлдэл хүнийг санаатай алах гэмт хэргийн шинжийг бүрэн хангасан хэмээн шүүх дүгнэсэн байна.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Ц.Оч**

ГЭМТ ХЭРГИЙН УЛМААС ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНД УЧИРСАН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДЛЫГ ГЭМ БУРУУТАЙ ЭТГЭЭДЭЭС ГАРГУУЛНА

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 9 сарын 13 өдөр 893

Шийдвэрийн төлөв:

2022.11.15 шийдвэр-хураангуй: дугаар 8

Э нь хохирогч О-той хэрүүл маргаан үүсгэж, улмаар түүний биеэс зуурч татах, үснээс нь зулгаах зэргээр биед нь халдаж, эрүүл мэндэд нь тархи доргилт, баруун шилбэ, баруун бугалгад цус хуралт гэмтэл бүхий хөнгөн хохирол санаатай учруулсан гэмт хэрэгт холбогджээ.

Прокуророос “Э”-г хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулсан хэмээн дүгнэж, яллах дүгнэлт үйлдэн хэргийг шүүхэд шилжүүлснийг анхан шатны шүүх “Э”-г уг гэмт хэргийг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, 450 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний буюу 450.000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулж, иргэний нэхэмжлэгчийн төлөөлөгч Г-н 1.150.900 төгрөгийн нэхэмжлэлийг тус тус нотлох баримтаа бүрдүүлэн Иргэний хэрэг хянан шийдвэрлэх журмаар жич нэхэмжлэх эрхтэйгээр шийдвэрлэсэн.

Давж заалдах шатны шүүхээс анхан шатны шүүхийн шийтгэх тогтоолд дараах байдлаар өөрчлөлт оруулсан. Үүнд: Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.1 дэх хэсэгт “гэмт хэрэг, зөрчлийн улмаас эрүүл мэнд нь хохирсон даатгуулагчийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний зардлын төлбөрийг холбогдох хууль хяналтын байгууллага хариуцан буруутай этгээдээр эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагад нөхөн төлүүлэх”-ээр хуульчилсан ба энэ хэрэгт прокурорыг Эрүүл мэндийн даатгалын Ерөнхий газрыг төлөөлж иргэний нэхэмжлэгчээр тогтоосон нь хууль зүйн үндэслэлтэй байхаас гадна дээрх хуулийн зохицуулалтаар гэмт хэргийн улмаас Эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагад учирсан хохирлыг буруутай этгээд хариуцан нөхөн төлөх үүрэгтэй байна.

Иймд Иргэний хуулийн 497 дугаар зүйлийн 497.1, 505 дугаар зүйлийн 505.1 дэх хэсэг, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.1 дэх хэсэгт зааснаар иргэний нэхэмжлэгч П.Г-н нэхэмжилсэн 1.150.900 төгрөгийг шүүгдэгч Э-ээс гаргуулж, Налайх дүүргийн Эрүүл мэндийн төвд олгох нь зүйтэй гэж давж заалдах шатны шүүх үзжээ.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч М.Алдар**

ХУУРАМЧ БАРИМТ БИЧИГ БОЛОН ЦАХИМ ХЭРЭГСЭЛ АШИГЛАН “Г” БАНКИЙГ ТӨӨРӨГДӨЛД ОРУУЛАН ИХ ХЭМЖЭЭНИЙ ХОХИРОЛ УЧРУУЛЖЭЭ

Шийдвэрийн дугаар: 2021 оны 11 сарын 11 өдөр 961

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.11.15 шийдвэр-хураангуй: дугаар 7

“Ө” нь “Г банк” ХХК-д харилцааны менежерээр ажиллаж байхдаа хуурамч баримт бичиг болон цахим хэрэгсэл ашиглан “Г” банкнийг төөрөгдөлд оруулан нэр бүхий 5 хүний нэр дээр зээлийн эрхтэй карт нээлгэж, нийт 266.353.808.51 төгрөгийг өөртөө шилжүүлэн авч их хэмжээний хохирол учруулсан гэмт хэрэгт холбогджээ.

Прокуророос “Ө”-г залилах гэмт хэргийг бусдад их хэмжээний хохирол учруулж үйлдсэн хэмээн дүгнэж, яллах дүгнэлт үйлдэн хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Анхан шатны шүүх “Ө”-г баримт бичиг, цахим хэрэгсэл ашиглаж бодит байдлыг нуух замаар бусдыг төөрөгдөлд оруулан хуурч өмчлөгчийн эд хөрөнгийг шилжүүлэн их хэмжээний хохирол учруулан үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, 4 жилийн хугацаагаар хорих ял оногдуулж шийдвэрлэжээ.

Харин давж заалдах шатны шүүхэд шүүгдэгч “Ө” болон түүний өмгөөлөгч “Г” нарын зүгээс “...уг гэмт хэрэг нь завших гэмт хэргийн шинжтэй байх тул зүйлчлэлийг өөрчилж өгнө үү. ...” гэх агуулга бүхий давж заалдах гомдол гаргаснаар хэргийг бүхэлд нь хянан хэлэлцээд, анхан шатны шүүх гэм буруутайд тооцож, ял шийтгэл оногдуулсан нь үндэслэлтэй гэж дүгнэсэн.

Учир нь, залилах гэмт хэрэг нь гэмт этгээд өөрийн үйлдлийг хууль ёсны мэт харагдуулж, өмчлөгчийг төөрөгдүүлж, эд хөрөнгийг нь өөртөө шилжүүлэн авдаг бөгөөд ингэхдээ гэмт үйлдлээ хэрэгжүүлж эхлэхээс өмнө тухайн эд хөрөнгө, түүнийг эзэмших, өмчлөх эрхийг буцааж өгөхгүй байх, хариу төлбөрийг хийхгүй байх санаа зорилгыг агуулдаг болно.

Харин завших гэмт хэргийн хувьд хохирогчийн эд хөрөнгө гэмт этгээдэд хууль ёсоор шилжсэний дараа уг эд хөрөнгийг шамшигдуулах, завших санаа бий болж хэрэгждэг.

Эд хөрөнгө бусдын итгэмжлэл, хариуцлагад хууль ёсоор шилжих гэдгийг аж ахуй нэгж, байгууллага, иргэдээс өөрийн өмчийг хариуцуулахаар үүрэг хүлээсэн, эсхүл хууль буюу гэрээнд зарим тохиолдолд итгэлцлийн үндсэн дээр захиран зарцуулах эрхгүйгээр бусдын өмчийг итгэмжлэн хариуцах үүрэг хүлээхийг ойлгож болно.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Ш.Бат-Эрдэнэ**

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ
ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ

АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

ХҮЛЭЭЦГҮЙ, ТЭВЧЭЭРГҮЙ ЗАНГААС ХОЁУЛ ХОХИРЧ, ЯЛ ШИЙТГЭГДЭВ

Шийтгэх тогтоолын дугаар: 2022.02.25 ШТ295

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

“Т” худалдааны төвд зохион байгуулагчаар ажилладаг Б нь тус төвд лангуу түрээслэгч У-д “маскаа зүү” гэх шаардлага тавихад У “чамаар заалгахгүй” гэж хэлснээс болж маргалдан, улмаар харилцан зодолдож, У нь Б-д хамар ясны далд хугарал, зөөлөн эдийн няцрал, цус хуралт, хүзүү, баруун дээд зовхи, зүүн доод зовхи, хацар, чамархай, баруун нүдний алимны салстад цус хуралт, зүүн чамархай, баруун сарвуунд зулгаралт гэмтэл, Б нь У-д хамар яс, хамрын таславчийн хугарал, мурийлт, зулай, дагз, хамар, зүүн хацарт зөөлөн эдийн няцрал гэмтэл тус тус учруулсан байна.

Баянзүрх дүүргийн Прокурорын газраас “Хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулах” гэмт хэрэгт У., Б.. нарыг тус тус холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэж, хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлүүлэхээр ирүүлсэнийг Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх хүлээн авч, хянан хэлэлцэв.

Иргэн Б., У.. нар дээрхи гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутай болох нь нотлох баримтуудаар нотлогдсон бөгөөд мөрдөн шалгах ажиллагаанд шүүгдэгч нар гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруугаа сайн дураар хүлээн зөвшөөрч, хохирлоо төлж, хэргээ хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлүүлэх хүсэлтийг прокурорт гаргаж, прокуророос шүүгдэгч Б., У.. нарт 500.000 төгрөгөөр торгох ялыг тус тусад нь оногдуулах санал гаргасан ба уг ялыг аль аль нь хүлээн зөвшөөрсөн байна.

Шүүхээс Б., У... нарыг нэг нэгэндээ хүч хэрэглэн халдаж бие биенийхээ эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулах гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, Б., У.. нарын гэмт хэрэг үйлдсэн нөхцөл байдал, учирсан хохирол, хор уршгийн шинж чанар, тэдний хувийн байдал, эрүүгийн хариуцлагыг хөнгөрүүлэх нөхцөл байдлыг харгалзан прокурорын саналыг хүлээн авч, тэдэнд 500.000 төгрөгөөр торгох ял тус тус оногдууллаа.

Нэг нэгнээ хүндэлдэггүй, асуудлыг хүчээр шийдвэрлэх гэдэг, биеэ барих чадваргүй, тэвчээргүй байдал нь уг хоёр залууг бие биеэ гэмтээх, цаашлаад эрүүгийн ял шийтгэл хүлээх шалтгаан болов.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Н.Одонтуул**

МАНСУУРУУЛАХ ҮЙЛЧИЛГЭЭТЭЙ “ӨВС” ТҮҮЖ ХАДГАЛВАЛ ЭРҮҮГИЙН ХАРИУЦЛАГА ХҮЛЭЭНЭ

Шийтгэх тогтоолын дугаар: 2022.03.21 Шт420

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй.

Иргэн Ууганбаатар нь 2021 оны 8 дугаар сард Төв аймгийн нутаг дэвсгэрээс мансууруулах үйлчилгээтэй “өвс”-ийг түүж, гэртээ хадгалсан байна. Мансууруулах үйлчилгээтэй уг “өвс”-ийг иргэн У нь худалдан борлуулах зорилгогүй байсан, зүгээр л түүж авсан гэж мэдүүлжээ. Шүүхийн Шинжилгээний Үндэсний Хүрээлэнгийн шинжээчийн дүгнэлтээр У-ын хадгалж байсан “өвс”-нөөс болон түүний шээснээс тус тус мансууруулах үйлчилгээтэй бодис илэрсэн байна.

Хуульд зааснаар, эмчийн жороор буюу эмчилгээний заалтаар мансууруулах үйлчилгээтэй эм хэрэглэхийг өвчтөнд зөвшөөрдөг, харин бусад тохиолдолд мансууруулах үйлчилгээтэй аливаа бодис, ургамалыг олж авах, түүх, бэлтгэх, хадгалах, бусдад өгөхийг хориглодог юм.

Прокуророос иргэн У-д мансууруулах үйлчилгээтэй ургамалыг худалдаалах зорилгогүйгээр, хууль бусаар түүж бэлтгэсэн, хадгалсан гэмт хэрэгт холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэж, түүнд 1 жил 3 сарын хугацаагаар хорих ял оногдуулах, уг хорих ялыг нээлттэй хорих байгууллагад эдлүүлэх саналыг шүүхэд гаргажээ.

Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд уг хэргийг хэлэлцээд, иргэн У-г гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүнд 2 жилийн хугацаанд Баянзүрх дүүргийн нутаг дэвсгэрээс гарч явахыг хориглох ял ногдуулав.

Мансууруулах үйлчилгээтэй “өвс”-ийг түүж, гэртээ хадгалсан гэмт хэрэг үйлдсэн тохиолдолд нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр Эрүүгийн хуульд заасан байдаг. Энэ тохиолдолд шүүхээс иргэн У-г анх удаа гэмт хэрэг үйлдсэн, үйлдсэн гэмт хэрэгтээ гэмшиж байгаа байдал зэргийг харгалзан зорчих эрхийг нь хязгаарлах ял ногдуулахаар шийдвэрлэсэн байна.

Иргэн У шүүхээс ногдуулсан 2 жилийн хугацаанд Баянзүрх дүүргийн нутаг дэвсгэрээс гарч явж болохгүй бөгөөд, зөвхөн эрх бүхий шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын зөвшөөрөлтэйгөөр оршин суух газраа өөрчлөх болон өөр тийш зорчих боломжтой юм.

Иргэн У хэрэв зорчих эрхийг хязгаарлах ялыг биелүүлээгүй буюу шүүхээс тогтоосон 2 жилийн хугацаанд Баянзүрх дүүргийн нутаг дэвсгэрээс зөвшөөрөлгүйгээр гарч явсан бол үлдсэн хугацааны хоногийг шууд хорих ялаар тооцож солихоор хуульд заасан байдаг.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Н.Одонтуул**

ХАМТРАН АМЬДРАГЧАА ХӨНӨӨЖ, ГЭМТ ҮЙЛДЛЭЭ НУУХЫН ТУЛД ЦОГЦСЫГ ШАТААЖЭЭ

Шийдвэрийн дугаар: 2021.03.17 №352 Шт

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон.

шийдвэр хураангуй-3

Шүүгдэгч Болд согтууруулах ундааны зүйл хэрэглэсэн үедээ хамтран амьдрагч Б-г зодож амь насыг нь егүүтгэж, улмаар амь нас нь хохирсныг бусдаас нуухын тулд хохирогчийн цогцсыг мөчлөн зөөвөрлөж, хээр аваачин шатаажээ.

Прокурорын газраас Болдыг “хүнийг онц харгис хэрцгий аргаар, гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэж алсан” гэж яллах дүгнэлт үйлдэж, хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Анхан шатны шүүхээс шүүгдэгч Болдыг гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэж хүнийг алах гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, харин энэ тохиолдолд, “хүнийг онц харгис хэрцгий аргаар алах” гэмт хэргийн бүрэлдэхүүн байхгүй гэж дүгнэв.

Хүнийг онц харгис хэрцгийгээр алах гэдэгт хүнийг алахын өмнө буюу алах явцдаа хохирогчид олон тооны шарх, гэмтэл үүсгэж өвтгөн шаналгасан, тарчилган зовоосон, учруулсан гэмтлийн улмаас зовж зүдрэхээр байдал бий болгож, гэмт этгээд өөрийн сонгосон аргынхаа харгис хэрцгий шинжийг ухамсарлаж, өөрийн үйлдлийн харгис хэрцгий үр дагаварыг урьдчилан харж, хүсэж санаатайгаар үйлдсэн байхыг ойлгодог.

Хавтаст хэрэгт авагдсан нотлох баримтууд болон Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэнгийн шинжээчийн дүгнэлт, шинжээч эмчийн мэдүүлэг зэргээс үзэхэд шүүгдэгч Болд нь хохирогчийг амьд байхад нь цохих өшиглөх байдлаар гавал ясны цөмөрсөн хугарал, суурь хэсгийн шугаман хугарал гэмтэл учруулж, үүний улмаас хохирогч амиа алдсан, талийгаачийн цогцсыг зөөвөрлөн хаяхад цүнхэнд багтаагүй гэх шалтгаанаар цогцсыг мөчлөн зөөж, хээр аваачин бензин асган шатаасан байна.

Өөрөөр хэлбэл, шүүхээс нас барсан хүний цогцсыг мөчилсөн, шатаасан зэрэг үйлдлийг “хүнийг онц харгис хэрцгий аргаар алах” гэмт хэрэг гэж зүйлчилснийг буруу гэж үзэж, зүйлчлэлд өөрчлөлт оруулж, шүүгдэгч Болдод 20 жил хорих ял шийтгэж, уг ялыг хаалттай хорих байгууллагад эдлүүлэхээр шийдвэрлэв.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч Ц.Мөнхтулга**

ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛ ДААМЖИРСААР АМИА ХОРЛОХОД ХҮРГЭЖЭЭ

Шийдвэрийн дугаар: 2021.07.20 №825 Шт

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

шийдвэр хураангуй-4

Иргэн Б нь хүүгийн хамт амьдарч байхдаа Амартай танилцан хамтран амьдарч дундаасаа 2 хүүхэд төрүүлсэн, хамтран амьдрах хугацаанд Амар ажил хөдөлмөр эрхэлдэггүй, байнга архи уудаг, дагавар хүүхэдтэйгээ зүй бус харьцан Б болон дагавар хүүхдэдээ гар хүрч, доромжлон харьцдаг, хүүхдүүддээ хайр халамжгүй байдлаас тусдаа амьдрах болсон байна.

Тусдаа амьдрах болсоноос хойш Амар нь хамтран амьдрагч Б-гийн ажлын газрын болон өөрийнх нь утас руу байнга залгах, Б-г болон эх, хүүг нь “ална”, “гэрийг шатаана” гэх зэргээр мессеж бичих, гэрт нь болон ажлын газарт нь байнга очих, дагах, байгууллагын удирдлагад нь гомдол гаргах, хэрүүл маргаан хийх зэргээр удаан хугацаанд сэтгэл санааны дарамт үзүүлж шаналган, нэр хүндийг гутааж, заналхийлж, айлган сүрдүүлсний улмаас Б сэтгэл санааны гүн хямрал дарамтад орж, гэрээслэл бичиж 16 давхраас үсэрч амиа хорлосон байна.

Прокуророос Амарыг “Хүнийг амиа хорлох нөхцөл байдалд хүргэх” гэмт хэрэгт холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэж, хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Хүнийг амиа хорлох нөхцөл байдалд хүргэх гэмт хэрэг нь эд хөрөнгө, албан тушаал, гэр бүлийн хамаарал бүхий харилцаа, бусад нөхцөл байдлын улмаас эрхшээлдээ байгаа хүнийг байнга хүчирхийлсэн, доромжилсон, зодсон, тамлан зовоосон, айлган сүрдүүлсэн идэвхтэй үйлдлээр бусдыг амиа хорлох гарцаагүй байдалд хүргэсэн байх шинжийг агуулдаг.

Анхан шатны шүүх шүүгдэгч Амарыг дээрх гэмт хэргийг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, хүнд байнгын шинжтэй сэтгэл зүйн дарамт үзүүлсэн нөхцөл байдал, гэмт хэргийн улмаас хүнд хор уршиг бий болсон, бага насны 4 хүүхэд өнчирсөн болон шүүгдэгчийн хувийн байдал зэргийг харгалзан, түүнийг 6 жилийн хугацаагаар хорих ялаар шийтгэв.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч Г.Хатанцэцэг**

ЗАН ҮЙЛ ХИЙЖ, ХҮНИЙ АМЬ НАСЫГ БОЛГООМЖГҮЙГЭЭР ХОХИРООСОН ЭТГЭЭДЭД ЭРҮҮГИЙН ХАРИУЦЛАГА ХҮЛЭЭЛГЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 2020.08.24 №1538

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

шийдвэр хураангуй-5

Иргэн Дулмаа нь нурууны өвчнийг энергиэр эмчлэх, аура засал хийх нэрээр Оюуны биеийг нүцгэлэн, өрөөний голд зогсоож, цагаан хар өнгийн нойлын утсаар биеийг нь ороож, архинд арц холин рашаан болгож бие рүү нь цацах, 4 талд нь лаа асаан байрлуулах зэргээр зан үйл хийх үед асаасан байсан лаа унаж гал гарсны улмаас иргэн Оюуны биеийн гадаргуу 50-59 хувь нь түлэгдэж, эрүүл мэндэд 3 дугаар зэргийн түлэгдэл бүхий хүнд зэргийн гэмтэл учирч, зохих эмчилгээг цаг алдалгүй хийсэн боловч амь нас нь хохирсон байна.

Дулмаагийн үйлдлийг прокуророос “хүний амь насыг болгоомжгүйгээр хохироох” гэмт хэрэг гэж зүйлчлэн, хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн, Дулмаагийн өмгөөлөгчөөс “... энэ үйлдэл нь хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол болгоомжгүйгээр учруулах гэмт хэрэг юм” гэх үндэслэлээр, зүйлчлэлийг нь хөнгөрүүлэх талаар мэтгэлцжээ.

Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс Дулмаагийн болгоомжгүй үйлдлийн улмаас хүний амь нас хохирсон үр дагавар шууд учирсан, түүний болгоомжгүй үйлдэл нь Оюуны амь нас хохирсон хохирол, хор уршигтай шууд шалтгаант холбоотой, энэ үр дагаврыг гэмт хэргийн хохиролд тооцож хэргийг зүйлчлэх үндэслэлтэй гэж үзэв.

Шүүхээс, шүүгдэгч Дулмааг “Хүний амь насыг болгоомжгүйгээр хохироох” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, тохиолдлын шинжтэй нөхцөл байдлын улмаас анх удаа гэмт хэрэг үйлдсэн, гэмт хэрэг үйлдсэний дараа хохирогчид шууд эмнэлгийн болон бусад туслалцаа үзүүлсэн, учруулсан хохирол буюу эмчилгээ болон оршуулгын зардлыг төлсөн гэх эрүүгийн хариуцлагыг хөнгөрүүлэх нөхцөл байдал, гэм буруугийн болгоомжгүй хэлбэрээр гэмт хэрэг үйлдсэн нөхцөл байдал, гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрч хийсэн үйлдэлдээ дүгнэлт хийж буй ухамсар хандлага гэх хувийн байдал зэргийг харгалзан түүнд хорих ял оногдуулахгүйгээр 5 жилийн хугацаагаар тэнсэж, тэнссэн хугацаанд гэмт хэргийн хор уршгийг арилгах арга хэмжээ авах, оршин суух газраа өөрчлөх, зорчин явахдаа хяналт тавьж байгаа эрх бүхий байгууллагад урьдчилан мэдэгдэх зэрэг үүрэг хүлээлгэх, дахин Аура засал гэх зан үйлийн үйл ажиллагаа явуулахыг хориглох хязгаарлалт тогтоох албадлагын арга хэмжээ авчээ.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч Г.Хатанцэцэг**

ХҮНИЙ НЭР ТӨР, АЛДАР ХҮНДЭД ХАЛДСАН ИЛТ ХУДАЛ МЭДЭЭЛЛИЙГ ОЛОН НИЙТЭД ТАРААЖЭЭ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.10.20 №1528

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй.

шийдвэр хураангуй-6

Иргэн Сүрэн нь олон нийтийн цахим сүлжээн дэх өөрийн “Suren” гэх фэйсбүүк хуудсаар “иргэн Б нь Э-тэй хамт шатаж нас барсан”, “иргэн М бол монголын хар тамхины зөөвөрлөгч, наймаачин, гаршсан гэмт хэрэгтэн”, “төрийн алба хаагч Д нь М-д үйлчилдэг, түүний хууль бус үйлдлийг нуун дарагдуулдаг” гэх агуулга бүхий, нэр бүхий 3 хүний нэр төр, алдар хүндэд халдсан, илт худал мэдээллийг олон нийтэд тараасан гэмт хэрэгт холбогдон шалгагдаж, прокуророос түүнд яллах дүгнэлт үйлдэж, хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Хэрэгт цугларсан нотлох баримтаар, шүүгдэгч Сүрэнгийн олон нийтэд тараасан дээрх агуулга бүхий мэдээлэл нь “үнэн бодит” болох нь тогтоогдоогүй тул тухайн хүмүүсийн талаар илт худал мэдээллийг олон нийтэд тараасан гэж үзэж, шүүхээс Сүрэнг гэм буруутайд тооцов.

Эрүүгийн хуульд “хүний нэр төр, алдар хүнд, хуулийн этгээдийн ажил хэргийн нэр хүндэд халдсан илт худал мэдээллийг олон нийтэд тараасан” үйлдлийг гэмт хэрэгт тооцож, уг гэмт хэргийг үйлдсэн гэм буруутай хүнийг 450.000-1.300.000 төгрөгөөр торгох, эсхүл 240-720 цаг нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл 1-3 сар хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ял шийтгэхээр заасан байна.

Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд уг хэргийг хянан хэлэлцээд, шүүгдэгч Сүрэнгийн гэмт хэрэг үйлдсэн нөхцөл байдал, учирсан хохирол, хор уршгийн шинж чанар, түүний эрүүл мэндийн байдал, эрхэлсэн тодорхой ажилгүй зэргийг харгалзан түүнд 3 сарын хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ял шийтгэв.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Б.Бээжин**

ХАРИЛЦСАН ЗУРВАСЫГ ИЛ БОЛГОНО ХЭМЭЭН СҮРДҮҮЛЖ МӨНГӨ АВСАН ЭТГЭЭДЭД ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.10.03 №1409 ШТ

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

шийдвэр хураангуй-7

Насанд хүрээгүй эмэгтэй Наран фэйсбүүк группэд “Санхүү авна, чатанд ороод ир” гэсэн зар байршуулж, нэр бүхий 25 иргэнтэй цахимаар холбогдон уулзахаар тохирч, улмаар “урьдчилгаа өгөх хэрэгтэй” гэж 3 хүнээс 150.000 төгрөгийг шилжүүлэн авсан, мөн чатаар харилцсан зурвасыг нь тухайн хүмүүсийн гэр бүл, ойр дотны хүмүүст тараахаар сүрдүүлж мөнгө нэхэн 24 хүнээс нийт 3.520.000 төгрөг авсан үйлдлийг Баянзүрх дүүргийн Прокурорын газраас “залилах” болон “заналхийлэх” гэмт хэрэг гэж үзэн яллах дүгнэлт үйлдэн, хэргийг шүүхэд ирүүлжээ.

Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх хэргийг хянан хэлэлцээд шүүгдэгч Наранг бусдыг тодорхой үйлдэл хийхийг шаардаж өөрт нь, хууль ёсны ашиг сонирхолд нь хохирол учруулж болохуйц баримт, мэдээлэл тараахаар сүрдүүлсэн, хохирогч нарыг хуурч, цахим хэрэгсэл ашиглаж, бодит байдлыг нуух замаар бусдыг төөрөгдөлд оруулж, мөнгө шилжүүлэн авсан нь нотлох баримтуудаар тогтоогдсон тул түүнийг заналхийлэх болон залилах гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тус тус тооцов.

Шүүхээс шүүгдэгч Наранг анх удаа гэмт хэрэг үйлдсэн, үйлдсэн гэмт хэрэгтээ гэмшиж байгаа, гэмт хэрэг үйлдэх үедээ насанд хүрээгүй байсан зэргийг харгалзан 360 цаг нийтэд тустай ажил хийлгэх ял шийтгэж, бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэхээр шийдвэрлэв.

Хуульд зааснаар, нийтэд тустай ажил хийлгэх ял шийтгүүлсэн этгээд уг ялыг биелүүлээгүй бол 8 цагийн ажлыг 1 хоногоор тооцож хорих ялаар солих юм.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Мөнхтуяа**

БАГА НАСНЫ ХҮҮХЭД ХҮНИЙГ ОНЦ ХАРГИС ХЭРЦГИЙГЭЭР АЛАХ, ХҮНИЙ ЭРҮҮЛ МЭНДЭД ХҮНД ХОХИРОЛ САНААТАЙ УЧРУУЛАХ ГЭМТ ХЭРЭГ ҮЙЛДЖЭЭ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.11.21 №1720 Шт

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй.

шийдвэр хураангуй-8

Бага насны хүүхэд /11 настай/ Бат нь 7 настай эрэгтэй Э-г олон удаа хутгалж, эрүүл мэндэд нь хүнд хохирол санаатай учруулсан, мөн 13 настай эмэгтэй Э-г олон удаа хутгалж, биед олон тооны шарх үүсгэн онц харгис хэрцгийгээр алсан гэмт хэрэгт тус тус холбогдсон, Баянзүрх дүүргийн Прокурорын газраас Батад холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэн хэргийг шүүхэд ирүүлжээ.

Шүүх уг эрүүгийн хэргийг шүүх хуралдаанаар хянан хэлэлцээд Батыг хүндрүүлэх нөхцөл байдалтайгаар буюу хохирогчийг биеэ хамгаалж чадахгүй, бага насны хүүхэд болохыг мэдсээр байж хутга хэрэглэн эрүүл мэндэд нь хүнд хохирол санаатай учруулсан, мөн онц харгис хэрцгийгээр хүнийг алах гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тус тус тооцлоо.

Эрүүгийн хуульд, эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх насны хязгаарыг “гэмт хэрэг үйлдэх үедээ 16 насанд хүрсэн” гэж заасан бөгөөд “Хүнийг алах” болон “Хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол санаатай учруулах гэмт хэрэг”-ийн хувьд үйлдсэн этгээд нь 14 насанд хүрсэн бол эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээр хуульчилсан байдаг.

Иймд, шүүхээс 11 настай байхдаа хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол санаатай учруулсан, мөн онц харгис хэрцгийгээр хүнийг алах гэмт хэрэг үйлдсэн Батыг “Эрүүгийн хуульд заасан ял оногдуулах насанд хүрээгүй” үндэслэлээр эрүүгийн хариуцлагаас чөлөөлж, хэргийг хэрэгсэхгүй болгов.

Түүнчлэн, энэ гэмт хэргийн улмаас учирсан гэм хорын хохирлыг хохирогчийн хууль ёсны төлөөлөгч нар нь холбогдох нотлох баримтаа бүрдүүлэн жич нэхэмжлэх эрхтэйг шүүхийн шийдвэрт дурдаж, уг асуудлыг нээлттэй үлдээж шийдвэрлэлээ.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч Б.Бээжин**

ДАГАВАР ОХИНОО ХҮЧИНДСЭН ГАДААД УЛСЫН ИРГЭНД ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.10.13 №1481 ШТ

Шийдвэрийн төлөв: Хуулийн хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэр хураангуй-9

Гадаад улсын иргэн Тан нь олон удаагийн үйлдлээр өөрийн дагавар хүүхэд болох 11 настай охиныг хүчиндсэн гэмт хэрэгт холбогдуулан прокуророос яллах дүгнэлт үйлдэж хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

Хэрэгт авагдсан баримтуудаар, шүүгдэгч Тан нь анх 2012 онд “хөдөлмөр эрхлэгч” ангиллаар, 2019 оныг хүртэл Монгол Улсад оршин суух зөвшөөрөлтэйгээр орж ирсэн, 2019 оноос хойш оршин суух зөвшөөрөлгүй буюу Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт хууль бусаар оршин суусан, энэ хугацаанд Монгол Улсын иргэн Д-тэй хамтран амьдарч, дундаасаа 2 хүүхэдтэй болсон, мөн авто засварын газар ажиллуулдаг байжээ.

Түүнчлэн, Тан нь “өрх гэрийн амьжиргааг авч явдаг” гэдгээр шалтаглан өөрийн дагавар охин болох бага насны хүүхдийг хүчээр бэлгийн харьцаанд орохыг тулгаж, хохирогчтой бэлгийн харьцаанд ордог байсан ба шүүхийн хэлэлцүүлэгт тэрээр гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрч байна гэж мэдүүлсэн байна.

Эрүүгийн хуульд бага насны буюу 14 хүртэлх насны хүүхэдтэй бэлгийн харьцаанд орсон бол 12-20 жил хүртэл хугацаагаар, эсхүл бүх насаар хорих ял шийтгэхээр заасан.

Шүүхээс гадаад улсын иргэн Тан-ыг үргэлжилсэн үйлдлээр хүчиндэх гэмт хэргийг бага насны хүүхдийн эсрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, 14 жилийн хугацаагаар хорих ял шийтгэж, уг ялыг хаалттай хорих байгууллагад эдлүүлэхээр шийдвэрлэв.

Түүнчлэн, энэ гэмт хэргийн хохирогч нь энэ гэмт хэргийн улмаас сэтгэл санаа, эрүүл мэндийн хувьд хүнд хохирол амсаж, цаашид эмчилгээ хийлгэх шаардлага үүссэн тул хохирогчийн хууль ёсны төлөөлөгчөөс холбогдох зардлаа гэм буруутай этгээдээс жич нэхэмжлэх эрхийг нь нээлттэй үлдээсэн байна.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч С.Олзод**

СОГТУУРСАН ҮЕДЭЭ БАГА НАСНЫ ХҮҮХДЭЭ АЛАХЫГ ЗАВДСАН ЭТГЭЭДЭД ЯЛ ШИЙТГЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.06.07 №856 Шт

Шийдвэрийн төлөв: Хуулийн хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэрийн хураангуй-10

Прокуророос иргэн Баярыг “бага насны хүүхдийг гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэж алахыг завдсан” гэмт хэрэгт холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэж хэргийг шүүхэд ирүүлжээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, иргэн Баяр нь гэр бүл салсны дараа 5 настай өөрийн хүү Болдыг хэд хоног харахаар болж, гэртээ авчирсан өдрөө дэлгүүрээс хүүдээ амттан, өөртөө согтууруулах ундаа авч хэрэглэсэн байна. Хүүг унтах гэхэд нь “чи надад хайртай юу” гэж олон дараа шалгааснаас хүү залхаж “хайргүй, та миний аав биш” гэжээ. Согтуурсан Баяр салсан эхнэр лүүгээ “энэ миний хүүхэд биш, аав нь өөр хүн байдаг гэнэ. Энэ зулбасгаа ирж авахгүй бол алчихна шүү” гэж утсаар ярьсан байна.

Мөн тухайн цаг хугацаанд гэртээ амарч байсан иргэн Гэрэл жаахан хүүхэд уйлах, “ааваа битгий, яая” гэх чимээ сонсоод тагтаараа харахад доод айлын тагтнаас бага насны хүүхдээ бүтэн биеэр нь гарган доош унжуулж хөлнөөс нь барьсан Баярыг харжээ.

Хүүгийн ах Бат ээжийнхээ хэлсэний дагуу дүүгээ авахаар Баярын очиж хаалгыг нь нүдсэнээр Баяр хүүг тагтнаас аван дотогш гэртээ оруулсан байна.

Эрүүгийн хуульд хүндрүүлэх нөхцөл байдалтайгаар хүнийг алах гэмт хэрэг үйлдсэн бол 12-20 жилийн хугацаагаар хорих ял, эсхүл бүх насаар нь хорих ял шийтгэхээр хуульчилсан бөгөөд энэ гэмт хэргийг үйлдэхээр завдсан бол үйлдлийн шинж, гэмт хэргийг төгсгөж чадаагүй нөхцөл байдлыг харгалзан дээр дурдсан ялын дээд хэмжээний гуравны хоёроос хэтрүүлэхгүйгээр ял оногдуулахаар заасан.

Баярын үйлдэл нь хохирогчийг бага насны хүүхэд болохыг мэдсээр байж гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэж хүнийг алах гэмт хэрэг үйлдэхийг завдсан шинжийг хангасан гэж шүүх үзэн, Баярыг гэм буруутайд тооцон 6 жилийн хугацаагаар хорих ялыг нээлттэй хорих байгууллагад эдлүүлэхээр шийдвэрлэжээ.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч Н.Баасанбат**

АХУЙН МАРГААН ДААМЖИРЧ НӨХӨР НЬ ЭХНЭРТЭЭ ХӨНГӨН ГЭМТЭЛ УЧРУУЛЖЭЭ

Шийтгэх тогтоолын дугаар: 2021/ШЦ/257

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Сүхбаатар дүүргийн прокуророос Ч-г гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэн өөрийн эхнэр Б-г зодож биед нь хөнгөн гэмтэл учруулсан гэмт хэрэгт буруутган яллаж, хэргийг нь шүүхэд шилжүүлсэн.

2020 оны 07 дугаар сарын 16-ны өглөө шүүгдэгч Ч нь өөрийн эхнэр Б-тэй маргалджээ. Шүүгдэгч Ч нь өөрсдийн амьдран сууж байсан монгол гэрийг буулгаж, гэрийн буурин дээрээ нагац талын хамаатны хүнийг амьдруулахаар дангаар шийдвэр гаргаснаа эхнэртээ хэлсэн, эхнэр нь энэ шийдвэрт нь дургүйцсэнээр тэдний хоорондын маргаан гарах шалтгаан болсон.

Гэрт нь өглөө эрт хэрүүл маргаан үүсгэсэн хэмээн шүүгдэгчийн төрсөн эх нь бэр Б-г буруутгаснаар, тэдний хооронд мөн л хэрүүл маргаан үүссэн.

Энэ үед шүүгдэгч Ч “ээжид нь хүндэтгэлгүй хандсан” гэж эхнэрээ буруутган улмаар түүнийг зоджээ.

Шүүгдэгч Ч-г эхнэрээ зодож байхыг түүний төрсөн хүүхдүүд нь харж, хөрш айлаас тусламж гуйж цагдаад дуудлага өгснөөр цагдаагийн алба хаагч нар ирж шүүгдэгчийг саатуулсан байна.

Хохирогч Б нөхөртөө зодуулсны улмаас түүний тархи нь доргисон, гарын хоёр шуунд нь цус хурсан, хамрын нуруу хэсэг нь зулгарсан, зүүн нүдний доод зовхинд цус хурсан гэмтлүүд учирсан. Энэ гэмтлүүд нь “хөнгөн” зэргийн гэмтэлд тооцогддог болохыг шинжээч эмч дүгнэлт гаргаж тогтоосон.

Шүүгдэгч Ч эхнэрээ зодоогүй гэж маргаж байсан боловч хэргийг мөрдөж шалгах явцад цугларсан хохирогч Б-ийн мэдүүлэг, хохирогчийн мэдүүлгийг тухайн үйл явдлыг харсан хүүхдүүд нь баталж мэдүүлснээр, цагдаагийн байгууллагад ирсэн дуудлагын бүртгэл, Б-ийн биед хөнгөн гэмтэл учирсныг тогтоосон шинжээчийн дүгнэлт зэрэг нотлох баримтууд нь энэ хэрэгт хамааралтай, хууль ёсны, ач холбогдолтой, хэргийг шийдвэрлэхэд хүрэлцээтэй, үнэн зөв байсан учир шүүх эдгээр нотлох баримтуудад итгэж, үнэмшиж шүүгдэгч Б нь эхнэрээ зодож хөнгөн гэмтээсэн нь хөдөлбөргүй нотлогдож тогтоогдсон гэсэн дүгнэлтэд хүрчээ.

Харин шүүгдэгч Ч, хохирогч Б нарын хооронд үүссэн маргаан, тэмцэл нь нэг тал нь хэт давамгай байж гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэж зодсон хэрэг биш эхнэр, нөхрийн хоорондын ахуйн шинжтэй маргааны улмаас хоорондоо муудалцаж, нөхөр нь эхнэрээ зодсон байсан тул шүүгдэгч Ч-г гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдсэн гэж холбогдсон хэргийг нь хүндрүүлээгүй бөгөөд шүүгдэгч Ч-г хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулсан гэж хөнгөрүүлж шийдвэрлэсэн байна.

Шүүх шүүгдэгч Ч-г таарамжгүй харилцаанаас үүдэлтэйгээр санаатайгаар эхнэрээ зодож хөнгөн гэмтээсэн үйлдэл нь “Хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулсан” гэмт хэргийн шинжийг бүрэн агуулсан гэж үзсэн.

Шүүхээс шүүгдэгч Ч-г “Хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулсан” гэмт хэрэг үйлдсэнийх нь учир 650.000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулж шийдвэрлэжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Ж.Болдбаатар, шүүгч Б.Мөнх-Эрдэнэ**

НОТЛОХ БАРИМТ ХУУРАМЧААР ҮЙЛДСЭН ЭТГЭЭДҮҮДЭД ХОРИХ ЯЛ ОНООВ

Шийтгэх тогтоолын дугаар: 2021/ШЦ/257

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Сүхбаатар дүүргийн прокуророос Ц.Б-г 2013-2017 оны хооронд олон иргэдийг хуурч, худал зүйл амлаж, итгэл үнэмшил төрүүлэн, онц их хэмжээний үнийн дүнтэй мөнгөн хөрөнгүүдийг өөртөө шилжүүлэн авч залилсан гэмт хэрэгт, мөн Ц.Б нь өөрийнх нь холбогдсон дээрх залилах гэмт хэргийг нь шийдвэрлэхэд ач холбогдолтой нотлох баримтыг Г.Б-тэй бүлэглэж хуурамчаар үйлдсэн гэмт хэрэгт буруутган яллаж, хэргийг нь шүүхэд шилжүүлсэн.

Шүүгдэгч Ц.Б нь олны танил, нэр алдартай хүн байсан бөгөөд үүндээ дулдуйдаж хуурамч гэрээгээр халхавчлан иргэдэд итгэл үнэмшил төрүүлэн, санхүүжилтийн эх үүсвэр гаргаж чадах иргэдийг өөртэй нь хамтран ажиллахыг ятган хөрөнгө оруулалтаас олох ашиг, үр өгөөжийн талаар ташаа ойлголт өгч, төөрөгдүүлэн, амар хялбар аргаар тусгай зөвшөөрөлтэй болох, ажлын гүйцэтгэлийн төлбөрөө гаргуулж авах гэсэн иргэдийн хүсэл сонирхлыг ашиглан хөрөнгө оруулахыг, эд хөрөнгөө шилжүүлэн өгөхийг зөвшөөрүүлэн мөнгөн хөрөнгүүдийг гаргуулан авч, улмаар дээр өгсөн хуурамч амлалтуудаа эс биелүүлэн өөрийн санхүү, эдийн засгийн талаарх үнэн бодит мэдээллийг нууж, энэ явцдаа иргэдийн өөрт нь итгэж өгсөн нийт 1.232.000.000 төгрөгийн үнийн дүнтэй мөнгөн хөрөнгүүдийг өөртөө шилжүүлэн авч, хувийн хэрэгцээндээ зарцуулдаг байжээ.

Түүний дээрх үйлдэл нь 2013 оноос эхэлж 2017 оны дунд үе хүртэл үргэлжилсэн байна.

Шүүгдэгч Ц.Б нь хохирогч нэг бүртэй харьцаж “хамтарч ажиллах” талаар санал тавьж болон бусдаас авч чадахгүй байгаа мөнгийг, мөн тусгай зөвшөөрөл хөөцөлдөж бүтээж өгнө гэх мэтээр үнэмшүүлж, хуурамчаар үйлдсэн гэрээ гэх баримт үзүүлэх, мөнгө хүлээн авсан тухай баримтыг гэрээ, тодорхойлолт зэрэг хэлбэрээр үйлдэх байдлаар иргэдийг төөрөгдүүлсэн, иргэдийн хоорондын харилцаанд тулгуурлан хохирогч нарын хүрээг тэлж байсан нь хэрэгт цугларсан баримтаас харагдаж байсан.

Мөн шүүгдэгч Г.Б, Ц.Б нар бүлэглэн огт байгуулагдаагүй гэрээг бодитой

байгуулсан мэтээр хуурамчаар үйлдэж, үүнийгээ хавтаст хэрэгт хавсарган өгч хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны хууль ёсны байдал, түүнийг хэрэгжүүлэхэд оролцож буй байгууллагуудын хэвийн үйл ажиллагаа, Ц.Б-ын үйлдсэн залилах гэмт хэргийг шийдвэрлэхэд ноцтойгоор нөлөөлж болох нөхцөл байдлыг үүсгэж байсан байна. Шүүх шүүгдэгч Ц.Б-ийн дээр дурьдсан үйлдэл нь хуурч мэхлэх аргаар бусдын эд хөрөнгийг залилан мэхэлж авах гэмт хэргийн бүх шинжийг, шүүгдэгч Г.Б, Ц.Б нар бүлэглэн огт байгуулагдаагүй гэрээг бодитой байгуулсан мэтээр хуурамчаар үйлдсэн үйлдлийг нотлох баримт хуурамчаар үйлдэх гэмт хэргийн шинжийг тус тус бүрэн хангасан гэж үзжээ.

Шүүхээс шүүгдэгч Ц.Б, Г.Б нарыг “Залилах”, “хэрэг шалган шийдвэрлэхэд ач холбогдол бүхий нотлох баримтыг хуурамчаар үйлдсэн” гэмт хэргүүдийг үйлдсэний учир тэдэнд 3 жилийн хугацаагаар хорих болон 3.000.000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулж шийдвэрлэжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Ж.Болдбаатар, шүүгч Б.Мөнх-Эрдэнэ**

ОЮУТНУУДЫН ДҮНГ НЭМЖ МӨНГӨ АВСАН БАГШИД ЯЛ ОНООЖЭЭ

Шийтгэх тогтоолын огноо, дугаар: 2022.8.15-ны өдөр № 2022/ШЦТ/814

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.09.14 Хураангуй-3

Иргэн Эрдэнэ нь Их сургуулийн багшаар ажиллаж байхдаа оюутнуудын хичээлийн дүнг үнэлэхдээ тэднээс “мөнгө нэхэх, ном худалдаж авах”-ыг шаардсан үйлдлийг прокуророос “Хахууль авах” гэмт хэрэгт буруутган яллаж, хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Мөрдөн шалгах ажиллагааны шатанд шүүгдэгч Эрдэнэ нь 2019-2020 оны хичээлийн жилд нэр бүхий оюутнуудын дүнг нэмэгдүүлж нийт 700.000 төгрөгийн хахууль авсан үйлдлээ хүлээн зөвшөөрч, гэмт хэрэг үйлдэж олсон орлого болох 700.000 төгрөгийг улсын орлогын дансанд тушаажээ.

Оюутнуудын өгсөн мэдүүлэгт “...багш Эрдэнэ хичээлийн дүнг зориуд хангалтгүй үнэлж, утсаар ярьж, мессеж явуулж ...мөнгө нэхдэг, түүний шаардсанаар оюутнууд 15.000-100.000 төгрөгийг өгсөн...” талаар дурджээ.

Прокуророос нэр бүхий оюутнуудын мөнгө өгч дүнгээ нэмэгдүүлсэн үйлдлийг “гэмт хэргийн шинжийг хэлбэрийн төдий агуулсан, нийгмийн аюулын хэр хэмжээ бага, хуулиар хамгаалагдсан эрх ашигт бодит хохирол, хор уршиг учруулаагүй” байна гэж дүгнэн эрүүгийн хэрэг үүсгэхээс татгалзаж шийдвэрлэснийг шүүх зөв гэж үзсэн байна.

Багш Эрдэнэ нь гэм буруугаа сайн дураараа хүлээн зөвшөөрч прокурортой ял тохиролцсон тул шүүх хэргийг хялбаршуулсан журмаар хянан хэлэлцэж, шүүгдэгч Эрдэнийг “хахууль авах” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүний нийтийн албанд томилогдох эрхийг 3 жилийн хугацаагаар хасаж, 2.900.000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулж шийдвэрлэжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Б.Батсайхан**

“ЦАХИМ МЭДЭЭЛЛИЙН СҮЛЖЭЭГ АШИГЛАХ, ХЭРЭГЛЭХ ХЭМЖЭЭ ХЯЗГААРЫГ ХЭТРҮҮЛБЭЛ ЭРҮҮГИЙН ХАРИУЦЛАГА ХҮЛЭЭНЭ.”

Шийтгэх тогтоолын дугаар: 2021.11.30 ШТ №830

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон /2022.02.20/

2022.09.16 Хураангуй-4

Болд нь программ хангамж, мэдээллийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг компанийн гүйцэтгэх захирлаар ажиллахдаа компьютер, мэдээлэл технологийн мэдлэг, ур чадвараа ашиглан тухайн компанид ажиллаж байсан Зултай хамтарч “Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв”-ийн үйл ажиллагаанд ашиглагддаг мэдээллийн сүлжээнд нэвтрэх талаар судалж, улмаар тухайн сүлжээнд нэвтрэх мэдээллийг хуулбарлаж авсан байна.

Халдлагад өртсөн тухайн мэдээллийн сүлжээ нь Монгол Улсын эрүүл мэндийн салбарт зөвхөн эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүд иргэдэд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагаандаа ашигладаг Монгол Улсын иргэдийн овог нэр, регистрийн дугаар, өвчтний түүх, эрүүл мэндийн мэдээлэл гэх зэргийг агуулдаг том хэмжээний дата бааз байв.

Сүхбаатар дүүргийн прокуророос Болд, Зул нарыг бүлэглэн Эрүүгийн хуульд заасан “Цахим төхөөрөмж, мэдээллийн сүлжээнд хууль бусаар халдсан” гэмт хэрэгт тус тус холбогдуулан тэдгээрийн гэм буруутай эсэх асуудлыг шийдвэрлүүлэхээр хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

Мэдээллийн сүлжээ гэж хоёр, түүнээс дээш компьютер түүнтэй адил төст хэрэгслээр хооронд мэдээлэл солилцох, мэдээлэл авах ажиллагааг хангаж буй технологийн системийг ойлгох ба энэхүү технологийн системд нэвтэрсэн, мэдээллын баазад агуулагдсан мэдээллийг тусгай компьютерт хуулбарлаж авсан үйлдлүүдийг Эрүүгийн хуульд гэмт хэрэг гэж үзэхээр заасан байна.

Шүүхээс Болд, Зул нарыг цахим орчинд ажиллах, мэдээлэл технологийн мэдлэг, ур чадвараа ашиглан хуулиар хамгаалагдсан иргэдийн хувийн мэдээлэл агуулсан дата бааз бүхий мэдээллийн сүлжээнд компьютерийн техник хэрэгсэл ашиглан, тусгай программаар дамжуулан хууль бусаар халдсан гэм буруутай гэж үзэв. Тэдний энэ үйлдэл нь Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын бүрэлдэхүүн хэсэг болох мэдээллийн аюулгүй байдал, кибер орчинд аюул эрсдэлгүй ажиллах, тэдгээрийг

хангах талаар тогтоосон хууль, журмыг зөрчиж цаашилбал төр, иргэний мэдээллээ өмчлөх, халдашгүй байх эрхэд хууль бусаар ноцтойгоор халдаж буй үйлдэл юм.

Шүүгдэгч нарт эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхэд гэмт хэргийн улмаас төлөх бодит хохирол байхгүй, гэмт хэрэг гарах болсон шалтгаан нөхцөл болон тэдгээрээс үйлдсэн гэмт хэрэгтээ чин санаанаасаа гэмшсэн, анх удаа шүүхээр ял шийтгэгдэж байгаа, суралцаж, ажиллаж хөдөлмөрлөж байгаа зэрэг нөхцөл байдлуудыг харгалзан шүүхээс Болдод 9000 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөг буюу 9.000.000 төгрөг, Зулд 5500 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөг буюу 5.500.000 төгрөгөөр тус бүрт торгох ял оногдуулав.

**Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны
шүүхийн шүүгч Б.Дуламсүрэн**

САВАНГИЙН ТҮҮХИЙ ЭД БОЛОХ ШҮЛТИЙГ ЗӨВШӨӨРӨЛГҮЙГЭЭР ИЕ БИЕДЭЭ ХУДАЛДСАН, ХАДГАЛСАН, ТЭЭВЭРЛЭСЭН ИРГЭДЭД ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.09.01 ШТ №856
Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй
2022.10.20. Хураангуй-5

Иргэн Ундрах нь өрхийн орлогоо нэмэгдүүлэх зорилгоор гэртээ саван үйлдвэрлэхээр болж иргэн Моломоос савангийн түүхий эдэд ордог “натрийн гидроксид” гэдэг бодисыг худалдан авч, хадгалж, тээвэрлэсэн байна.

Энэхүү “натрийн гидроксид /NaOH/” хэмээх химийн бодис нь “химийн хорт болон аюултай бодис”-д хамаардаг, хүн, амьтан амьсгалах, залгих, арьсанд хүрвэл гэмтээж, үхэлд хүргэж болох аюултай бодис юм.

Уг бодисыг экспортлох, импортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх, үйлдвэрлэх, худалдах, ашиглахад тусгай зөвшөөрөл шаарддаг бөгөөд тусгай зөвшөөрөлгүй аливаа иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллага уг бодисыг хадгалах, худалдах, тээвэрлэх болон түүнийг ашиглаж үйл ажиллагаа явуулахыг хориглосон байна.

Сүхбаатар дүүргийн Прокурорын газраас иргэн Моломыг химийн хорт болон аюултай бодис болох “натрийн гидроксид” бодисыг хууль бусаар хадгалж, бусдад худалдсан гэмт хэрэгт, иргэн Ундрахыг уг бодисыг хууль бусаар худалдан авч, тээврийн хэрэгсэлд хадгалан, тээвэрлэсэн гэмт хэрэгт тус тус холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэн гэм буруутай эсэх асуудлыг шийдвэрлүүлэхээр хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

Эрүүгийн хуульд, тусгай зөвшөөрөлгүйгээр химийн хорт болон аюултай бодисыг бусдад худалдсан, худалдан авч хадгалсан үйлдлийг гэмт хэрэгт тооцохоор заасан тул шүүхээс шүүгдэгч Ундрах, Молом нарыг химийн хорт, аюултай бодисыг хууль бусаар хадгалсан, худалдсан, авсан, тээвэрлэсэн гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцов.

Шүүгдэгч нар нь гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрсөн, гэмт хэргийн улмаас учирсан бодит хохирол байхгүй, гэмт хэрэг үйлдсэн нөхцөл байдал, хувийн байдал зэргийг харгалзан үзэж шүүхээс тэдэнд хорих ял оногдуулахгүйгээр тус бүр 1 жилийн хугацаагаар тэнсэв.

Шүүгдэгч Моломоос гэмт хэрэг үйлдэж олсон ашиг орлогыг, шүүгдэгч Ундрахаас гэмт хэрэг үйлдэхэд ашигласан тээврийн хэрэгслийн үнийг тус тус гаргуулж улсын төсөвт шилжүүлж, эд мөрийн баримтаар хураагдсан химийн хорт, аюултай бодисыг шүүхийн шийтгэх тогтоол хүчин төгөлдөр болмогц устгахаар шийдвэрлэв.

**Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч А.Мөнхсайхан**

БУСДЫН ГЭЭГДҮҮЛСЭН ЭД ХӨРӨНГИЙГ ОЛЖ АВЧ ЗАВШСАН ЭТГЭЭДЭД ЭРҮҮГИЙН ХАРИУЦЛАГА ХҮЛЭЭЛГЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.05.09 ШТ №490

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.10.20. Хураангуй-6

Иргэн Хангай найзуудтайгаа зоогийн газарт үйлчлүүлж байгаад тамхины өрөөнд иргэн Ганаагийн мартаж орхисон Айфоне 12 про макс загварын гар утсыг олж аваад, хэн нэгэнд мэдэгдэлгүйгээр өөртөө үлдээж, утсыг бусдад худалдан борлуулсан байна.

Эрүүгийн хуульд зааснаар гээгдэл эд хөрөнгийг бусдын өмчлөл, эзэмшилд байгааг мэдсээр байж завшсаны улмаас бага хэмжээнээс дээш хохирол учруулсан бол эрүүгийн гэмт хэрэгт тооцохоор заасан, Сүхбаатар дүүргийн Прокурорын газраас иргэн Хангайг уг гэмт хэрэгт холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэж гэм буруутай эсэхийг шийдвэрлүүлэхээр хэргийг шүүхэд ирүүлжээ.

Гээгдэл эд хөрөнгө гэж аливаа этгээдийн санамсар болгоомжгүй үйлдлийн улмаас мартаж орхисон, хаягдаж, гээгдсэн эд зүйлийг хэлэх бөгөөд түүнийг олсон этгээд энэ тухайгаа зохих байгууллагад мэдэгдэх үүргийг хуулиар хүлээлгэсэн бөгөөд шүүгдэгч Хангай нь энэ үүргээ биелүүлэхгүйгээр өөрийн олсон гар утсыг дур мэдэн захиран зарцуулж, ашиглан шамшигдуулсан гэм буруутай гэж шүүхээс дүгнэв.

Энэ гэмт хэргийг үйлдсэн хүнийг 450,000-2,700,000 төгрөгөөр торгох, эсхүл 240-720 цаг хүртэл хугацаагаар нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл нэг сараас зургаан сар хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ял шийтгэхээр хуульд заасан, гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрсөн, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг нөхөн төлсөн, гэмт хэрэг үйлдсэн хүний хувийн байдал зэргийг харгалзан үзэж шүүхээс шүүгдэгч Хангайд торгох ял оногдуулж шийдвэрлэв.

**Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч А.Мөнхсайхан.**

ХУУЛЬ САХИУЛАГЧИЙН ТАВЬСАН ХУУЛЬ ЁСНЫ ШААРДЛАГЫГ ЭСЭРГҮҮЦСЭН ҮЙЛДЭЛД ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/556

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022 оны 05 сарын 25. Шүүхийн шийдвэрийн хураангуй

Иргэн Д.Монголхүү “Жанжин Сүхбаатарын нэрэмжит” талбайд цуглаан зохион байгуулах үедээ хууль сахиулагчийн тавьсан шаардлагыг биелүүлээгүй, хүч хэрэглэн эсэргүүцсэн үйлдэлд нийслэлийн прокуророос яллах дүгнэлт үйлдэж хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

Хууль сахиулагч гэх ойлголтод олон нийтийн эрх ашгийг хамгаалах талаар хуулиар хүлээсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлдэг цагдаагийн алба хаагч хамаарах ба хууль зөрчсөн иргэдээс тэднийг эсэргүүцэх, албан үүргээ гүйцэтгэхэд нь саад болох тохиолдол цөөнгүй гардаг тул энэ үйлдлийг гэмт хэрэгт тооцохоор хуульчилсан байна.

Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 23.1 дүгээр зүйлд “Хууль сахиулагчийг албан үүргээ биелүүлэхтэй нь холбогдуулан хүч хэрэглэсэн, хүч хэрэглэхээр заналхийлж эсэргүүцсэн бол 2.700.000 төгрөгөөс 14.000.000 төгрөгөөр торгох, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр заасан ба энэ гэмт хэрэг нь хохирол, хор уршиг шаардахгүй бөгөөд хүч хэрэглэн эсэргүүцсэн үеэс төгс үйлдэгдсэн тооцогддог байна.

Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хуульд: жагсаал цуглаан зохион байгуулахдаа энэ тухай мэдэгдлийг урьдчилж харьяалах дүүргийн Засаг даргад гарган өгч бүртгүүлэх үүрэгтэй гэж заасан хуулийн шаардлагыг хэрэгжүүлээгүй, бүртгэлгүй цуглаан зохион байгуулсан иргэн Д.Монголхүүгийн үйлдлийг таслан зогсоохоор цагдаагийн албан хаагч нарын тавьсан хууль ёсны шаардлагыг тэрээр хэрэгжүүлэхээс татгалзаж, хүч хэрэглэн эсэргүүцэж биед нь халдсан үйлдлийг Сүхбаатар дүүргийн эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс гэм буруутайд тооцон 1 жилийн хугацаагаар өөрийнх нь оршин суугаа харьяалах дүүргийн нутаг дэвсгэрээс гадагш зорчихыг хязгаарлах ял оногдуулж шийдвэрлэжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Дарьсүрэн**

ТЭНССЭН ХУГАЦААНД ГЭМТ ХЭРЭГ ДАХИН ҮЙЛДЭЖ ЯЛ ШИЙТГЭГДЭВ

Шүүхийн шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/106

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх 2022 оны 2 дугаар сарын 09-ний өдөр **Сэлэнгэд** холбогдох эрүүгийн хэргийг шийдвэрлэлээ.

Сэлэнгэ нь **2016 онд** тусгай зөвшөөрөлгүйгээр ашигт малтмалын олборлолт явуулж хууль бусаар газрын хэвлийд халдсан гэмт хэрэг үйлдэж, Сэлэнгэ аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс хорих ял оногдуулахгүйгээр 2 жилийн хугацаагаар тэнссэн хугацаанд буюу 2017 оны 10 дугаар сараас 2018 оны 1 дүгээр сарын хооронд иргэн **Одгэрэлээс** “Сэлэнгэ аймгийн Хүдэр сумын нутагт ашигт малтмалын хайгуулын лицензтэй, хамтран ажиллана” гэж хуурч 24.700.000 төгрөгийг залилан авсан гэмт хэрэгт холбогджээ.

Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх хэргийг хянан хэлэлцээд Сэлэнгийг бусдыг залилах гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, гэмт хэргийн улмаас учруулсан хохирлыг нөхөн төлсөн, хохирогч нь гомдол саналгүй, мөн Сэлэнгийн ар гэрийн нөхцөл байдал зэргийг харгалзан 1 сая төгрөгөөр торгох ял шийтгэж шийдвэрлэсэн. Харин Сэлэнгэ нь тэнссэн хугацаанд залилах гэмт хэрэг үйлдсэн байх тул Сэлэнгэ аймгийн Эрүүгийн шүүхээс хорих ял оногдуулахгүйгээр 2 жилийн хугацаагаар тэнссэн **урьдах** шийдвэрийг хүчингүй болгож Сэлэнгэд хууль бусаар ашигт малтмал олборлох эрүүгийн хэрэгт нь 1 жилийн хугацаагаар хорих ял шийтгэж, түүнд оногдуулсан торгох болон хорих ялыг тус тусад нь эдлүүлэхээр шийдвэрлэв.

2021 оны Өршөөл үзүүлэх тухай хуульд тодорхой гэмт хэргүүдийг өршөөлд хамруулахгүй байхаар заасан бөгөөд Сэлэнгийн урьд үйлдсэн хууль бусаар ашигт малтмал олборлох гэмт хэрэг нь өршөөлд хамруулахгүй гэмт хэрэгт хамаарч байгаа тул Сэлэнгийн тэнссэн хугацааг өршөөн хэрэгсэхгүй болгох үндэслэлгүй гэж үзжээ.

**Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Халиун**

ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛЭЭ БУСДАД ШИЛЖҮҮЛЭН ӨГСӨН ЭЗЭМШИГЧ УЧИРСАН ГЭМ ХОРЫГ ХАРИУЦАН АРИЛГАХ ҮҮРЭГТЭЙ

Шийтгэх тогтоолын дугаар: 2022/ШЦТ/231

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Иргэн Ариунболд нь зуслангийн “Зунжин” дэлгүүрийн -ийн хойд замд шөнийн 00 цаг 30 минутын орчим иргэн Батбилэгийн өмчлөлийн “Porsche Panamera” маркийн тээврийн хэрэгслийг жолоодож явахдаа явган зорчигч Ганбаатарыг мөргөж амь насыг нь хохироосон байна.

Тээврийн прокурорын газраас иргэн Ариунболдыг Замын хөдөлгөөний дүрэмд заасан “Жолооч хөдөлгөөнд аюул, саад тулгарахыг мэдсэн үед тээврийн хэрэгслийн хурдыг хасаж, зайлшгүй тохиолдолд зогсоох арга хэмжээ авна” гэснийг зөрчсөн гэж үзжээ.

Ариунболд нь тухайн өдөр байгууллагын дарга Золбоог зуслангийн гэрт нь хүргэж өгөхөөр Золбоогийн эцэг Батбилэгийн өмчлөлийн машиныг жолоодон явахдаа үзэгдэх орчин хязгаарлагдсан шөнийн цагт тээврийн хэрэгслийг хурдыг тохиромжтой байдлаар сонгон яваагүйгээс замын зорчих хэсэгт явган зорчигч гарч ирэх үед тээврийн хэрэгслийг зогсоож амжилгүй явган зорчигчийг мөргөж, амь насыг нь хохироосон нь тогтоогдсон байна.

Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх Ариунболдод тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг 3 жилийн хугацаагаар хасаж, 1 жилийн хугацаагаар хорих ялыг нээлттэй хорих байгууллагад эдлүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

Хохирогчийн хууль ёсны төлөөлөгчөөс оршуулгын зардалд 19.843.274 төгрөг нэхэмжилснийг Ариунболд нь бүрэн төлсөн бөгөөд хохирогчийн хууль ёсны төлөөлөгч нь шүүхийн хэлэлцүүлэгт шинээр нэмж хохирогчийн Банк бус санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл, түүний хүү болох 11.069.082 төгрөг, бусад хохиролд 2.284.174 төгрөг, нийт 13.353.256 төгрөгийг нэхэмжилсэн. Шүүх хохирогчийн Банк бус санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл, түүний хүүг энэ гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол гэж үзэх боломжгүй тул Иргэний журмаар уг асуудлыг шийдвэрлүүлэх нь зүйтэй гэж дүгнэв.

Харин Ариунболдын унаж явсан тээврийн хэрэгсэл нь иргэн Батбилэгийн эзэмшлийнх тул Иргэний хуульд зааснаар тээврийн хэрэгслийг ашиглах явцад бусдын амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөнд учирсан хохирлыг тухайн тээврийн хэрэгслийг эзэмшигч хариуцах, мөн тээврийн хэрэгслийг өмчлөгч, эзэмшигч тээврийн хэрэгслийг өөрөө бусдад шилжүүлэн өгсөн бол гэм хорыг хариуцан арилгах үүрэг хүлээх зохицуулалтын дагуу автомашины өмчлөгч Батбилэгээс амь хохирогч Ганбаатарын төрсөн охин Уянгын Солонгос улсаас Монгол улсад ирэх зардал болох 2.284.174 төгрөгийг гаргуулан хохирогчийн хууль ёсны төлөөлөгчид олгохоор шийдвэрлэсэн.

**Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Халиун**

ШӨНИЙН ЦАГААР АРХИДАН СОГТУУРЧ, БУСДЫГ БҮЛЭГЛЭН ЗОДЖЭЭ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.6.23/ШЦТ/554

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэрийн хураангуй-3

Бат, Оч нар нь “Т” баарны гадна архидан согтуурсан үедээ “муухай харлаа” гэх шалтгаанаар хохирогч Болдыг бүлэглэн зодож, биед нь хүндэвтэр гэмтэл учруулжээ.

Уг гэмт хэргийг дээрх 2 этгээд бүлэглэж үйлдсэн учир Эрүүгийн хуульд заасан хүндрүүлэх нөхцөл байдал болох бөгөөд энэ тохиолдолд 2.700.000-4.000.000 төгрөг хүртэл торгох ял, эсхүл 6 сараас 3 жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ял, мөн хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар хуульд заасан байдаг.

Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх хэргийг хянан хэлэлцээд Бат, Оч нарыг бүлэглэж хүний эрүүл мэндэд хүндэвтэр хохирол учруулсан гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тус тус тооцож, тус бүр 1 жилийн хугацаагаар тэнсэж, оршин суух газраа өөрчлөх, зорчин явахдаа хяналт тавьж байгаа байгууллагад урьдчилан мэдэгдэх үүрэг хүлээлгэж, тэдгээрт хяналт тавихыг шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газарт даалгаж шийдвэрлэсэн.

Шүүхээс, Бат, Оч нар нь тус бүр 23 настай бөгөөд гэмт хэрэг үйлдсэн буруугаа хүлээн зөвшөөрч, хохирогчоос уучлалт гуйж, эмчилгээний зардлыг нотлох баримтын хүрээнд төлсөн, бага насны хүүхэдтэй зэрэг хувийн байдлуудыг нь харгалзан, нийгмээс тусгаарлахгүйгээр хүмүүжүүлэх боломжтой гэж үзэн, хорих ял оногдуулаагүй байна.

Харин, Бат, Оч нар нь шүүхээс тэнссэн хугацаанд дахин гэмт хэрэг үйлдвэл тэнссэн шийдвэрийг хүчингүй болгож ял оногдуулах юм.

**Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Халиун**

ХОЙЛОГ ШУВУУ АГНАЖ ЭРҮҮГИЙН ХАРИУЦЛАГА ХҮЛЭЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 2019 оны 7 дугаар сарын 22-ны өдрийн Дугаар 588 шийтгэх тогтоол

Төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

2022.09.20 Хураангуй-4

Иргэн Ивээлийг Говь-Алтай аймгийн Цээл суманд Алтайн хойлог шувуу агнаж, улмаар Улаанбаатар хот руу тээвэрлэн, Чингэлтэй дүүргийн 5-р хорооны нутаг дэвсгэрт бусдад худалдахыг завдсан гэмт хэрэгт холбогдуулан прокуророос яллах дүгнэлт үйлдэж хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2012 оны 7 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Ховор амьтны жагсаалт”-ын ховор шувууны төрөлд багтсан “Алтайн хойлог” шувуу нь тархац нутагтаа тоо толгой цөөрсөн, нөөц багатай, устаж болзошгүй гэх ангилалд хамаардаг, тусгай зөвшөөрөлгүйгээр агнахыг хориглосон шувуу юм.

Эрүүгийн хуульд зааснаар ховор амьтныг тусгай зөвшөөрөлгүйгээр агнасан, барьсан зориудаар тэжээж гаршуулсан, үржүүлсэн, тэдгээрийн гаралтай түүхий эдийн зүйлийг хадгалсан, худалдсан, худалдан авсан, тээвэрлэсэн, гадаад улсад гаргасан, ховор амьтны чихмэл, эд эрхтэн, тэдгээрийн гаралтай түүхий эдийн цуглуулга хийсэн бол 5,400,000 - 27 сая төгрөгөөр торгох, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр хуульчилжээ.

Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс шүүгдэгч Ивээлд Эрүүгийн хуульд заасан “хууль бусаар ан агнах” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүнд хорих ял оногдуулахгүйгээр 1 жилийн хугацаагаар тэнсэж, хяналт тогтоохыг Говь-Алтай аймаг дахь шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх албанд даалгаж шийдвэрлэжээ. Түүнчлэн Амьтны тухай хуульд зааснаар амьтны аймагт учирсан хохирлын нөхөн төлбөрийн хэмжээг Засгийн газраас тогтоосон амьтны экологи-эдийн засгийн үнэлгээг хоёр дахин өсгөж тооцохоор заасны дагуу түүний Алтайн хойлог шувууг агнасны улмаас байгаль-экологид учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлсэн байна.

**Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Л.Галбадар**

БАГА НАСНЫ ХҮҮХДЭД ФЕЙСБҮҮКЭЭР САДАР САМУУН ДҮРС БИЧЛЭГ ИЛГЭЭЖ, НҮЦГЭН ЗУРАГ ШААРДАЖ ДАРАМТАЛСАН, ЗАНАЛХИЙЛСЭН ЭТГЭЭДЭД ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/658

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Насанд хүрсэн этгээд болох Болд хэн болохоо нууцалсан фейсбүүк хаягаас 11 настай хохирогч Солонготой фейсбүүкээр танилцаж, хохирогчийг хэдэн настай, хаана сурдаг, хичээл нь хэдэн цагаас тардаг, гэрийн хаяг зэрэг хувийн мэдээллийг нь олж авч, улмаар садар самуун агуулга бүхий богино хэмжээний дүрс бичлэгийг түүний фейсбүүк хаяг руу илгээн, "...хөх болон бэлэг эрхтнийхээ зургийг явуул, явуулахгүй бол сургууль руу чинь очно" гэх зэргээр сүрдүүлэн, биеийнхээ тодорхой хэсгийг харуулсан зургийг нь өөртөө авсны дараа "надтай уулзаж бэлгийн харьцаанд орохгүй бол зургийг чинь сургуулийн фейсбүүк группт тавина, аав, ээжид чинь үзүүлнэ" гэж мессеж бичиж, тодорхой үйлдэл хийхийг шаардаж, гэр сургуулийнх нь гадаа ирэх, утсаар залгах, фейсбүүк хаягаас зурвас илгээх зэрэг үйлдэл хийжээ.

Эрүүгийн хуульд "хүүхдэд садар самууны холбогдолтой хэвлэл, ном, зохиол, зураг, дүрс бичлэгийг зориуд үзүүлсэн, тийм үйлдэл хийлгэсэн, бэлгийн харьцаанд орохыг санал болгосон үйлдлийг "Хүүхдэд садар самууныг сурталчлах, уруу татах" гэмт хэрэг гэж үзэхээр заасан, түүнчлэн "Заналхийлэх" гэмт хэрэг гэж бусдыг тодорхой үйлдэл хийх, хийхгүй байхыг шаардаж өөрт нь, түүний ойр дотны хүнд хүч хэрэглэсэн, хүч хэрэглэхээр заналхийлсэн, эсхүл эрх, хууль ёсны ашиг сонирхолд нь хохирол учруулж болохуйц баримт, мэдээлэл тараахаар сүрдүүлсэн үйлдлийг ойлгохоор хуульчилжээ.

Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс, Болдын дээрх үйлдэлд Эрүүгийн хуульд заасан "хүүхдэд садар самууныг сурталчлах, уруу татах" гэмт хэрэг болон "заналхийлэх" гэмт хэргийн шинжийг хангасан гэж үзэж, Болдыг дээрхи гэмт хэргүүдийг үйлдсэн гэм буруутайд тооцов.

Эрүүгийн хуульд зааснаар "хүүхдэд садар самууныг сурталчлах, уруу татах" гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдэд торгох, нийтэд тустай ажил хийлгэх, зорчих эрх хязгаарлах, хорих ялын аль нэгийг харин "заналхийлэх" гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдэд торгох, нийтэд тустай ажил хийлгэх, зорчих эрх хязгаарлах ялаас аль нэгэн ялыг сонгон оногдуулахаар тус тус хуульчилжээ.

**Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч Д.Сувд-Эрдэнэ**

БАГА НАСНЫ ХҮҮХДЭЭ ХАЯСАН ЭХЭД ЭРҮҮГИЙН ХАРИУЦЛАГА ХҮЛЭЭЛГЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/271

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.10.19. шийдвэрийн хураангуй-6

Иргэн Наран нь 2019 оны 11 дүгээр сарын 29-ний өдөр архи, согтууруулах ундааны зүйл хэрэглэсэн үедээ өөрийн төрсөн хүүхэд болох 2 нас 1 сартай Одыг Чингэлтэй дүүргийн 11 дүгээр хорооны нутагт байх түргэн үйлчилгээний цэг дотор орхисон, прокуророос Нарангийн уг үйлдлийг “хуулиар хүлээсэн асран хамгаалах үүргээсээ зайлсхийсэн” гэмт хэрэг үйлдсэн гэж яллах дүгнэлт үйлдэж хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

Гэр бүлийн тухай хуульд зааснаар эцэг эх нь төрүүлсэн үр хүүхдээ асран хамгаалах үүрэгтэй, хуулиар хүлээсэн асран хамгаалах, харгалзан дэмжих үүргээсээ зайлсхийж хүүхдийг хаясан, орон гэрээ болох боломжгүй газар зориуд орхисон, хүүхдийг оршин суугаа газраас нь хөөж тэнүүчлэхэд хүргэсэн бол таван мянга дөрвөн зуун нэгжээс хорин долоон мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл хоёр зуун дөчин цагаас долоон зуун хорин цаг хүртэл хугацаагаар нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр Эрүүгийн хуульд заажээ.

Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс шүүгдэгч Наранг хүүхдийг асран хамгаалах, харгалзан дэмжих үүргээсээ зайлсхийж орон гэрээ олох боломжгүй газар зориуд орхисон гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүний анх удаа гэмт хэрэг үйлдсэн, гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрсөн зэрэг хувийн байдлыг нь харгалзан 240 цаг нийтэд тустай ажил хийлгэх ял шийтгэв.

Түүнчлэн, Гэр бүлийн тухай хуульд “... хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар хүүхдээ биечлэн тэжээн тэтгэх, асран халамжлах бололцоогүй, эсхүл тэжээн тэтгэхээс зайлсхийсэн хүний хүүхдийн эрх, ашиг сонирхлыг сум, дүүргийн Засаг дарга хамгаалахаар, “... сум, дүүргийн Засаг дарга нь хүнд нөхцөлд байгаа хүүхдийг илрүүлж, бүртгэл хөтлөн, түүнийг гэр бүлдээ авч асран хүмүүжүүлэхээр хүсэлт гаргасан иргэнд шилжүүлж болох”-оор заасны дагуу 2 нас 1 сартай охин Одын эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалуулах асуудлыг шийдвэрлэхийг дүүргийн Засаг даргад даалгаж шийдвэрлэсэн байна.

**Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Ренченхорол**

Ш.ОДОНЧИМЭГ, Д.ЭНХЖАРГАЛ НАРТ ХОЛБОГДОХ ХЭРГИЙН ТАЛААР

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/609

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.10.25. шийдвэрийн хураангуй-7

Нийслэлийн Нийтлэг үйлчилгээний газрын дарга Ш.Одончимэг, тус газрын ерөнхий нягтлан бодогч Д.Энхжаргал нар нь бүлэглэн албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглаж 2012 оны 05 дугаар сарын 03-ны өдрөөс 2017 оны 10 дугаар сарын 18-ны өдрийг хүртэлх хугацаанд үргэлжилсэн үйлдлээр нийт 562,994,706 төгрөгийн буюу их хэмжээний хохирлыг Нийслэлийн нийтлэг үйлчилгээний газарт учруулсан гэмт хэрэг холбогджээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд, шүүгдэгч нь өөрийн гэм буруу, прокурорын сонгосон ял, эрүүгийн хариуцлагыг сайн дураараа хүлээн зөвшөөрч, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг нөхөн төлж, хэргийг хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэх хүсэлт гаргах эрхтэй бөгөөд шүүх хялбаршуулсан журмаар хэргийг хянан шийдвэрлэх үндэслэл тогтоогдвол шүүгдэгчийг гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, прокурорын саналын хүрээнд шүүгдэгчийн эрх зүйн байдлыг дордуулахгүйгээр эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх тухай шийдвэр гаргахаар заасан байна.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад Ш.Одончимэг, Д.Энхжаргал нар нь үйлдсэн гэмт хэргээ сайн дураараа хүлээн зөвшөөрч, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг нөхөн төлж, хэргээ хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэх хүсэлт прокурорт гаргасаныг хүлээн авч, прокуророос дээрх нэр бүхий этгээдүүдэд тус тус яллах дүгнэлт үйлдэж, хэргийг хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэх саналтай шүүхэд шилжүүлжээ.

Шүүгдэгч нар нь Нийслэлийн нийтлэг үйлчилгээний газарт учруулсан 562,994,706 төгрөгийн буюу их хэмжээний хохирлыг нөхөн төлж барагдуулсан байна.

Эрүүгийн хуульд зааснаар, нийтийн албан тушаалтан албан үүрэг, бүрэн эрх, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглаж их хэмжээний хохирол учруулсан бол нийтийн албанд томилогдох эрхийг хоёр жилээс

таван жил хүртэл хугацаагаар хасаж 5,400,000- 27,000,000 төгрөгөөр торгох, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр хуульчилжээ.

Энэ хуулийн хүрээнд, Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс шүүгдэгч Ш.Одончимэгийг нийтийн албанд томилогдох эрхийг 5 жилийн хугацаагаар хасаж, 20.000.000 төгрөгөөр торгох ялаар, шүүгдэгч Д.Энхжаргалыг нийтийн албанд томилогдох эрхийг 2 жилийн хугацаагаар хасаж, 20.000.000 төгрөгөөр торгох ялаар тус тус шийтгэсэн байна.

**Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Н.Баярмаа**

ШҮҮХЭЭС ТОГТООСОН 4 ЖИЛ 5 ХОНОГИЙН ХУГАЦААНД “...АРХИ УУВАЛ” ХОРИХ ЯЛЫГ БИЕЧЛЭН ЭДЭЛНЭ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/528

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

Шийдвэрийн хураангуй: №2 2022.08.01

Шүүгдэгч Бат нь 1998 оноос 2017 оны хооронд нийт 5 удаа шүүхээр ял шийтгүүлж, хорих ялыг биечлэн эдэлж байжээ.

Тэрээр хорих ялаас суллагдсаны дараа дахин “хулгайлах”, “дээрэмдэх” гэмт хэргүүд үйлдсэн нь түүний 6 дахь удаагаа шүүхээр ял шийтгүүлж байгаа явдал байв.

Гэвч шүүх шүүгдэгч Батад оногдуулсан 4 жил 5 хоногийн хорих ялыг биечлэн эдлүүлэхгүйгээр зорчих эрхийг хязгаарлах ялаар дүйцүүлэн солив. Учир нь, түүний үйлдсэн гэмт хэргүүд нь 2021 оны Өршөөл үзүүлэх тухай хуульд хамаарч байсан болно.

Бат урьд өмнө шүүхээр ял шийтгүүлж, хорих ялыг биечлэн эдэлж байхдаа Өршөөлийн хуульд огт хамрагдаж байгаагүй нь энэ удаад түүнд уг хуулийн зохих заалтыг хэрэглэх үндсэн нөхцөл болов.

Харин шүүх шүүгдэгч Батад дүйцүүлэн сольсон 4 жил 5 хоногийн хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ялаас гадна нэр бүхий хохирогч нарын хохирлыг төлж барагдуулах, архи, согтууруулах ундаа хэрэглэхгүй байх үүрэг хүлээлгэж, оршин суух хаягаа өөрчилсөн тохиолдолд хяналт тавьж буй эрх бүхий байгууллагад мэдэгдэх хязгаарлалт тогтоох албадлагын арга хэмжээ тус тус авч шийдвэрлэлээ.

Өршөөлийн хуульд хамрагдаж зорчих эрх хязгаарлах ялаар шийтгүүлсэн Бат нь шүүхээс өгсөн дээрх үүргийн аль нэгийг биелүүлээгүй буюу ядаж л “архи уусан” тохиолдолд 4 жил 5 хоногийн хорих ялыг биечлэн эдлэх юм.

**Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч О.Жанчивнямбуу**

ЯВГАН ЗОРЧИГЧИЙН БУРУУГААС ЗАМ ТЭЭВРИЙН ОСОЛ ГАРЧ, ЖОЛООЧ ЦАГААТГАГДАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/500

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй

Шийдвэрийн хураангуй: №1 2022.08.01

Иргэн Э.Мөнх нь тээврийн хэрэгсэл жолоодож явахдаа явган зорчигч Б-ыг мөргөж, түүний эрүүл мэндэд хүндэвтэр хохирол /гэмтэл/ учруулсан байна.

Прокуророос шүүгдэгч /жолооч/ Э.Мөнхийг “... тээврийн хэрэгслийнхээ бүрэн бүтэн байдлыг хангаагүй, ... харанхуй, үзэгдэх орчин хангалтгүй нөхцөлд хол, ойрын гэрлээ тохируулж яваагүй, ... тээврийн хэрэгслийн хурдыг тохируулж яваагүй” гэж буруутгасан байдаг.

Шинжээчийн дүгнэлтээс үзвэл “... хохирогч /явган зорчигч/ Б нь Замын хөдөлгөөний дүрмийн “Явган зорчигч нь явган хүний гарц буюу гармаар зам хөндлөн гарна. Хэрэв үзэгдэх хүрээнд явган хүний гарц, гарам байхгүй бол замын дагуу хоёр тийш сайн харагдах, хайс, хашилтгүй хэсгээр, ойртон ирж яваа тээврийн хэрэгслийг өнгөрүүлэн эгц хөндлөн гарна” гэсэн заалтыг зөрчсөн нь зам тээврийн ослын шалтгаан болсон байна.”

“... шүүгдэгч /жолооч/ Э.Мөнхийн жолоодож явсан 00-00 УАА улсын дугаартай автомашины хол, ойрын гэрлийн тусгалын хүч стандартын шаардлага хангахгүй байгаа нь ослын үндсэн шалтгаан болохгүй бөгөөд осолд нөлөөлсөн байх магадлалтай.” гэжээ.

Түүнчлэн тухайн үед явган зорчигч Б нь 2.91%-ийн согтолтой байсан, жолооч Э.Мөнх 0.00% буюу согтууруулах ундаа хэрэглээгүй байснаас гадна тэрээр тээврийн хэрэгслийн хурдыг зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрүүлээгүй болох нь хавтаст хэрэгт авагдсан баримтуудад тусгагдсаныг дурдах нь зүйтэй.

Шүүх шинжээчийн дүгнэлтийг нотлох баримтаар үнэлж, зам тээврийн осол гарах үндсэн шалтгаан нь явган зорчигчийн буруутай үйлдэл гэж, харин жолооч Э.Мөнхийн тээврийн хэрэгслийн хол, ойрын гэрлийн тусгал стандарт шаардлагад нийцээгүй гэх байдал нь жолоочид эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх үндэслэл биш гэж дүгнээд эрүүгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгож, жолооч Э.Мөнхийг цагаатгаж шийдвэрлэв.

**Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч О.Жанчивнямбуу**

ХАГАЛГАА ХИЙСЭН ЭМЧ ӨВЧТӨНӨӨС МӨНГӨ АВСАН ҮЙЛДЭЛД ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/698

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэрийн хураангуй: №5 2022.09.16

Иргэн Мөнх нь 2018 оны 5 дугаар сард хөлөө гэмтээн улмаар мэс засалд орсон бөгөөд тухайн үед эмчлэгч эмч Ганаад хандан “Танд маш их баярлалаа, та надад дансаа өгөөч” гэснээр эмчлэгч эмч Ганаа нь өвчтөн Мөнхөөс 500.000 төгрөгийг Хаан банкны дансаараа шилжүүлэн авсан. Мөн 2 жилийн дараа буюу 2020 онд хөлийн шилбэний хадаасаа авхуулахаар урьд хагалгаа хийсэн эмч болох Ганаад дахин 300.000 төгрөгийг бэлнээр өгсөн. Эмч Ганаа нь эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх, албаны чиг үүргээ хэрэгжүүлэхийн тулд өвчтөнөөс 2 удаагийн үйлдлээр нийт 800.000 төгрөгийн хахууль авсан гэмт хэрэгт холбогджээ.

Шүүгдэгч Ганаа нь Эрүүл мэндийн тухай хууль, Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний тухай хууль, эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүйн дүрэмд тус тус заасан “үйлчлүүлэгчид тусламж үйлчилгээ үзүүлэх боломжтой байхад ашиг сонирхлын үүднээс төлбөр авах..., мөн “Эмнэлгийн мэргэжилтэн нь эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлснийхээ төлөө үйлчлэгчээс авлига, хандив, албан бус төлбөр авахгүй, хууль тогтоомжид зааснаас бусад төлбөртэй тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхгүй байх” гэснийг тус тус зөрчсөн.

Нотлох баримтаар тогтоогдсон үйл баримт нь Эрүүгийн хуульд заасан “Хахууль өгөгчийн ашиг сонирхлын үүднээс албаны чиг үүргээ хэрэгжүүлсний хариуд хахууль авах” гэмт хэргийн шинжийг хангасан байна.

Иймд шүүхээс шүүгдэгч Ганааг гэмт хэрэг үлдсэн гэм буруутайд тооцож, хууль ёсны, шударга ёсны, гэм буруугийн зарчмыг баримтлан гэмт хэрэг үйлдсэн нөхцөл байдал, гэмт хэрэг үйлдсэн хүний хувийн байдал, нөгөө талаас гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг цээрлүүлэх, нийгэмшүүлэх эрүүгийн хариуцлагын зорилгод нийцүүлэн нийтийн албан тушаалд томилогдох эрхийг 2 жилийн хугацаагаар хасаж, 4.000.000 төгрөгийн торгох ял шийтгэв.

**Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч М.Далайхүү**

ЦАХИМ ОРЧИНД БУСДЫН НЭР ТӨР, АЛДАР ХҮНДЭД ХАЛДСАН ИЛТ ХУДАЛ МЭДЭЭЛЛИЙГ ОЛОН НИЙТЭД ТАРААСАН БОЛ ГЭМТ ХЭРЭГТ ТООЦНО

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/680

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэрийн хураангуй: №3 2022.09.15

Иргэн Наран нь 2021 оны 3 дугаар сараас 8 дугаар сар хүртэлх хугацаанд фейсбүүк цахим орчинд иргэн Удвалын зургийг оруулан “иргэн Удвал нь хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний өмчлөлийн орон сууцыг залилан авсан” гэж бусдыг гэмт хэрэг үйлдсэн мэтээр илт худал мэдээллийг олон нийтэд тараажээ.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх хэсэгт “...Гэм буруутай нь хуулийн дагуу шүүхээр нотлогдох хүртэл хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож үл болно”, мөн зүйлийн 17 дахь хэсэгт “...Хүний эрх, нэр төр, алдар хүндийг ... хуулиар тогтоон хамгаална” гэж тус тус хуульчилсан бөгөөд иргэн Удвал нь бусдыг залилах гэмт хэрэгт гэм буруутайд шүүхээр тооцогдож байгаагүй байна.

Энэ тохиолдлыг Эрүүгийн хуульд зааснаар хүний нэр төр, алдар хүндэд халдсан илт худал мэдээллийг олон нийтэд тараасан буюу “Худал мэдээлэл тараах” гэмт хэрэг гэж үздэг бөгөөд энэ гэмт хэрэг нь хөнгөн гэмт хэргийн ангилалд хамаарах ба торгох, нийтэд тустай ажил хийлгэх, зорчих эрх хязгаарлах ялаас сонгож оногдуулахаар заасан.

Шүүхээс иргэн Нарангийн дээрх үйлдлийг Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 13.14 дүгээр зүйлд заасан “Худал мэдээлэл тараах” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүнд 800 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний буюу 800.000 төгрөгийн торгох ял оногдуулж эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэв.

**Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Г.Золбоо**

291 ИРГЭНИЙ ФЭЙСБҮҮК ОРЧИНД ӨГСӨН ХАНДИВ ТУСЛАМЖ БА ЗАЛИЛАХ ГЭМТ ХЭРЭГ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/7/22/586

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Шийдвэр хураангуй: №6 2022.10.25

Иргэн Бат нь фэйсбүүк цахим орчинд “...Гэмтэлийн эмнэлгийн түлэнхийн нөхөн сэргээх мэс заслын тасагт миний хүү Т, А нар нь шокын байдалтай хэвтэн эмчлүүлж байна. Нэг өдрийн эмчилгээний зардалд 150.000-200.000 төгрөг зарцуулж байгаа тул бидэнд туслаач...” гэсэн хуурамч нийтлэл оруулж, 2021 оны 8 дугаар сараас 2022 оны 1 дүгээр сар хүртэл хугацаанд 291 иргэнийг хуурч нийт 3,567,000 төгрөг цуглуулжээ.

Гэмтэл Согог судлалын үндэсний төвийн түлэнхийн нөхөн сэргээх тасгийн зохих албан тушаалтнууд энэхүү хуурамч нийтлэлийн талаар Цагдаагийн байгууллагад мэдэгдсэнээр тус гэмт үйлдэл таслан зогсоогдож, прокуророос иргэн Батыг “залилах” гэмт хэрэгт холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэн шүүхэд ирүүлсэн байна.

Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс шүүгдэгч Батыг амар хялбар аргаар мөнгө олох зорилгоор “иргэдийн бусдад туслах гэсэн өрөвч сэтгэлийг ашиглан хохирлыг учруулсан” залилах гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, 700 цаг нийтэд тустай ажил хийлгэх ял шийтгэв.

Бат энэхүү ялыг биелүүлээгүй тохиолдолд нийтэд тустай ажил хийлгэх ялын найман цагийн ажлыг нэг хоногоор тооцож хорих ялаар солихыг шүүгдэгчид санууллаа.

**Хураангуйг бэлтгэсэн: Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Ц.Мөнх-Эрдэнэ**

ГЭР БҮЛИЙН ГИШҮҮДИЙГ БАЙНГЫН АЙДАС, ДАРАМТ, ХҮЧИРХИЙЛЭЛД БАЙЛГАХ НЬ ГЭМТ ХЭРЭГ БОЛНО

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/761

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй.

Шийдвэрийн хураангуй: №2 2022.10.25

Иргэн Цэдэв нь 69 настай, эхнэр Энхээ /65 настай/, хүү болон зээ охины хамт амьдардаг, өөрийн эхнэр Энхээгийн эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулах гэмт хэргийг гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэж үйлдсэн гэмт хэрэгт холбогджээ.

Хохирогч Энхээ нь өөрийн нөхөр Цэдэвийг "... 2022 оны 5 дугаар сард "мөнгө өгсөнгүй" гэх шалтгаанаар маргаан үүсгэж, улмаар хувцасны индүүний залгуураар ороолгон биед нь халдсан" гэж цагдаагийн байгууллагад гомдол гаргасан ба мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад иргэн Цэдэвийн эхнэр, хүү, зээ охин нар нь өдөр бүр айдас дунд амьдардаг, Цэдэвийн гаргаж буй хүчирхийллийн шинжтэй үйлдэл нь өдөр тутмын давтамжтай харгис хэрцгий, догшин, эхнэр Энхээгийн биед халддаг, хуваарьт болон дундын эд хөрөнгө захиран зарцуулах эрхийг нь зөрчдөг болох нь тогтоогдсон, "... Цэдэвийн энэ үйлдэл сүүлийн 30 жил үргэлжилж байна" гэж хохирогч, гэрч нар мэдүүлсэн байна.

Түүнчлэн, Цэдэв өмнө нь 2022 онд 3 удаа шүүхийн шийтгэврээр баривчлах арга хэмжээ авагдсан, 5 удаа зөрчлийн арга хэмжээ буюу торгуулийн арга хэмжээ авагдаж байсан, энэ удаад эхнэр Энхээг хувцасны индүүний залгуураар ороолгон түүний биед хөнгөн хохирол санаатай учруулсан үйлдлээ хүлээн зөвшөөрсөн хэдий ч "гэр бүлийн хүчирхийллийн гэмт хэрэг хийгээгүй, өмнө нь гаргасан үйлдлүүд дээрээ хуулийн хариуцлагаа нэгэнт хүлээсэн, гэм буруугүй" гэж маргав.

Шүүх хэрэгт цугларсан нотлох баримтуудыг тал бүрээс нь үнэлж, шүүгдэгч Цэдэвийг "хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулах гэмт хэргийг гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэж үйлдсэн", түүнчлэн, хүчирхийллийн шинжтэй, харгис догшин өдөр тутмын байнгын үйлдлүүдэд нь дүгнэлт хийж, "гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэх гэмт хэргийг хүүхэд, ахмад настай хүний эсрэг үйлдсэн" гэм буруутайд тус тус тооцож шийдвэрлэлээ.

Шүүхээс, шүүгдэгч Цэдэвийн үйлдсэн гэр бүлийн хүчирхийллийн гэмт хэрэгт нь 1 жил 6 сарын хорих ял, хохирогч Энхээгийн биед хөнгөн хохирол санаатай учруулсан гэмт хэрэгт нь 1,350,000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулж, ялуудыг нэмж нэгтгэн шүүгдэгчийн биечлэн эдлэх хорих ялыг 1 жил 9 сарын хугацаагаар тогтоов.

**Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Ц.Эрдэнэчимэг**

Э.ОДБАЯР НАРТ ХОЛБОГДОХ ХЭРГИЙН ТАЛААР

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/835

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй.

Шийдвэрийн хураангуй: №7 2022.11.09

Нийслэлийн прокурорын газраас: шүүгдэгч Э.Одбаярыг “худал мэдээлэл тараах” гэмт хэрэгт, шүүгдэгч Э.Одбаяр, Ц.Чинбат, Б.Билгүүн, Л.Ганхөлөг, Б.Бямбагэрэл нарыг “хууль сахиулагчийг эсэргүүцэх” гэмт хэрэгт тус тус холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэж, хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

1. Хэрэгт авагдсан баримтаар, 2021 оны 7 дугаар сарын 21-ний өдөр Дорнод аймагт автомашинаар хүн дайрсан талаарх бичлэг цахим орчинд тарсан, иргэн Э.Одбаяр нь “... Э.С-г санаатайгаар машинаар дайрч, тусламж үзүүлэлгүй хэргийн газраас зугтжээ. МАН-ын гишүүн М.Б /ЕС-ын хүн/ хамаарал бүхий этгээд тус хэргийг үйлджээ. Хохирогч Э.С-н биеийн байдал хүнд байна. Энэ хэргийг ямар зорилгоор олон нийтээс нууж байна вэ? ЦЕГ-с мэдээлэл шаардаж байна!” гэсэн мэдээллийг Ерөнхий сайд Л.Оюун-Эрдэнэ, иргэн М.Бас-Эрдэнэ нарын зургийн хамт цахим сүлжээнд байршуулжээ.

Шүүх хэрэгт авагдсан нотлох баримтуудыг судлаад, Дорнод аймагт гарсан гэмт хэргийн шинжтэй дээрх үйлдлийн хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд Ерөнхий сайд болон МАН-ын гишүүн М.Бас-Эрдэнэ нарыг нөлөөлсөн гэх, нөгөөтэйгүүр М.Бас-Эрдэнэ нь Ерөнхий сайдын хамаарал бүхий этгээд гэх нөхцөл байдлууд хавтаст хэрэгт авагдсан нотлох баримтуудаар үгүйсгэгдэж байна гэж үзэж, шүүгдэгч Э.Одбаярыг “худал мэдээлэл тараах” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, түүнд оршин суух дүүргийнхээ нутаг дэвсгэрээс 2 сарын хугацаагаар явахыг хориглох зорчих эрхийг хязгаарлах ял оногдуулж шийдвэрлэлээ.

2. 2021 оны 10 дугаар сарын 4-нөөс 5-нд шилжих шөнө цагдаагийн байгууллагаас иргэн Д.Монголхүүг баривчлан, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын Цагдан хорих 461 дүгээр хаалттай ангид хүргэсэн байна.

Иргэн Э.Одбаяр, Ц.Чинбат, Б.Билгүүн, Л.Ганхөлөг, Б.Бямбагэрэл нар нь Цагдан хорих 461 дүгээр хаалттай ангид тэр шөнө ирж, нэр бүхий

мөрдөгч нарыг хүч хэрэглэн эсэргүүцэж, улмаар Д.Монголхүүг тухайн байгууллагын шалган нэвтрүүлэх хэсгээс авч гарсан. Энэ явцдаа Цагдан хорих байранд үүрэг гүйцэтгэж байсан тухайн хорих ангийн алба хаагч нарын тавьсан хууль ёсны шаардлагыг мөн хүч хэрэглэн эсэргүүцсэн үйл баримтууд хавтаст хэрэгт авагдсан байна.

Шүүх хэргийг хянан хэлэлцээд шүүгдэгч Э.Одбаяр, Ц.Чинбат, Б.Билгүүн, Л.Ганхөлөг, Б.Бямбагэрэл нарыг “хууль сахиулагчийг эсэргүүцэх” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож, тэдгээрт тус бүрийн оршин суух дүүргийн нутаг дэвсгэрээс 1 жилийн хугацаагаар явахыг хориглох зорчих эрхийг хязгаарлах ял тус оногдуулж шийдвэрлэв.

**Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Н.Нямдаваа**

ПРОКУРООС ИРҮҮЛСЭН ЯЛЫН САНАЛЫГ ХҮЛЭЭН АВЧ, 1,000,000 ТӨГРӨГӨӨР ТОРГОХ ЯЛ ШИЙТГЭВ

Шийтгэх тогтоолын дугаар: 2022 / ШЦТ/838

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй

Шийдвэрийн хураангуй: №8 2022.11.17

Иргэн Энх нь ...ХХК-ний удирдах албан тушаалтнаар ажиллаж байхдаа ...Нэмэгдсэн өртгийн албан татварт ногдох нийт 4.124.841.818.18 /дөрвөн тэрбум, нэг зуун хорин дөрвөн сая, найман зуун дөчин нэгэн мянга, найман зуун арван найман төгрөг арван найман мөнгө/ төгрөгийн орлого, эд хөрөнгө, бараа үйлчилгээг зориуд худал тодорхойлсон 68 ширхэг падаан бүхий хуурамч санхүүгийн баримтуудыг бодитоор худалдан авсан мэтээр нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тайланг харьяа Татварын хэлтэст тайлагнаж, их хэмжээний орлого бууруулж, нуун дарагдуулсан, татвар төлөхөөс зайлсхийсэн гэмт хэрэгт холбогджээ.

Прокуророос иргэн Энхийн гэмт хэргийг үйлдсэн нөхцөл байдал, анх удаа гэмт хэрэг үйлдсэн, гэмт хэргийн улмаас учруулсан хохирлоо төлсөн, гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрч, хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлүүлэх хүсэлт гаргасан зэргийг харгалзан Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 18.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт зааснаар 1.000 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний буюу 1.000.000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулах саналыг Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд гаргасан байна.

Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад, шүүгдэгч Энх нь 4.124.841.818.18 /дөрвөн тэрбум, нэг зуун хорин дөрвөн сая, найман зуун дөчин нэгэн мянга, найман зуун арван найман төгрөг арван найман мөнгө/ төгрөгийн буюу их хэмжээний орлого бууруулж, нуун дарагдуулсан, татвар төлөхөөс зайлсхийсэн гэмт хэрэг үйлдсэн нь аудитын дүгнэлт, Татварын хяналт шалгалтын улсын байцаагч нарын дүгнэлт болон хохирогч, гэрч нарын мэдүүлэг, хэрэгт авагдсан бусад баримтуудаар нотлогдон тогтоогдсон бөгөөд гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрсөн, төлөхөөс зайлсхийсэн татвар болох 412.484.181 /дөрвөн зуун арван хоёр сая дөрвөн зуун наян дөрвөн мянга, нэг зуун наян нэгэн/ төгрөгийн татварыг улсын орлогод төлж барагдуулсан байна.

Шүүх нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасны дагуу прокурорын саналын хүрээнд шүүдэгчийн эрх зүйн байдлыг дордуулахгүйгээр эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх шийдвэр гаргахаар хуульчилсан байдаг.

Иймд, шүүгдэгч Энхийг их хэмжээний татвар төлөхөөс зайлсхийсэн гэм буруутайд тооцож, анх удаа гэмт хэрэг үйлдсэн, бусдад төлөх төлбөргүй, гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрч, гэмт хэргийн улмаас учруулсан хохирлоо төлсөн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, прокурорын гаргасан ялын саналыг шүүх хүлээн авч, 1.000 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний буюу 1.000.000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулав.

Хураангуйг бэлтгэсэн: Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч Ч.Отгонбаяр

ФЭЙСБҮҮК, ТВИТТЕР, ИНСТАГРАММААР ХҮНИЙ ЗУРАГ, ДҮРС БИЧЛЭГ, БУСАДТАЙ ХАРЬЦСАН ЗУРВАС ЗЭРГИЙГ ЗӨВШӨӨРӨЛГҮЙ НИЙТЛЭХ, ХУВЬ ХҮНИЙ ХУВИЙН МЭДЭЭЛЛИЙГ ОЛОН НИЙТЭД ЗӨВШӨӨРӨЛГҮЙ ТАРААХ НЬ ГЭМТ ХЭРЭГ БОЛНО

Шийдвэрийндугаар: 2022/ШЦТ/221

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

Шийдвэрийн хураангуй: №2 2022.08.29

Иргэн Болд нь иргэн Болд-Эрдэнийг өөрийн эхнэр Туяатай хардан зодож, Тулгын гар утсанд хадгалагдаж буй өөрийн эхнэр Туяатай харилцсан мессеж, захидал зэргийг өөрийн гар утсанд зургийг нь дарж аван улмаар фэйсбүүкт “А” аймгийн нэгдсэн группт нийтэлсэн ба уг нийтлэлийг 4500 хүн өөрийн цахим сүлжээнд хуваалцсан байна.

Шүүхээс Болдын дээрх үйлдлийг Эрүүгийн хуульд заасан хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулсан, хувь хүний хуулиар хамгаалагдсан нууцыг хууль бусаар олж авсан, хувь хүний хуулиар хамгаалагдсан нууцыг олж мэдсэн хүн өөрийнх нь зөвшөөрөлгүйгээр задруулсан гэмт хэргүүдийг үйлдсэн гэм буруутайд тус тус тооцож, дээрх гэмт хэргүүдэд 1 жилийн хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ял шийтгэв.

Шүүхээс Болд нь Болд-Эрдэнийг зодож, түүний утсан дээрх зурвасуудыг хүч хэрэглэн авсан, мөн дээрх зурвасууд болон хохирогчийн бичлэгийг сөрөг тайлбартайгаар олон нийтэд түүний зөвшөөрөлгүй мэдээлсний улмаас хохирогч Тулгын хувь хүний захидал харилцааны нууц ил болсон буюу цахим сүлжээ хэрэглэгчид уг нийтлэлийг хуваалцсан буюу цааш тараасан нь хуульд заасан дээрх гэмт хэрэгт хамаарна гэж үзлээ. Түүнчлэн, Болд иргэн Тулгын гар утаснаас тухайн зурвасуудыг авахаар зодсон ба Тулгын биед хөнгөн гэмтэл учирсан тул мөн гэмт хэрэг үйлдсэнд тооцогдоно гэж үзсэн байна.

Хуульд зааснаар хувь хүний нууц гэдэгт хэрэв задруулбал тухайн хүний хууль ёсны ашиг сонирхол, нэр төр, алдар хүндэд илтэд хохирол учруулж болзошгүй мэдээ, баримт бичиг, биет зүйлийг ойлгодог бөгөөд захидал харилцааны нууц, эрүүл мэндийн нууц, хөрөнгийн нууц, гэр бүлийн нууц, хуулиар тогтоосон бусад нууц гэсэн төрлүүдтэй байдаг.

**Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Батболор**

ГЭЭГДҮҮЛСЭН ЭД ХӨРӨНГИЙГ ОЛЖ АВСАН БОЛ ЭЗЭНД НЬ БУЦААН ӨГӨХ, ЭЗЭН НЬ ОЛДОХГҮЙ ТОХИОЛДОЛД ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГАД МЭДЭГДЭЭРЭЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2021/ШЦТ/381

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

Шийдвэрийн хураангуй: №1 2022.08.29

Олж авсан эд зүйлийг эзэнд нь өгөлгүй өөртөө хэрэглэх, зарж борлуулах нь гэмт хэрэгт тооцогдоно.

Иргэн Бат нь автомашины зогсоол дээр иргэн Ганхундагын гээгдүүлсэн 550.000 төгрөгийн үнэлгээтэй “Хуавэй пи-30 лайт” маркийн гар утсыг олж аван өөр хэн нэгэнд хэлэлгүйгээр цааш зарж борлуулан ашигласан байна.

Шүүхээс Батын дээрх үйлдлийг Эрүүгийн хуульд заасан гээгдэл эд хөрөнгийг бусдын эзэмшил, өмчлөлд байгааг мэдсээр байж завшсаны улмаас бага хэмжээнээс дээш хохирол учруулсан гэмт хэрэг гэж үзэн түүнд 450 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний буюу 450.000 төгрөгийн торгох ял оногдуулжээ.

Гээгдэл хөрөнгө гэдэг нь эд хөрөнгийн өмчлөгч, эзэмшигч, ашиглагчийн хайхрамж, болгоомжгүй байдлаас өөрийн хүсэл зоригоос үл хамаарах шалтгаанаар хаягдаж орхигдсон, тухайн үедээ эд хөрөнгийн эзэн нь хэн болох нь мэдэгдэхгүй байгаа эд зүйлийг ойлгох бөгөөд ийм гээгдэл эд хөрөнгийг олж авсан этгээд уг эд хөрөнгийг өөрийн өмч мэтээр захиран зарцуулж, ашигласан бол, түүнчлэн уг “гээгдэл эд хөрөнгө”-ийн үнэ 300,000 төгрөгөөс дээш үнэтэй бол “гээгдэл эд хөрөнгийг завших” гэмт хэрэгт тооцогдоно.

Энэ тохиолдолд, иргэн Батын олж авсан гар утас нь тусгай үнэлгээний компаниар үнэлүүлснээр 550.000 төгрөгийн үнэлгээтэй болох нь тогтоогдсон бөгөөд, тэрээр уг гар утсыг цааш зарж борлуулан өөртөө хэрэглэсэн нь тогтоогдсон тул шүүхээс иргэн Ганхундагын гээгдүүлсэн гар утсыг “гээгдэл хөрөнгө” мөн гэж дүгнэн, гээгдэл эд хөрөнгийг бусдын эзэмшил өмчлөлд байгааг мэдсээр байж завшсан гэмт хэрэг үйлдсэн гэж үзэж иргэн Батад эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэв.

**Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Батболор**

“ТҮРЭЭСИЙН ОРОН СУУЦАНД ОРУУЛЖ ӨГНӨ” ГЭХ ЗАРЫГ САЙТАР НЯГТЛАХ ШААРДЛАГАТАЙ

Шийдвэрийндугаар: 2021/ШЦТ/522

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэрийн хураангуй: №4 2022.09.20

Иргэн Амар нь иргэн Одын “Лексус-470” маркийн автомашиныг 42.000.000 төгрөгөөр худалдаж авъя, төлбөрийг 7 хоногийн дотор төлнө гэж худалдах, худалдан авах гэрээ хийн уг автомашиныг өөрийн нэр дээр шилжүүлэн авсан хэдий ч гэрээнд заасан хугацаанд төлбөрийг төлөлгүй автомашиныг цааш өөрийн төрсөн дүү Очийн нэр дээр шилжүүлэн дараа нь банк бус санхүүгийн байгууллагад барьцаанд тавиулж мөнгийг өөрөө аван хувийн хэрэгцээндээ зарцуулсан бөгөөд автомашины барьцааны төлбөрийг төлөөгүйн улмаас автомашин банк бус санхүүгийн байгууллагын өмчлөлд шилжсэн байна.

Шүүхээс Амарын дээрх үйлдлийг Эрүүгийн хуульд заасан залилах гэмт хэргийн шинжийг хангасан байна гэж үзэн гэм буруутайд тооцож, түүнд 06 сарын хугацаагаар хорих ял шийтгэв.

Хэдийгээр дээрх тохиолдолд иргэд хооронд автомашин худалдах худалдан авах гэрээ хийсэн, энэ нь иргэний эрх зүйн харилцаа үүссэн мэт харагдах боловч Эрүүгийн хуульд заасан “залилах гэмт хэрэг”-ийн шинжүүд энэ тохиолдолд хангагдсан буюу бусдын эд хөрөнгө, эд хөрөнгийн эрхийг хуурч мэхлэх, итгэл эвдэх аргаар шууд өөрийн мэдэлд авах, анхнаасаа буцааж өгөхгүй, хариу төлбөр огт хийхгүй гэсэн санаа зорилготойгоор бодит байдлыг гуйвуулах, зохиомол байдал бий болгон худал хэлэх, гэрээ хэлцлээр халхавч хийн худал амлах аргаар бусдын эд хөрөнгийг эзэмших, өмчлөх эрхийг өөртөө шилжүүлэн авч залилах гэмт хэрэг үйлдсэн гэж шүүх дүгнэжээ.

Өөрөөр хэлбэл, иргэн Амар нь автомашиныг анхнаасаа худалдан авах санаа зорилго агуулаагүй буюу гэрээ хэлцэл хийх аргаар итгэл төрүүлж, иргэн Одын автомашиныг өөрийн өмчлөлд шилжүүлэн авсан, төлбөр огт хийхгүй гэсэн санаа тухайн гэрээг хийхээс өмнө бий болсон, гэрээ хэлцэл нь биелэхгүй гэдгийг Амар анхнаасаа мэдэж байсан нь худалдах, худалдан авах гэрээ хийж өөрийн нэр дээр шилжүүлсний дараагаар өөрийн төрсөн дүүд уг автомашиныг шилжүүлсэн, цааш барьцаанд дамжуулан тавиулж мөнгийг авч өөртөө ашигласан байдлаар нотлогдож байх тул гэрээ хэлцлээр халхавчлан бусдыг хууран мэхэлж залилсан гэж шүүхээс үзлээ.

**Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Батболор**

“ТҮРЭЭСИЙН ОРОН СУУЦАНД ОРУУЛЖ ӨГНӨ” ГЭЖ БУСДЫГ ЗАЛИЛСАН ЭТГЭЭДИЙГ ХОРИХ ЯЛААР ШИЙТГЭВ

Шийдвэрийндугаар: 2021/ШЦТ/219 Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэрийн хураангуй: №3 2022.09.20

Иргэн Амар нь өөрийгөө “Төрийн орон сууцны корпорац” ТӨҮГ-т ажилладаг бөгөөд “Буянт-Ухаа-2 дугаар хорооллын түрээсийн орон сууцанд хамруулж өгнө” гэж нэр бүхий 5 иргэнээс нийт 24 сая төгрөгийг өөрийн дансанд шилжүүлэн авсан хэдий ч түрээсийн орон сууцанд оруулж өгөөгүй мөн дээрх иргэдэд мөнгийг нь буцааж өгөлгүй хувийн хэрэгцээндээ ашигласан байна.

Шүүхээс Амарын дээрх үйлдлийг Эрүүгийн хуульд заасан залилах гэмт хэргийн шинжийг хангасан байна гэж үзэн гэм буруутайд тооцож, түүнд 01 жил 10 сарын хугацаагаар хорих ял шийтгэжээ.

Эрүүгийн хуулиар “Залилах гэмт хэрэг” гэдгийг бусдын эд хөрөнгө, эд хөрөнгийн эрхийг хуурч мэхлэх, итгэл эвдэх аргаар шууд өөрийн мэдэлд авах, буцааж өгөхгүй, хариу төлбөр огт хийхгүй гэсэн санаа зорилготой, бодит байдлыг гуйвуулах, зохиомол байдал бий болгон худал хэлэх, хуурамч мэдээллээр төөрөгдүүлэх, цахим хэрэгсэл ашиглах, худал амлах, урьдын харилцааны явцад бий болсон итгэлийг ашиглах зэргээр бусдын эд хөрөнгийг эзэмших, өмчлөх эрхийг өөртөө шилжүүлэн авах үйлдлийг ойлгохоор заасан байдаг.

Энэ тохиолдолд иргэн Амар нь “ТОСК”-д ямар нэгэн албан тушаалд ажил эрхэлдэггүй бөгөөд бодит байдал дээр ийнхүү түрээсийн орон сууцанд иргэдийг хамруулах эрхгүй байсан хэдий ч иргэдийг хуурч мэхлэн, өөрийн данс руу нийт 24.000.000 төгрөг шилжүүлэн авсан, иргэдийн мөнгийг буцааж өгөлгүй цааш хувийн хэрэгцээндээ зарцуулсан нь нотлох баримтаар тогтоогдсон тул шүүх түүнийг залилах гэмт хэрэг үйлдсэн гэж үзжээ.

Залилах гэмт хэрэг үйлдсэн хүнд торгох, нийтэд тустай ажил хийлгэх, зорчих эрхийг хязгаарлах, хорих гэсэн ялаас шүүх сонгож ял шийтгэхээр Эрүүгийн хуульд заасан бөгөөд шүүхээс иргэдэд учруулсан хохирлоо нөхөн төлөөгүй байдлыг харгалзан Амарт хорих ял оногдуулж шийдвэрлэсэн байна.

Харин нэр бүхий 5 хохирогч шүүх хуралдаанд 24 сая төгрөгөө нэхэмжилсэн бөгөөд шүүхээс уг хохирлыг гэмт хэргийн улмаас учирсан шууд хохирол гэж үзэн шүүгдэгч Амараас гаргуулж, хохирогч нарт олгохоор шийдвэрлэжээ.

**Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Батболор**

Б.БААСАНЦОГТ, Д.ЭНХЦЭЦЭГ, Б.МӨНХБАЯР, “УЛААНБААТАР ИМПЕКС” ХХК НАРТ ХОЛБОГДОХ ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙН ТУХАЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/685

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй

Шийдвэрийн хураангуй: №5 2022.10.18

Нийслэлийн прокурорын газраас өмгөөлөгч Б.Баасанцогтыг “бусдад хахууль өгөх”, “биеэ үнэлэхийг зохион байгуулах”, “орон байраар хангах” гэмт хэрэг, шүүгч Д.Энхцэцэгийг “хахууль авах” гэмт хэрэг, шүүгч Б.Мөнхбаярыг “эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах” гэмт хэрэг, “Улаанбаатар импекс” ХХК-ийг “хахууль өгөх” гэмт хэрэг тус тус үйлдсэн гэж яллах дүгнэлт үйлдэж, хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх уг хэргийг хянан хэлэлцээд, хэрэгт цугларсан нотлох баримтаар Б.Баасанцогт нь “бусдад хахууль өгөх”, биеэ үнэлэхэд “орон байраар хангах”, Д.Энхцэцэг нь “хахууль авах”, Б.Мөнхбаяр нь “эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах” гэмт хэрэг тус тус үйлдсэн нь тогтоогдсон, гэм буруутай гэж үзэв. Тодруулбал,

Шүүгдэгч Б.Баасанцогт нь 2021 оны 01 дүгээр сарын 20-ны өдөр Баянзүрх дүүргийн 26 дугаар хороонд байрлах өөрийн дүү М-ийн орон сууцыг өөрт байсан түлхүүрээр онгойлгон Ю, Э, Д нарыг биеэ үнэлэхэд нь, мөн тухайн байранд байсан хүмүүст уг зориулалтаар ашиглуулсан болох нь хэрэгт авагдсан баримтуудаар тогтоогдсон тул биеэ үнэлэхэд орон байраар хангасан гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцов.

Харин биеэ үнэлэхийг санаачилсан, удирдсан, төлөвлөсөн, үүрэг оролцоог хуваарилсан үйлдэл хэрэгт авагдсан баримтуудаар тогтоогдоогүй тул прокуророос яллах дүгнэлт үйлдэж ирүүлсэн “биеэ үнэлэхийг зохион байгуулсан” гэх шинжийг хангаагүй буюу энэ үйлдэлд холбогдох яллах дүгнэлтийн хэсгийг шүүх үндэслэлгүй гэж үзэв.

Түүнчлэн, иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд “Улаанбаатар импекс” ХХК-ийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, өмгөөлөгчөөр ажиллаж байхдаа уг компаниас гаргасан хүсэлтийг хангаж шийдвэрлүүлэх зорилгоор Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Энхцэцэгт 5,000,000 төгрөг шилжүүлж, “өөртөө давуу байдал бий

болгох зорилгоор бусдад албаны бүрэн эрх, албан тушаалын байдалтай нь холбогдуулан эд зүйл өгсөн” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцсон байна.

Шүүгдэгч Д.Энхцэцэг нь Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүгчээр ажиллаж байхдаа тус шүүхэд хянагдаж буй хэргийн оролцогч “Улаанбаатар импекс” ХХК-ийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч өмгөөлөгч Б.Баасанцогтоос өөрийн хамаатан иргэн Л-ын дансаар дамжуулан 5.000.000 төгрөг шилжүүлүүлэн авч, улмаар 5 хоногийн дараа “Улаанбаатар импекс” ХХК-ийн хүсэлтийг хангаж, эсрэг талын гомдлыг хангахгүй орхиж шийдвэрлэсэн нь хэрэгт авагдсан баримтуудаар тогтоогдсон тул “нийтийн албан тушаалтан хахууль өгөгчийн ашиг сонирхлын үүднээс албаны чиг үүргээ хэрэгжүүлсний хариуд бусдаар дамжуулан хахууль авсан” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцлоо.

Шүүгдэгч Б.Мөнхбаяр нь өмгөөлөгч Б.Баасанцогттой найз нөхдийн холбоо, хувийн харилцаатай бөгөөд Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчээр ажиллаж байхдаа өмгөөлөгч Б.Баасанцогтоос нийт 10.000.000 төгрөгийг өөрийн дансанд шилжүүлэн авч хүүгүй зээлсэн, Б.Мөнхбаяр нь Б.Баасанцогттой найз нөхдийн хувийн харилцаатай атлаа ашиг сонирхлын зөрчил үүсэж болзошгүй нөхцөл байдал үүссэн болохыг мэдсээр байж хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанаас шүүгч татгалзан гарах үүргийг биелүүлээгүй, өмгөөлөгч Б.Баасанцогтын төлөөлж буй “Улаанбаатар импекс” ХХК-ийн оролцсон дээрх иргэний маргаанд холбогдох шүүхийн хэлэлцүүлэгт шүүгч Д.Энхцэцэгийн хамт оролцож, уг хэргийн нэхэмжлэгч талын гомдлыг хангахгүй орхиж, түүнчлэн, шүүгчийн захирамжид гаргасан нэхэмжлэгч талын гомдлыг хянан хэлэлцэх шүүх хуралдааныг даргалж, гомдлыг мөн хангахгүй орхиж шийдвэрлэсэн нь хэрэгт авагдсан нотлох баримтаар тогтоогдсон тул “нийтийн албан тушаалтан албан үүрэг, бүрэн эрх, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглаж, бусдад давуу байдал бий болгосон” гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцжээ.

“Улаанбаатар импекс” ХХК нь Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд хэлэлцэгдэж буй иргэний хэрэгт бие даасан шаардлага гаргаагүй гуравдагч этгээдээр хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцохдоо өөртөө давуу байдал бий болгох зорилгоор өмгөөлөгч Б.Баасанцогтоор дамжуулан дээрх нэр бүхий 2 шүүгчид мөнгө өгсөн гэх үйлдэлд прокуророос яллах дүгнэлт үйлдэн ирүүлсэн хэргийг шүүх “гэмт хэргийн шинжгүй” үндэслэлээр хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

Учир нь, Эрүүгийн хуульд зааснаар “хуулийн этгээдэд ял оногдуулахаар заасан гэмт хэргийн шинжийг хуулийн этгээдийг төлөөлөх эрх бүхий албан тушаалтан дангаараа, эсхүл хамтран шийдвэр гаргаж,

эсхүл хуулийн этгээдийн ашиг сонирхлын төлөө хийсэн үйлдэл, эс үйлдэхүйгээр хангасан нь хуулийн этгээдэд ял оногдуулах үндэслэл болно”, энэ тохиолдолд “Улаанбаатар импекс” ХХК -ийн ямар нэг эрх бүхий албан тушаалтан буюу “компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлагын багийн гишүүн, гүйцэтгэх захирал, санхүүгийн албаны дарга, ерөнхий нягтлан бодогч, ерөнхий мэргэжилтэн, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга зэрэг компанийн албан ёсны шийдвэрийг гаргахад болон гэрээ, хэлцэл хийхэд шууд болон шууд бусаар оролцдог этгээд”-ээс дээрх гэмт хэрэгт холбогдсон баримт байхгүй, түүнчлэн Б.Баасанцогт нь “Улаанбаатар импекс” ХХК-ийг төлөөлөх эрх бүхий албан тушаалтан биш байна.

Түүнчлэн “Улаанбаатар импекс” ХХК-г яллагдагчаар татсан прокурорын яллах дүгнэлтэд тус компанийг ямар гэмт хэрэгт яллаж байгаа нь тодорхойгүй, зарим шүүгдэгч нарын үйлдэл холбогдлыг “Улаанбаатар импекс” ХХК-д холбогдуулан давтан бичсэн, өөрөөр хэлбэл “Улаанбаатар импекс” ХХК-ийг тодорхой үйлдэлд холбогдуулж яллаагүй нөхцөл байдал шүүх хуралдаанаар тогтоогдсон тул дээрх гэмт хэргийн шинжийг хангахгүй байна гэж дүгнэв.

Эрүүгийн хуулийн 12.6 дугаар зүйлийн 2-т “... биеэ үнэлэхэд нь тээврийн хэрэгсэл, орон байр, бусад зүйлээр хангасан бол нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэх”-ээр, Эрүүгийн хуулийн 22.5 дугаар зүйлийн 1-д “хахууль өгөх” гэмт хэрэг үйлдсэн бол “нийтийн албанд томилогдох эрхийг хоёр жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хасаж хоёр мянга долоон зуун нэгжээс арван дөрвөн мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэх”-ээр,

Эрүүгийн хуулийн 22.4 дүгээр зүйлийн 2-т “хахууль авах” гэмт хэрэг үйлдсэн бол “нийтийн албанд томилогдох эрхийг таван жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хасаж таван мянга дөрвөн зуун нэгжээс хорин долоон мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэх”-ээр,

Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйлийн 1-д “нийтийн албан тушаалтан албан үүрэг, бүрэн эрх, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглаж, бусдад давуу байдал бий болгосон” гэмт хэрэг үйлдсэн” бол нийтийн албанд томилогдох эрхийг хоёр жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хасаж таван мянга дөрвөн зуун нэгжээс хорин долоон мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл

хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэх"-ээр тус тус заажээ.

Шүүхээс дээрх нэр бүхий шүүгдэгч нарт ял оногдуулахдаа "эрүүгийн хариуцлага нь тухайн хүн... /-ий/ үйлдсэн гэмт хэрэг, гэмт хэргийн нийгмийн аюулын шинж чанар, хэр хэмжээ, гэм буруугийн хэлбэрт тохирсон байх" зарчимд нийцүүлэн, ялын хүндрүүлэх болон хөнгөрүүлэх нөхцөл байдлууд, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол, хор уршгийн шинж чанар, хэр хэмжээг үнэлж, "... анх удаа гэмт хэрэг үйлдсэн" нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж:

- "биеэ үнэлэхэд орон байраар хангасан" /12.6 дугаар зүйлийн 2/ үйлдэлд 1 жил 8 сар хорих ял, "хахууль өгөх" /22.5 дугаар зүйлийн 1/ үйлдэлд 2 жил 8 сарын хугацаагаар хорих ялыг тус тус шүүгдэгч Б.Баасанцогтод оногдуулж, хоёр ялыг нэмж нэгтгэн, нийт эдлэх ялыг 4 жил 4 сарын хугацаагаар тогтоож, Б.Баасанцогтын хахууль болгон өгсөн 5.000.000 төгрөгийг Д.Энхцэцэг нь буцаан өгсөн нь тогтоогдсон тул "гэмт хэрэг үйлдэж олсон орлого" гэж үзэж, 5.000.000 төгрөгийг Б.Баасанцогтоос гаргуулан улсын орлого болгохоор шийдвэрлэв.

- "хахууль авсан" /22.4 дүгээр зүйлийн 2/ гэмт хэрэг үйлдсэн шүүгдэгч Д.Энхцэцэгт нийтийн албанд томилогдох эрхийг 5 жилийн хугацаагаар хасаж, 7500 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний буюу 7.500.000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулав.

- "нийтийн албан тушаалтан албан үүрэг, бүрэн эрх, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглаж, бусдад давуу байдал бий болгосон" /22.1 дүгээр зүйлийн 1/ гэмт хэрэг үйлдсэн шүүгдэгч Д.Мөнхбаярт нийтийн албанд томилогдох эрхийг 3 жилийн хугацаагаар хасаж, 7500 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний буюу 7.500.000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулсан байна.

**Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Батболор**

АНДУУРАГДСАН ГҮЙЛГЭЭ ЗАВШСАН БОЛ ГЭМТ ХЭРЭГТ ТООЦОЖ ЯЛ ОНОГДУУЛНА

Шийдвэрийндугаар: 178 ШТ

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

Шийдвэр хураангуй: №1 2022.08.01

Иргэн Б нь таксигаар үйлчлүүлсний хөлсөнд жолооч Мөнхөөд 4,000 төгрөгийн төлбөрийг интернэт банкаар төлөхдөө андуурч, юанийн данснаасаа 4000 юань шилжүүлснийг мэдсээр байж буцааж өгөлгүй завшиж, өөрийнхөө өр зээлийг төлөхөд зарцуулжээ.

Эрүүгийн хуульд “алдаатай гүйлгээ, андуурагдсан илгээмж, гээгдэл эд хөрөнгө, алдуул мал завших” гэмт хэргийг хуульчилж өгсөн юм.

Хүний гээгдэл эд хөрөнгө, алдуул мал, андуурагдсан илгээмж, төлбөр тооцооны алдаатай мөнгөн гүйлгээ зэргийг эзэмшигч, өмчлөгчид нь буцаан өгөлгүй, эзэмшигч, өмчлөгч нь тодорхойгүй бол цагдаагийн болон нутгийн захиргааны байгууллагад мэдэгдэж хүлээлгэн өгөөгүй өөртөө завшсан үйлдлийн хохирлын хэмжээ 300,000 төгрөгөөс дээш үнийн дүнтэй бол гэмт хэрэгт тооцно.

Мөнхийн таксигаар үйлчлүүлсэн Б-ээс андуураад түүн рүү шилжүүлсэн 4000 юань буюу 1,478,000 төгрөгийг бусдын эзэмшлийнх гэдгийг мэдсээр байж өөрийн хэрэгцээнд зарцуулсан үйлдлийг “алдаатай гүйлгээ завших” гэмт хэрэгт тооцож шүүхээс ял оногдуулж, хэрэг шүүхэд байхад Мөнх нь 1,180,000 төгрөг хохирогчид төлсөн тул үлдэгдэл 298,000 төгрөгийг түүнээс буцаан олгуулахаар шийдвэрлэсэн.

Энэ гэмт хэрэг нь хөнгөн гэмт хэрэгт хамаарах бөгөөд торгох, нийтэд тустай ажил хийлгэх, зорчих эрх хязгаарлах ялаас сонгож оногдуулахаар заасан.

Мөнхийн үйлдсэн гэмт хэрэгт оногдуулах ялыг хөнгөрүүлэх, хүндрүүлэх хуульд заасан нөхцөл байдлууд тогтоогдоогүй, хувийн байдлын хувьд анх удаа шүүхээр ял шийтгүүлж байгаа, ажил хөдөлмөр эрхэлдэггүй, тогтсон орлогогүй, хохирол бүрэн төлөгдөөгүй, нийтэд тустай ажил хийлгэх ял оногдуулахад хуульд заасан харшлах нөхцөл байдлууд тогтоогдоогүй зэргийг харгалзан үзээд түүнд 240 цагийн нийтэд тустай ажил хийлгэх ялаар шийтгэсэн. Уг ялыг шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагаас тодорхойлсон газарт өдөрт наймаас дээшгүй цагаар нийтийн ашиг сонирхолд тустай ажлыг цалин хөлс олгохгүйгээр хийнэ.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Дашдондов**

ӨНДРИЙН ХАМГААЛАЛТЫН ОЛСЫГ ТАТАЖ БЭХЛЭЭГҮЙН УЛМААС ХҮНИЙ БИЕД ХҮНДЭВТЭР ГЭМТЭЛ УЧРУУЛСАН ХӨДӨЛМӨР ХАМГААЛЛЫН ИНЖЕНЕРТ ТОРГОХ ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 764 ШТ

Шийдвэрийнтөлөв: Хүчин төгөлдөр

Шийдвэр хураангуй: №2 2022.08.01

Хөдөлмөр хамгааллын инженер Оюун нь 2021 оны 10 дугаар сарын 19-ний өдөр "Б" ХХК-ны агуулахын дотор заслын ажил дээр үүрэгт ажлаа гүйцэтгэж байхдаа өндрийн хамгаалалтын олсыг норм журмын дагуу татаж бэхлээгүйн улмаас ажилтан Д өндрөөс унаж гэмтжээ.

Энэ тохиолдлыг Эрүүгийн хуульд зааснаар болгоомжгүйгээр хүний биед гэмтэл учруулсан гэж үздэг бөгөөд Хөдөлмөр хамгааллын инженер Оюун нь хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагаа хариуцан ажиллаж байхдаа албан үүрэгтээ хайнга хандаж, үүргээ биелүүлээгүйн улмаас ажилтан Д-ийн бие мах бодид удаан хугацаагаар эрүүл мэндийг нь сарниулж хөдөлмөрийн чадварын гуравны нэгээс дээшгүйг алдагдуулсан гэмтэл болгоомжгүйгээр учруулсан гэмт хэрэг үйлдсэн гэж шүүх үзэв.

Хуульд зааснаар уг гэмт хэрэг нь хөнгөн гэмт хэргийн ангилалд хамаардаг бөгөөд үйлдсэн хүнд торгох, нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл зургаан сар хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ялын аль нэгийг оногдуулна.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Дашдондов**

ЭХНЭР ТҮҮНИЙ НАЙЗ ЭМЭГТЭЙН ЗУРГИЙГ СОШИАЛ ОРЧИНД “САНХҮҮ АВНА” ГЭСЭН ЗАРТАЙ ХАМТ БАЙРШУУЛСНЫГ ГЭМТ ХЭРЭГТ ТООЦОЖ ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/1033

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэрийн хураангуй: №3 2022.09.15

Болд нь гэртээ байхдаа “Таван Толгой, Цагаан хад Ганц-мод хоорондох нүүрсний тээврийн жолооч нар”, “Санхүү өгнө, авна”, “Санхүү авна”, “... Зарын Нэгдсэн Групп” зэрэг нэртэй фейсбүүк группүүд дээр өөрийн хэрэглэдэг цахим хаягаас Болор, Гэрэл нарын гэрэл зургийг “Хөх өгзөг сайтай 2 охин санхүү авна, урьдчилгаа авахгүй, шууд залга” гэсэн тайлбартай тэдгээрийн утасны дугаарын хамт байршуулсан мэдээлэл тараажээ.

Эрүүгийн хуульд “Худал мэдээлэл тараах” гэмт хэрэг гэж хүний нэр төр, алдар хүнд, хуулийн этгээдийн ажил хэргийн нэр хүндэд халдсан илт худал мэдээллийг олон нийтэд тараасан үйлдлийг ойлгохоор хуульчилсан.

Болд нь эхнэр Болортой гэр бүлийн таарамжгүй харилцаатай байх үедээ фейсбүүк орчинд Болор, түүний найз Гэрэл нарын гэрэл зургийг дээрх тайлбар, мэдээллийн хамт байршуулсан үйлдлийг шүүх хүний нэр төр, алдар хүндэд халдсан илт худал мэдээллийг олон нийтэд тараасан гэмт хэрэгт тооцож шийдвэрлэсэн.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн арван зургаадугаар зүйлийн 13 дахь хэсэгт “... хэний ч нэр төрийг гутаан доромжилж болохгүй...” гэж хуульчилсан ба Болд нь хүний нэр төр, алдар хүндэд халдсан илт худал мэдээлэл (Илт худал мэдээлэл гэж огт үндэслэлгүй, худал хуурмаг мэдээ, баримт сэлтийг ойлгоно. Илт худал мэдээллийг нэг буюу түүнээс олон хүнд түгээсэн буюу мэдээллийг цахим орчинд тараасан)-ийг олон нийтэд тараасан гэж үздэг.

Энэ гэмт хэрэг нь хөнгөн гэмт хэргийн ангилалд хамаарах бөгөөд гэмт хэрэг үйлдсэн хүнд торгох, нийтэд тустай ажил хийлгэх, зорчих эрхийг хязгаарлах ялын аль нэгийг оногдуулахаар заасан.

Болд гэм буруугаа ойлгож ухамсарласан, анх удаа гэмт хэрэг үйлдэж ял шийтгүүлж байгаа, ажил хөдөлмөр эрхэлдэг зэргийг харгалзан 1200 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний 1,200,000 (нэг сая хоёр зуун мянган) төгрөгөөр торгох ялаар шийтгэж, 04 сарын хугацаанд хэсэгчлэн төлж барагдуулахыг үүрэг болгосон.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Л.Баатар**

ЦАХИМ МЭДЭЭЛЭЛД ХУУЛЬ БУСААР ХАЛДАХ, ЗАЛИЛАХ ГЭМТ ХЭРГҮҮД ҮЙЛДСЭН ХҮНД ЗОРЧИХ ЭРХ ХЯЗГААРЛАХ ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/962

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэрийн хураангуй: №4 2022.09.1

Хохирогч Ёндон нь өөрийн фейсбүүк хаягт нэвтрэх нууц үгээ өөрийн утасны дугаараар хадгалсан байжээ. Шүүгдэгч Лантав нь фейсбүүк эзэмшигчдийн мэдээлэл дотроос тэдгээрийн гар утас, төрсөн он, сар, өдөр зэрэг мэдээллээс фейсбүүк хаягийн нууцлалыг таамаглах байдлаар хийж нэвтэрсэн. Улмаар Ёндонгийн фейсбүүк найзуудаас мөнгө зээлэх хүсэлт явуулахад Дэндэв нь Ёндонг гэж бодон 700,000 төгрөг шилжүүлсэн.

Прокуророос Лантавын үйлдлийг зохиомол байдлыг зориудаар бий болгон бусдыг хуурч 700,000 төгрөг шилжүүлэн авч залилсан, мөн Цахим мэдээлэлд хууль бусаар халдах гэмт хэрэг үйлдсэн гэж яллах дүгнэлт үйлдэж ирүүлснийг шүүхээс үндэслэлтэй гэж дүгнэсэн.

Учир нь Лантав цахим орчин дахь хувь хүнийг тодорхойлогч фейсбүүк буюу цахим мэдээллийн сүлжээнд хууль бусаар халдаж, мэдээллийн эзний өмнөөс бусад хүмүүстэй харилцаж, түүний өмнөөс бусдаас мөнгө зээлж буй үйлдэл нь мэдээллийн сүлжээнд /цахим орчинд/ хууль бусаар халдах болон залилах гэмт хэргийн шинжийг давхар хангасан.

Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 17.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан гэмт хэрэг нь торгох, нийтэд тустай ажил хийлгэх, зорчих эрхийг хязгаарлах, хорих, мөн хуулийн 26.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан гэмт хэрэг нь торгох, зорчих эрхийг хязгаарлах, хорих гэсэн ялаас сонгон оногдуулахаар хуульчилсан хөнгөн хэрэг.

Шүүгдэгч Лантав нь гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрч бусдад учруулсан 700,000 төгрөгийн хохирлыг төлсөн, хувиараа мужааны хөдөлмөр эрхэлдэг нөхцөл байдлыг харгалзан түүнд хорихоос өөр төрлийн ял болох зорчих эрхийг хязгаарлах ялыг сонгон оногдуулсан буюу шүүгдэгчид нийт 1 жил 6 сарын хугацаагаар эрх бүхий байгууллагын хяналтад, эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлтэйгөөр оршин суух газраа өөрчлөх, зорчих буюу Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрээс гадагш зорчихдоо эрх бүхий шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагаас зөвшөөрсний үндсэн дээр

зорчих, мөн зөвшөөрлөөр оршин суух газраа өөрчлөх үүрэг хүлээлгэж шийдвэрлэв.

Тодруулахад, зорчих эрхийг хязгаарлах ял оногдуулахад хүлээлгэх үүрэг болох “оршин суух газраас явахыг хориглох” үүрэг нь тухайн этгээдийн оршин суугаа газар болох гэрээсээ эсвэл баг, хороо, сум, дүүргийн нутаг дэвсгэрээс явахыг хориглох гэдэг утгаар, харин “эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлтэйгөөр зорчих” гэдгийг оршин суугаа засаг захиргааны үндсэн нэгж болох аймаг, нийслэлийн хүрээгээр зорчих буюу тухайн засаг захиргааны үндсэн нэгжийн нутаг дэвсгэрээс гадагш зорчихдоо эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөл заавал авна гэсэн агуулгаар хэрэгжүүлэх.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч М.Мөнхбаатар**

ХУУРАМЧ ФЭЙСБҮҮК ХАЯГ ҮҮСГЭН БУСДЫГ ЗАЛИЛСАН ЭТГЭЭДЭД ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/637

Шийдвэрийн төлөв : Хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэрийн хураангуй: №5 2022.10.19

Аажив нь банкнаас их хэмжээтэй зээл авах зорилгоор Банкны зээлийн судалгаа хариуцсан мэргэжилтэн Онход албан тушаалын байдалтай нь холбогдуулан 70,000,000 төгрөг хахууль болгон өгчээ. Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс шүүгдэгч Ааживыг “өөрт давуу байдал бий болгох зорилгоор хахууль өгсөн”, шүүгдэгч Онхыг “хахууль өгөгчийн ашиг сонирхлын үүднээс түүнд давуу байдал бий болгосон” гэм буруутай гэж үзэв.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, Аажив, Онх нар анх зээл хэрхэн авах талаар уулзаж, холбогдох зөвлөгөөг нэг нь өгч, нөгөө нь авсан, улмаар их хэмжээний зээлийг шуурхай гаргуулах, мөн дансны битүүмж чөлөөлүүлэхэд шан харамж өгөх, авах болон хамаарах бусад асуудлаар харилцан ярилцаж тохиролцсон нь тогтоогдсон байна. Банкны зээлийн судалгаа хариуцсан мэргэжилтэн Онх нь тухайн тохиолдолд зээл олгох, данс битүүмжлэх эрх бүхий албан тушаалтан байгаагүй хэдий ч өөрийн албаны эрх нөлөө, нэр хүнд, танил талаа ашиглаж, Ааживаас түүнд хахууль өгөх бүрт Ааживын зээл авах, зээлийн дансны битүүмж чөлөөлүүлэх хүсэл зориг бодитой биелэгдэж байсан нь тогтоогдсон тул шүүгдэгч Онхыг өөртөө хууль бус ашиг орлого олох сэдэлт, зорилгоор хахууль авсан гэмт хэрэг үйлдсэн гэж шүүхээс үзсэн байна.

Түүнчлэн, хахууль авах, хахууль өгөх уг гэмт хэрэг үйлдэгдэхэд тухайн этгээдүүдийн хувьд өөрсдөдөө давуу байдал бий болгох, ашиг олох сэдэлт зорилгын нэгдмэл ашиг сонирхолтой байсан болох нь тогтоогдсон тул Онхыг “хахууль авахдаа бусдыг хясан боогдуулсан”, Аажив нь тийнхүү “хясан боогдуулалтад гарцаагүй автаж хахууль өгсөн” гэж үзэх үндэслэлгүй, шүүгдэгч Ааживыг хахууль өгөх гэмт хэрэг үйлдсэн гэж дүгнэжээ.

Иймд шүүгдэгч Аажив, Онх нарт хээл хахууль өгсөн, авснаар эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэж шийдвэрлэсэн болно. Онход нийтийн албанд томилогдох эрхийг 2 жилийн хугацаагаар хасаж, 8000 нэгжтэй тэнцэх

хэмжээний 8,000,000 /найман сая/ төгрөгөөр торгох ялаар шийтгэж, торгох ялыг биелүүлэхгүй зайлсхийвэл биелэгдээгүй торгох ялын 15 /арван тав/ нэгжийг 1 /нэг/ хоногоор тооцож, хорих ялаар солих,

Ааживыг нийтийн албанд томилогдох эрхийг 2 жилийн хугацаагаар хасаж, 2 жил зорчих эрхийг хязгаарлах ялаар шийтгэж, зорчих эрхийг хязгаарлах ялыг биелүүлээгүй бол уг ялын эдлээгүй үлдсэн хугацааны 1 /нэг/ хоногийг хорих ялын 1 /нэг/ хоногоор тооцож хорих ялаар солих. Мөн хахууль авах, өгөх гэмт хэрэг үйлдэхэд ашигласан төлбөрийн хэрэгсэл болох 70,000,000 /далан сая/ төгрөгийг Онхоос хурааж, улсын төсөвт шилжүүлж, эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардалд хамаарах шинжээчид төлөх төлбөрт тус тус 380,000 төгрөгийг Аажив, Онх нараас гаргуулж, шинжээчид олгохоор шийдвэрлэсэн.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Г.Ганбаатар**

ХУУРАМЧ ФЭЙСБҮҮК ХАЯГ ҮҮСГЭН БУСДЫГ ЗАЛИЛСАН ЭТГЭЭДЭД ЯЛ ОНОГДУУЛАВ.

Шийдвэрийндугаар: 2022/ШЦТ/559

Шийдвэрийнтөлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэрийн хураангуй: №6 2022.10.19.

Иргэн Болор нь нэгэн фэйсбүүк хаягт байршуулсан “койн худалдаж авна” гэсэн зарыг хараад, хуурамч хаяг үүсгэн зарын эзэнтэй холбогдож “хямд койн байгаа, ...1 койныг 3500 төгрөгөөр зарна” гэж худал ярьж итгүүлэн, 350,000 төгрөг авчээ. Мөнгө шилжүүлэн авмагцаа фэйсбүүкт үүсгэсэн хуурамч хаягаа устгасан байна.

Дээрх байдлаар цахим хэрэгсэл ашиглаж, худлаа мэдээлэл өгч, мөнгө шилжүүлэн авсан Болорын үйлдэл нь Эрүүгийн хуульд заасан залилах гэмт хэргийн шинжийг хангасан гэж шүүх үзэв.

Эрүүгийн хуульд зааснаар, залилах гэмт хэрэг үйлдсэн тухайн тохиолдолд торгох, нийтэд тустай ажил хийлгэх, зорчих эрхийг хязгаарлах, хорих ялаас сонгож оногдуулахаар хуульчилсан байна.

Шүүгдэгч Болор нь гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрч, хохирогчид учруулсан хохирлоо нөхөн төлсөн, оршин суух тодорхой хаягтай зэрэг хувийн нөхцөл байдлыг нь харгалзан 6 сарын хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ял оногдуулав.

Зорчих эрхийг хязгаарлах ялыг биелүүлээгүй бол зорчих эрхийг хязгаарлах ялын эдлээгүй үлдсэн хугацааны 1 /нэг/ хоногийг хорих ялын 1 /нэг/ хоногоор тооцож хорих ялаар сольдог болно.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Г.Алтанцэцэг**

УЛАМЖЛАЛТЫН ЭМЧИЛГЭЭ ХИЙХ ЗӨВШӨӨРӨЛГҮЙ ХҮНД ЯЛ ОНОГДУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2020.7.31-2022/ШЦТ/875

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Шийдвэр хураангуй: №7

Уламжлалт бариа засал хийх, эмчлэх эрхгүй этгээд хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол учруулсныг прокуророос хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол болгоомжгүй учруулсан хэмээн үзэж яллах дүгнэлт үйлдэж ирүүлсэн.

Шүүгдэгч Гэрэл нь анагаах ухааны боловсрол олгох сургуульд суралцаж төгсөөгүй, уламжлалт бариа засал хийх эрх аваагүй байж гэртээ эмнэлгийн бус нөхцөлд Галтын нуруун дээр 2 ширхэг бумба тавиад, улмаар бумбаа авсны дараа мэс заслын хутгаар 3мм гүнтэй хатгаж цусыг нь ханасны улмаас хохирогчид нурууны арьсны халдварлагдсан шарх, арьсан доорх идээт буглаа, үжил, үжлийн шок бүхий хүнд хохирол учруулсан үйлдлийг шүүхээс хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол болгоомжгүй учруулсан гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож шийдвэрлэсэн.

Уг гэмт хэрэгт хоёр жил хүртэл хугацаагаар эрх хасаж, хоёр мянга долоон зуун нэгжээс арван дөрвөн мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр заасан.

Хохирогч Галт нь энэ гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол, хор уршигт 6,186,461 төгрөг нэхэмжилснийг Гэрэл нь бүрэн төлж барагдуулсан. Харин хохирогчид учирсан хүнд хохирол нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад бүрэн арилаагүй тул цаашид гарах эмчилгээ, сувилгаатай холбоотой хохирлын баримтаа бүрдүүлж иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх журмаар жич нэхэмжлэх эрхтэй болохыг тогтоолд заасан.

Шүүхээс Гэрэлд ял оногдуулахдаа “эрүүгийн хариуцлага нь тухайн хүний үйлдсэн гэмт хэрэг, гэмт хэргийн нийгмийн аюулын шинж чанар, хэр хэмжээ, гэм буруугийн хэлбэрт тохирсон байх” зарчимд нийцүүлэн, түүний гэм буруугаа сайн дураараа хүлээн зөвшөөрсөн, тохиолдлын шинжтэй нөхцөл байдлын улмаас анх удаа гэмт хэрэг үйлдсэн, гэмт хэрэг үйлдсэний дараа хохирогчид учруулсан баримттай хохирлыг төлж барагдуулсан, гэмт хэрэг үйлдэх үедээ 65 настай байсан зэрэг нөхцөл байдлыг харгалзаж, мөн Гэрэлийн үйлдсэн хэрэг хөнгөн гэмт хэргийн ангилалд хамаарч байгаа тул хорих ял оногдуулахгүйгээр тэнсэх боломжтой учраас эмчлэх эрхийг 1 (нэг) жилийн хугацаагаар хасаж, хорих ял оногдуулахгүйгээр 2 (хоёр) жилийн хугацаагаар тэнсэж шийдвэрлэсэн.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Г.Мөнхзул**

ЯВГАН ЗОРЧИГЧ ЭД ХӨРӨНГИЙН ХОХИРЛОО ӨӨРӨӨ ХАРИУЦАХААР БОЛОВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЦТ/1397

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Шийдвэр хураангуй: №8

Шүүгдэгч Л.О нь 2022 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдөр Сонгинохайрхан дүүргийн нутаг дэвсгэрт “Toyota prius 20” маркийн бүрэн бус тээврийн хэрэгсэл жолоодож явахдаа зам хөндлөн гарч явсан явган зорчигч Н.Т-ыг мөргөж, хүндэвтэр гэмтэл учруулсан гэх хэргийг Тээврийн прокурорын газраас яллах дүгнэлт үйлдэн ирүүлжээ.

Шүүх тус хэргийг хянан хэлэлцээд, шүүгдэгч Л.О-ийг бүрэн бус буюу нэг дугуйн тоормос дутуу ажилладаг тээврийн хэрэгсэл жолоодож, улмаар аюул саад тулгарсан үед зогсоох арга хэмжээ авч чадалгүй зам хөндлөн гарч байсан явган зорчигчийг мөргөж, эрүүл мэндэд нь хүндэвтэр хохирол болгоомжгүй учруулсан гэм буруутайд тооцлоо.

Тодруулбал, шүүгдэгч Л.О нь Замын хөдөлгөөний дүрмийн 3.4-д “Жолооч эвдрэл, гэмтэл, техникийн зөрчилгүй байхаар тээврийн хэрэгслийнхээ бүрэн бүтэн байдлыг хангах үүрэгтэй.” гэж, мөн дүрмийн 12.3-т “Жолооч хөдөлгөөнд аюул, саад тулгарахыг мэдсэн үед тээврийн хэрэгслийн хурдыг хасаж, зайлшгүй тохиолдолд зогсоох арга хэмжээ авна.” гэж тус тус заасныг зөрчсөний улмаас явган зорчигч мөргөж, хүний эрүүл мэндэд хүндэвтэр хохирол учруулсан гэж үзээд түүнд 550 нэгж буюу 550,000 төгрөгөөр торгох ял шийтгэв.

Хэдий шүүгдэгч Л.О-ийн буруутай үйлдлийн улмаас авто замын гэмт хэрэг гарч, явган зорчигчийн биед хүндэвтэр гэмтэл учирсан боловч хохирогч Н.Т нь согтууруулах ундаа хэтрүүлэн хэрэглэсэн үедээ явган хүний гарцтай авто замын гарцгүй хэсгээр зам хөндлөн гарсан нь гэмт хэрэг үйлдэгдэх шалтгаан нөхцөл болсон байх тул шүүгдэгч Л.О-д торгох ял оногдуулсан болно.

Мөрдөн байцаалтын явцад хохирогч Н.Т нь 150,000 төгрөгийн эмчилгээний баримт гаргаж өгсөн хэдий ч шүүгдэгч Л.О нь хохирол төлбөрт 2,050,000 төгрөгийг өөрийн сайн дураар төлж барагдуулсан байх бөгөөд шүүгдэгч Л.О нь шүүх хуралдаанд “...хохирогч Н.Т байнга мөнгө нэхээд дарамтлаад байх юм...” гэж мэдүүлэв.

Шүүх хохирогч нь гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлоо шаардах эрхтэй боловч гэм хор учрахад хохирогчийн хэтэрхий болгоомжгүй үйлдэл нөлөөлсөн нөхцөл байдлыг харгалзан Иргэний хуулийн 514 дүгээр зүйлийн 514.1 дэх хэсэгт зааснаар цаашид гарах эмчилгээний зардал буюу гэм хорын үлдэх хохирлыг хохирогч Н.Т-д өөрт нь хариуцуулсан.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч Б.Батаа**

20 НАСТАЙ ЗАЛУУ МАНСУУРУУЛАХ БОДИС ХЭРЭГЛЭН БАРИВЧЛАХ ШИЙТГЭЛ ХҮЛЭЭЛЭЭ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.09.14 №1827

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Шийтгэвэр хураангуй: №9

20 настай, эрэгтэйг Нэгдсэн үндэстний байгууллагын 1971 оны Сэтгэцэд нөлөөлөх бодисын тухай конвенцын 1 дүгээр жагсаалтад багтсан Тетрагидроканнабинолын агууламж бүхий сэтгэцэд нөлөөлөх бодисыг хэрэглэсэн гэж Сонгинохайрхан дүүрэг дэх Цагдаагийн газрын нэгдүгээр хэлтсийн эрх бүхий албан тушаалтнаас шийтгэл оногдуулах саналтай шүүхэд ирүүлсэн.

Шүүх уг зөрчлийн хэргийг шүүх хуралдаанаар хянан хэлэлцэж, хавтаст хэрэгт авагдсан нотлох баримтуудаар сэтгэцэд нөлөөлөх мансууруулах бодис хэрэглэсэн нь тогтоогдсон, уг асуудал нь Нийтийн хэв журам, аюулгүй байдлын эсрэг зөрчилд хамаарах бөгөөд мансуурсан нь эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл албадан сургалтад хамруулж долоогоос гуч хоногийн хугацаагаар баривчлах шийтгэлтэй.

Мансууруулах бодис хэрэглэх нь улс орны аюулгүй байдал, бүрэн эрхт байдалд аюул учруулдаг, нийгмийн аюулын шинж чанар, хор уршиг их, олон нийтийн эрүүл мэндэд хортой үр дагавартай зэргийг харгалзан 20 настай иргэнийг Зөрчлийн тухай хуульд зааснаар 50 цагийн албадан сургалтад хамруулж, 20 хоногийн баривчлах шийтгэл оногдуулсан.

Шийтгэлийн зорилго нь хүн, хуулийн этгээдийг зөрчил үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх, зөрчил үйлдсэн тохиолдолд хариуцлага хүлээлгэх, шударга ёсыг тогтооход орших бөгөөд зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд зөрчлийн шинжийг харгалзан хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу шийтгэл оногдуулдаг.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Б.Бямбабаатар**

БУСДЫН ГЭЭСЭН ГАР УТСЫГ ОЛЖ АВЧ, ӨӨРТӨӨ АШИГЛАСНААР ЭРҮҮГИЙН ХАРИУЦЛАГА ХҮЛЭЭВ

Шийтгэх тогтоолын дугаар: 2022.11.07 ШЦТ/1380

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Шийтгэвэр хураангуй: №10

Бусдын гээсэн гар утсыг олж, өөртөө ашигласны улмаас бусдад 750,000 төгрөгийн хохирол учруулсныг прокуророос “гээгдэл эд хөрөнгө бусдын эзэмшилд байгааг мэдсээр байж завшсан” гэмт хэрэг үйлдсэн хэмээн үзэж яллах дүгнэлт үйлдэн, хэргийг шүүхэд хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлүүлэхээр ирүүлсэн.

Иргэн Г нь гудамжинд гээгдсэн 750,000 төгрөгийн үнэтэй гар утсыг олж авч, энэ нь бусдын эзэмшлийн гээгдэл эд хөрөнгө гэдгийг мэдсээр байж эрх бүхий байгууллага /орон нутгийн болон цагдаагийн байгууллага/-д мэдэгдэлгүй өөртөө ашигласан нь нотлогдсон.

Энэ гэмт хэргийн шинж нь: бусдын гээгдүүлсэн аливаа эд хөрөнгө нь 300,000 төгрөгөөс дээш үнэ бүхий эд хөрөнгө байх бөгөөд түүнийг олж авсан этгээд өөрийн эзэмшилдээ авч зарж борлуулах болон бусад байдлаар өөртөө ашигласан бол гэмт хэрэг гэж үзэхээр хуульчилсан.

Уг гэмт хэрэгт 450,000- 2,700,000 төгрөгөөр торгох, эсхүл 240-720 цаг нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл 1-6 сар хүртэл зорчих эрх хязгаарлах ял шийтгэлтэй.

Шүүхээс ял оногдуулахдаа: Г- г гэм буруугаа сайн дураараа хүлээн зөвшөөрсөн, тохиолдлын шинжтэй нөхцөл байдлын улмаас анх удаа гэмт хэрэг үйлдсэн, гэмт хэрэг үйлдсэний улмаас бусдад учруулсан хохирлыг төлж барагдуулсан буюу гар утсыг нь буцаан өгсөн зэрэг нь ял хөнгөрүүлэх нөхцөл байдлууд болж байна гэж үзэж улсын яллагчийн саналын хүрээнд торгох шийтгэл оногдуулах нь тохиромжтой гэж дүгнэн 500 нэгжтэй тэнцэх хэмжээний 500,000 (таван зуун мянган) төгрөгөөр торгох ял шийтгэсэн.

Энэхүү ялыг биелүүлээгүй тохиолдолд биелэгдээгүй торгох ялын арван таван мянган төгрөгийг нэг хоногоор тооцож хорих ялаар солих хуультай.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Ц.Урангуа**

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ
ИРГЭНИЙ ХЭРЭГ

УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

ЗЭЭЛИЙН ШИМТГЭЛИЙН ХЭМЖЭЭГ БОДИТОЙ ТОГТООГООГҮЙ БОЛ ИЛҮҮ АВСАН ШИМТГЭЛИЙГ БУЦААН ГАРГУУЛНА

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ:
ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

Нэхэмжлэгч Г.Ариунаа нь хариуцагч “Голомт банк” ХХК-д холбогдуулан хэд хэдэн нэхэмжлэлийн шаардлага шүүхэд гаргажээ. Үүнээс анхан шатны шүүх зээлийн гэрээний 2.1.6-д заасан “Зээлийн хяналт, эрсдэлийн менежментийн шимтгэлд нэг удаа зээлийн үнийн дүнгийн 1 хувийг суутгана” гэсэн нөхцөлийг хүчин төгөлдөр бус болохыг тогтоолгох, гэрээний дагуу суутган авсан 559,000 төгрөгийг буцаан гаргуулах тухай нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгосон байна. Харин давж заалдах шатны шүүх нэхэмжлэлийг хангаж шийдвэрлэжээ.

Дээд шүүх шийдвэр, магадлалд өөрчлөлт оруулахдаа дараах эрх зүйн дүгнэлтийг хийв. Үүнд:

“Зээлийн бодит өртөг” гэж зээлдэгчээр төлүүлж буй хүү, шимтгэл, хураамж, бусад нэмэлт зардлыг багтаасан дүнг жилийн хувиар илэрхийлснийг хэлдэг байна. Зээлийн хүү нь зээлийн үнэ буюу мөнгөн хөрөнгийг ашиглуулсны төлөө тогтоосон хариу төлбөр тул зээлийн хүүд зарим үйл ажиллагааны зардал болох шимтгэл, хураамж багтдаггүй. Ийм ч учраас зээлийн бодит өртгийг тодорхойлоход зээлийн хүүгээс гадна шимтгэл, хураамж, бусад зардлыг тооцдог байна.

Зээлийн шимтгэлийн хэмжээ нь банкнаас тогтоосон, харилцагчаар төлүүлж буй үнийн дүнгийн тодорхой хувиар илэрхийлэгдэх бөгөөд зээлийн бодит өртгийн нэг бүрэлдэхүүн болдог тул хуульд заагаагүй ч эдийн засгийн утгаараа зээлийн гэрээний харилцаан дахь зардлын нэг хэсэг гэж үзнэ. Иймд зээлийн шимтгэл тогтоохыг хуулиар хориглоогүй учраас талууд шимтгэл тохирсныг хүчин төгөлдөр бус гэж үзэхгүй, “гэрээний нөхцөлийг хүчин төгөлдөр бус болохыг тогтоолгохыг хүссэн” нэхэмжлэлийг үндэслэлгүй гэж дүгнэжээ. Түүнчлэн гэрээний нөхцөл хүчин төгөлдөр бус болохыг тогтоолгох шаардлага нь гэрээний маргаан тул Иргэний хуульд заасан 3 жилийн хөөн хэлэлцэх хугацаа хамаарна. Харин шимтгэлийн хэмжээг бодитой тогтоогоогүй бол илүү авсан шимтгэлийг буцаан гаргуулах эрх нь үндэслэлгүй хөрөнгөжсөнөөс үүсэх эрх зүйн үр дагавар болно гэж тус тус үзсэн.

Зээлийн шимтгэлийг тогтооход зээлийн бүтээгдэхүүний төрөл, онцлогоос шалтгаалж, тодорхой шалгуур үзүүлэлтийг баримталсан, бодит зардалд нийцсэн, Монголбанкнаас баталсан журмын дагуу энэ талаарх мэдээллийг хүргүүлсэн, холбогдох аргачлалыг нийтэд ил тодорхой байлгаж мэдээлсэн зэрэг ач холбогдол бүхий баримтууд хэрэгт байхгүй. Хариуцагч банк энэ талаар нотолж чадаагүй тул нэхэмжлэгч буюу зээлдэгчийг шимтгэл төлөх үүрэггүй гэж үзэж, хариуцагчаас 559,000 төгрөг гаргуулж шийдвэрлэжээ.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч П.Золзаяа

ЗЭЭЛИЙН ГЭРЭЭНД ГАРЫН ҮСЭГ ЗУРСАН БОЛ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭНЭ

Иргэн Б.С нь өөрийн хүү (хариуцагч) С.Б-тэй хамтран 2015 оны 12 дугаар сарын 9-ний өдөр ХХБ банкнаас өөрийн цалингаа барьцаалан 8 сая төгрөгийн зээлийг 26 сарын хугацаатай, сарын 1.7 хувийн хүүтэйгээр зээлсэн. Зээл авснаас жил гаруйн дараа Б.С өвчний улмаас нас барснаас болж зээлийн төлөлт хугацаандаа хийгдэхээ больжээ. Иймд банкнаас зээлийн төлбөрийг хариуцагч С.Б-ээс гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан байна.

Хариуцагч С.Б нь шүүхэд "...Зээл авах өдөр ээжийг дуудахаар нь очиход банкны зээлийн мэргэжилтэн "энэ гэрээнд гарын үсгээ зурчих" гэсэн. Тухайн үед би оюутан байсан, яг ямар үүрэг, хариуцлага хүлээж, гарын үсэг зурж байгаагаа мэдээгүй, зээлийн мөнгийг би огт хэрэглээгүй, ээжийг нас барсны дараа л энэ тухай мэдлээ. Би өөрөө 600 мянган төгрөгийн цалинтай, цалингийн зээлтэй, зээл төлөх чадваргүй тул нэхэмжлэлийг хүлээн зөвшөөрөхгүй" гэж маргажээ.

Анхан шатны шүүх нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгосон, харин давж заалдах шатны шүүх хариуцагчаас зөвхөн үндсэн зээлийг гаргуулж, хүү, нэмэгдүүлсэн хүүг хэрэгсэхгүй болгож өөрчилсөн байна.

Дээд шүүхээс дараах дүгнэлтийг хийж, шүүхийн шийдвэр, магадлалд өөрчлөлт оруулав.

С.Б нь зээлийн төлбөрийг төлөх үүрэгтэй. Учир нь "хамтран зээлдэгч" гэдэг нь "хамтран үүрэг гүйцэтгэгч" гэсэн ойлголт (Иргэний хуулийн 240.1.2) бөгөөд талуудын хооронд байгуулагдсан зээлийн гэрээнд зээлдэгч Б.С, С.Б нар нь банкны өмнө адил үүрэг хүлээхээр тохиролцсон, өөрөөр хэлбэл, зээлийг тодорхой хэмжээгээр хувааж төлөхөөр заагаагүй тул нэхэмжлэгч нь зээлдэгчдийн хэнээс нь ч төлбөрийг шаардах эрхтэй. Иймд С.Б нь зээлийн гэрээний үүргийг биелүүлэх үүрэгтэй.

С.Б нь хэдийгээр тухайн үед оюутан байсан боловч насанд хүрсэн, эрх зүйн бүрэн чадамжтай тул "гэрээнд гарын үсэг зурахдаа ойлгоогүй" гэх тайлбар үндэслэлгүй. Мөн тухайн зээлийг С.Б хэрэглээгүй нь хэрэгт ач холбогдолгүй буюу зээлийн гэрээний үүргээс чөлөөлөх үндэслэл болохгүй юм.

Түүнчлэн хариуцагчийн ээж Б.С нас барснаар түүний хувьд л гэрээгээр хүлээсэн үүрэг дуусгавар болохоос бус, хамтран зээлдэгч С.Б-ийн

гэрээгээр хүлээсэн үүрэг дуусгавар болохгүй. (Иргэний хуулийн 242.3, 451.1)

Талуудын байгуулсан гэрээний хугацаа дуусгавар болсон боловч зээлдэгч гэрээний үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд зээлийг эргүүлж төлж дуусах хүртэл хугацаанд хүү, нэмэгдүүлсэн хүү төлөх үүрэгтэй. Өөрөөр хэлбэл, гэрээний хугацаа дууссан нь нэхэмжлэгчээс зээлийн хүү, нэмэгдүүлсэн хүүг шаардах эрхийг хязгаарлах үндэслэл болохгүй. (Иргэний хуулийн 453.1, Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 20.3, 21.2)

Харин хэрэгт авагдсан баримтаар талууд 2019 оны тавдугаар сарын 22-ны өдөр гэрээний үүргийг дуусгавар болгохоор харилцан тохиролцсон байх тул тухайн өдрөөр тасалбар болгон хариуцагч С.Б-ээс үндсэн зээлийн үлдэгдэл, хүү, нэмэгдүүлсэн хүүг тооцож гаргуулах нь зөв гэж үзжээ.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Г.Банзрагч

ЛОМБАРДААС МӨНГӨ ЗЭЭЛСЭН БОЛ...

Иргэн Г.М нь барьцаалан зээлдүүлэх үйлчилгээ үзүүлдэг Ломбардад өөрийн машиныг барьцаалан 1,400,000 төгрөгийг 12 сарын хугацаатайгаар, сарын 3.5 хувийн хүүтэйгээр зээлж, төлбөрийг хуваарийн дагуу төлөөгүй тохиолдолд хоног тутамд гүйцэтгээгүй үүргийн үнийн дүнгийн 0.3 хувиар алданги тооцохоор харилцан тохиролцжээ.

Г.М нь гэрээний үүргээ зөрчсөн тул Ломбардын зүгээс үндсэн зээлийн үлдэгдэл 1,400,000 төгрөг, хүү 494,400 төгрөг, алданги 425,565 төгрөг, нийт 2,320,465 төгрөгийг гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан. Хариуцагч Г.М нь “зээлийг буцаан төлсөн” гэж маргажээ.

Анхан шатны шүүх нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгосон, харин давж заалдах шатны шүүх нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хангасныг, Дээд шүүхээс дараах дүгнэлтийг хийж, хариуцагчийн төлөх төлбөрийн хэмжээнд өөрчлөлт оруулж шийдвэрлэсэн.

Хуулийн тусгайлсан зохицуулалтын дагуу ломбардаас мөнгө зээлсэн хүн зээл төлөх хугацаагаа хэтрүүлсэн тохиолдолд ломбардын зүгээс барьцааны хөрөнгийг худалдах талаар зээлдэгчид нэн даруй бичгээр мэдэгдэх ба үүнээс хойш 10 хоногийн дотор зээлдэгч үүргээ гүйцэтгээгүй бол барьцааны зүйлийг комиссын буюу дуудлага худалдаагаар худалдан борлуулж, зээл, зээлийн хүүг төлүүлнэ. Хэрэв ломбард барьцаанд тавьсан хөрөнгийг төлөх ёстой төлбөрөөс илүү үнээр худалдсан бол үлдсэн мөнгийг зээлдэгчид буцааж олгох үүрэгтэй. (Иргэний хуулийн 286.3)

Хэдийгээр, талууд зээлийн гэрээндээ алданги төлөхөөр харилцан тохиролцсон боловч Ломбардын зүгээс дээрх хуульд заасан нөхцөл, шаардлагын дагуу хийх ёстой үйлдлээ хийлгүйгээр шүүхэд нэхэмжлэл гаргах хүртэлх хугацаанд алданги тооцон шаардаж байгаа нь хуульд нийцээгүй. Өөрөөр хэлбэл, Ломбард нь өөрөө хуульд заасан үйлдлийг хэрэгжүүлээгүйгээс хугацаа хэтрүүлсэн тул анз (алданги) авах эрхээ алдсан гэж үзжээ. (Иргэний хуулийн 224.2.3)

Дээрх үндэслэлээр Улсын дээд шүүх иргэн Г.М-ээс үндсэн зээлийн үлдэгдэл болон хүүг гаргуулахаар, харин Ломбардаас нэхэмжилж буй алданги гаргуулах шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгохоор шийдвэрлэжээ.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Г.Банзрагч

ХАДГАЛАМЖ ЗЭЭЛИЙН ХОРШОО НЬ ЗӨВХӨН ГИШҮҮДДЭЭ ЗЭЭЛ ОЛГОНО

Иргэн Баатар нь 2018 онд “КЮМ” хадгаламж зээлийн хоршооноос 7,000,000 төгрөгийг сарын 3 хувийн хүүтэй, 2 жилийн хугацаатай зээлж, зээлийн хүүд 630,000 төгрөг төлсөн, өөр төлөлт хийгээгүй байна.

“КЮМ” хадгаламж зээлийн хоршоо нь Баатараас үндсэн зээл 7,000,000 төгрөг, зээлийн хүү 3,724,000 төгрөг, нийт 10,724,000 төгрөгийг гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргажээ.

Анхан шатны шүүх зээлдэгч Баатарыг зээлийн гэрээний үүргээ биелүүлэх үүрэгтэй гэж дүгнэн, 9,213,866 төгрөгийг гаргуулж, хадгаламж зээлийн хоршоонд олгохоор шийдвэрлэсэн бөгөөд давж заалдах шатны шүүх уг шийдвэрийг хэвээр үлдээсэн байна.

Улсын дээд шүүхээс дээрх шийдвэр, магадлалд өөрчлөлт оруулж, хариуцагчийн хяналтын журмаар гаргасан гомдлын зарим хэсгийг хангав.

Хадгаламж, зээлийн хоршооны тухай хуульд зааснаар хадгаламж зээлийн хоршоо нь ашгийн төлөө бус хуулийн этгээд бөгөөд өөрийн гишүүдтэй байж, зөвхөн гишүүддээ хадгаламж, зээлийн үйлчилгээг үзүүлэхийг зөвшөөрнө, харин гишүүн бус этгээдэд зээл олгохыг хориглосон байна. Мөн хоршооны гишүүнээр хуульд заасан журмын дагуу иргэдийг элсүүлэх ба гишүүнээр элсэгч нь хоршоонд заавал хувь хөрөнгө оруулах, гишүүний хураамж төлөх, үйл ажиллагаанд оролцох, ашиг авах, алдагдлыг хариуцах зэрэг эрх, үүрэгтэй байхаар хуульд заажээ. “КЮМ” хадгаламж зээлийн хоршоо нь хуульд заасны дагуу дээрх байдлаар үйл ажиллагаа явуулах ёстой атал энэ тохиолдолд иргэн Баатар нь тухайн хадгаламж зээлийн хоршооны гишүүн болох нь нотлогдоогүй, түүнчлэн хуульд заасан үйл ажиллагааны хүрээнд, ашиг олох зорилгогүйгээр өөрийн гишүүндээ зээл олгосон гэх байдал тогтоогдоогүй байна.

Анхан болон давж заалдах шатны шүүхүүд маргааныг шийдвэрлэхдээ дээрх нөхцөл байдлуудыг анхаараагүйгээс талуудын хооронд байгуулагдсан зээлийн гэрээний хүчин төгөлдөр байдалд дүгнэлт хийгээгүй нь буруу, нэхэмжлэлийг хангаж шийдвэрлэсэн нь үндэслэлгүй гэж хяналтын шатны шүүхээс дүгнэв. Өөрөөр хэлбэл, талуудын хооронд байгуулагдсан зээлийн гэрээ нь “хуулийн этгээд үйл ажиллагааныхаа үндсэн зорилгыг зөрчиж хийсэн хэлцэл” байх тул хүчин төгөлдөр бус гэж үзнэ, энэ тохиолдолд талууд нь хэлцлээр шилжүүлсэн бүх зүйлээ харилцан буцааж өгөх, боломжгүй бол үнийг төлөх үүрэгтэй юм.

Иймд иргэн Баатар нь зээлийн гэрээний дагуу анх авсан 7,000,000 төгрөгийг нэхэмжлэгчид буцаан төлөх үүрэгтэй, харин хүү төлөх үндэслэлгүй гэж хяналтын шатны шүүх үзжээ.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Г.Банзрагч

КОМПАНИЙНХАА 100 ХУВИЙН ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧЭЭР ӨӨР ЭТГЭЭДИЙГ ТОГТООЛГОХ НЭХЭМЖЛЭЛИЙГ ШҮҮХ ХЭРЭГСЭХГҮЙ БОЛГОВ

Иргэн Цэцэг шүүхэд хандаж "... 2007 онд "АХ" ХХК-ийг үүсгэн байгуулж, улсын бүртгэлийн байгууллагад хувьцаа эзэмшигч, гүйцэтгэх удирдлагаар нь миний бие бүртгүүлсэн боловч компани үүсгэн байгуулагдсан цагаас үйл ажиллагаанд нь огт оролцоогүй, гүйцэтгэх удирдлагыг хэрэгжүүлээгүй. Бид шүүхийн шийдвэрээр гэр бүлээ цуцлуулсан, тэр үед Бат нь "компанийг өөрийн нэр дээрээ шилжүүлж авна" гэж мэдүүлсэн байдаг боловч одоог хүртэл компаниа шилжүүлэн аваагүй. Үүний улмаас би уг компанийн өмнөөс бусдын өмнө хариуцлага хүлээж, өр төлбөрийг нь төлөх болоод байна. Иймд Батыг "АХ" ХХК-ийн 100 хувийн хувьцаа эзэмшигч болохыг тогтоож өгнө үү" гэжээ.

Анхан шатны шүүхээс "АХ" ХХК-ийг Бат үүсгэн байгуулж, өөрөө өөр компанид ажилладаг гэх шалтгаанаар эхнэр Цэцэгийг хувьцаа эзэмшигчээр бүртгүүлсэн, тухайн компанийн хувьцааг Цэцэгт эзэмшүүлэх хүсэл зориг Батад анхнаасаа байгаагүй нь нотлогдож байна. Иймд, нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангах үндэслэлтэй" гэж дүгнэж шийдвэрлэсэн.

Харин давж заалдах шатны шүүхээс "АХ" ХХК-ийг нэг гишүүнтэйгээр үүсгэн байгуулж, улсын бүртгэлд бүртгүүлсэн, компанийн хувьцаа эзэмшигч, гүйцэтгэх удирдлагаар анхнаасаа Цэцэг бүртгэгдсэн байх тул уг компанийн үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигч нь нэхэмжлэгч Цэцэг мөн гэж үзнэ. Цэцэгийн гаргасан нэхэмжлэл нь хуульд заасан иргэний эрх зүйн хамгаалалтын аль ч хэлбэрт хамаарахгүй байна..." гэж дүгнэн шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгож, нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгожээ.

Нэхэмжлэгчийн гомдлоор хяналтын шатны шүүх хэргийг хянаад давж заалдах шатны шүүхийн магадлалыг хэвээр үлдээж шийдвэрлэсэн, ингэхдээ зарим дүгнэлтийг залруулж өөрчлөв.

Нэхэмжлэгч Цэцэгээс "Батыг "АХ" ХХК-ийн 100 хувийн хувьцаа эзэмшигч болохыг тогтоолгох" нэхэмжлэлийн шаардлага гаргасан, энэ тохиолдолд шүүх нэхэмжлэгчийн шаардах эрхийг шалгахаас гадна (үүгээр хязгаарлалгүйгээр) шүүхээр зайлшгүй хамгаалуулах эрх байгаа эсэх, тухайн эрх нь зөрчигдсөн эсэхийг тогтоох учиртай.

Хэрэгт авагдсан баримтаар Цэцэг нь тухайн үед өөрөө "АХ" компанийг үүсгэн байгуулах бичиг баримтыг бүрдүүлэн тус компанийн 100 хувийн

хувьцаа эзэмшигчээр улсын бүртгэлд бүртгүүлсэн, үүнийгээ үгүйсгэж маргаагүй тул бүртгэлийг хууль бус гэж үгүйсгэх, мөн улсын бүртгэлийг бүртгүүлэх эрхгүй этгээдийн нэрээр хийлгэсэн гэж шаардах боломжгүй. Түүнчлэн компанийн хувьцаа эзэмшигчийн хувиар эрх, үүргээ хэрэгжүүлнэ гэж маргаагүй тул Компанийн тухай хуулиар ч шаардах эрх үүсэхээргүй байна.

Түүнчлэн Цэцэгийн хувьд шүүхээр зайлшгүй хамгаалагдах эрх байхгүй байна. Учир нь “анхнаасаа тухайн компанийн үйл ажиллагаанд Цэцэг огт оролцож байгаагүй” гэх нөхцөл байдал хэрэгт авагдсан баримтаар эргэлзээгүй тогтоогдоогүй. Уг маргаан нь гэр бүл цуцалснаас, мөн компани өртэй болсноос үүдэлтэй үүссэн бөгөөд нэхэмжлэгч нь эрх зүйн бүрэн чадамжтай иргэнийхээ хувьд компани байгуулж, эрх, үүрэг хүлээсэн атлаа одоо “тухайн үед хүсэл зориг байгаагүй” гэж маргаж байгаа нь хуулийн үндэслэлгүй.

Иргэдийн сайн дурын үндсэн дээр байгуулагддаг аливаа хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигч, удирдлага зэргийг шүүх хөндлөнгөөс шууд тогтоох хууль зүйн боломж хязгаарлагдмал энэ тохиолдолд анхан шатны шүүх талуудын хооронд үүссэн гэр бүлийн маргааныг шийдвэрлэсэн шүүх хуралдааны тэмдэглэлийг шууд үнэлэн анхан шатны шүүх нэхэмжлэлийг хангаж шийдвэрлэсэн нь буруу гэж үзэв.

Мөн нэхэмжлэгчийн хувьд эзэмшиж буй компанийнхаа үйл ажиллагааг сайжруулах, бусад этгээдэд санал болгох, боломжгүй бол татан буулгах, дампууруулах, компанийн өр төлбөрийн асуудлаар тусдаа маргах, буруутай этгээдээс хохирлоо нэхэмжлэх зэрэг хуульд заасан арга хэрэгслээр өөрийн зөрчигдсөн гэх эрхээ хамгаалах боломжтой болохыг дурдав.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Г.Банзрагч

ГЭМ БУРУУТАЙ ЭТГЭЭД БУСДАД УЧРУУЛСАН СЭТГЭЛ САНААНЫ ХОХИРЛЫГ ТӨЛӨХ ҮҮРЭГТЭЙ

Иргэн Б тээврийн хэрэгсэл жолоодож явахдаа 7 настай хүүг мөргөж, амь насыг нь хохироосон. Хүүгийн ээж Т гэм буруутай этгээдээс сэтгэл санааны хохирол 3,678, 800, хүүхдийг 7 нас хүртэл өсгөж хүмүүжүүлсний зардал 16,321,200, нийт 20 сая төгрөгийг нэхэмжилсэн.

Анхан болон давж заалдах шатны шүүх сэтгэл санааны хохирлыг гаргуулах хуулийн зохицуулалт байхгүй гэх үндэслэлээр нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгосон байна.

Улсын дээд шүүх хэргийг хянан хэлэлцээд “Иргэний хуулийн гэм хорын ерөнхий зохицуулалтад эдийн болон эдийн бус гэм хорыг арилгах агуулга, зарчим тусгагдсан байгаа тул нэхэмжлэлийн шаардлагын хэмжээнд сэтгэл санааны хохирлыг гаргуулах үндэслэлтэй” гэж дүгнэн нэхэмжлэгчээс сэтгэл санааны хохиролд шаардсан 3,678,800 төгрөгийг хариуцагч төлөх үүрэгтэй гэж шийдвэрлэв.

Харин хүүхдийг өсгөн хүмүүжүүлэхэд гаргасан зардал нь хариуцагчийн гэм буруутай үйлдлээс болж нэхэмжлэгчид учирсан хохирол биш, үр хүүхдээ өсгөн хүмүүжүүлэх нь эцэг, эхийн хуулиар хүлээсэн үүрэг тул холбогдох шаардлагыг хангах хууль зүйн үндэслэлгүй гэж үзжээ.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч П.Золзаяа

ГЭРЭЭГЭЭР ТОХИРСОН ЭД ХӨРӨНГӨ ДОГОЛДОЛТОЙ БОЛ ХУДАЛДАН АВАГЧ ҮНИЙГ БУУРУУЛАХААР ШААРДАХ ЭРХТЭЙ

Иргэн Бат-Эрдэнэ 2017 онд “Мерседес бенз Жи класс” маркийн автомашинаа “Ургац хүдэр” компанид худалдахаар харилцан тохиролцсон бөгөөд худалдан авагч машиныг гэрээ байгуулсан өдрөө өөрийн эзэмшилд шилжүүлэн авсан боловч үнийг бүрэн төлөөгүй. Иймд иргэн Бат-Эрдэнэ машины төлбөрийн үлдэгдэл, алданги нийт 414,754,666 төгрөгийг гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан.

Худалдан авагч компани машины үнэ 300,000 еврог төлөх үүргээ биелүүлж, хуваарийн дагуу төлөлт хийж байсан боловч тухайн машин Брабус тоноглолгүй, зөвхөн гадна талдаа хийгдсэн, бүрэн бус байсан нь илэрсэн тул үнийн талаар төөрөгдсөн гэж үзэж төлбөр төлөхгүй, харин илүү төлсөн мөнгөө авна гэж маргасан байна.

Анхан шатны шүүх худалдан авагч буюу хариуцагчийг төөрөгдсөн гэх үндэслэлгүй, талуудын байгуулсан гэрээ хүчин төгөлдөр тул гэрээний дагуу 236,167,627 төгрөгийг төлөх үүрэгтэй гэж шийдвэрлэсэн бол давж заалдах шатны шүүх хариуцагчийг төөрөгдсөн гэж дүгнэн 16,289,526 төгрөг болгож багасгасан.

Хяналтын шатны шүүхээс талуудын хооронд байгуулагдсан гэрээ хүчин төгөлдөр, хариуцагчийг төөрөгдсөн гэсэн үндэслэлээр хүчин төгөлдөр бусад тооцох үндэслэлгүй гэж үзсэн. Талуудын мэтгэлцээний үр дүнд “машины үнэ бодитой эсэх” асуудал маргааны зүйл болсон ба машины үнийг талууд тохиролцохдоо тухайн машины марк, өнгө үзэмж, үйлдвэрлэгдсэн он, машины дугаар (11-11), Брабус тоноглол зэрэг хүчин зүйлийг харгалзан тогтоосон байна. Энгийн “Мерседес бенз Жи класс” маркийн машин тухайн үед 180,000 еврогийн үнэтэй байсныг талууд маргаагүй бөгөөд гэрээний зүйл болох автомашиныг 300,000 еврогоор тохирсон нь дээрх хүчин зүйлүүдтэй холбоотой. Гэтэл нэхэмжлэгч Брабус тоноглол бүрэн хийгдсэн гэдгийг нотолж чадаагүй, зөвхөн гадна талын тоноглол хийгдсэн нь хэрэгт байгаа баримтаар тогтоогдсон тул машины үнийг бууруулах үндэслэл бий болсон гэж хяналтын шатны шүүх үзсэн.

Иргэний хуульд зааснаар худалдан авагч доголдлын улмаас эд хөрөнгийн үнийг бууруулахыг шаардах эрхтэй байдаг тул үнийг бууруулан 95,712,126 төгрөгийг худалдан авагч буюу хариуцагч нэхэмжлэгчид төлөх үүрэгтэй гэж шийдвэрлэв.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч П.Золзаяа

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ
ИРГЭНИЙ ХЭРЭГ

ДАВЖ ЗААЛДАХ ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

ЗЭЭЛ ОЛГОХТОЙ ХОЛБООТОЙ ЗАРДЛЫГ ЗЭЭЛДЭГЧЭЭР ТӨЛҮҮЛЭХ ЭРХИЙГ ХУУЛИАР БАНКИНД ОЛГООГҮЙ

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй

Нэхэмжлэгч Анар /иргэний нэрийг өөрчилж бичсэн болно/ нь хариуцагч Банкинд холбогдуулан, зээл олгохдоо зээлийн дүнгийн 1 хувийн шимтгэл авахаар заасан гэрээний заалтыг хүчин төгөлдөр бус болохыг тогтоолгож, шимтгэлд суутгасан 559,000 төгрөгийг Банкнаас гаргуулах, мөн зээлийн гэрээг хүчин төгөлдөр бус хэлцэл болохыг тогтоолгож, зээлийн хүүд төлсөн 10,665,213 төгрөгийг буцаан гаргуулахаар нэхэмжлэл гаргажээ.

Иргэн Анар нь 55,900,000 төгрөгийг, 60 сарын хугацаатай, жилийн 27,6 хувийн хүүтэй Банкнаас зээлсэн, Банк уг зээлийг олгохдоо зээл олгосны шимтгэлд 559,000 төгрөгийг суутгасан, зээлдэгч Анар нь зээлийг өөрийн дансанд хүлээн авмагцаа өөр банкнаас авсан зээлээ хаахаар шилжүүлсэн бөгөөд “Банк зээл олгохдоо 559,000 төгрөгийг шимтгэл гэж суутган авсан нь хууль зөрчсөн, ...55,900,000 төгрөгийг өөр банкны зээлийг хаах гэж байгааг Банк мэдэж байсан, ... зээлийг зориулалтын дагуу ашиглах боломжийг олгоогүй, ... иймд Банк нь уг зээлийн хүүг авах эрхээ алдсан” гэх зэргээр маргажээ.

Анхан шатны шүүх нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгосон, иргэн Анарын гомдлоор давж заалдах шатны шүүх хэргийг хянаад дараах үндэслэлээр нэхэмжлэлийн зарим шаардлагыг хангасан байна.

1. Анар нь зээлийн гэрээнд гарын үсэг зурж талуудын хооронд зээлийн гэрээний харилцаа бодитой үүссэн тул зээлийн гэрээг хүчин төгөлдөр бус гэж үзэхгүй. Түүнчлэн Банкнаас олгосон зээлийг нэхэмжлэгч Анар нь өөрийн хүсэл зоригоор өөр банкин дахь зээлээ хаахаар өөрөө шилжүүлсэн байна. Банкны зүгээс иргэн Анарт 55,900,000 төгрөгийг түүний дансанд шилжүүлж өгснөөр зээлийн гэрээний үүргээ биелүүлсэн байх тул зээлийн гэрээг хүчин төгөлдөр бус хэлцэл гэж үзэхгүй, зээлийн хүүд төлсөн 10,665,213 төгрөгийг Банкнаас буцаан гаргуулах үндэслэлгүй.

2. Харин Банк нь зээл олгосны шимтгэлд зээлийн 1 хувьтай тэнцэх хэмжээний төгрөгийг суутган авахаар зээлийн гэрээнд заасан нь хуульд нийцээгүй тул гэрээний уг заалт хүчин төгөлдөр бус байна. Учир нь, Банкнаас олгох зээл нь “эрх бүхий этгээдээс олгох зээл”-д хамаарах

бөгөөд зээл олгосны төлөө зээлдэгчээс үндсэн хүү, хэтэрсэн хугацааны хүү, нэмэгдүүлсэн хүү авч болохоор хуульд тусгайлан заасан, харин зээл олгохтой холбоотой өөр бусад ямар нэг зардлыг зээлдэгчээр төлүүлэх эрхийг хуулиар Банкинд олгоогүй байна.

Зээлийн гэрээнд талууд хэдийгээр гарын үсэг зурсан, сайн дурын үндсэн дээр байгуулсан боловч, Банкнаас зээлдэгчид урьдчилан санал болгосон зээлийн гэрээнд хуулиар эрх олгогдсоноос бусад хураамж, шимтгэл авахаар өөртөө эрх олгосон заалтыг шүүх хүчин төгөлдөр гэж үзэхгүй. Иймд, зээл олгосны шимтгэл суутган авахаар заасан зээлийн гэрээний заалтыг хүчин төгөлдөр бус болохыг тогтоож, уг заалтын дагуу шимтгэлд суутган авсан 559,000 төгрөгийг Банкнаас буцаан гаргуулахаар шийдвэрлэв.

**Нийслэлийн Иргэний хэргийн давж заалдах
шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Ж.Оюунтунгалаг**

ХУДАЛДСАН БАРААГ ХУДАЛДАН АВАГЧИД ХҮЛЭЭЛГЭН ӨГСНӨӨ НОТОЛЖ ЧАДААГҮЙ

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон.

Иргэн Бор /иргэний нэрийг өөрчлөв/ нь С компанитай 2018 оны 05 дугаар сарын 25-ны өдөр Газрын тосны бүтээгдэхүүн зээлээр худалдах, худалдан авах гэрээ байгуулж, нэхэмжлэгч нь хариуцагчийн захиалгаар газрын тосны бүтээгдэхүүнийг хугацаанд нь нийлүүлэх, хариуцагч төлбөрийг төлөхөөр тохиролцсон байна. Уг гэрээний “хавсралт №2” гэх баримтыг талууд 2018 оны 08 дугаар сарын 22-ны өдөр үйлдэж, 45,962,000 төгрөгийн үнэ бүхий 23,450 литр түлш нийлүүлэх, үнийг нь 2018 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдөр төлөх үүргийг хүлээж гарын үсэг зуржээ. /хх 12-20/

Нэхэмжлэгч нь 178,069,800 төгрөг гаргуулах үндэслэлээ “2018 оны 08 дугаар сарын 16-ны өдөр 41,375,600 төгрөгийн 21,110 литр түлш, 08 дугаар сарын 20-ны өдөр 41,375,600 төгрөгийн 21,110 литр түлш, 08 дугаар сарын 22-ны өдөр 45,962,000 төгрөгийн 23,450 литр түлш нийлүүлсэн”, мөн алданги тооцох ёстой гэж, харин хариуцагч “уг өдрүүдэд түлш аваагүй” гэж тайлбар гарган маргасан.

Анхан шатны шүүх нэхэмжлэлийн зарим хэсгийг хангахдаа хариуцагч Бор түлшийг хүлээн авсан гэж үзсэн бол, давж заалдах шатны шүүх нэхэмжлэгч нь нэг удаагийн нийлүүлэлтийг л баримтаар нотолж чадсан гэж үзсэн. Худалдсан барааны үнэ шаардахын тулд уг барааг хүлээлгэн өгсөн гэдгээ нотлох шаардлагатай. (ИХ 243.1)

Хэрэгт байгаа зарлагын падаан гэх баримтад түлш хүлээн авагчийг иргэн “Бор” гэж бичсэн бичилт, шатахууныг тээвэрлэсэн, хүлээн авсан жолооч нар, нэхэмжлэгч компанийн ажилтан зэрэг хүмүүсийн гэрчийн мэдүүлгийг харьцуулж үнэлэхэд нэхэмжлэгч нь 2018 оны 08 дугаар сарын 22-ны өдөр 45,962,000 төгрөгийн үнэ бүхий 23,450 литр түлшийг хариуцагчид нийлүүлсэн нь нотлогдож, харин хариуцагч уг түлшний үнийг төлсөн гэж үзэх баримт хэрэгт байхгүй байна. Иймд давж заалдах шатны шүүхээс нэхэмжлэгч компанийн 2018 оны 08 дугаар сарын 22-ны өдөр нийлүүлсэн 23,450 литр газрын тосны үнэд нийт 45,962,000 төгрөгийг хариуцагч Б-ээс гаргуулахаар шийдвэрлэж, анхан шатны шүүхийн шийдвэрт өөрчлөлт оруулсан.

Талуудын гэрээнд хугацаа хэтрүүлсэн хоног тутамд төлөгдөөгүй үнийн дүнгийн 0,3 хувийн алданги төлөхөөр заасан, хариуцагч нь 2018 оны 08 дугаар сарын 22-ны өдөр нийлүүлсэн түлшний үнийг 08 дугаар сарын 30-ны өдөр төлөх ёстой байсан боловч төлөөгүй байх тул алданги төлөх үүрэгтэй. Хуулиар алдангийн дээд хэмжээг 50 хувь гэж тогтоосон тул (ИХ 232.4) хариуцагчаас алдангид 22,981,000 төгрөг гаргуулахаар шийдвэрт мөн өөрчлөлт оруулав.

Хэрэгт 2018 оны 08 дугаар сарын 16-ны болон 20-ны өдрийн “ШТМ зарлагын падаан” гэх баримтад түлш хүлээн авагчийг “О” ХХК гэж хариуцагчаас өөр этгээдийн нэр бичигдсэн байхаас гадна дээрх гэрчүүдийн мэдүүлэгтэй харьцуулан үзэхэд нэхэмжлэгч эдгээр өдрүүдэд иргэн Борд шатахуун нийлүүлсэн гэдгээ нотолж чадаагүй байна. Иймд нэхэмжлэлийн энэ хэсгийг хэрэгсэхгүй болгосон.

**Нийслэлийн Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Ж.Оюунтунгалаг**

БАЙНГЫН БУС АЖЛЫН БАЙРАНД ХӨДӨЛМӨРИЙН ГЭРЭЭГ ХУГАЦААТАЙ БАЙГУУЛЖ БОЛНО

Шийдвэрийн дугаар: 2020 оны 09 сарын 04-ний өдрийн 210/МА2020/01892

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

2022 оны 09 сарын 12-ны өдөр, шийдвэр-хураангуй: дугаар 04

Иргэн Анар нь “Отгон” ХХК-ийн захирлын 2020 оны 02 дугаар сарын 10-ны өдрийн тушаалаар ажлаас үндэслэлгүй халагдсан тул ажилд эгүүлэн тогтоолгож, нөхөн олговор гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан. Хариуцагч “Отгон” ХХК-ийн захирлаас “...гэрээний хугацаа дууссанаар ажлаас чөлөөлсөн” гэж тайлбарлажээ.

Нэхэмжлэгч Анар нь “Отгон” ХХК-д богино хугацааны уурхайн төлөвлөлтийн техникчийн албан тушаалд ажиллаж байсан бөгөөд уг ажлын байр нь байнгын ажлын байр эсэх, үүнтэй холбоотойгоор уг ажлын байранд хугацаатай гэрээ байгуулж болох эсэх асуудлаар талууд маргасан байна.

Хөдөлмөрийн тухай хуулиар үйл ажиллагааны онцлог, бизнесийн хэрэгцээ, шаардлагыг харгалзан байнгын бус ажлын байранд хөдөлмөрийн хугацаатай гэрээ байгуулж болохыг зөвшөөрсөн байдаг.

“Отгон” ХХК-ийн бүтэц зохион байгуулалтыг баталсан баримтаас үзэхэд нэхэмжлэгчийн ажиллаж байсан “уурхайн төлөвлөлтийн техникч” гэх ажлын байр нь байнгын бус ажлын байр буюу гэрээт ажил болох нь тогтоогдсон тул анхан шатны шүүхээс, ажил олгогч ажилтантай тохиролцсоны үндсэн дээр байнгын бус ажлын байранд хугацаатай хөдөлмөрийн гэрээ байгуулсан нь хууль зөрчөөгүй, хугацаатай хөдөлмөрийн гэрээ дуусгавар болж чөлөөлөгдсөн ажилтныг эгүүлэн томилох боломжгүй гэж дүгнэн, нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

Нэхэмжлэгчийн “байнгын ажлын байранд хөдөлмөрийн хугацаатай гэрээ байгуулах болсныг нотолж чадаагүй, хууль буруу хэрэглэсэн” гэх гомдлоор давж заалдах шатны шүүх хэргийг хянаад, гомдол үндэслэлгүй байсан тул шүүхийн шийдвэрийг хэвээр үлдээв.

**Нийслэлийн Иргэний хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Д.Дэлгэрцэцэг**

АЖИЛГҮЙ БАЙСАН ХУГАЦААНЫ ОЛГОВРЫГ АЖИЛД НЬ ЭГҮҮЛЭН ТОМИЛСОН ТУШААЛ ГАРАХ ӨДӨР ХҮРТЭЛ АЖИЛТАНД ОЛГОНО

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022 оны 07 сарын 08-ны өдөр, 210/МА2022/01303

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022 оны 09 сары 19-ний өдөр, шийдвэр-хураангуй: дугаар 03

Иргэн Мөнхийг ажлаас үндэслэлгүй халагдсан болохыг шүүх тогтоож, түүнийг урьд эрхэлж байсан ажилд нь эгүүлэн тогтоож, энэ шүүхийн шийдвэр гарсан өдөр хүртэлх хугацааны цалин хөлстэй тэнцэх олговрыг “Ү” ХХК-аас гаргуулан Мөнхөд олгож шийдвэрлэсэн, уг шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болжээ.

Анхан шатны шүүхийн 2021 оны 07 сарын 01-ний өдрийн дээрх шийдвэрийг “Ү” ХХК нь 2021 оны 12 сарын 08-ны өдөр биелүүлж, Мөнхийг ажилд нь эгүүлэн томилсон тушаал гаргаж, шийдвэрт дурдсан цалин хөлстэй тэнцэх олговрыг түүнд олгосон байна.

Улмаар Мөнх шүүхэд дахин хандаж, 2021 оны 07 сарын 01-ний өдрөөс 2021 оны 12 сарын 08-ны өдөр хүртэлх хугацааны буюу шүүхийн шийдвэрийг биелүүлж, ажилд нь эгүүлэн томилсон тушаал гаргасан өдөр хүртэлх хугацааны цалин хөлстэй тэнцэх олговрыг “Ү” ХХК-аас гаргуулахаар шаардсан, уг нэхэмжлэлийн шаардлагыг үндэслэлтэй гэж үзэж, анхан шатны шүүхээс хангаж шийдвэрлэжээ.

“Ү” ХХК нь анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг “...нэхэмжлэгч Мөнхийг ажилд нь эгүүлэн томилж, 2021 оны 07 сарын 01-ний өдөр хүртэлх хугацааны цалин хөлстэй тэнцэх олговрыг олгож, шүүхийн шийдвэрийг биелүүлсэн...” гэсэн агуулгаар бүхэлд нь эс зөвшөөрч, давж заалдах гомдол гаргасныг давж заалдах шатны шүүх хянан үзээд анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хэвээр үлдээж, “Ү” ХХК-ийн давж заалдах гомдлыг хангахгүй орхиж шийдвэрлэсэн.

Давж заалдах шатны шүүхээс “ажлаас буруу халагдсан нь шүүхийн шийдвэрээр тогтоогдсон ажилтныг ажилд нь эгүүлэн томилсон тушаал гарах өдөр хүртэлх хугацаанд эрх нь зөрчигдсөн нөхцөл байдал үргэлжилсэн” гэж үзэж, энэ хугацааны цалин хөлстэй тэнцэх олговрыг ажил олгогч хариуцах ёстой гэж дүгнэсэн.

**Нийслэлийн Иргэний хэргийн давж заалдах
шатны шүүхийн шүүгч Д.Нямбазар**

ҮНДСЭН ЗЭЭЛ, ЗЭЭЛИЙН ХҮҮГИЙН НИЙЛБЭРИЙГ ЗЭЭЛИЙН ГЭРЭЭНИЙ ҮҮРЭГ ГЭЖ ҮЗНЭ.

Шийдвэрийн дугаар: огноо, дугаар: 210/МА2022/01657

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

2022.10.11, шийдвэр-хураангуй: дугаар 06

Иргэн Од шүүхэд хандан, зээлийн гэрээний үүргээ биелүүлээгүй тул нийт 86,850,000 төгрөгийг Хангайгаас гаргуулахаар нэхэмжлэл гаргажээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, иргэн Од нь 2018 оны 05 дугаар сарын 21-ний өдөр Хангайд 45,000,000 төгрөгийг 12 сарын хугацаатай, сарын 4 хувийн хүүтэй зээлдүүлж, зээлийн гэрээгээр “гэрээнд заасан хугацаа хэтрүүлсэн тохиолдолд хоног тутамд гүйцэтгээгүй үүргийн 0,5 хувийн алданги тооцон төлөх”-өөр талууд тохиролцжээ. /ИХ-ийн 232.6/

Түүнчлэн, Хангай нь зээл авснаас хойш зээлийн хүүд 14,900,000 төгрөг төлж, өөр төлөлт хийгээгүй байна.

Нэхэмжлэгчээс “... зээлийн гэрээний үүргээ биелүүлээгүй тул үндсэн зээл 45,000,000 төгрөг, зээлийн хүү 12,900,000 төгрөг, алданги 28,950,000 төгрөгийг Хангай төлөх үүрэгтэй” гэж, Хангайгаас “... үнийн дүнг хүлээн зөвшөөрөхгүй, 6,700,000 төгрөгийн хүүгийн үлдэгдэл байгаа, Иргэний хуульд заасан анз тооцох зохицуулалтын дагуу 45,000,000 төгрөгийн 50 хувиар алданги тооцох ёстой” гэж маргажээ.

Анхан шатны шүүхээс зээлдэгч Хангай нь гэрээгээр тогтоосон хугацаанд зээл, зээлийн хүүг буцаан төлөх үүргээ биелүүлээгүй гэж үзэж, зээлийн төлбөрт 77,550,000 төгрөгийг хариуцагчаас гаргуулан нэхэмжлэгчид олгож, нэхэмжлэлээс үлдэх 9,300,000 төгрөгт холбогдох хэсгийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

Хариуцагч Хангайгаас “... шүүх алдангийг тооцохдоо үндсэн зээлийн төлбөр дээр хүүгийн төлбөрийг нэмж, үүнээс алданги тооцон, хуулийг буруу тайлбарлан хэрэглэсэн, хүүгийн төлбөрөөс алданги тооцсон хэсгийг хүчингүй болгуулна” гэх агуулгаар гаргасан гомдлоор давж заалдах шатны шүүх хэргийг хянаад анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хэвээр үлдээж, хариуцагчийн гомдлыг хангахгүй орхиж шийдвэрлэв.

Учир нь зээлийн гэрээгээр зээлдэгч Хангай үндсэн зээлд ногдох 4 хувийн хүүг сар бүр төлөх, гэрээний хугацааны эцэст үндсэн зээл

төлөх үүрэг гэрээгээр хүлээсэн байх тул үндсэн зээл, зээлийн хүүгийн нийлбэрийг зээлдэгчийн гүйцэтгэх үүрэг гэж үзнэ.

Иймд Хангайгийн төлөөгүй үндсэн зээл болох 45,000,000 төгрөг, зээлийн хүү 6,700,000 төгрөг, нийт 51,700,000 төгрөгөөс хоногт тутамд 0,5 хувиар алданги тооцох үндэслэлтэй. Гэхдээ, Иргэний хуульд зааснаар алдангийн нийт дүн нь гүйцэтгээгүй үүргийн 50 хувиас хэтэрч болохгүй тул алдангийн хэмжээг төлвөл зохих 51,700,000 төгрөгийн 50 хувиар тооцож, 25,850,000 төгрөгөөр тогтоон, нийт зээлийн төлбөрт 77,550,000 төгрөгийг хариуцагч Хангайгаас гаргуулахаар шийдвэрлэсэн анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг зөв гэж үзсэн болно.

**Нийслэлийн Иргэний хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Ч.Цэнд**

ХҮҮ ТОХИРОЛЦООГҮЙ ЗЭЭЛИЙН ГЭРЭЭГ ЗААВАЛ БИЧГЭЭР БАЙГУУЛАХЫГ ШААРДАХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: 210/МА2020/00901

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

2022.10.07, шийдвэр- хураангуй 05

“Д” ХХК иргэн Батаас зээлийн гэрээний үүрэгт 20,000 ам.доллар буюу шүүхэд нэхэмжлэл гаргах өдрийн ханшаар тооцон 43,323,800 төгрөг гаргуулахаар шаарджээ.

Хэрэгт авагдсан баримтуудаар, “Д” ХХК-аас Батад 20,000 ам.доллар шилжүүлсэн бөгөөд шилжүүлгийн утгад “авлага үүсгэв” гэж бичсэн, уг мөнгөн хөрөнгийг Бат хүлээн авсан, буцаан төлөөгүй байгаа үйл баримт тогтоогдсон байна.

Иргэний хуульд зааснаар, хүү тохиролцоогүй зээлийн гэрээг заавал бичгээр байгуулахыг шаардаагүй, мөнгө буюу эд хөрөнгийг зээлдэгчид шилжүүлэн өгснөөр зээлийн гэрээг байгуулсанд тооцдог.

Түүнчлэн, зээлийн гэрээгээр зээлийг буцааж төлөх хугацаа тогтоогоогүй бол зээлдүүлэгчийн шаардсанаар түүнийг буцааж төлөх бөгөөд ийнхүү шаардсанаас хойш нэг сарын дотор зээлдэгч үүргээ биелүүлэхээр хуульд заасан.

Иймд, “Д” ХХК-аас “авлага үүсгэв” гэсэн утгатайгаар 20,000 ам.долларыг Батын өмчлөлд шилжүүлснээр зээлийн гэрээ байгуулагдсан гэж үзэх тул зээлдэгч Батыг зээлийг буцаан төлөх үүрэгтэй гэж дүгнэн, 43,323,800 төгрөг гаргуулж, “Д” ХХК-д олгохоор анхан шатны шүүхээс шийдвэрлэжээ.

Уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч “... зээл аваагүй, өөр үндэслэлээр мөнгийг шилжүүлэн авсан... байхад шүүх буруу дүгнэсэн” гэх агуулгаар гаргасан гомдлоор давж заалдах шатны шүүх хэргийг хянаад гомдлыг хангахгүй орхиж, шийдвэрийг хэвээр үлдээв.

Хариуцагч нь дээрх тайлбар татгалзлаа нотлох баримтыг шүүхэд гаргаж ирүүлээгүй, “авлага үүсгэв” гэсэн шилжүүлгийн агуулгаас үзэхэд дээрх 20,000 ам.доллар нь буцаан төлөгдөх ёстой мөнгөн хөрөнгө буюу нэхэмжлэгчийн тодорхойлсноор зээл мөн гэж давж заалдах шатны шүүх дүгнэжээ.

Зээлдэгч нь өөртөө шилжүүлэн авсан мөнгийг буцаан өгөх үүрэгтэй. Гадаад валютын ханшийг нэхэмжлэл гаргах үеийн Монголбанкнаас зарласан албан ёсны ханшаар тооцон, 43,323,800 төгрөгийг “Д” ХХК-д төлөх үүрэгтэй гэж үзсэн анхан шатны шүүхийн шийдвэр үндэслэлтэй гэж давж заалдах шатны шүүх үзэв.

**Нийслэлийн Иргэний хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Ш.Оюунханд**

ЭНЭ ТОХИОЛДОЛД ТҮРЭЭСИЙН ГЭРЭЭГ УЛСЫН БҮРТГЭЛД БҮРТГҮҮЛЭХИЙГ ШААРДАХГҮЙ

Магадлалын дугаар: 2020 оны 05 дугаар сарын 29-ний өдрийн 210/МА2020/01178

Хүчин төгөлдөр болсон.

2022 оны 11 дүгээр сарын 02-ны өдөр, шийдвэр-хураангуй: дугаар 07

“Мэргэн” ХХК иргэн Хангайгаас түрээсийн төлбөрт 8,500,000 төгрөг гаргуулахаар нэхэмжилсэн, хариуцагч Хангай нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч “... түрээсийн гэрээг улсын бүртгэлд бүртгүүлээгүй учраас хүчин төгөлдөр бус, иймд 8,500,000 төгрөгийг төлөх үндэслэлгүй” гэх агуулгаар маргажээ.

“Мэргэн” ХХК өөрийн өмчлөлийн 554.95 м.кв талбай бүхий барилгын зарим хэсэг болох 62 м.кв талбайг Хангайд түрээслүүлсэн, талууд түрээсийн гэрээ байгуулсан боловч гэрээг улсын бүртгэлд бүртгүүлээгүй байна.

Анхан шатны шүүх “Мэргэн” ХХК-ийн нэхэмжлэлийг хангаж шийдвэрлэсэн, уг шийдвэрийг Хангай эс зөвшөөрч “... улсын бүртгэлд бүртгүүлээгүй түрээсийн гэрээ нь хүчин төгөлдөр бус” гэх агуулгаар давж заалдах шатны шүүхэд гомдол гаргажээ.

Давж заалдах шатны шүүх хэргийг хянан үзээд, “Мэргэн” ХХК-ийн өмчлөлийн 554.95 м.кв талбайн зарим хэсэг болох Хангайгийн түрээсэлсэн 62 м.кв талбай нь тусдаа өмчлөх эрхийн гэрчилгээгүй байх тул түүнийг түрээслэх гэрээг үл хөдлөх хөрөнгийн бүртгэлийн газарт бүртгүүлэхийг шаардахгүй гэж дүгнэв.

Иргэний хуульд үл хөдлөх эд хөрөнгийн түрээсийн гэрээг бичгээр байгуулж, эд хөрөнгийн бүртгэлийн газарт бүртгүүлэхээр заасан хэдий ч үл хөдлөх эд хөрөнгийн зарим хэсгийг түрээслэх тохиолдолд түрээсийн гэрээг улсын бүртгэлд бүртгүүлэх хуулийн шаардлага тавигдахгүй, энэ тохиолдолд түрээсийн гэрээ хүчин төгөлдөр байх тул Хангай нь гэрээний дагуу түрээсийн төлбөр төлөх үүрэгтэй гэж үзлээ.

**Нийслэлийн Иргэний хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Г.Даваадорж**

ДАВЖ ЗААЛДАХ ГОМДОЛД ШИЙДВЭРИЙГ ЗӨВШӨӨРӨӨГҮЙ ХЭМЖЭЭГЭЭР УЛСЫН ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖИЙГ ТӨЛНӨ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 08 сарын 02-ны өдөр, 210/
ШЗ2022/00629

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

2022.11.16-ны өдөр, шийдвэр-хураангуй: дугаар 04

Анхан шатны шүүхийн шийдвэрээр иргэн Жигмэдээс 18,634,668 төгрөг гаргуулан “Тулга” ХХК-д олгож, үүргийн гүйцэтгэлийг барьцаа хөрөнгөөр хангуулахаар тус тус шийдвэрлэсэн, уг шийдвэрийг хариуцагч Жигмэд бүхэлд нь эс зөвшөөрч давж заалдах гомдол гаргажээ.

Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар шүүхийн шийдвэрт гомдол гаргаж байгаа этгээд шийдвэрийг зөвшөөрөхгүй байгаа хэмжээгээр улсын тэмдэгтийн хураамжийг төлөх үүрэгтэй.

Хариуцагч Жигмэд шүүхийн шийдвэрийг бүхэлд нь эс зөвшөөрч давж заалдах гомдол гаргахдаа “18,634,668 төгрөг гаргуулахаар шийдвэрлэснийг зөвшөөрөхгүй байгаа” хэмжээгээр буюу 251,123 төгрөгийн улсын тэмдэгтийн хураамж, түүнчлэн хуульд зааснаар үнэлэх боломжгүй нэхэмжлэлд 70,200 төгрөгийг тус тус төлөх үүрэгтэй байв.

Гэтэл тэрээр давж заалдах гомдол гаргахдаа улсын тэмдэгтийн хураамжийг дутуу буюу 78,950 төгрөг төлсөн байна.

Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар улсын тэмдэгтийн хураамжийг хуульд заасан хувь хэмжээгээр төлөөгүй бол шүүх гомдлыг хүлээн авахаас татгалзах үүрэгтэй тул энэ үндэслэлээр хариуцагч Жигмэдийн гаргасан гомдлыг давж заалдах шатны шүүх хүлээн авахаас татгалзжээ.

**Нийслэлийн Иргэний хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Д.Дэлгэрцэцэг**

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ
ИРГЭНИЙ ХЭРЭГ

АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

ЗЭЭЛЭЭР АВСАН МАШИНАА ХЭН НЬ АВАХ ВЭ

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй.

Б, Х нар нь хамтран амьдарч байх хугацаандаа Х-гийн нэр дээр зээлийн гэрээг байгуулан, лизингээр машин худалдан авч, зээлээ хамтран төлж байсан боловч тэд салжээ. Салсны дараа Б машинаа унаж, зээлийн төлбөрөө төлж байтал Х машиныг нь нууцаар ачуулан авч яваад, зээлийн төлбөрийн үлдэгдэл 8,535,064 төгрөг төлж, машины гэрчилгээг өөрийнхөө нэр дээр авчээ.

Б шүүхэд хандаж, Х-оос машины зээлийн төлбөрт төлсөн 10,880,452 төгрөгийг гаргуулахаар нэхэмжлэхэд, Х 2 жил машиныг унаж хэрэглэсэн тул зээлийн хүү, элэгдэл хорогдлыг төлөх ёстой гэж маргажээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, Банк бус санхүүгийн байгууллага Х нарын хооронд автомашин худалдан авах зээлийн гэрээ, фидуцийн гэрээ байгуулагдсан, худалдан авснаас хойш Б 2 жил машиныг эзэмшиж байсан, зээлийн төлбөрт Б 10,880,452 төгрөгийг, Х 11,951,064 төгрөгийг тус тус төлсөн болох нь тогтоогдсон байна.

Шүүх машиныг зээлийн хөрөнгөөр авсан тул гэрээний дагуу Х зээлийн үлдэгдэл төлбөрийг төлж, машиныг өөрийн өмчлөлдөө авах эрхтэй, Хонгороо өөрийн эзэмшилдээ машинаа нэгэнт авсан тул Б-гийн төлсөн 10,880,452 төгрөгийг Х буцаан төлөх үүрэгтэй гэж үзэж, Х-гоос 10,880,452 төгрөгийг гаргуулж, Б-д олгож шийдвэрлэв.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Ц.Цэрэндулам**

6 НАСТАЙ ХҮҮХДИЙН БУСДАД УЧРУУЛСАН ХОХИРЛЫГ ЭЦЭГ ЭХ НЬ ХАРИУЦНА

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй

6 настай Г хүү унадаг дугуй унаж явахдаа гудамжинд явган явсан иргэн О-ийг мөргөж унагасны улмаас О-гийн баруун гарын шууны яс далд хугарч гэмтжээ. Цагдаагийн байгууллага уг хэргийг шалгаад Г хүүг эрүүгийн хариуцлага хүлээх насанд хүрээгүй учраас хэргийг хаасан байна.

Иргэн О шүүхэд хандаж хүүгийн аав Г-аас эмчилгээний зардал, ажлаа хийж чадаагүйн улмаас дутуу авсан цалин хөлс 1,444,100 төгрөгийг нэхэмжилжээ.

Хүүгийн аав шүүхэд мэдүүлэхдээ "...6 настай дугуйтай хүүхэд энэ хэмжээний гэмтэл учруулсан гэдэгт итгэхгүй байна. Мөн зардлын баримтууд нь эргэлзээтэй байгаа тул нэхэмжлэлийг зөвшөөрөхгүй" гэж маргав.

Гэмтэл согог судлалын үндэсний төв нь О-т гарын шуу ясны доод үзүүрийн хугарал оношоор эмнэлгийн тусламж үзүүлсэн баримтуудыг шүүхэд ирүүлсэн бөгөөд Шүүх эмнэлгийн дүгнэлтээр О-гийн биед баруун гарын шуу ясны далд хугарал хүндэвтэр гэмтэл учирсан нь тогтоогдсон байна.

Шүүх хуралдаанд оролцсон иргэдийн төлөөлөгч хүүгийн эцэг хохирлыг хариуцах ёстой гэж дүгнэсэн, шүүх 6 настай Г хүү иргэний эрх зүйн чадамжгүй ч, түүний эцэг эх хүүхэддээ хараа хяналт тавих үүргээ хэрэгжүүлээгүй буруутай гэж үзэж, эцэг Г-аас нь О-гийн эмчилгээ, оношлогоо, эмийн бүтээгдэхүүний зардал болох 264,100 төгрөгийг гаргуулж, харин бусад хохирол гэж нэхэмжилсэн ор хоногийн мөнгө, дутуу авсан цалин 1,180,000 төгрөг нь баримтаар нотлогдоогүй тул хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Ц.Цэрэндулам**

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭР ГҮЙЦЭТГЭХ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛУУД ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГИЙН ҮНИЙГ ХАРИЛЦАН ТОХИРОЛЦООГҮЙ БОЛ ҮНЭЛГЭЭ ХИЙХ ЭРХ БҮХИЙ ЭТГЭЭД ТОГТООНО

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ:
ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

Шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.03.14 №101/ШШ2022/01129

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр

Иргэн Удвал нь өмчлөлийн 2 орон сууцаа барьцаалан авсан зээлээ Банкинд төлөөгүйн улмаас шүүх зээлийн төлбөр гаргуулах, барьцаа хөрөнгөөр барагдуулахаар шийдвэрлэсэн ба хуулийн хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэрийг аливаа этгээд заавал биелүүлэх үүрэгтэй.

Нийслэлийн шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газраас шүүхийн шийдвэрт заасан төлбөрийг төлүүлэх зорилгоор барьцааны орон сууцыг битүүмжлэн хураагаад, улмаар үнийн санал ирүүлэхийг талуудад мэдэгдэхэд төлбөр авагч Банк санал хүргүүлж, төлбөр төлөгч Удвал санал өгөөгүй байна.

Иймээс Нийслэлийн шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газар нь Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хуульд заасан хөрөнгийн үнэлгээ хийх тусгай зөвшөөрөл бүхий этгээдээр орон сууцыг үнэлүүлсэн ба уг үнэлгээг Удвал эс зөвшөөрч, "... зах зээлийн үнээс хэт доогуур үнэлсэн, үнэлгээг зохих журмын дагуу хийгээгүй" гэх үндэслэлээр хүчингүй болгуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргажээ.

Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуульд зааснаар хөрөнгийн үнэлгээтэй холбоотой гомдлыг тухайн үнэлгээг мэдэгдсэн өдрөөс хойш 7 хоногийн дотор шүүхэд гаргахаар заасан.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, нэхэмжлэгч Удвал хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр дээрх хугацааг хэтрүүлсэн, мөн түүний хүчингүй болгуулахаар шаардаж буй үнэлгээгээр Баянзүрх дүүрэгт байршилтай орон сууцыг 191,000,000 төгрөгөөр, Чингэлтэй дүүрэгт байршилтай орон сууцыг 123,971,000 төгрөгөөр тус тус үнэлсэн байв.

Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхээс Удвалын нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн, ингэхдээ нэхэмжлэгч Удвал нь хуулиар тогтоосон гомдол гаргах хугацааг хэтрүүлсэн, түүнчлэн хөрөнгийн үнэлгээний арга (өртгийн, жишиг үнийн, орлогын) ашигласан үндэслэл, орон сууцны шинж байдлыг харгалзсан байдал, үнэлгээний явц, үр дүн, эх сурвалжуудыг харьцуулан үзэхэд дээрх үнэлгээ хуулиар тогтоосон арга, журмын дагуу хийгдсэн буюу нэхэмжлэгч Удвалын эрхийг зөрчөөгүй, Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хууль, Шүүхийн шинжилгээний тухай хуулийн зохицуулалтад нийцсэн гэж дүгнэжээ.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Золзаяа**

ОРОН СУУЦ ӨМЧЛӨГЧ НЬ ХУУЛЬД ЗААСНЫ ДАГУУ ТОГТООСОН ТӨЛБӨРИЙГ СӨХ-НД ТӨЛӨХ ҮҮРЭГТЭЙ ГЭЖ ҮЗЭВ

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.04.27 101/ШШ2022/01953

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

2022.09.30. Шийдвэр-хураангуй-04

Иргэн Моломын өмчлөлийн байр нь “Т” СӨХ-нд харьяалагддаг, тэрээр 25 сарын хугацааны СӨХ-ны төлбөрийг төлөөгүй байна.

“Т” СӨХ нь шүүхэд хандаж, сууц өмчлөгчдийн холбооны дундын өмчлөлийн эд хөрөнгийн засвар үйлчилгээ, ашиглалттай холбогдох зардалд 800,000 төгрөгийг сууц өмчлөгч Моломоос гаргуулахаар нэхэмжилсэн.

Хариуцагч Молом нь нэхэмжилсэн төлбөрийг төлөхгүй гэж маргахгүй ба харин “Т” СӨХ-ны үйл ажиллагаанаас болж хохирол амссан тул түүний нэхэмжилсэн төлбөрөөс хасуулах хүсэлтэй гэх агуулгатай тайлбар гаргажээ.

Сууц өмчлөгчдийн холбооны эрх зүйн байдал, нийтийн зориулалттай орон сууцны байшингийн дундын өмчлөлийн эд хөрөнгийн тухай хуульд зааснаар сууц өмчлөгчдийн бүх гишүүдийн хурлаар СӨХ-ны төлбөрийн хэмжээг тогтоохоор заасны дагуу “Т” СӨХ-ны бүх гишүүдийн ээлжит хурлын тогтоолоор орон сууц өмчлөгчдөөс авах төлбөрийн хэмжээг хэлэлцэж тогтоосон нь хэрэгт авагдсан баримтаар тогтоогдов.

Энэ тохиолдолд, орон сууц өмчлөгч нь ийнхүү тогтоосон төлбөр / ашиглалт, засвар үйлчилгээтэй холбогдсон зардал/-ыг сууц өмчлөгчдийн холбоонд төлөх үүрэгтэй гэж үзнэ.

Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхээс “Т” СӨХ-ны нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэсэн, харин хариуцагч Моломоос СӨХ-ны үйл ажиллагаанаас шалтгаалж хохирол учирсан гэх боловч үүнийгээ шүүхэд нотлоогүй тул төлбөрийн хэмжээнээс хасуулах үндэслэлгүй гэж шүүх дүгнэв.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Ц.Цэрэндулам**

ОРОН СУУЦ ХУДАЛДАН АВАХ ТОХИРОЛЦООГ БИЧГЭЭР ХИЙЖ БАТАЛГААЖУУЛААГҮЙГЭЭС ЗАРГАА АЛДАВ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ:
ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.03.31 101/ШШ2022/01455

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

2022.03.31 Шийдвэр-хураангуй-05

Иргэн Дуламаас "... өөрийн өмчлөлийн орон сууцандаа төрсөн ах Болорыг 2017 оноос хойш түр амьдруулж байсан ба орон сууцаа бусдад худалдан борлуулах шаардлагатай болсон тул чөлөөлж өгөхийг шаардахад чөлөөлөхгүй байгаа" гэх үндэслэлээр орон сууцыг албадан чөлөөлүүлэх нэхэмжлэл иргэний шүүхэд гаргажээ.

Хариуцагч Болор нь " ... уг орон сууцыг худалдан авахаар тохирч Дуламд 50,0 сая төгрөгийг төлсөн, улмаар цаашид өөрсдөө амьдарна гээд засвар хийсэн тул орон сууцыг чөлөөлөх үндэслэлгүй, орон сууцны урьдчилгаанд өгсөн 50,0 сая төгрөг, засварын зардал 41,0 сая, нийт 91,0 сая төгрөгийг гаргуулна" гэж сөрөг нэхэмжлэл гаргаж маргасан байна.

Дулам, Болор нар нь уг байртай холбоотой ямар нэг гэрээг бичгээр байгуулаагүй байсан нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад тогтоогдож, Дулам нь "ахыгаа түр амьдруулахаар байрандаа оруулсан" гэж, Болор нь "худалдахаар тохирч байрандаа оруулсан" гэж шүүхэд өөр өөрөөр тайлбарлажээ.

Үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрх нэг этгээдээс нөгөөд шилжихдээ насанд хүрсэн өмчлөгч тус бүрийн бичгээр гаргасан зөвшөөрлийг үндэслэн өмчлөх эрх шилжүүлэх аливаа хэлцэл нь бичгээр хийгдэх, нотариатчаар гэрчлүүлэх, улмаар улсын бүртгэлд бүртгэгдэх хуулийн зохицуулалттай байдаг.

Энэ тохиолдолд, Дулам, Болор нар нь уг байрыг худалдах худалдан авах талаар хүсэл зоригоо илэрхийлсэн баримт бичиг үйлдээгүй, гарын үсэг зураагүй тул тэдний хүсэл зоригийн илэрхийлэл нотлогдохгүй, хэлцэл /гэрээ/ хийсэн гэж шүүхээс дүгнэх үндэслэлгүй гэж үзэв.

Иргэний хуульд зааснаар, талууд хэлцлийг бичгээр хийгээгүй тохиолдолд хэлцлийнхээ талаар маргавал гэрчээр нотлуулах эрхээ алддаг тул уг хэрэгт гэрчийн мэдүүлэг нотолгооны ач холбогдолгүй болжээ.

Иймээс шүүх Дулам, Болор нарын өгсөн авсан зүйлийг харилцан буцааж, орон сууцыг хариуцагч Болорын эзэмшлээс чөлөөлж, байрны үнэд төлсөн 50,0 сая төгрөгийг нэхэмжлэгч Дуламаас гаргуулж, Болорт олгон, орон сууцанд өмчлөгчийн зөвшөөрөлгүй засвар хийсэн тул засварын зардлыг гаргуулах сөрөг нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Ц.Цэрэндулам**

ХУУРАМЧ АРХИВЫН ЛАВЛАГААНЫ УЛМААС УЧИРСАН ХОХИРЛЫГ АРХИВЫН БАЙГУУЛЛАГААС ГАРГУУЛАХААР ШИЙДВЭРЛЭВ

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.02.22 101/ШШ2022/00783

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.10.31 Шийдвэр-хураангуй-06

Нийгмийн даатгалын байгууллагаас "... нийгмийн даатгалын санд учирсан хохирол 8,820,900 төгрөгийг Архивын байгууллагаас гаргуулах" нэхэмжлэлийн шаардлага гаргаж, үндэслэлээ "... архивын байгууллагын албан тушаалтан архивын лавлагааг хуурамчаар үйлдсэний улмаас нийгмийн даатгалын санд хохирол учирсан тул хохирлыг архивын байгууллагаас нэхэмжилнэ" гэжээ.

Архивын байгууллага нь "... хуурамч баримт бүрдүүлэн тэтгэврийн мөнгийг хувьдаа ашигласан иргэн Ганаа уг төлбөрийг хариуцан төлөх ёстой, тухайн архивын лавлагааг гаргасан албан тушаалтан нь одоо манай байгууллагад ажиллахгүй байгаа, ... нийгмийн даатгалын байгууллага тэтгэвэр тогтоохдоо баримтыг дутуу шалгасан тул хохирол төлбөрийг манайх хариуцах үндэслэлгүй" гэх зэргээр маргав.

Шүүхэд хэлэлцэгдсэн хэргийн баримтаар, иргэн Ганаа цэргийн алба хаасан тэтгэврийг хувь тэнцүүлэн тогтоолгохдоо архивын байгууллагын албан тушаалтнаас архивын лавлагааг хуурамчаар гаргуулан авч, үүнийгээ үндэслэн тэтгэвэр тогтоолгож нийгмийн даатгалын сангаас 8,820,900 төгрөгийн тэтгэвэр авсан, архивын байгууллагад ажиллаж байсан Цолмон нь албан үүрэгтээ хайнга хандаж, үүрэгт ажлаа зохих ёсоор биелүүлээгүй нэр бүхий 9 иргэнд хуурамч архивын лавлагаа гарган өгч хууль бусаар тэтгэвэр тогтоолгох эрх үүсгэн, улсад нийт 99,628,180 төгрөгийн хохирол учруулсан эрүүгийн гэмт хэрэг үйлдсэн нь тогтоогдож, Өршөөл үзүүлэх тухай хуульд хамруулан хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон үйл баримтууд тогтоогдсон байна.

Маргаж байгаа талууд дээрх нэгэнт тогтоогдсон үйл баримтын талаар маргаагүй ба харин нийгмийн даатгалын санд учирсан хохирол 8,820,900 төгрөгийг Архивын байгууллага хариуцах эсэх талаар маргажээ.

Шүүх төрийн албан хаагч албан үүргээ зөрчсөн гэм буруугийн улмаас бусдад хохирол учруулсан бол уг хохирлыг төр хариуцан арилгана гэсэн хуулийн зохицуулалтын дагуу архивын байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтны гэм буруутай үйлдлийн улмаас учирсан хохирлыг түүний ажиллаж байсан байгууллага эхэлж хариуцах ба дараа нь тухайн байгууллага буруутай албан тушаалтнаас хохирлоо шаардах эрхтэй гэж үзэж, нийгмийн даатгалын санд учирсан хохирлыг Архивын байгууллагаас гаргуулахаар шийдвэрлэв.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан
шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Ц.Цэрэндулам**

ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ДҮРЭМ ЗӨРЧИЖ, ОСОЛД ӨРТСӨН ЭТГЭЭДИЙН ХОХИРОЛ ГАРГУУЛАХ ШААРДЛАГЫГ ХАНГАХГҮЙ ОРХИВ

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2019.11.05 101/ШШ2019/03034

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.11.21. Шийдвэр-хураангуй -07

Иргэн Болдоос "... автомашинд мөргүүлж, биед гэмтэл учирсан эрүүл мэндийн үйлчилгээ, оношлогоонд гарсан зардал, хохирол ... төгрөгийг жолооч Батаас гаргуулах" нэхэмжлэлийн шаардлага гаргаж шүүхэд ханджээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, иргэн Болд нь Баянзүрх дүүргийн нутаг дэвсгэрт согтуурсан үедээ, авто замын гарцгүй хэсгээр зам хөндлөн гарч яваад автомашинд мөргүүлсэн, ослын улмаас Болдын биед хөнгөн зэргийн гэмтэл учирсан, түүнийг мөргөсөн автомашины жолооч Бат нь тухайн үед замын хөдөлгөөнд оролцохдоо зөвшөөрөгдсөн хурдны хэмжээний дотор явж байсан ба гэрэлтүүлэггүй зам дээр гэнэт хүн гарч ирсэн, уг ослын дараа яаралтай түргэн тусламж, цагдаа дуудсан мөн Батын автомашины урд салхины шил хагарсан зэрэг үйл баримтууд тогтоогджээ.

Түүнчлэн, жолооч Бат нь Замын хөдөлгөөний дүрмийн ямар нэгэн заалт зөрчөөгүй, Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэмд зааснаар "явган зорчигч нь явган хүний гарцтай замын гарцгүй хэсгээр, эсхүл явган хүний гарамтай замын гарамгүй хэсгээр зам хөндлөн гарах"-ыг хориглосон, энэ тохиолдолд явган зорчигч Болд нь авто замын гарц, гарамгүй хэсгээр зам хөндлөн гарч, дээрх дүрмийн заалтыг зөрчсөнөөс тухайн осол гарсан гэж үзэх үндэслэлтэй тул уг осол нь гэмт хэргийн шинжгүй гэж Тээврийн прокурорын газраас дүгнэж, уг осолд холбогдуулан хэрэг бүртгэлийн хэрэг нээхээс татгалзсан байна.

Шүүхээс, хэрэгт авагдсан нотлох баримтууд, дээрх нөхцөл байдлуудыг дүгнэж, хариуцагч Бат замын хөдөлгөөнд оролцохдоо Замын хөдөлгөөний дүрмийн ямар нэгэн заалт зөрчөөгүй нь тогтоогдсон, нэхэмжлэгч Болдод гэм хорын хохирол учруулсан гэж үзэх үндэслэлгүй гэж үзэж Болдын нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатнышүүхийн шүүгч Б.Ундраа**

ХАРИУЦАГЧ ТАТГАЛЗЛАА НОТЛОХ ҮҮРГЭЭ ХЭРЭГЖҮҮЛЭЭГҮЙ ТУЛ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛБӨРИЙГ ХАРИУЦАХААР БОЛОВ

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.08.02 101/ШШ2022/03381

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.11.22. Шийдвэр-хураангуй-08

Нэхэмжлэгч Молом нь иргэн Дуламд холбогдуулан “зээлийн гэрээний үүрэгт 3,000,000 төгрөг гаргуулах”-аар иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан, хариуцагч Дулам нь нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч, “... авсан мөнгөө буцаан төлсөн, ... уг мөнгө нь Молом, Болор нарын хооронд өгсөн авсан асуудал бөгөөд шүүхийн шийдвэрээр эцэслэн шийдвэрлэгдсэн тул дахин энэ асуудлаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргах, энэ мөнгийг надаас нэхэх үндэслэлгүй” гэж маргажээ.

Иргэн Моломоос гаргасан “зээлийн гэрээний үүрэгт 6,000,000 төгрөгийг иргэн Болороос гаргуулах” нэхэмжлэлтэй иргэний хэрэг өмнө нь шийдвэрлэгдэж, шүүх Болороос 3,000,000 төгрөгийг гаргуулж Моломд олгож, үлдэх 3,000,000 төгрөгийг жич нэхэмжлэх эрхтэйг заасан шүүхийн шийдвэр хүчин төгөлдөр болсон байна.

Молом, Болор нарын хоорондох дээрх зээлийн маргааныг шүүх шийдвэрлэх явцад гэрчээр оролцсон Дулам нь “... Молом нь машин дотор Болор бид хоёрт тус тус 3,000,000 төгрөгийг өгсөн. 6,000,000 төгрөгийн зээлийн гэрээг Болорын нэр дээр хийсэн” гэж мэдүүлсэн ба Дулам нь “... машин дотор 3,000,000 төгрөгийг би хүлээн авсан” гэж зөвшөөрсөн, үүнийг нэхэмжлэгч Моломоос үндэслэл болгож, Дуламаас “зээлийн гэрээний үүрэгт 3,000,000 төгрөг гаргуулах”-аар нэхэмжлэл гаргажээ.

Шүүх Моломын нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж, хариуцагч Дуламаас 3,000,000 төгрөгийг гаргуулан нэхэмжлэгч Моломд олгож шийдвэрлэв.

Учир нь, хариуцагч Дулам нь Моломоос 3,000,000 төгрөг зээлж авсантайгаа маргаагүй, “... мөнгийг Болорт буцаан төлсөн” гэх боловч тухайн зээлийг буцаан төлсөн талаарх баримтыг шүүхэд гаргаж өгөөгүй, нотлоогүй байна.

Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар хэргийн оролцогч нь тайлбар, татгалзлын үндэслэлээ өөрөө нотлохоор заасан, уг эрхээ хэрэгжүүлж шүүхэд нотлох баримтаа гаргаж нотлоогүй тул Моломоос Болорын нэр дээр гэрээ байгуулж зээлсэн 6,000,000 төгрөгөөс 3,000,000 төгрөгийг Дулам авсан, Молом, Дулам нарын хороонд зээлийн гэрээний харилцаа үүссэн гэж үзэж, зээлийн гэрээний үүргийг хангуулахаар шийдвэрлэв.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Т.Ганчимэг**

ГУРАВДАГЧ ЭТГЭЭД НЬ ХАРИУЦАГЧ ТАТАХ ЭРХГҮЙ

Шүүгчийн захирамжийн огноо, дугаар: 2019.05.06, 101/ШЗ2019/07261
2022.12.05 Шийдвэр-хураангуй-09

Иргэн Од, Наран нарын хооронд үүссэн зээлийн гэрээг хүчин төгөлдөр бусад тооцуулахтай холбоотой маргааныг иргэний хэргийн шүүхэд хянан шийдвэрлэх явцад уг хэргийн гуравдагч этгээд “Т” ХХК-иас “... зээлээр олгосон мөнгөн хөрөнгөөр худалдан авсан тоног төхөөрөмжийн үнийг нэхэмжлэгч Одоос гаргуулах” бие даасан шаардлага гаргаж, уг шаардлагынхаа хүрээнд “С” ХХК-ийг хамтран хариуцагчаар татан оролцуулах хүсэлт гаргасан байна.

Шүүх уг хүсэлтийг хүлээн авахаас татгалзаж шийдвэрлэв.

Хүсэлт гаргагч “Т” ХХК-иас “... гуравдагч этгээд бие даасан шаардлага гаргасан тохиолдолд нэхэмжлэгчийн адил эрх эдлэх ёстой. Иймд хариуцагч татах эрхтэй” гэж маргасныг шүүх үндэслэлгүй гэж үзэв.

Хуульд зааснаар, нэхэмжлэлийн шаардлагыг шүүх шийдвэрлэснээр нэхэмжлэгч, хариуцагчаас өөр хэн нэгэн этгээдийн эрх, ашиг сонирхол хөндөгдөхөөр байвал тухайн этгээдийг уг хэрэгт гуравдагч этгээдээр оролцуулж болно. Гуравдагч этгээд нь маргааны зүйлийн талаар бие даасан шаардлага гаргах эрхтэй байдаг.

Энэ тохиолдолд, гуравдагч этгээд “Т” ХХК нь “зээлийн гэрээг хүчин төгөлдөр бусад тооцуулах” маргааны зүйлтэй холбогдолгүй асуудлаар буюу “тоног төхөөрөмжийн үнэ гаргуулах” асуудлаар бие даасан шаардлага гаргаж, уг маргаанд холбогдуулан хариуцагчаар өөр этгээдийг татан оролцуулахаар шаардаж байна.

Иймд, шүүх гуравдагч этгээдийн гаргасан бие даасан шаардлага болон хамтран хариуцагч татах тухай хүсэлт нь хуульд нийцэхгүй гэж хүлээн авахаас татгалзаж, өөр этгээдтэй холбоотой, өөр маргааны хувьд нэхэмжлэлээ тусдаа гаргах эрх нь “Т” ХХК-нд нээлттэй болохыг дурдав.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Ганболд**

ХҮҮХДИЙГ АСРАН ХАМГААЛАХ ҮҮРГИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЖУРМЫГ ШҮҮХ ТОГТООВ

Шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.07.27 101ШШ2022/03343

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.12.15. Шийдвэр-хураангуй-10

Иргэн Гэрэлээс иргэн Тулгад холбогдуулан “хүүхдийн тэтгэлэг” гаргуулах нэхэмжлэл гаргасныг Тулга эс зөвшөөрч, “охин Энэрэлийн одоо байгаа асрамжийг өөрчлүүлэх”-ээр сөрөг нэхэмжлэлийн шаардлага гарган маргажээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, иргэн Гэрэл, Тулга нар нь гэрлэлтээ бүртгүүлээгүй хамтран амьдарч байх хугацаанд 2014 оны 11 дүгээр сарын 09-ны өдөр охин Энэрэл төрсөн бөгөөд тэд зан харилцааны таарамжгүй харилцааны улмаас 2017 оноос хойш тусдаа амьдарч байгаа, охин Энэрэл нь эхийн асрамжид амьдарч байгаа нөхцөл тогтоогджээ.

Шүүх маргааныг хэлэлцээд, охин Энэрэлийн эхийн асрамжид байгаа нөхцөлийг өөрчлөх үндэслэл тогтоогдоогүй гэж үзэж, Тулгын гаргасан сөрөг шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож, охин Энэрэлийг 18 нас хүртэл нь сар бүр хуульд зааснаар тэжээн тэтгэхийг иргэн Тулгад даалгасан байна.

Иргэн Гэрэл, Тулга нар охин Энэрэлийн асрамжийг шийдвэрлүүлэхдээ хүүхдээ асран хамгаалах, тэжээн тэтгэх, эрүүл чийрэг өсгөн бойжуулах болон хуулиар хүлээсэн бусад үүргээ хэрхэн хэрэгжүүлэх талаар харилцан тохиролцоогүй учир Гэр бүлийн тухай хуульд зааснаар шүүх эцэг Тулгын хувьд дараах байдлаар охин Энэрэлийг асран хамгаалах үүргийг хэрэгжүүлэх журмыг тогтоов.

Сар бүр даваагаас бямба гараг хүртэл нэг удаа, сар бүр бямбаас ням гарагт хоёр удаа охин Энэрэлийг иргэн Тулга асрамждаа авч түүний сурч боловсрох, амралт чөлөөт цагийг ая тухтай өнгөрүүлэх, эрүүл мэндэд анхаарч, амарч сувилуулах буюу эрүүл чийрэг өсгөн бойжуулах үүргийг хэрэгжүүлэхээр шийдвэрлэв.

Гэр бүлийн холбогдолтой маргааныг шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэрийг шүүхийн шийдвэрийн цахим санд байршуулахгүй байх журамтай тул энэ шүүхийн шийдвэрийг бүрэн эхээр нь үзэх боломжгүй болно.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Л.Энхжаргал**

МӨНГӨ БУЦААН ӨГСНӨӨ БАРИМТЖУУЛАХ Л ХЭРЭГТЭЙ БАЙЖ

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй

Иргэн Эрдэнэбат нь Хандаагаас 20,000,000 төгрөгийг, хүүгүй, 20 хоногийн хугацаатай зээлж, зээлсэн мөнгөө хугацаанд нь төлөөгүй тохиолдолд хугацаа хэтрүүлсэн хоног тутамд 0,5 хувийн алданги төлөх нөхцөлтэй зээлийн гэрээ байгуулжээ.

Эрдэнэбат нь зээлсэн мөнгөө буцааж төлөөгүй тул Хандаа шүүхэд нэхэмжлэл гаргаж, үндсэн зээл 20,0 сая төгрөг, алданги 10,0 сая төгрөг гаргуулахаар шаардсан.

Эрдэнэбат нь шүүхэд мэдүүлэхдээ "...Тухайн үед надад 15,0 төгрөгийн хэрэгцээ гарч, Хандааг зээлдүүлээч гэхэд Хандаа "15 саяыг аваад 20 сая болгож өгвөл болж байна, тэгье гэвэл би 20,0 саяыг чам руу шилжүүлнэ, чи мөнгө оронгуут буцаагаад 5,0 саяыг надад бэлэн өгөөрэй. Хугацаа хэтэрвэл алданги тооцно шүү" гэхээр нь зөвшөөрч гэрээ хийсэн. Хандаа гэрээний дагуу 20,0 сая төгрөг дансанд шилжүүлэхээр нь 5,0 сая төгрөгийг АТМ-ээс авч Хандаад бэлнээр аваачиж өгсөн тул 15,0 сая төгрөгийг алдангийн хамт төлнө" гэж маргажээ.

Хандаад 5,0 сая төгрөг бэлнээр өгөхийг Очроо харсан гэж Эрдэнэбат нь Очроог гэрчээр дуудсан боловч, гэрч Очроо нь Эрдэнэбат, Хандаа нар уулзсан, гэхдээ мөнгө өгөхийг огт хараагүй гэж шүүхэд мэдүүлэв.

Тухайн өдөр Эрдэнэбатын данснаас 5,0 сая төгрөгийн зарлага бэлнээр гарсан, Эрдэнэбат, Хандаа нар тэр өдрөө утсаар хэд хэдэн удаа холбогдож ярьсан, Эрдэнэбатын эхнэр Анхаа нь "...5,0 сая төгрөг бэлнээр аваад Хандаад өгөхөөр очсон, би машиндаа хүлээж байсан" гэх мэдүүлэг шүүхэд гаргасан байна.

Шүүх эдгээр нотлох баримтуудыг тал бүрээс нь үнэлж, Эрдэнэбатыг 5,0 сая төгрөгийг буцааж төлсөн болох нь нотлогдоогүй, гэрээний дагуу Хандаа нь Эрдэнэбатын дансанд 20,0 сая төгрөгийг шилжүүлсэн нь баримтаар нотлогдсон, харин Эрдэнэбат нь зээлсэн мөнгөө буцааж төлсөн болохоо шүүхэд нотлож чадаагүй гэж шүүх үзэж, нэхэмжлэгч Хандаагийн нэхэмжлэлийг хангаж, хариуцагч Эрдэнэбатаас 30,0 сая төгрөгийг гаргуулж шийдвэрлэжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Н.Оюунтуяа**

БАЙШИНГ ГАЗРЫН БҮРДЭЛ ХЭСЭГ ГЭЖ ҮЗЭН БАЙШИНГИЙН ХАНААР ХӨРШ ГАЗРЫН ХИЛИЙН ЗААГИЙГ ТОГТООСОН БАЙНА

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй.

Иргэн Энхтуяа нь өөрийн газраа хашаалж, залгаа газраа хөрш Цэрэндуламын байшингийн ар талын ханаар тусгаарласан. Хөрш Цэрэндулам нь тухайн газартаа 1985 оноос хойш амьдарч байгаа бөгөөд 2013 онд хуучин байшингаа буулгаж, суурин дээр нь 2 давхар тоосгон байшингаа барьсан байжээ.

Иргэн Энхтуяа өөрийнхөө газрын эргэлтийн цэгүүдийг кадастрын компаниар тодорхойлуулахад түүний газарт Цэрэндуламын байшин нэвтэрч баригдсан болох нь тогтоогдсон тул Цэрэндуламын байшинг нүүлгэн шилжүүлж, газраа албадан чөлөөлүүлэхээр шүүхэд нэхэмжлэл гаргажээ.

Иргэн Цэрэндулам нь шүүхэд мэдүүлэхдээ "...Энхтуяагийн газар луу нэвтэрч байшингаа барьсанаа мэдээгүй, байшингаа буулгах боломжгүй тул байшингийн дор орсон газрын дуудлага худалдааны үнийг төлье" гэснийг Энхтуяа зөвшөөрөөгүй.

Шүүхээс томилогдсон шинжээч Газар зохион байгуулалт, геодези зураг зүйн газрын дүгнэлтээр, Энхтуяа, Цэрэндулам нарын өмчлөлийн газар Газрын кадастрын мэдээллийн санд давхцалгүйгээр бүртгэгдсэн, харин Энхтуяагийн 8 м.кв талбай бүхий газар дээр Цэрэндуламын байшин баригдсан болохыг тогтоосон.

Шүүх түр зуурын хэрэгцээ хангах зорилгоор бус байнгын зориулалттай, газартай салшгүй бэхлэгдсэн байшин газрын үндсэн бүрдэл хэсэг байдаг тул Энхтуяа, Цэрэндулам нар хөрш газрын хилийн заагийн маргаантай байна гэж үзээд, Энхтуяа, Цэрэндулам нарын эзэмшилд бодитой байгаа байшингаар тусгаарласнаар нь газрын хилийн заагийг тогтоож, Цэрэндуламыг Энхтуяагийн газрыг хууль бусаар эзэмшээгүй гэж дүгнэжээ. (Иргэний хуулийн 85.2, 139.2)

Иймээс Энхтуяагийн Цэрэндуламын байшинг буулгуулж, газраа чөлөөлүүлэх нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож, шинжээчийн зардал 649,484 төгрөгийг Энхтуяад хариуцуулж шийдвэрлэсэн байна.

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Н.Оюунтуяа**

ЗЭЭЛДЭГЧ БИШ БАЙСАН Ч БАРЬЦААЛСАН ХӨРӨНГӨӨРӨӨ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛБӨРИЙГ ТӨЛНӨ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.07.04, 181/ШШ2022/01489

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй

2022.09.26, шийдвэр-хураангуй-3,

“И” компани нь Банкнаас 60,0 сая төгрөгийг зээлж, уг зээлийн барьцаанд иргэн Оюун орон сууцаа тавьжээ. “И” компани зээлээ хугацаанд нь төлөөгүй учраас Банк шүүхэд хандаж нэхэмжлэл гаргасан, “И” компаниас 59,0 сая төгрөгийг гаргуулахаар шүүхийн шийдвэр гарсан боловч “И” компани уг төлбөрийг төлөөгүй байна.

Банк дахин шүүхэд хандаж, “И” ХХК-ийн зээлийн барьцаанд тавьсан иргэн Оюуны орон сууцаар зээлийн төлбөрийг хангуулах нэхэмжлэлийг гаргасан, иргэн Оюун нь “... зээлийн мөнгөнөөс аваагүй, захиран зарцуулахад оролцоогүй”, “... “И” компаниас зээлийн төлбөрийг гаргуулж Банкинд олгуулах шүүхийн шийдвэр гарсан” гэх зэргээр маргажээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, “И” компанийг зээл авахад иргэн Оюун нь “И” компани зээлээ бүрэн төлөөгүй тохиолдолд өөрийн орон сууцаар зээлийн төлбөрийг барагдуулна гэж Банктай барьцааны гэрээ байгуулсан байна.

Шүүхээс, зээлээ буцаан төлөөгүй зээлдэгчийн төлөх ёстой төлбөрийг түүний барьцаанд тавьсан хөрөнгөнөөс гаргуулах нэхэмжлэлийг Банкнаас гаргахад өмнө нь “И” компаниас зээлийн төлбөрийг гаргуулж Банкинд олгохоор шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэр саад болохгүй гэж үзэв.

Түүнчлэн, иргэн Оюун нь зээлийн мөнгөнөөс аваагүй, захиран зарцуулахад оролцоогүй байх нь түүний барьцааны гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэхэд хамааралгүй гэж үзэж, иргэн Оюуны зээлийн барьцаанд тавьсан орон сууцыг албадан худалдаж, “И” компанийн зээлийн төлбөрийг барагдуулахыг шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад даалгаж шийдвэрлэжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүх, шүүгч Ж.Лхагвасүрэн**

БУСДЫН ХӨРӨНГИЙГ ҮНДЭСЛЭЛГҮЙ АВЧ БОЛОХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.03.22, 181/ШШ2022/00590

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон.

2022.09.26, шийдвэр-хураангуй-4

Иргэн Шинээ нь мөнгө өсгөх зорилгоор фэйсбүүкийн “Wiselling” сүлжээнд элсэхээр иргэн Уламбаяртай урьдчилан тохиролцож, энэ зорилгоор иргэн Сэлэнгийн дансанд 9,4 сая төгрөгийг шилжүүлсэн боловч Wiselling.com сайт хаагджээ.

Иргэн Шинээ нь 9,4 сая төгрөгөө Сэлэнгээс гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргаж, үндэслэлээ “... “Wiselling” сүлжээнд элсээгүй” гэж, хариуцагч Сэлэнгэ нь “...би Уламбаяртай хамтран “Wiselling” сүлжээнд нэгдсэн, Уламбаярын даалгаснаар нэхэмжлэгч Шинээгийн надад шилжүүлсэн 9,4 сая төгрөг нь Уламбаярын надад өгөх ёстой өрөнд шилжүүлсэн мөнгө” гэж маргав.

Уг хэрэгт гэрчээр татагдсан Уламбаяр нь “...“Wiselling” гэдэг интернетээр арилжаа хийж ашиг олдог сайтад Монгол Улсаас 782 хүн холбогдсон байсан боловч сайт хаагдаж, бид цагдаад өргөдөл гаргаснаар нийт 12 тэрбум төгрөгийн хохиролтой хэргийг Цагдаагийн байгууллага шалгаж байгаа. Би нэхэмжлэгч Шинээг танихгүй, мөн хариуцагч Сэлэнгэд төлөх өр төлбөр байхгүй” гэж шүүхэд мэдүүлсэн, түүнчлэн нэхэмжлэгч Шинээ нь www.wiselling.com сайтад бүртгүүлээгүй нь тогтоогдсон байна.

Шүүхээс нэхэмжлэгч Шинээгийн нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж, хариуцагч Сэлэнгээгээс 9,4 сая төгрөгийг гаргуулж нэхэмжлэгч Шинээд олгож шийдвэрлэсэн.

Учир нь, хариуцагч Сэлэнгэ нь 9,4 сая төгрөгийг ямар үндэслэлээр Шинээгээс шилжүүлэн авсан нь тодорхойгүй буюу хууль ёсны орлого олсон болохоо нотлоогүй гэж шүүхээс үзжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүх, шүүгч Г.Энхцэцэг**

БУСДЫН НЭР ТӨР, АЛДАР ХҮНД, АЖИЛ ХЭРГИЙН НЭР ХҮНДИЙГ ГУТААСАН МЭДЭЭ ТАРААСАН БОЛ НЯЦААХ ҮҮРЭГТЭЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.09.30, 181/ШШ2022/02166

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй

2022.10.24, шийдвэр хураангуй-5

Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд 2021 оны 08 дугаар сарын 26-ний өдөр хэвлэлийн бага хурлын үеэр, “МУИС болон МУИС гэсэн хоёр их сургуулийн нэрийн асуудалд яам ямар байр суурьтай байгаа вэ?” гэсэн сэтгүүлчийн асуултад, “Энэ бол луйвар. Бид МУИС гэдэг нэрээ буцааж авах хоёр үндэслэлтэй. Нэгдүгээрт, “Mongolian National University” гэдэг нэрээр гадаадад явахад манай, их дээд сургуулиудын эрэмбийг хамгийн их хойш нь татаж байгаа. Хөдөө орон нутгийн оюутнууд хотод ирэхэд МУИС-д ороод байгаа юм уу, МУИС-д ороод байгаа юм уу гэдэг их төөрөгдөл үүсэж байгаа. Тийм учраас бид нар энэ нэрээ буцааж авна, энэ бол Монголын төрийн өмч, Монголын ард түмний өмч, Хоёрдугаарт, УИХ-д өргөн барьсан Дээд боловсролын тухай хуульд ямар нэгэн “Монголын Үндэсний... хэмээх нэрийг авахыг хориглож байгаа” гэж хариулжээ.

МУИС-иас “... энэ мэдээлэл олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр тараагдснаар МУИС-ийн нэр хүндийг гутаасан” гэж, Боловсрол, шинжлэх ухааны яаманд холбогдуулан “ажил хэргийн нэр хүндийг сэргээлгэх, уучлалт гуйх, мэдээлэл тараасан хэлбэрээр няцаалт хийхийг даалгах” нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргасан, яамнаас уг нэхэмжлэлийг эс зөвшөөрч, “... Үндэсний гэх статустай их сургууль нь төрийн өмчийн сургууль байх ёстой, МУИС, МУИС гэх нэрийн давхардал нь гадаад харилцаанд болон хэрэглэгчдийг төөрөгдүүлж байсан, МУИС, МУИС товчлол нь бичвэр болон дуудлагын төсөөтэй, латин галигт “MUIS” гэж ижил бичигддэг” гэх зэргээр маргав.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, МУИС нь БСШУ-ны сайдын 2002 оны 02 дугаар сарын 06-ны өдрийн 39 дүгээр тушаалаар “Монголын Үндэсний коллеж”-ийн ангилал, БСШУ-ны сайдын 2004 оны 07 дугаар сарын 20-ны өдрийн 238 дугаар тушаалаар “Монголын Үндэсний дээд сургууль”-ийн ангилал, БСШУ-ны сайдын 2012 оны 08 дугаар сарын 26-ны өдрийн А/454 дүгээр тушаалаар “Монголын Үндэсний их сургууль”-ийн ангилал авсан, магадлан итгэмжлэгдсэн сургууль байна.

Монгол улсын төрийн хэлний зөвлөлийн хэл шинжлэлийн дүгнэлтэд "...National University of Mongolia", "Mongolian national university" гэсэн хэллэгүүдийн үгийн бүрэлдэхүүн болон дуудлага ижил үгсийн байрлал өөр тул авианзүйн талаар төөрөгдүүлэх боломжгүй, ялгаатай, "Монгол Улсын" гэсэн хэллэг нь тус сургууль төрийн өмчийн байгууллага болохыг илэрхийлж байна. "Монголын Үндэсний" гэсэн хэллэгийг Монгол Улсад бүртгэлтэй төрийн болон төрийн бус ямар ч байгууллага хэрэглэж болно, нэрийн товчлол болох МУИС, МҮИС нь бусдыг төөрөгдүүлэх үндэсгүй, МУИС ба МҮИС-ийн бэлгэ тэмдэг, логонууд нь эрс өөр байна.

Иймээс Монголын Үндэсний их сургуулийн нэр нь "Өрсөлдөөний тухай" хуулийн "Өрсөлдөөнийг хязгаарлахад чиглэсэн үйл ажиллагаа" гэсэн 12 дугаар зүйлийн 12.1.4 дэх хэсгийн "Бусдын барааны тэмдэг, шошго аж ахуй эрхлэгчийн нэр барааны чанарын баталгааг дур мэдэн хэрэглэх, барааны оноосон нэр, баглаа боодлыг хуулбарлах"-ыг хориглосон заалтыг зөрчөөгүй байна" гэжээ.

Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхээс, хариуцагч яам нь "МҮИС нэрийг үндэслэлгүй авсан, нэр нь төрийн өмч учраас буцааж авна, МУИС, МҮИС гэх нэр бичвэр болон дуудлагын хувьд төсөөтэй, нэрийн давхардал нь гадаад харилцаанд болон хэрэглэгчдийг төөрөгдүүлсэн" гэх мэдээллийхээ үнэн зөвийг нотолж чадаагүй тул МҮИС-ийн ажил хэргийн нэр хүндийг сэргээж, нэхэмжлэгчээс уучлалт гуйх, мэдээлэл тараасан хэлбэрээр няцаалт хийхийг яаманд даалгаж шийдвэрлэсэн байна.

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч А.Мөнхзул**

ГАЗАР ШИЛЖҮҮЛЭХ ГУРВАЛСАН ХАРИЛЦАА

Шийдвэрийн дугаар: 2022.07.05, 181/ШШ2022/01515

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон.

2022.10.24, шийдвэр-хураангуй-6

Иргэн Ариунаа шүүхэд хандаж, "... газар зарна гэсэн зарын дагуу Дарь эхэд байрлалтай 160 м.кв хэмжээтэй газрыг 10,0 сая төгрөгөөр иргэн Эрдэнээгээс худалдан авч 10,0 сая төгрөгийг бэлнээр төлсөн боловч миний нэр дээр газрын гэрчилгээ гараагүй тул 10,0 сая төгрөгөө түүнээс буцаан гаргуулах хүсэлтэй" гэж нэхэмжлэл гаргажээ.

Хариуцагч Эрдэнээ нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч, "... Ариунаатай газар эзэмших эрх шилжүүлэх гэрээ байгуулсны дагуу газрыг түүний нэр дээр шилжүүлэхээр болсон, түүний нэр дээр газар эзэмших эрхийн гэрчилгээ гарч амжаагүй байхад Ариунаа өөрөө газраа Булгаад худалдсан. Намайг нотариат дээр дуудаад уг газар эзэмших эрхийг шууд Булгаа руу шилжүүлэхээр гэрээ байгуулсан, газар Булгаагийн нэр дээр шилжсэн тул Ариунаа мөнгөө шаардах эрхгүй" гэж маргав.

Гэрч Булгаа шүүхэд мэдүүлэхдээ "...Миний аав, ээж нар газар авахаар нэг хүнтэй ярилцаад миний нэр дээр шилжүүлж авна гээд анх нотариат дээр намайг дуудсан, ...газрыг анх Ариунаагаас авсан боловч нотариат дээр очиход нэр дээрээ шилжүүлж амжаагүй байгаа, Эрдэнээ та хоёр гэрээ байгуулчих, тэгвэл газар шууд шилжинэ гэсний дагуу Эрдэнээтэй гэрээг байгуулсан ..." гэв.

Мөн хэрэгт авагдсан баримтаар Ариунаагийн эмээ нь Булгаагаас мөнгө хүлээж авсан баримт үйлдсэн, Баянзүрх дүүргийн Засаг даргын 2018 оны А/23 дугаар захирамжаар Булгаад газар эзэмших эрх шилжсэн үйл баримт тогтоогдсон байна.

Шүүхээс, нэхэмжлэгч Ариунаа нь Эрдэнээгээс худалдан авсан газраа Булгаад зарсан, өөрийнх нь хүслийн дагуу Эрдэнээ уг газар эзэмших эрхийг Булгаа руу шилжүүлсэн нь тогтоогдсон тул гэрээнээс татгалзах эрхгүй гэж үзэж, Эрдэнээгээс 10,0 сая төгрөг гаргуулах нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Б.Түмэнцэцэг**

ХӨДӨЛМӨРИЙН ГЭРЭЭГ ДУУСГАВАР БОЛГОХ МЭДЭГДЛИЙГ БИЧГЭЭР ГАРГАЖ, АЖИЛТАНД ТАНИЛЦУУЛНА

Шийдвэрийн дугаар: 2022.10.26-ны өдрийн 181/ШШ2022/02397

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй

2022.11.21, Шийдвэр-хураангуй-7

Иргэн Сүх нь Монгол Улсад төсөл хэрэгжүүлж буй гадаадын “П” байгууллагад туршилтын хугацаагаар хөдөлмөрийн гэрээ байгуулан ажиллаж байсан, ажил олгогчийн зүгээс түүнд хөдөлмөрийн гэрээг дуусгавар болгож, цаашид сунгагдахгүй болсон талаар цахим /имэйл/-аар мэдэгджээ.

Ажилтан Сүх нь хөдөлмөрийн гэрээний хугацааг дуусгавар болгох тухай мэдэгдлээ ажил олгогч нь бичгээр гаргаж, танилцуулах үүргээ биелүүлээгүй гэж, ажилд эгүүлэн тогтоолгох, ажилгүй байсан хугацааны цалинтай тэнцэх олговор гаргуулах нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргасан байна.

Ажил олгогч “П” байгууллага нь нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч, “... туршилтын хугацаа дууссанаар хөдөлмөрийн харилцаа дуусгавар болсон тул ажлаас халсан гэж үзэхгүй, хөдөлмөрийн гэрээний хугацаа дуусгавар болгосноор цаашид сунгагдахгүй болсон үндэслэлийн талаар и-мэйлээр мэдэгдсэн, ... и-мэйл хүлээж авснаас хойш шүүхэд гомдол гаргах хугацааг хэтрүүлсэн” гэж маргажээ.

Хуульд, ажил олгогч ажилтны хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааг дуусгавар болгосон тухай шийдвэрийг ажил хүлээлцэхээс өмнө бичгээр гаргаж, ажилтанд танилцуулж, уг шийдвэрийн нэг хувийг хүлээлгэн өгнө гэж заасан бөгөөд “П” байгууллагын Сүхэд хөдөлмөрийн гэрээ сунгагдахгүй болсон талаар цахим /и-мэйл/-аар мэдэгдсэн байдал нь уг хуульд нийцээгүй байна.

Иймээс, шүүх ажил олгогч “П” байгууллагыг хөдөлмөрийн харилцааг дуусгавар болгосон тухай шийдвэрээ бичгээр гаргаж, ажилтан Сүхэд танилцуулан, шийдвэрийн 1 хувийг хүлээлгэн өгөх үүргээ биелүүлээгүй гэж үзээд нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэв.

Түүнчлэн, ажил олгогч нь шийдвэрээ Сүхэд гардуулаагүй тул гомдол гаргах хугацааг хэтрүүлээгүй гэж үзэн, Сүхийг ажилд нь эгүүлэн тогтоож, ажилгүй байсан хугацааны цалинтай тэнцэх олговорт 36,0 сая төгрөгийг гаргуулан Сүхэд олгож шийдвэрлэжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Н.Батчимэг**

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ ГАРГАЖ ӨГӨХ, АВАХ АГУУЛГААР ХИЙСЭН ХЭЛЦЭЛ ХУУЛЬ БУС БОЛНО

Шийдвэрийн дугаар: 2022.09.30, 181/ШШ2022/02171

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй.

2022.12.14, шийдвэр-хураангуй-8

Иргэн Ариунаа шүүхэд хандаж “Т” компаниас 4,000,000 төгрөг гаргуулах нэхэмжлэл гаргаж, үндэслэлээ “... өөрийн ажиллуулдаг хүнсний дэлгүүрийг өргөжүүлэх зорилгоор нийслэлийн Захирагчийн Ажлын албанаас 8 нэрийн хүнсний дэлгүүр /согтууруулах ундаа худалдах/-ийн тусгай зөвшөөрөл авах материал бүрдүүлж, тусгай зөвшөөрөл авч өгнө гэсэн зарын дагуу “Т” компанитай гэрээ байгуулан, 50 хувийн урьдчилгаа төлбөрт 4,000,000 төгрөгийг шилжүүлсэн боловч “Т” компани тусгай зөвшөөрлийг гаргуулж өгөөгүй” гэжээ.

Хариуцагч “Т” компаниас “нэхэмжлэгчээс 4,000,000 төгрөгийг аваагүй, иргэн Нараа компанийн тамгыг ашиглан гэрээ байгуулж, мөнгийг өөрийн дансаар авсан тул манай компани хариуцахгүй” гэж маргасан байна.

Шүүх уг хэрэгт хамтран хариуцагчаар иргэн Нарааг татсан бөгөөд тэрээр “... “Т” компанийн захирлаас өгсөн үүрэг даалгаврын дагуу гэрээ байгуулсан, захирал намайг өөрийнхөө дансаар мөнгийг авчих гэсний дагуу 4,000,000 төгрөгийг өөрийн дансаараа авсан. “Т” компани мөнгийг зарцуулсан тул би хариуцахгүй” гэж шүүхэд мэдүүлэв.

Нэхэмжлэгч Ариунаа нь “Т” компанитай байгуулсан гэрээнээсээ татгалзаж, 4,000,000 төгрөгийг гаргуулахаар нэхэмжлэлийн шаардлагаа тодорхойлсон боловч шүүх уг гэрээг хүчин төгөлдөр бус хэлцэл гэж үзсэн байна.

Учир нь, хуульд заасан тодорхой шалгуур, шаардлага хангасан байдлыг үндэслэн төрийн эрх бүхий байгууллагаас иргэн, хуулийн этгээдэд тусгай зөвшөөрөл олгодог байтал тусгай зөвшөөрөлтэй болохыг хүссэн иргэний хэрэгцээ шаардлагыг ашиглан “Т” компани хэлцэл байгуулах замаар ашиг олж байгаа нь хуульд нийцэхгүй, ийм тохиролцоог хууль бус буюу хүчин төгөлдөр бус хэлцэл гэж үзнэ.

Иргэний хуульд зааснаар, хүчин төгөлдөр бус хэлцэл хийсэн талууд уг хэлцлээр шилжүүлсэн бүх зүйлээ харилцан буцааж өгөх үүрэгтэй, хэрэгт авагдсан баримтаар, Нараа нь “Т” компанийг төлөөлөн гэрээ байгуулсан, 4,000,000 төгрөгийг “Т” компани Нараагийн дансаар дамжуулан авч, захиран зарцуулсан болох нь тогтоогдсон тул шүүх хариуцагч “Т” компаниас 4,000,000 төгрөгийг гаргуулж нэхэмжлэгч Ариунаад олгож, хариуцагч Нараад холбогдох хэсгийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүх, шүүгч Ц.Амармэнд**

ЗЭЭЛИЙН ГЭРЭЭ ЦУЦЛАГДСАН Ч ЗЭЭЛИЙГ ЭРГҮҮЛЭН ТӨЛЖ ДУУСГАХ ХҮРТЭЛ ХҮҮ, НЭМЭГДҮҮЛСЭН ХҮҮ ТӨЛӨХ ҮҮРЭГТЭЙ ГЭЖ ҮЗЭВ

Шүүхийн шийдвэрийн дугаар: 2022.11.22, 181/ШШ2022/02705

Шүүхийн шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй
2022.12.14, шийдвэр, хураангуй-9

Банк бус санхүүгийн байгууллага (ББСБ) нь иргэн Цэрэнтэй 2019.05.23-ны өдөр Зээлийн гэрээ байгуулж, 200,000,000 төгрөгийг жилийн 33,6 хувийн хүүтэйгээр 24 сарын хугацаатай зээлсэн байна.

Зээлдэгч Цэрэн зээлийн эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу төлөөгүйгээс ББСБ нь зээлийн гэрээг цуцалж, 2020 оны 03 дугаар сарын 31-ний өдөр Цэрэнд холбогдуулан үндсэн зээл, зээлийн хүү, нэмэгдүүлсэн хүү нийт 254,079,664.88 төгрөгийг гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргаж, хэргийг шийдвэрлэх явцад шүүхэд нэхэмжлэл гаргаснаас хойших хугацааны хүү, нэмэгдүүлсэн хүүг гаргуулахаар нэхэмжлэлийн шаардлагаа нэмэгдүүлжээ.

Хариуцагч Цэрэн зээлийн гэрээг цуцалж, шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан тул нэхэмжлэл гаргаснаас хойших хугацааны хүү, нэмэгдүүлсэн хүүг төлөхгүй гэж маргасан байна.

Шүүх зээлийн гэрээг хугацаанаас өмнө цуцалсан ч зээлийг бүрэн эргүүлэн төлөх хүртэлх хугацаанд хүү, нэмэгдүүлсэн хүү төлөх үүргийг зээлдэгчид хуулиар хүлээлгэсэн тул зээлийн гэрээг цуцалж, шүүхэд нэхэмжлэл гаргаснаас хойших хүү, нэмэгдүүлсэн хүүг хариуцагч Цэрэн төлөх үүрэгтэй гэж шийдвэрлэв.

Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хуульд, зээлдэгч зээлийг зээлийн гэрээнд заасны дагуу төлөөгүй, эсхүл хууль, зээлийн гэрээнд заасан үндэслэлээр зээлдүүлэгчийн нэг талын санаачилгаар зээлийн гэрээг хугацаанаас өмнө цуцалсан бол зээлийг бүрэн эргүүлэн төлөх хүртэлх хугацаанд зээлийн үндсэн хүү, зээлийн гэрээнд заасан бол нэмэгдүүлсэн хүү төлнө гэж заасан.

Түүнчлэн талуудын хооронд байгуулсан зээлийн гэрээнд, "... зээлдэгч нь "Зээл эргэн төлөлтийн хуваарь"-ийг удаа дараа зөрчсөн тохиолдолд зээлдүүлэгчийн санаачлагаар гэрээг цуцлах"-аар заасан байх тул ББСБ нь зээлийн гэрээг цуцалж, зээлийн төлбөрийг

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүх, шүүгч Д.Батхуяг**

НЭХЭМЖЛЭГЧИЙН УЧИРСАН ГЭХ ХОХИРОЛ БҮРИЙГ ШҮҮХ ХАНГАЖ ШИЙДВЭРЛЭХГҮЙ

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Иргэн Солонго нь “ЮТ” ХХК-тай орон сууц захиалан бариулах гэрээ байгуулж, орон сууцны үнэ болох 107,648,000 төгрөгийг бүрэн төлсөн, “ЮТ” ХХК нь орон сууцыг мөн оны 3 дугаар улиралд багтаж ашиглалтанд оруулна гэж тохиролцжээ.

Гэвч уг барилга нь тохирсон хугацаандаа ашиглалтад ороогүй, барилгын 1 дүгээр давхраас дээш баригдахгүй барилгын ажил нь зогссон тул иргэн Солонго “ЮТ” ХХК-тай байгуулсан гэрээгээ цуцлах хүсэлт гаргасныг компани хүлээн зөвшөөрч, гэрээг цуцлан, зарим мөнгийг буцаан өгсөн байна.

Иргэн Солонго шүүхэд нэхэмжлэл гаргаж, “ЮТ” ХХК-иас үлдэгдэл мөнгөө, түүнчлэн орон сууцыг хугацаанд нь ашиглалтанд оруулаагүйн улмаас өөрт учирсан хохирол гэж, орон сууцны мөнгийг төлөх гэж өөрөө болон түүний нөхөр банкнаас авсан цалингийн зээлийн хүү, мөн бусдаас орон сууц түрээсэлж төлсөн зардал, алданги нийт 60,724,390 төгрөгийг нэхэмжилжээ.

“ЮТ” ХХК нь гэрээний дагуу шилжүүлсэн мөнгөний үлдэгдэл төлбөрийг буцаан төлөхийг зөвшөөрч, харин цалингийн зээлийн хүү, орон сууц түрээсийн төлбөр, гэрээнд заагдсан алдангийг төлөхгүй гэж маргасан байна.

Шүүх нотлох баримтуудыг үндэслэн, иргэн Солонгын авсан зээлийн хугацаа, орон сууцны мөнгө шилжүүлсэн хугацаатай тохирч байсан тул түүний банкинд төлсөн зээлийн хүүг “ЮТ” ХХК-иар төлүүлэхээр шийдвэрлэж, харин орон сууц түрээсэлсэн хугацаа нь “ЮТ” ХХК-тай байгуулсан гэрээгээ цуцалснаас хойш байсан, түүнчлэн, гэрээнд заасны дагуу үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд алданги тооцож эхлэх хугацаа болоогүй байхад гэрээгээ цуцалсан тул “ЮТ” ХХК-иас алданги тооцож гаргуулах үндэслэлгүй гэж үзжээ.

**Чингэлтэй дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч С.Буд**

ЗЭЭЛДЭГЧ ЗЭЭЛИЙН ГЭРЭЭНИЙ ҮҮРГЭЭ БИЕЛҮҮЛЭЭГҮЙ БОЛ БАТЛАН ДААГЧ УГ ҮҮРГИЙГ ХАРИУЦНА

Шийдвэрийн дугаар: 2021.12.14-ний өдрийн 182/ШШ2021/02775

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

2022.09.27 шийдвэр- хураангуй 3

Иргэн Тулга өөрийн байрыг барьцаалж, ББСБ-аас 25 сая төгрөгийг зээлээд өөрийн найз Сүхээд 20 сая төгрөгийг өгч, өөрөө 5 сая төгрөгийг авчээ.

Сүхээ нь Тулгыг зээлийн төлбөрийг төлөөгүй тохиолдолд батлан даахаар ББСБ-тай батлан даалтын гэрээ байгуулсан байх ба зээлийн төлбөрөөс 2 сарын төлөлт хийж, үүнээс хойш төлбөр төлөхгүй байсаар зээлийн гэрээний хугацаа дууссан байна.

ББСБ шүүхэд хандаж Тулгаас үндсэн зээл, хүү, нэмэгдүүлсэн хүү нийт 46 сая төгрөг гаргуулах, төлбөрийг төлөөгүй тохиолдолд барьцаанд тавьсан Тулгын байрыг худалдан борлуулахаар нэхэмжлэл гаргасан.

Тулга нь "... зээлийн мөнгөнөөс 20 сая төгрөгийг Сүхээ авсан тул төлбөрийг хариуцахгүй, өөрийн байрыг худалдахыг зөвшөөрөхгүй" гэж маргажээ.

Шүүхээс иргэн Тулга, ББСБ хооронд байгуулсан зээлийн болон барьцааны гэрээнд зээлдэгч Тулга өөрөө гарын үсэг зурсан, байр барьцаалсан гэрээг улсын бүртгэлд бүртгэлд бүртгүүлсэн, ББСБ нь зээлийн мөнгө болох 25 сая төгрөгийг Тулгын дансанд шилжүүлсэн зэрэг нь хуульд нийцсэн гэж дүгнээд ББСБ-ын нэхэмжилсэн үндсэн зээл, хүү, нэмэгдүүлсэн хүү 46 сая төгрөгийг Тулгаас гаргуулж, төлбөрийг төлөөгүй тохиолдолд түүний байрыг худалдан борлуулахаар шийдвэр гаргасан байна.

Харин Сүхээ нь ББСБ-тай батлан даалтын гэрээ байгуулсан тул хэрэв Тулга зээлийн гэрээний үүргээ биелүүлээгүй буюу зээлээ төлөөгүй тохиолдолд зээлийн гэрээний үүргийг хариуцах үүрэгтэй болохыг шүүхийн шийдвэрт дурдав.

**Чингэлтэй дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Б.Цолмон**

ЗАХИРГААНЫ ХУУЛЬ БУС АКТЫН УЛМААС УЧИРСАН ХОХИРОЛОО НЭХЭМЖЛЭХ ЭРХТЭЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2021.12.24-ний өдрийн 182/ШШ2022/00038

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

2022.09.27 шийдвэр- хураангуй 4

Захиргааны хэргийн шүүхийн шийдвэрээр “Д” ХХК-ийн “согтууруулах ундаагаар үйлчлэх” тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгосон Захирагчийн ажлын албаны даргын тушаалыг “илт хууль бус акт болох”-ыг тогтоож, уг шүүхийн шийдвэр хүчин төгөлдөр болжээ.

“Д” ХХК нь Захирагчийн ажлын албаны даргын хууль бус шийдвэрийн улмаас өөрт учирсан хохирлоо гаргуулахаар иргэний хэргийн шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан байна.

Захиргааны ерөнхий хуульд зааснаар, төрийн байгууллага, албан тушаалтны хууль бус шийдвэрийн улмаас өөрт учирсан хохирлоо гаргуулахаар шүүхэд хандах эрхийг иргэн хуулийн этгээдэд олгосон юм.

“Д” ХХК-иас хууль бус захиргааны актын улмаас өөрт учирсан гэх хохиролд түрээсийн төлбөр, ажилчдын сул зогсолтын нөхөн төлбөр, банкны хүүд төлсөн төлбөр, өмгөөлөгчид төлсөн төлбөр нийт 132 сая төгрөгийг төрийн байгууллагаас нэхэмжилжээ.

Шүүхээс төрийн захиргааны байгууллага, албан тушаалтны хууль бус шийдвэрийн улмаас бусад хохирол учирсан нь баримтаар тогтоогдсон бол уг хохирлыг нөхөн төлөх үүрэгтэй гэж үзэж, “Захирагчийн ажлын алба”-наас нэхэмжлэгч “Д” ХХК-д өмгөөлөгчид төлсөн төлбөрийг гаргуулан олгож, харин нэхэмжлэгчид учирсан бусад хохирол нь бичгийн нотлох баримтаар тогтоогдоогүй үндэслэлээр хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

**Чингэлтэй дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Б.Цолмон**

АВТОМАШИНЫ БҮХЭЭГТ БАЙСАН ЭД ЗҮЙЛ ШАТАЖ ГАЛ ГАРСАН ТОХИОЛДЛЫГ “ЖОЛООЧИЙН ХАРИУЦЛАГЫН АЛБАН ЖУРМЫН ДААТГАЛ”-ЫН ТОХИОЛДОЛ БИШ ГЭЖ ҮЗЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.06.08. 182/ШШ2022/01788

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр

2022.10.26. Шийдвэр- хураангуй 5

Жолооч Г нь өөрийн автомашиныг жолоодон замын хөдөлгөөнд оролцож байх үед автомашины бүхээг дотор байсан эд зүйлд гэнэт гал гарч, хөдөлгөөнийг зогсоосон бөгөөд автомашин шатах үед түүнтэй ойролцоо зогсож байсан 4 автомашинд галын халалтаас үүдсэн гадна эд ангийн гэмтэл, хохирол учирчээ.

Жолооч Г нь Даатгалын компанитай гэрээ байгуулж, “жолоочийн хариуцлагын албан журмын даатгал”-д даатгуулсан, уг даатгалын дагуу бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэхээр Даатгалын компаниас нөхөн төлбөр шаардсан ба Даатгалын компани нь нөхөн төлбөр олгохоос татгалзсан байна.

Үүнийг эс зөвшөөрч иргэн Г нь “... даатгалын компани даатгалын тохиолдол үүссэн байхад нөхөн төлбөрийг олгохгүй байна, ... жолоочийн хариуцлагын албан журмын даатгалын гэрээний дагуу даатгалын нөхөн төлбөрөө авч тэдний хохирлыг барагдуулна” гэж, Даатгалын компаниас 5,000,000 төгрөгийн нөхөн төлбөр гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан, Даатгалын компаниас “... даатгалын гэрээнд заасан даатгалын тохиолдол үүсээгүй тул нөхөн төлбөр төлөхгүй” гэж маргажээ.

Хуульд зааснаар, жолоочийн хариуцлагын албан журмын даатгалын тохиолдол гэж “жолооч замын хөдөлгөөнд оролцох үедээ бусдын амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд хохирол учруулж, хариуцлага хүлээх тохиолдол”-ыг ойлгоно, өөрөөр хэлбэл энэ нь зам тээврийн осолтой холбоотой ойлголт бөгөөд Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуульд зам тээврийн ослыг тодорхойлохдоо “тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс үүдэлтэйгээр хүн, эд хөрөнгөд эвдрэл гэмтэл хохирол учрах..” гэж заасан байдаг.

Шүүхээс, жолооч Г-гийн автомашинд гал гарсан тохиолдол нь дээрх хуульд заасан тохиолдлын агуулгад хамаарахгүй буюу тээврийн хэрэгслийн яг хөдөлгөөний үйлчлэлээс үүсээгүй, автомашины бүхээг дотор байсан эд зүйлээс үүссэн нь тогтоогдсон тул дээрх тохиолдлыг жолоочийн хариуцлагын албан журмын даатгалын гэрээнд заасан даатгалын тохиолдол биш гэж үзэж, нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгон шийдвэрлэсэн байна.

**Чингэлтэй дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч С.Буд**

БАНК НЬ МОНГОЛ БАНКНЫ ЗЭЭЛИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН САНД ҮНЭН ЗӨВ МЭДЭЭЛЛИЙГ НИЙЛҮҮЛЭХ ҮҮРЭГТЭЙ

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.02.28, 182/ШШ2022/00533.

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр.

2022.10.26 шийдвэр- хураангуй 6

“М” ХХК нь Банкны 2 сая ам.долларын зээлийн гэрээ байгуулсан, зээлийн гэрээнд, зээлдэгчийг тодорхойлохдоо “М” ХХК-ийг төлөөлж ... ерөнхий/гүйцэтгэх захирал Б /зээлдэгч гэх/, А /хамтран зээлдэгч гэх/ гэж, гэрээг байгуулсан гэсэн төгсгөл хэсэгт ...хамтран зээлдэгч “М” ХХК-ийн гүйцэтгэх захирал А гэж гарын үсэг зурсан байна.

“М” ХХК нь авсан зээлээсээ 1,1 сая ам.долларыг эргэн төлөөгүй, гэрээний хугацаа хэтэрсэн тул Банк уг зээлийг муу ангилалд бүртгэж, Монголбанкны Зээлийн мэдээллийн сан руу илгээхдээ иргэн А-г хамтран зээлдэгчээр бүртгэсэн мэдээллийг явуулснаар А нь Монголбанкны зээлийн мэдээллийн санд чанаргүй зээлдэгчээр бүртгэгджээ.

Иргэн А нь шүүхэд хандаж, “М” ХХК болон Банкны хооронд байгуулсан зээлийн гэрээний хамтран зээлдэгч биш болохыг тогтоолгож, Монголбанкны зээлийн мэдээллийн сангаас нэрийг нь хасч бүртгэхийг даалгуулахаар нэхэмжлэл гаргаж, “... тухайн зээлийг өөрөө аваагүй, зээлийн хамтран зээлдэгч биш” гэх агуулгаар маргажээ.

Хариуцагч Банк нь нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч, “... зээлийн гэрээнд гарын үсэг зурсан А-г хамтран зээлдэгчээр бүртгэж, зээлийн мэдээллийн санд илгээснээр нэхэмжлэгчийн ямар эрх зөрчигдсөн нь тодорхойгүй, нэхэмжлэлийн шаардлага үндэслэлгүй” гэж маргав.

Зээлийн мэдээллийн тухай хуульд зааснаар Банк буюу мэдээлэл нийлүүлэгч нь үнэн зөв, бодитой, тодорхой мэдээллийг Монголбанкны зээлийн мэдээллийн санд нийлүүлэх, мэдээлэл бүрэн гүйцэт бус, буруу ташаа, алдаатай тохиолдолд засах, нэмж өөрчлөх арга хэмжээг нэн даруй авах үүрэгтэй байдаг.

Тухайн тохиолдолд, зээлийн гэрээний дагуу 2 сая ам.долларын зээлдэгч нь “М” ХХК байхад иргэн А-г уг зээлийн мөнгийг төлөх үүрэгтэй хамтран зээлдэгч мэтээр буруу бүртгэн, мэдээлэл өгснөөр иргэн А-ийн бусад банкнаас зээл авч чадахгүй болох, төсөл хөтөлбөрт хамрагдах боломжгүй болох зэргээр эрх, ашиг сонирхол нь зөрчигдсөн гэж шүүхээс дүгнэж, иргэн А нь “М” ХХК болон Банкны хооронд байгуулсан зээлийн гэрээний хамтран зээлдэгч биш болохыг тогтоож, Монголбанкны Зээлийн мэдээллийн сангийн мэдээлэлд иргэн А-ийн нэрийг хасч бүртгүүлэх хуульд заасан үүргээ биелүүлэхийг Банканд даалгаж шийдвэрлэсэн байна.

**Чингэлтэй дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Ж.Байгалмаа**

ӨӨРИЙНХӨӨ ЗЭЭЛИЙГ ТӨЛҮҮЛЭХ ЗОРИЛГООР ЗЭЭЛ ОЛГОСОН ГЭРЭЭГ ХҮЧИН ТӨГӨЛДӨР БУС ГЭЖ ТООЦОВ

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.05.04, 182/ШШ2022/01340

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр.

2022.11.18 шийдвэр- хураангуй-7

Иргэн Б нь шүүхэд хандаж, "... зээлийн гэрээ, үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны болон худалдах худалдан авах гэрээнүүдийг хүчин төгөлдөр бус хэлцэл болохыг тогтоолгож, үл хөдлөх эд хөрөнгүүдийг барьцаанаас чөлөөлөхийг хариуцагч Банк бус санхүүгийн байгууллагад даалгах" нэхэмжлэлийн шаардлага гаргаж, "... 2018 онд тус Банк бус санхүүгийн байгууллагаас зээл аваад төлж чадаагүй байж байтал эднийхээс над руу утасдаж "... иргэн В-гээс хоногийн 1 хувийн хүүтэй 360,000,000 төгрөг зээл авч манайхаас авсан өмнөх зээлээ төлөөд, буцаагаад манайхаас 360,000,000 төгрөгийн зээл аваад В-гийн зээлийг төлчих" гэсэн санал тавьсан. Уг саналынх нь дагуу В-ээс мөнгө зээлж, эдний зээлийг төлөөд, буцаагаад энэ Банк бус санхүүгийн байгууллагатай 2019 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр зээлийн гэрээ байгуулж 360,000,000 төгрөг авсныгаа иргэн В-гийн данс руу 1 хувийн хүүгийн хамт шилжүүлсэн. 2019 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр Банк бус санхүүгийн байгууллагатай хийсэн энэхүү зээлийн гэрээ нь өөр хэлцлийг халхавчлах зорилгоор хийсэн хэлцэл тул хүчин төгөлдөр бус" гэжээ.

Хариуцагчаас нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч, "... зээлдэгч Б нь урьд 2018 онд авсан зээлүүдийг төлж барагдуулсан тул 2019 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр зээлийн гэрээ байгуулж, 360,000,000 төгрөг олгосон бөгөөд талууд хүсэл зоригоо илэрхийлэн гэрээнд гарын үсэг зурсан тул хүчин төгөлдөр хэлцэл мөн" гэх агуулгаар маргав.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, иргэн Б нь Банк бус санхүүгийн байгууллагатай 2019 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр 360,000,000 төгрөгийн зээлийн гэрээ байгуулж, зээлийн барьцаанд 2 орон сууц барьцаалсан, улмаар барьцаалсан 2 орон сууцыг Банк бус санхүүгийн байгууллага худалдан авч зээлийн төлбөрийг дуусгахаар тохиролцсон худалдах худалдан авах гэрээг тус тус байгуулсан, уг зээлийн мөнгө нь Б-гээр дамжин иргэн В-гийн дансанд орсон, хариуцагч Банк бус санхүүгийн байгууллага нь зээлдэгч Б-ийн урьд авсан зээлийг төлүүлэх

зорилгоор 2019 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр 360,000,000 төгрөгийн зээлийг олгосон, үүнд иргэн В оролцсон болох нь тогтоогдсон байна.

Банк бус санхүүгийн байгууллага нь тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр зээл олгох эрхийг олж авсан этгээд болохын хувьд хуулиар тогтоосон зээл олгох журам, зээлийн гэрээ байгуулах шаардлагыг хангаж ажиллах үүрэгтэй.

Энэ тохиолдолд, 2019 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр иргэн Б-тэй байгуулсан зээлийн гэрээ нь “хууль зөрчсөн”, “хуулийн этгээд үйл ажиллагааныхаа үндсэн зорилгыг зөрчсөн” хүчин төгөлдөр бус хэлцэл байна гэж шүүх дүгнэв.

Иймд, шүүх Б-ийн нэхэмжлэлийн шаардлагыг бүхэлд нь хангаж, зээлийн гэрээг болон зээлийн гэрээний үүргийг хангуулах зорилгоор хийгдсэн үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны гэрээнүүд, мөн барьцааны зүйлийг худалдан авч төлбөрийг дуусгахаар байгуулсан үл хөдлөх эд хөрөнгө худалдах худалдан авах гэрээнүүдийг тус тус хүчин төгөлдөр бус хэлцэл болохыг тогтоож, Б-ийн өмчлөлийн дээрх гэрээнд заагдсан үл хөдлөх эд хөрөнгүүдийг тус тус барьцаанаас чөлөөлж шийдвэрлэсэн байна.

**Чингэлтэй дүүргийн Иргэний хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч Ч.Даваасүрэн**

ЗЭЭЛИЙГ БУЦААН ТӨЛСНӨӨ БАРИМТААР НОТЛООГҮЙ Тул ЗАРГАА АЛДАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.10.04-ний өдрийн 182/ШШ2022/02828

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй /давж заалдсан/

Шийдвэр хураангуй-8

Иргэн Д шүүхэд хандаж “... үндсэн зээл 10 сая төгрөгийг иргэн А-аас гаргуулах” нэхэмжлэл гаргаж, А нь “... зээлийн төлбөрөөс 5,900,000 төгрөгийг бэлнээр, 4,478,000 төгрөгийг бараа, хүнсний бүтээгдэхүүнээр өгсөн учраас зээлийн төлбөрөөс хасч тооцуулна...” гэж, нэхэмжлэгч Д нь эдгээрийг аваагүй гэж тус тус маргасан байна.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, Д, А нар нь хэд хэдэн удаа зээлийн гэрээ байгуулж, А нь Д-ээс 10 сая төгрөг хүүтэй зээлсэн, А нь гэрээгээр тохирсон хугацаанд мөнгийг эргүүлж төлөөгүй, Д нь зээлийн хүү гэж 400,000 төгрөг, 823,000 төгрөгийн үнэ бүхий хүнсний болон бусад бараа бүтээгдэхүүнийг А-аас авсан болох нь тогтоогджээ.

Шүүхээс иргэн Д, А нарын хооронд байгуулсан зээлийн гэрээнүүдэд талууд өөрсдөө гарын үсэг зурсан, мөнгийг бодитоор бэлнээр хүлээлгэн өгч, хүлээн авсан тул хүчин төгөлдөр зээлийн гэрээ байгуулагдсан, зээлдэгч мөнгө шилжүүлэх үүргийг зохих ёсоор гүйцэтгэсэн гэж үзлээ.

Хүчин төгөлдөр зээлийн гэрээний дагуу Д нь хүү, алдангийг шаардах эрхтэй боловч А-с зөвхөн үндсэн зээлийн төлбөрт 10 сая төгрөг гаргуулахаар шаардсан учраас хэрэгт авагдсан баримтууд, талуудын тайлбарыг үндэслэн А-аас зээлийн үндсэн төлбөрт 8,777,000 төгрөгийг гаргуулж, харин зээлийн хүү болон бараа бүтээгдэхүүнээр авсан нийт 1,223,000 төгрөгийг А-аас гаргуулах үндэслэлгүй гэж шийдвэрлэв.

Хариуцагч А нь “зээлийн төлбөрт 5,900,000 төгрөгийг бэлнээр, 4,478,000 төгрөгийн бараа, хүнсний бүтээгдэхүүн өгсөн” гэх боловч энэ талаар ямар нэг баримтыг шүүхэд гаргаагүй тул баримтаар нотлогдоогүй гэж шүүх үзсэн байна.

**Чингэлтэй дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Х.Дашдэчмаа**

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙГ САЙН ДУРААР БИЕЛҮҮЛЭЭГҮЙ БОЛ АЛБАДАН ГҮЙЦЭТГЭНЭ

Иргэн Б.Ү нь Банк, хадгаламж зээлийн хоршооны төлбөр барагдуулах ажлын албанд холбогдуулан 2021 оны 1 дүгээр сарын 21-ний өдрийн 1725059/01 дугаар эд хөрөнгө битүүмжлэх тухай тогтоолыг хүчингүй болгож, битүүмжилсэн хөрөнгийн жагсаалтаас чөлөөлүүлэх тухай гомдол гаргасан байна.

Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2016 оны 11 дүгээр сарын 03-ны өдрийн ...дугаар шүүгчийн захирамжаар Капитал банкны нэхэмжилсэн 501 830 358 төгрөгийг “Э” ХХК 2018 оны 3 дугаар сарын 19-ний өдрийн дотор графикийн дагуу төлж барагдуулах, хугацаа хэтрүүлсэн тохиолдолд барьцаа хөрөнгөөр үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулахаар эвлэрчээ.

“Э” ХХК нь Капитал банкнаас зээл авахдаа Ж.Б, Б.М, Б.Ү нарын өмчлөлийн Сонгинохайрхан дүүргийн ...дугаар хороо, 1 дүгээр хороолол, ...дугаар байрны ...тоот хаягт байршилтай 4 өрөө орон сууцыг барьцаалсан байна. Шүүхийн шийдвэрийг “Э” ХХК сайн дураар биелүүлээгүй тул шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааны шатанд иргэн Б.Ү-гийн өмчлөлийн дээрх орон сууцыг шийдвэр гүйцэтгэгчийн 2021 оны 1 дүгээр сарын 21-ний өдөр ...дугаар тогтоолоор битүүмжилсэн, хураасан байна.

Б.Ү нь “шийдвэр гүйцэтгэх газраас байрыг битүүмжилсэн талаар өмчлөгч надад мэдэгдээгүй, битүүмжлэх ажиллагаанд намайг оролцуулаагүй” гэж, Банк, хадгаламж зээлийн хоршооны төлбөр барагдуулах ажлын алба нь “эд хөрөнгө битүүмжлэх ажиллагаа хуульд заасны дагуу явагдсан” гэж тус тус маргажээ.

Шийдвэр гүйцэтгэгч нь шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаа явуулахдаа төлбөр төлөгчийн эд хөрөнгө болон бусад хөрөнгөд үзлэг хийх, тэдгээрийг битүүмжлэх, барьцаалах, хураан авах, худалдан борлуулах зэрэг албадлагын арга хэмжээ авдаг. Өмчлөгч Б.Ү нь орон сууцаа зээлийн барьцаанд тавьсан, зээл төлөгдөхгүй бол барьцаа хөрөнгөөр төлөгдөнө гэдгийг мэдэж байсан, энэ тохиолдолд өмчлөгчийг мэдээгүй байхад хөрөнгийг нь битүүмжилсэн гэж үзэхгүй, шийдвэр гүйцэтгэгч түүнийг дуудах, тайлбар авах, төлбөр төлөх талаар хугацаатай мэдэгдэл өгөх ажиллагаа явуулах шаардлагагүй байна.

Барьцаалсан орон сууцны өмчлөгч Ж.Б, Б.М, Б.Ү нарын хооронд өмчлөх эрхтэй холбогдсон маргаан үүсээгүй тул нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэжээ.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн анхан
шатны шүүхийн шүүгч Р.Алтантуяа**

ГЭРЛЭГЧИЙН ДУНДАА ХАМТРАН ӨМЧЛӨХ ХӨРӨНГИЙГ НЭГ НЭГЭНДЭЭ “БЭЛЭГЛЭСЭН” ГЭЖ ҮЗЭХГҮЙ

Иргэн Д.Э нь иргэн Г.Б-т холбогдуулан бэлэглэлийн гэрээг хүчингүй болгож, автомашиныг өмчлөлдөө шилжүүлэхийг хүсчээ.

Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2019 оны 10-р сарын 16-ны өдрийн ...дугаар шийдвэрээр Д.Э, Г.Б нарын гэрлэлтийг цуцалж, гэрлэгчийн дундаа хамтран өмчлөх хөрөнгө болох 0000 УБМ дугаартай Toyota Prius маркийн машиныг Г.Б-т, 0000 УБН дугаартай Nissan Terrano машиныг Д.Э нарт үлдээж шийдвэрлэсэн, шүүхийн шийдвэр хүчин төгөлдөр болсон байна.

Д.Э нь “эхнэр Г.Б-д 2018 оны 11-р сарын 26-нд улс тунхагласны баяраар машиныг бэлэглэсэн, гэтэл Г.Б /эмчээр ажилладаг/ нь 2019 оны 10, 11-р сарын сахарын тариаг авч ноцтой гомдоосон, эрүүл мэндэд аюул учруулсан...” гэж маргаж машинаа гаргуулахыг хүссэн, иргэн Г.Б нь “...надад бэлэглэлийн гэрээгээр авч өгөөгүй, бид зээ хүү болон бага охиноо сургууль, цэцэрлэгт нь хүргэж өгөх амьдарлын шаардлагаар машин авсан...” гэж татгалзжээ.

Шүүх тэдний гэрлэлтийг цуцлахдаа дээрх машиныг гэр бүлийн хэрэгцээний зорилгоор бий болгосон дундаа хамтран өмчлөх эд хөрөнгө гэж үзэж Г.Б-д ногдох хэсэгт үлдээж шийдвэрлэсэн байна.

Д.Э нь “ДБ ХХК-ний үйл ажиллагаа эрхэлдэг, олсон орлогоороо гэр бүлийн хэрэгцээнд зориулж Toyota Prius машин худалдан авсан, харин Г.Б-д уг машиныг бэлэглэсэн, бэлэг хүлээн авсан Г.Б нь бэлэглэгчийг ноцтой гомдоосон үйл баримт тогтоогдоогүй тул хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Р.Алтантуяа**

ОРОН СУУЦНЫ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН БОДИТ ҮНЭЛГЭЭГ ШИНЖЭЭЧИЙН ДҮГНЭЛТЭЭР ТОГТООНО

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 07 сарын 08 өдөр Дугаар 102/ШТ2022/00348

Иргэн Амараас гаргасан ... 3 өрөө орон сууцны хамтран өмчлөгчөөр тогтоолгох, уг орон сууцны хамтран өмчлөгч 2 иргэнд тус тус ногдох 25 хувийг мөнгөн хэлбэрээр олгуулах нэхэмжлэлийн шаардлагад холбогдуулан, тус шүүхийн шүүгчийн захирамжаар уг 3 өрөө орон сууцны зах зээлийн үнэлгээг тогтоолгохоор шинжээч томилж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг түдгэлзүүлжээ.

Хариуцагч Модон болон гуравдагч этгээд Мөнх нараас уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч, "... бид нар уг байрыг өмчлөх хувь хэмжээн дээрээ маргасан, нэхэмжлэгчээс өмчлөх хувь хэмжээ, үнэлгээгээ өөрөө тогтоогоод шаардсан байхад шүүхээс үнэлгээ хийлгэхээр шийдвэрлэсэн нь үндэслэлгүй" гэх үндэслэлээр шүүгчийн захирамжийг хүчингүй болгуулахаар гомдол гаргасан байна. Гомдлыг хянаад, шүүгчийн захирамжийг хэвээр үлдээж, гомдлыг хангахгүй орхив.

Хуульд зааснаар, шүүх нотлох баримтыг эргэлзээгүй үнэн зөв талаас нь үнэлэх үүрэгтэй, үүний тулд хэрэг маргааныг шүүхэд хянан шийдвэрлэхэд зайлшгүй шаардлагатай асуудлуудыг тодруулах, хэрэв тусгай мэдлэг шаардагдах бол хэргийн оролцогчийн хүсэлтээр шинжээч томилох бөгөөд шинжээч томилсон тохиолдолд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг түдгэлзүүлдэг.

Энэ тохиолдолд, хэргийн оролцогчид тухайн байрны өмчлөх хувь хэмжээ, түүнийг мөнгөн хэлбэрээр үнэлж гаргуулах талаар маргасан тул уг байрны зах зээлийн бодит үнэлгээг тогтоохгүйгээр шүүх хэргийг шийдвэрлэх боломжгүй.

Түүнчлэн орон сууцны зах зээлийн үнэлгээг шүүх өөрөө тогтоохгүй бөгөөд энэ нь тусгай мэдлэг шаардаж байх тул шүүх шинжээч томилж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг түдгэлзүүлсэн нь хууль зөрчөөгүй байна.

Иймд, шинжээч томилж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг түдгэлзүүлсэн шүүгчийн захирамж хууль зөрчөөгүй, хариуцагч, гуравдагч этгээд нарын гомдол үндэслэлгүй гэж үзэв.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Р.Алтантуяа**

НОТАРИАТЧ “ИТГЭМЖЛЭЛ” ГЭРЧЛЭХДЭЭ ТӨЛӨӨЛҮҮЛЭГЧИЙГ ОРОЛЦУУЛААГҮЙ БОЛ ҮЙЛДЛИЙГ ХҮЧИНТЭЙ ГЭЖ ҮЗЭХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: 102/ШШ2020/01093
Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон.
2022.09.29 Шийдвэр-хураангуй 3

Баянгол дүүргийн тойргийн нотариатч Болор нь 2014 оны 10-р сарын 03-ны өдөр Сод, Дулам нарын өмчлөлийн, 36 м.кв талбай бүхий 2 өрөө сууцыг “зээлийн барьцаанд тавих, зээлийн болон барьцааны гэрээнд төлөөлж гарын үсэг зурах, барьцаалбарт төлөөлөх, үүргийн гүйцэтгэл хангуулах” эрхийг иргэн Болдод олгосон итгэмжлэлийг гэрчилжээ.

Иргэн Содоос нотариатч Болорын дээрх үйлдлийг хүчингүй болгуулах нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргаж, “... би энэ итгэмжлэлийг гэрчлүүлэхээр нотариат дээр очоогүй, ямар ч баримтад гарын үсэг зураагүй” гэж маргасан, нотариатч Болор нь “...төлөөлөгч, төлөөлүүлэгч өөрсдийн биеэр ирж итгэмжлэлийг гэрчлүүлсэн” гэж шүүхэд тайлбарлав.

Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэнгийн шинжээчийн дүгнэлтээр 2014 оны 10-р сарын 03-ны өдрийн “Итгэмжлэл”-д Сод гэж зурагдсан гарын үсэг нь Содын гарын үсгийн загвар болон бичгийн хэвийн загвартай тохирохгүй болохыг тогтоосон, шинжээчийн дүгнэлтийн талаар нотариатч Болор маргаагүй байна.

Хуульд зааснаар эрүүл мэндийн болон хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар үйлчлүүлэгч нотариатчийн ажлын байранд ирэх боломжгүйгээс бусад тохиолдолд үйлчлүүлэгч нь нотариатын байранд өөрийн биеэр ирж үйлчлүүнэ.

Харин нотариатч “Итгэмжлэл” гэрчлэхдээ итгэмжлэл олгож буй тал буюу Содыг өөрийг нь байлцуулаагүй, итгэмжлэлд гарын үсэг зуруулаагүй нь хууль зөрчсөн бөгөөд талуудад эрх, үүргийг нь тайлбарлах, үйлдлийг өөрийн хүсэл зоригийн дагуу хэрэгжүүлж байгаа эсэхийг тодруулах, эрх зүйн үр дагавар, хууль зүйн ач холбогдлыг тайлбарлан зөвлөгөө өгөх үүргээ хэрэгжүүлээгүй гэж шүүх үзэв. Зүй нь, энэ тохиолдолд нотариатч итгэмжлэл гэрчлэхээс татгалзах байжээ.

Түүнчлэн, бичгээр олгосон итгэмжлэлд төлөөлүүлэгч гарын үсэг зураагүй бол итгэмжлэл хүчин төгөлдөр бус болохоор хуульд заасан тул нэхэмжлэгч Болорын гаргасан нотариатчийн үйлдлийг хүчингүй болгуулах нэхэмжлэлийн шаардлагыг шүүх хангаж шийдвэрлэх үндэслэлтэй гэж үзсэн байна.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн анхан
шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Р.Алтантуяа**

АЖИЛ ОЛГОГЧИЙН БУРУУГААС НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ШИМТГЭЛ ТӨЛӨГДӨӨГҮЙ БОЛ ДААТГУУЛАГЧИД УЧИРСАН ХОХИРЛЫГ БҮРЭН ХАРИУЦАЖ ТӨЛНӨ

Шийдвэрийн дугаар: 2021.12.01-ний өдрийн 102/ШШ2021/03167

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон.

2022.09.29 шийдвэр-Хураангуй 4

Иргэн Оч нь “РБ” ХХК-нд гоо сайханчаар ажиллаж байсан, ажил олгогч “РБ” ХХК нь Очийг гоо сайханчаар ажиллуулж эхэлсэн хугацаанаас хойш нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төлөөгүй байна.

Иргэн Очоос “РБ” ХХК-д холбогдуулан, “жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж 3 339 810 төгрөг гаргуулах”-ыг хүссэн нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргаж, “ ... миний нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төлөөгүйгээс ... нийгмийн даатгалаас тэтгэмжээ авч чадаагүй” гэв.

Нэхэмжлэгч Оч нь 2021 оны 05-р сарын 04-ний өдөр хүүхэд төрүүлсэн бөгөөд нийгмийн даатгалаас жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж аваагүй болох нь баримтаар тогтоогдсон, түүнчлэн ажил олгогчоос нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төлөөгүй болох нь нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийн талаарх тодорхойлолтоор тогтоогджээ.

Хуульд зааснаар ажил олгогч ажилтныг нийгмийн даатгалд заавал даатгуулж, шимтгэл төлөх үүрэгтэй. “РБ” ХХК нь хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлж, ажилтны нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төлөөгүйгээс ажилтан Оч нь жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмжээ авч чадаагүй хохирсон байх тул даатгуулагчид учирсан хохирлыг ажил олгогч бүрэн хариуцаж төлнө гэж шүүх үзэв.

Иймд, шүүхээс нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж, нэхэмжлэгчийн 1 сарын дундаж цалин 834 952 төгрөг, хуульд зааснаар 4 сарын хугацаагаар тооцож 3 339 810 төгрөгийн хохирлыг ажил олгогч “РБ” ХХК-иас гаргуулж шийдвэрлэлээ.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн анхан
шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Р.Алтантуяа**

ХУУЛИЙН ДАГУУ ОЛГОГДОЖ БАЙГАА НЭГ УДААГИЙН БУЦАЛТГҮЙ ТУСЛАМЖИЙН ОРЛОГО НЬ ТАТВАРААС ЧӨЛӨӨЛӨГДӨНӨ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.05.30, 102/ШШ2021/02021

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.10.31 Шийдвэрийн хураангуй-5

Иргэн Амар нь өндөр насны тэтгэвэрт гарсан үндэслэлээр хуульд заасан журмын дагуу төрийн албан хаагчид олгодог 36 сарын сарын цалинтай тэнцэх хэмжээний нэг удаагийн буцалтгүй тусламжид 26,940,400 төгрөг авсан, уг тусламжийг түүний ажиллаж байсан байгууллага болох “Д” ТӨХК-аас олгохдоо хүн амын орлогын албан татвар 10 хувь буюу 2,694,040 төгрөгийг суутган авсан байна.

Иргэн Амар үүнийг эс зөвшөөрч, “Д” ТӨХК-д холбогдуулан, “нэг удаагийн буцалтгүй тусламжаас татварт суутган авсан 2,694,040 төгрөгийг гаргуулах” тухай нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргажээ.

“Д” ТӨХК нь нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч, “... Амарт олгосон нэг удаагийн буцалтгүй тусламж нь татвар ногдох орлогод хамаарах бөгөөд уг татварыг суутган авч, татварын албаны дансанд тушаасан тул Амарын нэхэмжлэлийн шаардлага үндэслэлгүй” гэж маргав.

Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд, хууль тогтоомжид тусгайлан заасны дагуу олгож байгаа нэг удаагийн буцалтгүй тусламжийн орлогыг албан татвараас чөлөөлөхөөр заасан тул шүүхээс иргэн Амарын өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон үндэслэлээр авч байгаа нэг удаагийн буцалтгүй тусламж нь татвараас чөлөөлөгдөх орлогод хамаарна гэж үзлээ.

Иймд нэхэмжлэгч Амарын нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж, “Д” ТӨХК-ийн нэг удаагийн буцалтгүй тусламжаас татвар суутган авсан үйлдлийг үндэслэлгүй гэж дүгнэн, “Д” ТӨХК-аас 2,694,040 төгрөгийг гаргуулж нэхэмжлэгч Амарт олгуулахаар шийдвэрлэсэн байна.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Х.Энхзаяа**

ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨ ХУДАЛДАН АВЧ БАЙГАА БОЛ УЛСЫН БҮРТГЭЛД БҮРТГҮҮЛЭХ ШААРДЛАГАТАЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.04.05, 102/ШШ2022/01236

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.11.10- Шийдвэрийн хураангуй.

Иргэн Сод нь “Б” ХХК-ийн өмчлөлийн үл хөдлөх эд хөрөнгийг эзэмшиж өдөр өнжүүлэх үйл ажиллагаа эрхэлдэг байна.

“Б” ХХК нь өөрийн өмчлөлийн үл хөдлөх эд хөрөнгийг Д.С-ийн хууль бус эзэмшлээс чөлөөлүүлэх, олох байсан орлого болон өмчлөгчийн зөвшөөрөлгүйгээр хана нураасныг засварлах зардалд нийт 17 509 972 төгрөг гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргажээ.

Хариуцагч Сод нь тухайн үл хөдлөх эд хөрөнгийг “Б” ХХК-ийн захирлын эхнэртэй аман хэлцэл хийн худалдаж авахаар тохирсон, компанийн ажилтнуудын зөвлөсний дагуу хана цоолсон хууль ёсны эзэмшигч, өмчлөгч гэж маргасан байна.

Түүний худалдаж авахаар тохирсон тухайн байр нь “Б” ХХК-ийн өмчлөлийн хөрөнгө болох нь Улсын бүртгэлийн гэрчилгээгээр тогтоогдсон байна.

Хуульд зааснаар үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрх хэлцлийн үндсэн дээр нэг этгээдээс нөгөө этгээдэд шилжиж байгаа бол уг хэлцлийг Улсын бүртгэлд бүртгүүлснээр өмчлөх эрх шинэ өмчлөгчид үүсэж, өмнөх өмчлөгчийн өмчлөх эрх дуусгавар болно.

Гэтэл хариуцагч Сод нь тухайн үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөгчийн зөвшөөрөлгүйгээр, захирлын эхнэртэй тохирч худалдан авахаар болсон нь хуулиар тогтоосон хэлбэрийн шаардлага хангаагүй хүчин төгөлдөр бус хэлцэл болж байна.

Тиймээс хүчин төгөлдөр бус хэлцлийн дагуу үл хөдлөх эд хөрөнгийг эзэмшиж байсан Содын хууль бус эзэмшлээс “Б” ХХК нь өөрийн өмчлөлийн хөрөнгийг чөлөөлүүлэхээр шаардах эрхтэй, харин олох баясан орлого, учруулсан хохирол баримтаар нотлогдоогүй тул 17,509,972 төгрөгийн нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэжээ.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч А.Сарантуяа**

ЗЭЭЛИЙН ГЭРЭЭНИЙ НЭМЭГДҮҮЛСЭН ХҮҮГИЙН ЗААЛТ ХҮЧИН ТӨГӨЛДӨР БУС БАЙГАА НЬ ГЭРЭЭГ БҮХЭЛД НЬ ХҮЧИН ТӨГӨЛДӨР БУС ГЭЖ ҮЗЭХ ҮНДЭСЛЭЛ БОЛОХГҮЙ

Шүүхийн шийдвэрийн дугаар: 102/ШШ2022/01053

Шүүхийн шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Нэхэмжлэгч “М ББСБ” ХХК нь хариуцагч Мэргэнээс 2018 оны 12 дугаар сарын 07-ны өдрийн зээлийн гэрээний үүрэгт үндсэн зээл 75,000,000 төгрөг, зээлийн хүүнд 27,790,000 төгрөг, нэмэгдүүлсэн хүүнд 6,180,000 төгрөг, нийт 108,970,000 төгрөгийг гаргуулах, зээлийн төлбөрөө сайн дураар төлөхгүй бол 2018.12.07-ны өдрийн барьцааны гэрээний дагуу барьцаа хөрөнгөөр үүргийг хангуулахаар шаардаж нэхэмжлэл гаргасан.

Хариуцагч нь 75,000,000 төгрөгийг авсан нь үнэн. Зээлийн болон барьцааны гэрээг хүчин төгөлдөр бус гэж үзэж байгаа тул өгсөн, авснаа буцааж, 75,000,000 төгрөгөөс миний төлсөн 16,960,000 төгрөгийг хасаад үлдэх мөнгийг төлнө гэж маргасан байна.

Зээлийн болон барьцааны гэрээг бичгээр байгуулах, үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны гэрээг улсын бүртгэлд бүртгүүлэх шаардлагыг хангасан, нэхэмжлэгч нь хуулийн этгээд байх ба гүйцэтгэх захирлыг төлөөлж зээлийн эдийн засагч гэрээ байгуулсныг хүчин төгөлдөр бус гэж үзэхгүй, зээлдэгчийн зээлийн дансанд гүйлгээ хийгдсэнээр зээл олгосонд тооцно гэж заасны дагуу зээл олгох эрх бүхий этгээдийн зээлийн гэрээ байгуулагдсан бөгөөд хүчин төгөлдөр гэрээ гэж үзсэн.

Хариуцагч нь 2019 оны 9 дүгээр сарын 25-ны өдөр хүртэл хугацаанд 16,960,000 төгрөгийг төлж, гэрээний хугацаа 2019 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдөр дуусахад зээлийн болон хүүгийн төлбөрийг бүрэн төлөөгүй, гэрээгээр хүлээсэн үүргээ зөрчсөн байх тул нэхэмжлэгч нь үндсэн зээл, үндсэн хүү, нэмэгдүүлсэн хүүг шаардах эрхтэй.

Зээлийг заасан хугацаанд төлөөгүй бол зээлийн гэрээний үүргээ бүрэн биелүүлж дуусах хүртэл хугацаанд зээлийн үндсэн хүү, гэрээнд заасан бол түүний хорин хувиас хэтрэхгүй хэмжээний нэмэгдүүлсэн хүү төлөхөөр байна.

Хариуцагч үндсэн зээл 75,000,000 төгрөг, гэрээний хугацаа 377 хоног, шүүхэд нэхэмжлэл гаргах хүртэл буюу 2021 оны 5 дугаар сарын 21-ний өдөр хүртэл 518 хоног, нийт 895 хоног өнгөрсөн байх бөгөөд зээлийн

хүүнд 44,750,000 төгрөг төлөхөөс 16,960,000 төгрөгийг хасч тооцсоноор хариуцагч нь 27,790,000 төгрөгийн үндсэн хүүгийн үлдэгдэлтэй байна.

Нэхэмжлэгч нь зээлийн төлөлт зогссон 2019.09.25-ны өдрөөс шүүхэд нэхэмжлэл гаргах 2021.06.04-ний өдөр хүртэл 30 хоногт 0.5 хувиар нэмэгдүүлсэн хүү тооцон 6,180,000 төгрөг гаргуулахаар шаардсан.

Хуульд нэмэгдүүлсэн хүүг үндсэн хүүгийн хорин хувиас хэтрэхгүй хэмжээгээр тогтоож болохоор зохицуулсан тул нэхэмжлэгчийн үндсэн хүү нь 30 хоногт 2.0 хувь бол нэмэгдүүлсэн хүү нь 30 хоногт 0.4 хувь байхаар байна. Гэтэл хуульд заасан хэмжээнээс илүү хэмжээгээр нэмэгдүүлсэн хүү тооцох тухай гэрээний 1.3 дахь заалт хууль зөрчсөн хүчин төгөлдөр бус байна. Хэлцлийн зарим хэсэг хүчин төгөлдөр бус боловч зээлийн гэрээг бүхэлд нь хүчин төгөлдөр бус гэж үзэхгүй.

2018.12.07-ны өдрийн зээлийн барьцааны гэрээг бичгээр байгуулж, нотариатаар гэрчлүүлэн, улсын бүртгэлд бүртгүүлсэн байх тул барьцааны гэрээ хүчин төгөлдөр байна.

Иймд хариуцагч Мэргэнээс үндсэн зээл 75,000,000 төгрөг, үндсэн хүү 27,790,000 төгрөг, нийт 102,790,000 төгрөгийг гаргуулж, нэхэмжлэгч “М ББСБ” ХХК-д олгож, хариуцагч Л.М нь зээлийн гэрээний үүргээ сайн дураар гүйцэтгээгүй тохиолдолд барьцааны гэрээний зүйлийг худалдан борлуулж, үүргийн гүйцэтгэл хангахыг Шүүхийн Шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад даалгаж, нэхэмжлэлээс үлдэх 6,180,000 төгрөг гаргуулах шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Ч.Мөнхцэцэг**

БУСДЫН ЭЗЭМШЛИЙН ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙГ ЖОЛООДОХ ЯВЦАД ОСОЛ ГАРСАН БОЛ....

Шийдвэрийн дугаар: Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2022 оны 02 дугаар сарын 01-ний өдрийн шийдвэр, дугаар: 183/ШШ2021/00253

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Иргэн Батаа /товчилсон нэрээр/ нь тээврийн хэрэгсэл жолоодож явахдаа эгнээ байр эзлэхийн өмнө зэрэгцээ эгнээнд чигээрээ яваа тээрийн хэрэгсэлд зам тавьж өгөх, тээврийн хэрэгсэл харилцан байраа солиход баруун гар талд яваа нь эхэлж байр эзлэх дүрмийг зөрчиж, эгнээ байр сольсоны улмаас иргэн Хишигээ /товчилсон нэрээр/-ийн Лексус маркийн тээврийн хэрэгслийг мөргөж, зам тээврийн осол гаргажээ.

Батаагийн жолоодож осол гаргасан автомашин түүний нэр дээр биш, Батаагийн эцэг Мөнх /өөрчилсөн нэрээр/-ийн нэр дээр бүртгэлтэй, түүний эзэмшлийн автомашин болох нь тогтоогдсон, тээврийн хэрэгслийг ашиглах явцад бусдын амь нас, эрүүл мэндэд хохирол учирсан буюу эд юмс нь эвдэрч, устаж, гэмтсэн бол тухайн тээврийн хэрэгслийн эзэмшигч учирсан хохирлыг хариуцахаар хуульд заасан байдаг.

Иймд, шүүх Батаагийн аав Мөнхийг хариуцагчаар татсан боловч ослын үед автомашиныг түүний хүү Батаа унаж явсан, өөрийн буруутай үйлдлийг хүлээн зөвшөөрч маргаагүй, Мөнхийн өндөр настай байдлыг харгалзсанаас гадна Хишигээ осол гаргасан Батаагаас хохирлыг гаргуулах хүсэлт гаргасныг тус тус үндэслэн Батаагаас Хишигээд учруулсан хохирлыг гаргуулахаар шийдвэрлэж, харин Мөнхөд холбогдох хэсгийг хэрэгсэхгүй болгов.

Жолооч Батаа зам тээврийн осол гаргасан буруутай болох нь тогтоогдсон ба тэрээр осол гаргаснаа хүлээн зөвшөөрч, ослын улмаас учирсан хохирлыг төлөхөө илэрхийлсэн боловч автомашины засварын үнийг хэт өндрөөр үнэлсэн, машины баруун урд талыг мөргөсөн байхад бүхэл бүтэн автомашин авах хэмжээний төлбөр нэхэмжилснийг хүлээн зөвшөөрөхгүй гэж иргэн Хишигээгийн хохирол нэхэмжилсэн үнийн дүн дээр маргасан байна.

Тухайлбал, Батаа хохирлын үнэлгээг хүлээн зөвшөөрөөгүй дахин үнэлгээ хийлгэх хүсэлт гаргасан боловч Хишигээ автомашинаа засч янзлуулаад худалдан борлуулсан байх тул шүүх хүсэлтийг хангах боломжгүй болсон, иймд Батаа нь “автомашиныг засч янзлуулсан талаарх баримт байхгүй, учирсан хохирлын хэмжээг үнэлгээний компани нэгэнт

тогтоосон тул бодитой гарсан зардлын хэмжээнд төлнө” гэснийг шүүх хүлээж авав.

Шүүхээс Хишигээд учирсан шууд хохирлыг тогтоосон үнэлгээний тайланд тусгагдсан зардал 5.530.000 төгрөг, үнэлгээний зардалд төлсөн 240.000 төгрөг, автомашинд оношилгоо хийлгэсэн төлбөр 60.500 төгрөг, нийт 5.830.500 төгрөгийг гаргуулах нь зүйтэй гэж үзэж, харин иргэн Хишигээгийн “автомашинаа засч янзлуулсантай холбоотой” зардал гэж нэхэмжилсэн 460.000 төгрөг, түүнчлэн хохирол гэж нэхэмжилсэн 9.500.000 төгрөгийг баримтаар нотлоогүй гэж үзэж, хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэжээ.

**Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Д.Даваасүрэн**

ЗЭЭЛДЭГЧИЙН ЭРХ АШИГТ ИЛТ ХОХИРОЛТОЙГООР ХҮҮ ТОГТООГДСОН БОЛ....

Шийдвэрийн дугаар: Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2022 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдрийн шийдвэр, 183/ШШ2022/00150

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Иргэн Хуягаа /товчилсон нэрээр/ бизнесийн үйл ажиллагаандаа зориулж иргэн Туяа /товчилсон нэрээр/-аас 230.000.000 төгрөгийг 2 сар 10 хоногийн хугацаатай, сарын 10 хувийн хүүтэй, үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд хугацаа хэтэрсэн хоног тутамд 0.5 хувийн алданги төлөхөөр тохирч, 2020 оны 5 дугаар сарын 20-ны өдөр зээлийн гэрээ байгуулсан, Туяа 230.000.000 төгрөгийг 3 хувааж, Хуягаагийн дансаар шилжүүлсэн байна.

Туяа нь Хуягааг үндсэн зээлийг хугацаа хэтрүүлж төлсөн, зээлийн хүүг дутуу төлсөн гэж, зээлийн хүүнд 30.938.356 төгрөг, алдангид 174.225.000 төгрөг, нийт 205.163.356 төгрөг гаргуулахаар хүүг гэрээнд зааснаар, алдангийн хэмжээг хуульд нийцүүлэн 50%-иар тооцож нэхэмжилсэн.

Харин Хуягаа шүүхэд тайлбарлахдаа зээлийн гэрээг бичгээр байгуулаагүй, ийм өндөр хүү, алданги төлөхөөр тохироогүй, хожим баримт хэрэгтэй байна гэхэд нь итгэж гарын үсэг зурсан, цар тахалтай холбоотойгоор зээлийн хүүг 5%-иар бууруулж 68.142.952 төгрөг төлөхийг зөвшөөрнө, алданги төлөхийг зөвшөөрөхгүй гэдэг.

Хуягаа 2021 оны 02 дугаар сарын 25-ны өдөр зээлийн үлдэгдэл төлбөр 475.000.000 төгрөгийг харилцан тохирч, 350.000.000 төгрөг болгон, 3 хуваан төлж тооцоо дуусгана гэж гарын үсгээ зурсан, 2021 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдөр үндсэн зээл 230.000.000 төгрөг, үлдэгдэл хүүг төлнө гэж хоёр тал гарын үсгээ зурснаас харахад мөнгийг хэрхэн төлөх талаар талууд тохиролцсноос гадна Хуягаа өмнө үүссэн үүргийн харилцааг хүлээн зөвшөөрсөн, тэдний хооронд зээлийн гэрээний харилцаа үүссэн гэж дүгнэсэн.

Туяа, Хуягаа нар зээлийн хүү, алдангийг хэрхэн төлөх талаар бичгээр байгуулсан гэрээндээ тохирсон, Туяа хүү, алданги нэхэмжлэх эрхтэй ч шүүхээс зээлдэгчийн эрх ашигт илт хохиролтойгоор хүү тогтоогдсон бол зээлдэгчийн хүсэлтээр хүүг багасгаж болохоор, анзын хэмжээ илт их байвал хэргийн нөхцөл байдлыг харгалзан багасгаж болохоор хуульд заасан байдаг.

Иймд Туяагийн сарын хүүг 10%-иар тооцож нэхэмжилснийг 5%, цар тахал, түүний улмаас тогтоосон хорио цээр нь аж ахуй нэгж, иргэдийн санхүү, төлбөрийн чадварт сөргөөр нөлөөлж байгаа болон хариуцагч Хуягаагийн хүсэлтийг тус тус харгалзан алдангийн хэмжээг хуульд заасан хэмжээнээс 60 хувиар бууруулж, Хуягаагаас хүү, алдангид 84.123.289 төгрөгийг гаргуулж, Туяад олгож, 121.040.069 төгрөг нэхэмжилсэн хэсгийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн.

**Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Д.Даваасүрэн**

ЭД ХӨРӨНГИЙН ҮНИЙГ БҮРЭН ТӨЛӨӨГҮЙ НЬ ТҮҮНИЙ БУРУУГААС БОЛООГҮЙ БОЛ ӨМЧЛӨГЧӨӨР ТОГТООЛГОХООР ШААРДАХАД СААД БОЛОХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 03 сарын 04 өдрийн 183/
ШШ2022/00524

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

2022 оны 9 дүгээр сарын 20-ны өдөр, Шийдвэрийн хураангуй 03

Нэхэмжлэгч Наран нь хариуцагч Тулгад холбогдуулан түүнээс худалдан авсан орон сууцны өмчлөгчөөр тогтоолгох, тухайн орон сууцыг банкны зээлийн барьцаанаас чөлөөлөхийг Тулгад даалгах тухай нэхэмжлэл гаргасан.

Хариуцагч Тулга нь, нэхэмжлэгч худалдан авсан орон сууцныхаа төлбөрийг бүрэн төлж дуусгаагүй тул нэхэмжлэлийг зөвшөөрөхгүй гэж тайлбарлаад, Нарантай гэрээ байгуулах үед тухайн орон сууц банкны зээлийн барьцаанд байсан. Зээлийн барьцаанд байсан байрыг банкнаас зөвшөөрөл авалгүй худалдсан тул бидний хооронд байгуулагдсан орон сууц худалдах худалдан авах гэрээ нь хүчин төгөлдөр бус гэж нэхэмжлэгчид холбогдуулан сөрөг нэхэмжлэл гаргасан.

Иргэний хуулиар худалдан авагч тал нь авсан эд хөрөнгийнхөө үнийг худалдагч талд төлөх, худалдагч тал нь ямар нэг доголдолгүй эд хөрөнгийг холбогдох баримт бичгийн хамт худалдан авагчид шилжүүлэх үүргийг тус тус хүлээдэг.

Талуудын хооронд байгуулагдсан Орон сууц худалдах худалдан авах гэрээ болон гэрээнд оруулсан нэмэлт өөрчлөлтөөс үзэхэд, хариуцагч Тулгын хүсэлтийн дагуу нэхэмжлэгч Наран үлдэгдэл төлбөр 14 000 000 төгрөгийг төлөх хугацааг хойшлуулсан нь тогтоогдсон. Иймд нэхэмжлэгч уг 14 000 000 төгрөгийг хариуцагчид төлмөгц Тулга орон сууцыг банкны зээлийн барьцаанаас чөлөөлж, үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөх эрхийн гэрчилгээг Нарангийн нэр дээр шилжүүлэх үүрэгтэй гэж дүгнээд үндсэн нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангасан.

Мөн, үл хөдлөх эд хөрөнгө барьцаалан зээл авсан этгээд зээлийн барьцаанд тавьсан үл хөдлөх эд хөрөнгөө худалдахаар бусадтай гэрээ байгуулсан тохиолдолд тухайн гэрээ хүчин төгөлдөр байх эсэх нь барьцаалагчийн зөвшөөрлөөс хамаарахгүй гэж дүгнээд сөрөг нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

**Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Энхцэцэг**

ЯЛИМГҮЙ ЗӨРЧИЛ НЬ ГЭРЭЭ ЦУЦЛАХ ҮНДЭСЛЭЛ БОЛОХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 03 сарын 15 өдрийн 183/
ШШ2022/00666

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон
2022.09.29 Шийдвэрийн хураангуй 04

Иргэн Дорж нь Банктай орон сууцны зээлийн гэрээ байгуулж, жилийн 12 хувийн хүүтэй, 15 жилийн хугацаатай 112 сая төгрөгийг орон сууц худалдан авахаар зээлж, зээлийг хуваарийн дагуу төлөхөөр харилцан тохиролцож, банк нь зээлийн мөнгөн хөрөнгийг иргэн Доржид шилжүүлж, иргэн Дорж нь уг зээлийн мөнгөөр 2 өрөө орон сууц худалдан авч, худалдан авсан орон сууцаа уг Банкинд барьцаалжээ.

Уг гэрээний дагуу иргэн Дорж нь үндсэн зээл, хүүнд нийт 93.9 сая төгрөгийг зээлийн гэрээнд заасан хугацаандаа Банкинд төлсөн, гэвч ажилгүй болсны улмаас сар бүр төлөх зээлийн төлбөрийг хугацаа хожимдуулан төлсөн, түүнчлэн зарим сард огт төлж чадаагүй байна.

Зээл олгосон Банк шүүхэд хандаж, “Дорж нь Банктай байгуулсан орон сууцны зээлийн гэрээгээ зөрчиж, зээлээ төлөхгүй байгаа тул зээлийн гэрээг хугацаа дуусахаас нь өмнө дуусгавар болгож, үндсэн зээлийн үлдэгдэл 83 сая, түүний хүү 30 сая, нэмэгдүүлсэн хүү 9 сая төгрөгийг гаргуулж, зээлийн барьцааны зүйл болох орон сууцыг нь худалдан борлуулж зээлийн гэрээний үүргийг хангуулах”-аар нэхэмжлэл гаргав.

Иргэний хуульд зааснаар гэрээний үүргийг ялимгүй зөрчсөн тохиолдолд гэрээний аль нэг тал гэрээнээс татгалзах, эсхүл дангаар цуцлах эрхгүй байдаг.

Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхээс Дорж нь зээлийн дийлэнх хэсгийг төлсөн, түүнчлэн дэлхий нийтэд тархсан Ковид-19 буюу цар тахлаас шалтгаалан иргэд, аж ахуйн нэгжийн санхүүгийн үйл ажиллаанд хүндрэл учирсан нь нийтэд илэрхий үйл баримт тул Доржтой байгуулсан орон сууцны зээлийн гэрээнээс татгалзах эрх Банкинд үүсээгүй гэж үзлээ.

Өөрөөр хэлбэл, орон сууцны зээлийн гэрээнд заасан 15 жилийн хугацаа нь дуусаагүй байхад банк ялимгүй зөрчлийн улмаас буюу зээлээ төлөөгүй, хугацаа хожимдуулсан гэсэн шалтгаанаар гэрээг дуусгавар болгох, 2 өрөө орон сууцыг нь худалдан борлуулж зээлийг төлүүлэх үндэслэлгүй гэж дүгнэн, Банкны гаргасан нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

**Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Хулан**

АЛБАН ТУШААЛТНЫ ШИЙДВЭР ХУУЛЬ БУС БОЛОХ НЬ ТОГТООГДСОН ТОХИОЛДОЛД ТӨРД УЧРУУЛСАН ХОХИРЛЫГ ТУХАЙН АЛБАН ТУШААЛТНААС НЭХЭМЖЛЭХ БОЛОМЖТОЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 03 сарын 11-ний өдрийн 183/
ШШ2022/00614

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

2022.10.19 Шийдвэрийн хураангуй 05

Албан тушаалтан Амар нь ажилтан Д-г ажлаас чөлөөлсөн тушаал гаргасныг Д эс зөвшөөрч захиргааны хэргийн шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан, захиргааны хэргийн шүүхээс Д-г ажлаас чөлөөлсөн тушаалыг дахин шинэ акт гаргах хүртэл 3 сарын хугацаагаар түдгэлзүүлж, тогтоосон хугацаанд хариуцагч захиргааны байгууллагаас маргаан бүхий асуудлаар дахин шинэ акт гаргаагүй бол уг тушаалыг хүчингүй болсонд тооцож шийдвэрлэсэн ба уг шүүхийн шийдвэр хүчин төгөлдөр болоогүй байх үед Амар албан тушаалаасаа чөлөөлөгдсөн, түүний дараа уг албан тушаалд томилогдсон албан тушаалтан Д-г ажилд томилсон тушаал гаргажээ.

Төрийн албаны тухай хуулиар төрийн албан хаагчийн хууль зөрчиж гаргасан шийдвэрийн улмаас төрд учруулсан хохирлыг уг шийдвэрийг гаргасан буруутай албан тушаалтнаар нөхөн төлүүлнэ гэж заасан байна.

Төрийн албаны зөвлөлөөс албан тушаалтан Амарт холбогдуулан “хууль бус шийдвэр гаргасны улмаас төрд учруулсан хохиролд ...төгрөг гаргуулах” нэхэмжлэлийг иргэний хэргийн шүүхэд гаргав.

Хариуцагч Амараас “... миний гаргасан тушаалыг хууль бус болохыг тогтоосон шүүхийн шийдвэр гараагүй тул миний гаргасан тушаалаар төрд хохирол учирсан гэж үзэхгүй” гэж маргажээ.

Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх Төрийн албаны зөвлөлөөс гаргасан нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

Учир нь, захиргааны хэргийн шүүхээс захиргааны албан тушаалтан Амарын гаргасан тушаалыг хүчингүй болгосон шийдвэр гаргаагүй, дахин шинэ акт гаргахыг даалгаж шийдвэрлэсэн, түүнчлэн, Амар нь ажлаасаа чөлөөлөгдсөнөөр шүүхийн шийдвэрийн дагуу дахин шинэ акт гаргах боломжгүй болсон, түүний дараа томилогдсон этгээд Д-г ажилд томилсон нь Амарын гаргасан тушаалыг “хууль бус” байсан гэж шүүх дүгнэх боломжгүй гэж үзсэн байна.

Иймд, Д-г үүрэгт ажлаас чөлөөлсөн тушаалыг хууль бус шийдвэр болохыг тогтоосон баримтгүй, түүнчлэн уг шийдвэрийн улмаас төрд хохирол учруулсан гэх үндэслэл хэрэгт авагдсан баримтаар тогтоогдоогүй гэж үзэж, нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

**Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Б.Мөнхжаргал**

ХҮЧИН ТӨГӨЛДӨР БУС ХЭЛЦЛИЙН ДАГУУ АЛДАНГИ ШААРДАХ ЭРХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 02 сарын 21-ний өдрийн Дугаар 183/
ШШ2022/00416

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

2022.10.31 Шийдвэрийн хураангуй

Иргэн Дашаас шүүхэд хандан, “иргэн Амараас түрээсийн төлбөр, алдангийн хамт гаргуулах” нэхэмжлэлийн шаардлага гаргаж, үндэслэлээ “... түрээсийн төлбөрөө хугацаанд нь төлөөгүй учраас гэрээг хугацаанаас нь өмнө цуцалсан. Иймд төлөгдөөгүй түрээсийн төлбөрийг алдангийн хамт төлөх ёстой” гэж, хариуцагч Амараас “... түрээсийн байрыг өөрийн хөрөнгөөр тохижуулсан байхад түрээсийн гэрээг хугацаанаас нь өмнө цуцалсан учраас алданги төлөхгүй” гэж тус тус маргажээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, Даш, Амар нар нь үл хөдлөх эд хөрөнгө түрээслүүлэх гэрээ байгуулсан боловч, уг гэрээг эд хөрөнгийн бүртгэлийн газарт бүртгүүлээгүй болох нь тогтоогдсон байна.

Иргэний хуульд үл хөдлөх эд хөрөнгө түрээслэх гэрээг үл хөдлөх эд хөрөнгийн газар бүртгүүлээгүй бол уг түрээсийн гэрээ хүчин төгөлдөр бус хэлцэл байхаар, хүчин төгөлдөр бус хэлцлийн үр дагаварт талууд уг хэлцлээр авсан бүх зүйлээ харилцан буцааж өгөхөөр тус тус заажээ.

Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх Даш, Амар нарын маргааныг хянан хэлэлцээд, тэдний хооронд байгуулсан үл хөдлөх хөрөнгө түрээслэх гэрээг Иргэний хуульд заасны дагуу хүчин төгөлдөр бус хэлцэл гэж үзэв.

Энэ тохиолдолд, хариуцагч Амар нь тодорхой хугацаанд Дашийн байрыг зориулалтын дагуу өөрийн мэдэлд байлгаж ашигласан тул ашигласан хугацааны төлбөрийг төлөх үндэслэлтэй, харин “гэрээний үүргийг зохих ёсоор гүйцэтгээгүйн хариуцлага” буюу алдангийг төлөх үндэслэлгүй гэж шүүх дүгнэжээ.

Иймд, хариуцагч Амараас түрээсийн байрыг зориулалтын дагуу ашигласан хугацааны төлбөрийг гаргуулан Дашид олгуулахаар, харин Дашийн нэхэмжилсэн “алданги гаргуулах” шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгон шийдвэрлэсэн байна.

**Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Мөнхцэцэг**

АЖЛААС ЧӨЛӨӨЛӨХ МЭДЭГДЭЛ ӨГСНИЙГ ХАРИЛЦАН ТОХИРОЛЦСОН ГЭЖ ҮЗЭХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдрийн Дугаар 183/ШШ2022/01560

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.11.18. Шийдвэрийн хураангуй

“Б” ХХК-ийн захирал нь ажилтан Д-тэй байгуулсан хөдөлмөрийн гэрээг ажил олгогчийн санаачлагаар цуцалж, ажлаас чөлөөлсөн тушаал гаргасан, Д уг тушаалыг эс зөвшөөрч шүүхэд хандан “ажилд эгүүлэн тогтоолгох, ажилгүй байсан хугацааны олговор гаргуулах, нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын дэвтэрт нөхөн бичилт хийхийг даалгах” нэхэмжлэлийн шаардлага гаргажээ.

Хариуцагч “Б” ХХК-иас нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч, “хөдөлмөрийн хортой, халуун нөхцөлд ажиллаж 20-оос доошгүй жил тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эмэгтэй 45 нас хүрсэн бол өөрийн хүсэлтээр ажлаас чөлөөлөгдөнө” гэж хуульд зааснаар ажилтан Д-д ажлаас чөлөөлөхийг мэдэгдэж, талууд харилцан тохирсон тул хууль зөрчөөгүй” гэж маргав.

Маргааныг шүүх хянан хэлэлцээд нэхэмжлэгч Д-ийн нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэлээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, ажилтан Д нь ажлаас чөлөөлөгдөх хүсэлт гаргаагүй бөгөөд “Б” ХХК-иас түүнийг ажлаас чөлөөлөх мэдэгдэл гардуулсан, талууд уг асуудлаар харилцан тохиролцсон гэдэг нь баримтаар нотлогдоогүй гэж шүүхээс үзсэн байна.

Харилцан тохиролцох гэдэг нь асуудлыг хамтран хэлэлцээд шийдлийг тохирох утгатай бөгөөд “Б” ХХК-иас ажилтан Д-д ажлаас чөлөөлөх мэдэгдэл өгснийг “ажлаас чөлөөлөх” асуудлаар харилцан тохиролцсон гэж үзэхгүй, энэ тохиолдолд, хөдөлмөрийн гэрээг ажил олгогчийн санаачлагаар цуцалсан “Б” ХХК-ийн захирлын тушаал нь хууль зүйн үндэслэлгүй гэж шүүх дүгнэв.

Иймд, Д-г урьд эрхэлж байсан ажилд эгүүлэн тогтоож, ажилгүй байсан хугацааны олговор гаргуулж, нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын дэвтэрт нөхөн бичилт хийхийг ажил олгогчид үүрэг болгож шийдвэрлэсэн байна.

**Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Г.Солонго**

ХУДАЛДАХ-ХУДАЛДАН АВАХ ЗАХИАЛГА ХИЙГДСЭН БОЛ ЧАНАРЫН ШААРДЛАГА ХАНГАХУЙЦ ХӨРӨНГИЙГ ХУДАЛДАН АВАГЧИД ШИЛЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГТЭЙ

Шийдвэрийн дугаар: 183/ШШ2022/01139

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

Шийдвэр хураангуй 2022.11.30

Иргэн Нарангаас “чанарын шаардлага хангахгүй бараа нийлүүлсэн “Д” ХХК-иас барааны үнэ 2,400,000 төгрөг, алдангийн хамт гаргуулах” нэхэмжлэлийн шаардлага гаргажээ.

Наран нь iPhone 11 загварын, 256 GB багтаамжтай, шар өнгийн гар утасыг АНУ-аас худалдан авахаар “Д” ХХК-д захиалга өгч, тус компанид 2.400.000 төгрөгийг шилжүүлсэн, гэтэл захиалан авчруулсан гар утас нь чанарын шаардлага хангахгүй буюу асахгүй, хэрэглэх боломжгүй байсан тул гар утсыг “Д” компанийн төлөөлөгчид буцаан өгсөн байна.

Хариуцагч “Д” ХХК-иас “...АНУ-ын нэрийн дэлгүүрээс гар утсыг худалдан авч, Монгол руу каргоогоор дамжуулан явуулсан, утсыг нэхэмжлэгч хүлээн авсан, хүлээн авснаас хойш утсыг задалсан байхыг үгүйсгэхгүй тул бид хохирлыг хариуцахгүй, ... тухайн гар утсанд гарсан гэмтлийг тодруулахын тулд мэргэжлийн шинжээчид үзүүлэхэд “ ... гар утасны эд ангийн 90 хувийг нь сольж өөрчилсөн, үүнийг мэргэжлийн хүн хийсэн байна...” гэсэн дүгнэлт гарсан. Иймд нэхэмжлэгчийн төлбөр болон алдангийг бид хариуцахгүй, харин шинжээчийн төлбөр 190.000 төгрөгийг нэхэмжлэгчээс гаргуулна” гэж марган, сөрөг нэхэмжлэл гаргажээ.

Талуудын хооронд бараа худалдах-худалдан авах тохиролцоо хийгдэж, гэрээ байгуулагдсан бол худалдагч нь биет байдлын болон эрхийн доголдолгүй эд хөрөнгийг худалдан авагчид шилжүүлэх, худалдан авагч мөнгийг төлж, барааг хүлээн авах үүрэгтэй.

Шүүх маргааныг хянаад, гар утас худалдах тал нь чанарын доголдолтой барааг шилжүүлсэн нь гэрээний үүргээ зөрчсөн гэж үзнэ, энэ тохиолдолд, худалдан авагч тал буюу нэхэмжлэгч Наран нь гэрээг цуцалж, төлсөн төлбөрөө буцаан шаардах эрхтэй гэж үзэж, гар утасны үнэ 2.400.000 төгрөгийг хариуцагч “Д” ХХК-иас гаргуулж, нэхэмжлэгч Наранд олгохоор шийдвэрлэв.

Харин, гэрээний үүргээ биелүүлээгүй бол алданги тооцох талаар талууд гэрээгээр тухайлан тохиролцоогүй тохиолдолд нэхэмжлэгч алданги нэхэмжлэх эрхгүй гэж үзэж, “Д” ХХК-иас алданги гаргуулах шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгосон байна.

**Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Н.Гэрэлтуяа**

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛГҮЙ ЗЭЭЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЭЛСЭН БОЛ ЗЭЭЛИЙН ГЭРЭЭ ХҮЧИН ТӨГӨЛДӨР БУС БОЛНО

Иргэн Мөнхбаатар, Баярмаа нар нь иргэн Сэр-Одоос 2020 оны 03 дугаар сарын 17-ны өдөр 2,000,000 төгрөгийг, 1 сарын 10 хувийн хүүтэй, 9 сарын хугацаатай, төлбөрийг хуваарийн дагуу төлөөгүй тохиолдолд алданги тооцохоор харилцан тохиролцож зээлийн гэрээ байгуулсан байна.

Зээл авсан Мөнхбаатар, Баярмаа нар нь зээлийн хүүд 2020 оны 12 дугаар сарын 14-ний өдөр 300.000 төгрөг, 2021 оны 06 дугаар сарын 15-ны өдөр 500.000 төгрөг нийт 800.000 төгрөгийг Сэр-Одод төлж, үлдэгдэл төлбөрийг төлөөгүйгээс мөнгө зээлдүүлсэн Сэр-Од нь үндсэн зээл 2,000,000 төгрөг, хүү 2,600,000 төгрөг, алданги 2,300,000 төгрөг нийт 6,900,000 төгрөг гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан. Харин иргэн Мөнхбаатар, Баярмаа нар: “Сэр-Од нь бусдад байнга мөнгө зээлдүүлдэг. Биднийг зориуд өндөр хүүгээр өрөнд оруулсан. Одоо үндсэн зээл 2.000.000 төгрөгийг өгнө. Харин алдангийг төлөхгүй.” гэж маргажээ.

Шүүхэд ирүүлсэн нотлох баримтуудаар, иргэн Сэр-Од нь ашиг олох зорилгоор бусдад байнга мөнгө зээлдүүлж, зээлийн үйл ажиллагааг аж ахуйн шинжтэй эрхэлдэг байсан болох нь тогтоогдсон. Энэ нь Банкнаас бусад этгээд хадгаламж, зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх бол заавал тусгай зөвшөөрөл авсан байх тухай хуулийн шаардлагыг зөрчсөн байна гэж шүүх үзэв.

Иргэн Сэр-Од нь тусгай зөвшөөрөлгүйгээр зээлийн үйл ажиллагаа эрхэлж Мөнхбаатар, Баярмаа нартай зээлийн гэрээ байгуулсан тул уг гэрээ нь Иргэний хуульд заасан хүчин төгөлдөр бус гэрээнд хамаарна. Иймд Сэр-Од нь хууль зөрчсөн тохиролцооны дагуу хүү болон алдангийг шаардах эрхгүй бөгөөд зөвхөн өгсөн мөнгөө буцааж авах ёстой гэж шүүх шийдвэрлэжээ.

**Сонгинохайрхайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Хишигбаатар**

ӨМЧЛӨХ ЭРХИЙГ ХУУЛИЙН ДАГУУ, ШУДАРГААР ОЛЖ АВААГҮЙ БОЛ УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭГ ҮНЭН ЗӨВ ГЭЖ ҮЗЭХГҮЙ

Иргэн Алтангоо нь шүүхэд хандаж, ажлын газраас олгосон байрны өмчлөгчөөр улсын бүртгэлд бүртгүүлж гэрчилгээ авсан гэх үндэслэлээр тус байранд оршин сууж байгаа Тунгалагийг албадан гаргуулах нэхэмжлэл гаргасан.

Хариуцагч Тунгалаг нь тухайн байрыг мөн ажлын газраас нь гэрээний дагуу эзэмшүүлсэн тул Алтангоогийн өмчлөх эрхийг хүчингүй гэж үзсэн.

Хэрэгт авагдсан нотлох баримтуудаар нэхэмжлэгч Алтангоо болон хариуцагч Тунгалаг нарыг ажиллуулдаг байгууллага нь тэдгээрт тус бүрд нь байрыг хэсэгчлэн эзэмшүүлэхээр гэрээ байгуулсан байсан. Улмаар нэхэмжлэгч Алтангоо нь нийт байрны өмчлөгчөөр улсын бүртгэлд бүртгүүлж дангаар өмчлөх гэрчилгээ авсан болох нь тогтоогдсон.

Нэхэмжлэгч Алтангоо нь хэдийгээр улсын бүртгэлд маргаан бүхий байрны өмчлөгчөөр ганцаар бүртгэгдсэн боловч тухайн байрыг өмчлөх эрхийг хуульд заасан журмын дагуу олж аваагүй болох нь хэрэгт авагдсан баримтуудаар мөн тогтоогдсон.

Ийнхүү өмчлөх эрхийн талаар талууд маргасан үед шүүх улсын бүртгэлд хэнийг өмчлөгчөөр бүртгэсэн эсэхээс үл хамаарч тухайн этгээд өмчлөх эрхийг хуулийн дагуу олж авсан эсэхийг шалгадаг. Хэрэв өмчлөх эрхийг хуулийн дагуу олж аваагүй бол улсын бүртгэлд өмчлөгчөөр бүртгэгдсэн байсан ч энэ эрхээ хэрэгжүүлэх боломжгүй гэж шүүх үзсэн.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Хишигбаатар**

ТӨЛӨӨЛӨХ ЭРХГҮЙ БОЛОХОО ГАДАГШ БУЮУ БУСДАД ХАНГАЛТТАЙ ТОДОРХОЙ ИЛЭРХИЙЛЭЭГҮЙ БОЛ ТӨЛӨӨЛӨХ ЭРХТЭЙ ГЭДЭГТ ИТГЭЖ, ҮНЭМШСЭН ЭТГЭЭДИЙН ИТГЭЛ ҮНЭМШИЛ ХАМГААЛАГДАНА

Шийдвэрийн огноо, дугаар: 2019.04.17-ны өдөр №184/ШШ2019/01012

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.09.27 Хураангуй-3

“Мандах” ХХК нь иргэн Ган-Одтой гэрээ байгуулж, ачаа тээвэрлүүлэхээр харилцан тохиролцжээ. Иргэн Ган-Од шүүхэд хандаж ажлын хөлсөө нэхэмжлэхэд хариуцагч “Мандах” ХХК-ийн зүгээс нэхэмжлэгч Ган-Одтой байгуулсан гэрээнд компанийн гүйцэтгэх захирал бус компанийн менежер болох Энх гарын үсэг зурсан тул уг гэрээ нь хүчин төгөлдөр бус гэж маргажээ.

Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад тогтоогдсон баримтаар “Мандах” ХХК-ийн менежер гэх Энх нь тус компанийн гүйцэтгэх захирал биш боловч тус компанийн өөр бусад гэрээнүүдэд гарын үсэг зурдаг байсан, түүнчлэн, банкнаас авсан зээлийн гэрээнд ч Энх гарын үсэг зурж байсан болох нь тогтоогдсон, Ган-Одтой байгуулсан гэрээнд Энх гарын үсэг зурж, “Мандах” ХХК-ийн тэмдэг дарагдсан байв.

Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхээс, хэрэгт авагдсан нотлох баримтуудыг үнэлж, төлөөлөх эрхгүй этгээд гарын үсэг зурсан болохыг Ган-Од мэдээгүй, мэдэх боломжгүй байсан, энэ тохиолдолд гэрээ байгуулсны улмаас үүсэх хариуцлагыг Ган-Од хариуцах үндэслэлгүй гэж үзэж, Ган-Одын нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэсэн.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Хишигбаатар**

ГЭРЭЭНИЙ СТАНДАРТ НӨХЦӨЛИЙГ ИЛЭРХИЙЛСЭН ҮГ ХЭЛЛЭГИЙН УТГА САНАА ОЙЛГОМЖГҮЙ БОЛ ТҮҮНИЙГ САНАЛ ХҮЛЭЭН АВАГЧ ТАЛД АШИГТАЙГААР ТАЙЛБАРЛАНА

Шийдвэрийн огноо, дугаар: 2016.08.03-ны өдөр №184/ШШ2016/00490

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.09.29 Хураангуй-4

Нэхэмжлэгч Ган нь хариуцагч Г.М эмнэлэгт холбогдуулан эмчилгээний илүү төлсөн зардал нэхэмжилсэн. Хариуцагч Г.М эмнэлэг нь нийтэд санал болгосон эмнэлгийн үйлчилгээний тарифийг 1 хоногийн 150.000 төгрөг, 200.000 төгрөг хэмээн бичиж, ханандаа ил харагдахуйц байдлаар байрлуулсан боловч ямар тохиолдолд 150.000 төгрөг, ямар тохиолдолд 200.000 төгрөгийн төлбөр авах талаар заагаагүй, энэ талаараа мөн шүүх хуралдаанд үндэслэл бүхий тайлбар гаргаагүй байна.

Шүүх нийтэд санал болгосон төлбөрийн нөхцөл буюу гэрээний стандарт нөхцөл ойлгомжгүй тохиолдолд уг саналыг хүлээн авагч талд ашигтайгаар хэрэглэх ёстой гэж үзэж, Г.М эмнэлгийн төлбөрийг 1 өдрийн 150.000 төгрөгөөр тооцох тухай шийдвэр гаргасан.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Б.Хишигбаатар**

КОМПАНИЙН ХУВЬЦААНЫ 20 БУЮУ ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ ХУВИЙГ ЭЗЭМШИЖ БАЙГАА ЭТГЭЭДИЙГ ЭРХ БҮХИЙ АЛБАН ТУШААЛТАН ГЭЖ ҮЗЭВ

Шийдвэрийн огноо: 2021.06.02-ны өдөр. №184/ШШ2021/01305

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.10.28 Хураангуй-6

“Долгион” ХХК болон “Сан” ХХК нь хоорондоо худалдах худалдан авах гэрээг бичгээр байгуулж, гэрээнд “Долгион” ХХК-ийг төлөөлж, гүйцэтгэх захирал Ганаа, “Сан” ХХК-ийг төлөөлж Норов гэгч гарын үсэг зурж, тэмдэг дарж баталгаажуулжээ.

“Долгион” ХХК нь худалдах-худалдан авах гэрээний үүрэгт 38,926,160 төгрөгийг “Сан” ХХК-иас гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан. “Сан” ХХК нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч, “...талуудын хооронд байгуулсан гэрээнд “Сан” ХХК-ийг төлөөлж Норов гэгч гарын үсэг зурж, бүтээгдэхүүнийг хүлээн авсан, тэрээр компанийн хувьцаа эзэмшигч болохоос компанийн гүйцэтгэх захирал биш, компанийг төлөөлж гэрээ хэлцэл хийх, компанийн өмнөөс тайлбар гаргах эрхгүй этгээд тул уг гэрээний үүргийг компани хариуцахгүй...” гэх тайлбарыг шүүхэд гаргаж маргав.

Хэрэгт авагдсан “Сан” ХХК-ийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ, хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн лавлагаа, бусад нотлох баримтуудаар “Сан” ХХК-ийн гүйцэтгэх захирал нь гэрээнд компанийг төлөөлөн гарын үсэг зурсан Норовын гэр бүлийн хүн Төгс болох нь, мөн Норов, Төгс нар нь уг компанийн хувьцааг тэнцүү /50:50/ хэмжээгээр хуваан эзэмшдэг бөгөөд бусад тохиолдолд ч Норов нь компаниа төлөөлөн гэрээ, хэлцэл хийдэг болох нь тус тус тогтоогджээ.

Түүнчлэн, гэрээний дагуу нийлүүлсэн бүтээгдэхүүнийг хариуцагч компани хүлээн авсан, хоёр компанийн нягтлан бодогч нар дээрх гэрээний асуудлаар харилцан тооцоо нийлж, төлбөрийн үлдэгдлийн хэмжээг тогтоож акт үйлдсэн нь хэрэгт авагджээ.

Компанийн тухай хуульд зааснаар хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн энгийн хувьцааны 20 ба түүнээс дээш хувийг дангаараа эзэмшиж байгаа хувьцаа эзэмшигчийг тухайн компанийн эрх бүхий албан тушаалтантай адилтгаж үзэх боломжтой байна.

Шүүхээс нэхэмжлэгч, хариуцагч нарын хооронд байгуулсан худалдах-худалдан авах гэрээ хүчин төгөлдөр бөгөөд, нэхэмжлэгч тал Норовыг тухайн компанийг төлөөлөх эрхтэй гэж ойлгосон, гэрээний дагуу “Долгион” ХХК нь бүтээгдэхүүнийг худалдан авагч тал болох “Сан” ХХК-д нийлүүлсэн тул худалдах-худалдан авах гэрээний үүрэгт 38,926,160 төгрөгийн “Сан” ХХК-иас гаргуулах үндэслэлтэй гэж үзэж, нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэв.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Т.Батсүх**

ХУВИЙН СУРГУУЛИЙН ТӨЛБӨРИЙГ ХҮҮХДИЙН ЭЦГЭЭС ШААРДАН ГАРГУУЛАХ НЭХЭМЖЛЭЛИЙГ ХЭРЭГСЭХГҮЙ БОЛГОВ

Шийдвэрийн огноо: 2022.08.02-ны өдөр. №184/ШШ2022/02492

Шийдвэрийн төлөв: Шийдвэр хүчин төгөлдөр болсон.

2022.11.14 Хураангуй- 7

Иргэн О нь “хүүхдийн сургалтын төлбөрийн 50 хувь болох 2.250.000 төгрөгийг Б-с гаргуулах” тухай нэхэмжлэл гаргасныг Б эс зөвшөөрч “... улсын сургуульд үнэ төлбөргүй сурч байсан хүүхдийг сайн дураараа төлбөртэй сургуульд шилжүүлсэн, суурь боловсрол үнэ төлбөргүй үед төлбөртэй сургууль сонгох шаардлага байхгүй байсан, мөн түүнчлэн охин Г-д шүүхийн шийдвэрээр тогтоосон хүүхдийн тэтгэлгийг сар бүр төлж байгаа...” гэж маргажээ.

Шүүх уг маргааныг хянан хэлэлцээд О-ны нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

Төрөөс бүх нийтийн ерөнхий боловсролыг үнэ төлбөргүй олгохоор Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан тул эх /эцэг/ хүүхдээ хувийн сургуульд сургаж байгаа нь өөрийн сонголтын дагуу гаргаж буй сайн дурын зардал гэж үзнэ гэж шүүхээс дүгнэв.

Өөрөөр хэлбэл, хувийн сургуульд хүүхдээ сургах зорилгоор төлбөр төлж байгаа нь энэ тохиолдолд, бусдад үүрэг хүлээлгэх үндэслэл болох зайлшгүй зардал биш тул хариуцагч Б-с уг зардлыг гаргуулах үндэслэлгүй гэж шүүх үзжээ.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Б.Баярмаа**

ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨТЭЙ ХОЛБООТОЙ ХЭЛЦЛИЙГ УЛСЫН БҮРТГЭЛД БҮРТГҮҮЛЭЭГҮЙ БОЛ ӨМЧЛӨХ ЭРХ ШИЛЖИХГҮЙ ГЭЖ ҮЗЖЭЭ

Шийдвэрийн огноо: 2021.11.23-ны өдөр. №184/ШШ2021/02740

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.11.28 Хураангуй

Нэхэмжлэгч Эрдэнэ, Энх, Отгон нар нь хариуцагч Цолмонд холбогдуулан хамтран өмчлөгч нэмж оруулах хэлцлийг хүчин төгөлдөр бус болохыг тогтоолгож, хариуцагч Цолмонг орон сууцнаас албадан гаргуулах нэхэмжлэл гаргасан.

Маргаан бүхий орон сууц нь талийгаач Доржийн өмчлөлийн /нэг хүний/ байр байсан бөгөөд тэрээр 2019.11.28-нд нас баржээ. Хариуцагч Цолмон нь талийгаач авга ах Доржийг БНХАУ руу эмчилгээнд явах үед эмчилгээний төлбөр зээлдүүлэх, зээлийг төлөх хүртэл баталгаа болгож, түүний өмчлөлийн орон сууцыг хамтран өмчлөх тухай хэлцэл байгуулж, нотариатаар гэрчлүүлжээ.

Түүнчлэн, хариуцагч Цолмон нь талийгаач Доржтой орон сууцыг хамтран өмчлөх тухай хэлцэл байгуулж, нотариатаар гэрчлүүлсэн боловч уг хэлцлийг улсын бүртгэлд бүртгүүлээгүй байна. Шүүх хэргийг хянаад, үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөх эрхтэй холбоотой хэлцлийг улсын бүртгэлд бүртгүүлээгүй тул хариуцагчид өмчлөх эрх үүсээгүй байна гэж үзсэн.

Харин орон сууцанд хариуцагч Цолмонгоос өөр этгээд оршин сууж байсан тул түүнийг албадан гаргах боломжгүй гэж үзэж, нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэжээ.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Х.Оюунжаргал**

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ
ЗАХИРГААНЫ ХЭРЭГ

УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

ТЕНДЕР ХУУЛЬ БУС БОЛ ГЭРЭЭ ХУУЛЬ БУС БОЛНО

Улсын хоёрдугаар төв эмнэлгээс зарласан “Өндөр өртөг бүхий эмнэлгийн хэрэгсэл худалдан авах нээлттэй тендер”-т “ЧТ” ХХК-ийг шалгаруулж, гэрээ байгуулах эрх олгохоор тендерийн Үнэлгээний хороо шийдвэрлэсэн, үүний дагуу компани болон тус эмнэлгийн хооронд “Өндөр өртөг бүхий эмнэлгийн хэрэгсэл нийлүүлэх” тендерийн гэрээ байгуулагдаж, “ЧТ” ХХК нь тоног төхөөрөмж нийлүүлсэн байна.

Тус тендерт оролцсон “СУ” ХХК уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч, тендер шалгаруулалт бүхэлдээ хууль бус болсон, тендерийн гэрээг хүчингүй болгох үндэслэлтэй гэж маргажээ.

Анхан болон давж заалдах шатны шүүх хэрэгт авагдсан нотлох баримтуудыг үндэслэн, тендер шалгаруулалт хууль бус байсныг тогтоож шийдвэрлэсэн боловч уг тендер шалгаруулалтын үр дүнд “ЧТ” ХХК болон Улсын хоёрдугаар төв эмнэлгийн хооронд байгуулагдсан “Өндөр өртөг бүхий эмнэлгийн хэрэгсэл нийлүүлэх гэрээ”-г хүчингүй болгохоос татгалзсан байна. Шүүхүүд “тендер шалгаруулалтын үйл ажиллагаа хууль зөрчсөн, хууль бус болох нь тогтоогдож байх боловч уг тендер шалгаруулалтыг үндэслэн байгуулсан гэрээ нь нэгэнт хэрэгжээд дууссан тул түүнийг хүчингүй болгох үндэслэлгүй /нэхэмжлэгчийн эрх сэргэхгүй/” гэсэн дүгнэлт хийжээ.

Улсын дээд шүүхээс тендер шалгаруулалт нь хэд хэдэн үе шаттай явагдах бөгөөд тендерийн хянан үзэх шатанд тэнцсэн тохиолдолд үнэлгээний шатанд орох, үнэлгээний шатнаас шалгарсан буюу тендерт ялсан бол гэрээ байгуулах эрх үүсэх зэргээр хоорондоо холбоотой үргэлжилсэн үйл ажиллагаа тул “тендер шалгаруулалт хууль бус байсан” тохиолдолд түүний дагуу байгуулагдсан гэрээг “хууль ёсны” гэж дүгнэх боломжгүй гэж үзсэн байна.

Өөрөөр хэлбэл, нэхэмжлэлийн үндсэн шаардлага болох тендер шалгаруулалт хууль бус бол түүнийг дагаж гарсан эрхийн актууд, үүн дотор тендерийн гэрээ хууль бус болно, тухайн гэрээ хэрэгжиж дууссан зэрэг үйл баримт нь гэрээг хууль ёсны болгохгүй гэж үзэж, “ЧТ” ХХК болон Улсын хоёрдугаар төв эмнэлгийн хооронд байгуулагдсан “Өндөр өртөг бүхий эмнэлгийн хэрэгсэл нийлүүлэх гэрээ”-г хууль бус байсан болохыг тогтоожээ.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч П.Соёл-Эрдэнэ

ҮНДЭСЛЭЛГҮЙГЭЭР ҮНЭ НЭМЖ АШИГ ОЛСОН БОЛ БУЦААГААД ХУРААЛГАНА

Коронавируст халдварын цар тахлын улмаас авто болон төмөр замын боомтоор улсын хил нэвтрэх зорчигч тээврийн хөдөлгөөнийг түр хязгаарласан үед БНХАУ-ын Эрээн хотоос Улаанбаатар хотын чиглэлд хүнсний нарийн ногоо, жимс жимсгэнэ тээвэрлэхдээ үнийн хөөрөгдөл үүсгэж, 2 сая төгрөгийн тээврийн хөлсийг 26 сая хүртэл өсгөж, хэрэглэгчийг хохироосон гэж, ШӨХТГ-аас тээврийн жолооч Р.Б-г 2 сая төгрөгөөр торгож, хууль бусаар олсон орлого 25 сая төгрөгийг хураах шийтгэл оногдуулсныг шүүх зөв гэж үзлээ.

Замын-Үүд боомтоор өдөрт 800-1000 тээврийн хэрэгсэл хилээр орж гардаг ачаа тээврийн урсгалыг 2021 оны 4 дүгээр сард өдөрт 20-100 тээврийн хэрэгсэл нэвтрүүлэх хязгаарлалт тогтоосон байх үед тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа эрхэлж буй жолооч нар 2-2.5 сая төгрөгийн ханштай байсан нэг удаагийн ачаа тээврийн хөлсийг 20-25 сая төгрөг хүртэл өсгөсөн байна.

Тээврийн үйлчилгээний үед гарах зардал өсөөгүй, тээвэрлэлтийн зам, зай өөрчлөгдөөгүй зэргээр үнэ нэмэх бодит шалтгаан үүсээгүй байхад ачаа тээврийн урсгал эрс хязгаарлагдсан, цар тахлын онцгой нөхцөл байдлыг ашиглан ачаа тээврийн үйлчилгээний хөлсийг ийнхүү огцом нэмэгдүүлсэн нь чөлөөт зах зээлийн шударгаар өрсөлдөх зарчим биш, хэрэглэгчийн аргагүй байдлыг далимдуулсан хясан боогдуулсан шинжтэй, хэт өндөр үнэ төлөх нөхцөл байдлыг үүсгэж, хууль бусаар хохироох худалдааны арга хэрэглэсэн зөрчил мөн гэж шүүх үзжээ.

Мөн “Өрсөлдөөний тухай хууль нь зөвхөн аж ахуйн нэгжид хамааралтай” гэж маргасныг шүүх хүлээж авсангүй. Учир нь хувь хүн зах зээлд аливаа ашгийн төлөө үйл ажиллагаа явуулж байгаа тохиолдолд өрсөлдөөний хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, зах зээлд шударгаар өрсөлдөх үүрэгтэй гэж үзсэн байна.

Ингээд үндэслэлгүйгээр үнээ нэмсэн тээврийн үйлчилгээнээс жолоочийн олсон орлогыг хурааж, улсын орлогод үлдээжээ.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч П.Соёл-Эрдэнэ

ТОДОРХОЙ, ОЙЛГОМЖТОЙ БАЙХ ШААРДЛАГА ХАНГААГҮЙ ЖУРМЫН ЗААЛТЫГ ТҮДГЭЛЗҮҮЛЭВ

“Н” ХХН нь өмгөөлөл, хууль зүйн туслалцааны чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооноос үнэт цаасны зах зээлд оролцогчид хууль зүйн зөвлөгөө үзүүлэх этгээдэд тавьсан зарим шаардлагыг “тодорхойгүй шаардлага тавьсан, өрсөлдөөнийг хязгаарласан, тэгш боломж олгоогүй” гэсэн үндэслэлээр хүчингүй болгуулахаар шүүхэд ханджээ.

Давж заалдах шатны шүүх анхан шатны журмаар хэлэлцээд “журам хуульд нийцсэн” гэж үзэж, нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгосон байна.

Улсын дээд шүүх хэргийг хянаад “Үнэт цаасны бүртгэлийн журам”-ын “хууль зүйн зөвлөгөө үзүүлэх үйл ажиллагааг 2-оос дээш жил эрхэлсэн байх”, “... хороонд бүртгүүлснээс хойш 1, ... 3-аас доошгүй жилийн хугацаанд үйл ажиллагаа явуулсан, ...” гэсэн шалгуурыг үнэт цаасны зах зээл нь олон оролцогчтой, өргөн хүрээг хамаарах цогц харилцаа байх тул уг харилцаанд оролцогчдын үйл ажиллагааг зохицуулах, хянах, ялангуяа хөрөнгө оруулагчийн (дурын этгээд оролцох боломжтой учир нийтийн) эрх ашгийг хамгаалах үүднээс тавигдсан зүй ёсны нөхцөл, шаардлага байна гээд энэ хэсэг хууль зөрчөөгүй хэмээн дүгнэсэн.

Харин журмын “... олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн мэргэших сургалтад хамрагдсан 1, ... 2-оос доошгүй мэргэжилтэнтэй ... эсхүл ... олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн хууль, аудитын компани ...” нийтэд санал болгон анх удаа болон нэмж хувьцаа гаргаж буй үнэт цаас гаргагчид болон үнэт цаас гаргагчийн бүртгэлд өөрчлөлт оруулахтай холбоотой үйлчилгээ үзүүлэхээр заасныг хууль, эрх зүйн хэм хэмжээний актад тавигдах “тодорхой”, “ойлгомжтой”, “хоёрдмол утгагүй” байх зарчмыг зөрчсөн гэж үзэв.

Учир нь хууль, дүрэм, журам аливаа этгээдэд үйлдэл хийхийг зөвшөөрөх, давуу байдал, эрх олгох, эсхүл үйлдэл хийхийг болон хийхээс татгалзахыг үүрэг болгож, зөрчсөн бол хариуцлага хүлээлгэх зэрэг эрх зүйн үр дагавар үүсгэдэг тул жирийн иргэнд “тодорхой”, “ойлгомжтой”, “хоёрдмол утгагүй” байх нь эрх зүйн наад захын хэлбэрийн шаардлага. Гэтэл “олон улсын хүлээн зөвшөөрөгдсөн сургалт”, “олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн хууль, аудитын компани” гэдэгт юуг хамааруулах талаар журамд тодорхой тайлбар хийгээгүй, өөр бусад хуульд үүнийг тодорхойлсон зүйл байхгүй учир албан тушаалтнаас өөрийн үзэмжээр тайлбарлан хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлжээ.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч М.Батсуурь

ЖИРЭМСНИЙ ТЭТГЭМЖ АВАХ ЭРХИЙГ ХЯЗГААР- ЛАСАН ЖУРМЫН ЗААЛТЫГ ХҮЧИНГҮЙ БОЛГОВ

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2021 оны 3 дугаар сарын 10-ны өдрийн А/38 дугаар тушаалаар баталсан “Эмнэлгийн хуудас олгох, хянах журам”-ын 2.6-д “... жирэмсний тэтгэмж авах эрх үүссэн иргэнд эмнэлгийн хуудсыг ... жирэмсний 31-32 долоо хоногтойд ... олгоно”, 4.8.2-т “... жирэмсний 31-32 долоо хоногтойд тэтгэмж авах эрх үүсээгүй тохиолдолд /эмнэлгийн хуудас бичиж олгохгүй/” гэж тус тус заасан байна. Иргэн Сувдаас “... жирэмсний 31-32 долоо хоногтойд эмнэлгийн хуудас олгоно гэж хязгаарласнаар жирэмсний 36-37 долоо хоногтой надад эмнэлгийн хуудас олгоогүйгээс тэтгэмжээ авч чадаагүй, журмын дээрх заалтууд нь жирэмсэн эхийн тэтгэмж авах эрхийг зөрчсөн” гэж үзэж, уг заалтуудыг хүчингүй болгуулахаар шүүхэд ханджээ.

Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүх маргааныг 2022 оны 6 дугаар сарын 17-ны өдөр анхан шатны журмаар хянан хэлэлцээд “... журмын холбогдох заалтууд нь хэм хэмжээний актад тавигдах шаардлагад нийцсэн ...”, “хууль зөрчөөгүй” гэсэн үндэслэлээр нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

Улсын дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхимын шүүх бүрэлдэхүүн 2022 оны 9 дүгээр сарын 28-ны өдөр тус хэргийг нэхэмжлэгчийн гаргасан гомдлоор хэлэлцээд журмын 4.8.2 дахь заалт нь Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн зорилгод нийцээгүй, жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж авах иргэний эрхийг хязгаарласан буюу хуулиар хориглоогүй асуудлаар хориглосон зохицуулалтыг оруулсан байна гэж үзэж, журмын энэ заалтыг хүчингүй болгож шийдвэрлэв.

Учир нь Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд “тэтгэмжийн даатгалын шимтгэлийг жирэмсний чөлөө авахаас өмнө 12 сараас доошгүй хугацаанд, үүнээс сүүлийн 6 сард нь уг шимтгэлийг тасралтгүй төлсөн даатгуулагч эх жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж авах эрхтэй” гэж заажээ.

Хуульд заасан энэ шаардлагыг хангасан эхийн жирэмсний тэтгэмж авах эрх нь жирэмсний 31-32 долоо хоног хүрч, эмнэлгийн хуудас олгогдсоноор нээгдэнэ. Аливаа шалтгаанаар дээрх хугацааны дотор эмнэлгийн хуудас аваагүй эх үүнээс хойших хугацаанд уг хуудас болон жирэмсний тэтгэмжээ авах эрхтэй. Энэ эрхийг “жирэмсний 31-32 долоо хоногтой байхдаа эмнэлгийн хуудас аваагүй” гэх үндэслэлээр хязгаарлах агуулгатай журам баталсан нь жирэмсэн эхийн тэтгэмж авах эрхийг зөрчсөн, хуулийн зорилго, зохицуулалтад нийцээгүй гэж хяналтын шатны шүүхээс үзлээ.

Харин “Эмнэлгийн хуудас олгох, хянах журам”-ын 2.6 дахь заалт нь эмнэлгийн хуудсыг жирэмсний ямар хугацаанд аль байгууллага жирэмсэн эхэд олгохыг тодорхой болгож зохицуулсан заалт байх тул хууль зөрчөөгүй байна гэж дүгнэсэн байна.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч М.Батсуурь

ҮҮРЭН ХОЛБООНЫ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ЭРХЛЭХ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ЖУРМЫН ЗААЛТЫГ ТҮДГЭЛЗҮҮЛЭВ

Харилцаа холбооны зохицуулах хорооноос баталсан “Харилцаа холбооны салбарт үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн журам”-д үүрэн холбооны үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг “...сонгон шалгаруулалтаар олгох...” гэж заажээ.

Нэхэмжлэгч “Ондо” ХХК-аас “...үүрэн холбооны чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулах тусгай зөвшөөрлийг зөвхөн сонгон шалгаруулалтаар олгох хэм, хэмжээг тогтоосон нь хуулиар хориглоогүй асуудлаар хориглосон зохицуулалт бий болгосон. Хуульд нэг нутаг дэвсгэрт үйлчилгээ үзүүлэх тусгай зөвшөөрөл авахаар хэд хэдэн этгээд өргөдөл гаргаагүй (тухайлбал, нэг этгээд өргөдөл гаргасан) тохиолдолд сонгон шалгаруулалтгүйгээр олгох зохицуулалттай...” гэх үндэслэлээр журмын дээрх заалтыг хүчингүй болгуулахаар маргасан байна.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, “Ондо” ХХК нь “Радио давтамж ашиглах эрхийн бичиг (гэрээ)” “Интернэтийн үйлчилгээ эрхлэх” болон түүнд суурилан “Ярианы үйлчилгээ” эрхлэх тусгай зөвшөөрөл тус тус авч, эдгээр тусгай зөвшөөрлийн дагуу үйл ажиллагаа явуулж байгаа нь тогтоогджээ.

Давж заалдах шатны шүүх дээрх маргааныг анхан шатны журмаар хэлэлцээд “...журам батлах бүрэн эрх нь хариуцагчид хуулиар олгогдсон бөгөөд хууль зөрчсөн байдал тогтоогдоогүй...” гэж дүгнэн, нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

Улсын дээд шүүх давж заалдах журмаар хэргийг хянаад дараах үндэслэлээр шүүхийн шийдвэрт өөрчлөлт оруулав.

Харилцаа холбооны тухай хуульд “Нэг нутаг дэвсгэрт үйлчилгээ үзүүлэх тусгай зөвшөөрөл авахаар хэд хэдэн этгээд өргөдөл гаргасан бол сонгон шалгаруулах замаар олгоно” гэж заасан нь тодорхой нэг нутаг дэвсгэрт адил төрлийн үйлчилгээ үзүүлэхээр хэд хэдэн этгээд өргөдөл гаргасан тохиолдолд сонгон шалгаруулалтаар, харин бусад тохиолдолд өргөдлөөр шийдвэрлэж болохыг хууль тогтоогч ялгамжтай зохицуулсан гэж үзэхээр байна.

Гэтэл Харилцаа холбооны зохицуулах хорооноос баталсан “Харилцаа холбооны салбарт үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн журам”-аар үүрэн холбооны бүхий л үйлчилгээ (үүнд яриа, дамжуулалт, дугаарлалт)-ний тусгай зөвшөөрлийг зөвхөн сонгон шалгаруулах замаар олгохоор журамласан нь хуулийн дээрх заалт, түүнчлэн Захиргааны ерөнхий хуульд заасан аливаа хэм хэмжээний акт (журам) нь “Монгол Улсын Үндсэн

хууль, энэ хууль болон бусад хуульд нийцсэн байх”, “хуулиар хориглоогүй асуудлаар хориглосон зохицуулалт тогтоохгүй байх” шаардлагад нийцэхгүй байна гэж дүгнэв.

Харилцаа холбооны зохицуулах хороо нь хуулийн дээрх зохицуулалтад нийцүүлэн журмын заалтаа өөрчлөн батлах боломжтой, шүүхээс үүнийг нөхөн хэрэгжүүлэх боломжгүй, шүүхийн дүгнэх хүрээнээс хэтэрсэн гэж үзэж, журмын холбогдох заалтыг хуульд нийцүүлж дахин гаргах хүртэл 6 сарын хугацаагаар түдгэлзүүлэв.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч М.Батсуурь

УЛСЫН ОНЦГОЙ КОМИССЫН ШИЙДВЭР НИЙТЭД МЭДЭЭЛСНЭЭР ХҮЧИН ТӨГӨЛДӨР БОЛОХООР ХУУЛЬД ТУСГАЙЛАН ЗААЖЭЭ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ:
ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

Улсын онцгой комиссын 2020 оны 3 дугаар сарын 26-ны өдрийн 14 дүгээр хурлаас “Шинэ коронавируст халдварын тархалтаас урьдчилан сэргийлэх, эрсдэлийг бууруулах, хяналтыг сайжруулах зорилгоор халдварын голомт бүхий гадаад улс орнуудаас захиалгат нислэгээр ирсэн иргэдийг тусгаарлах байранд ажиглах хугацааг 21 хоног болгож сунгасан”, мөн тус комиссын 2020 оны 4 дүгээр сарын 9-ний өдрийн 15 дугаар хурлаас “Шинэ коронавируст халдварын тархалтаас урьдчилан сэргийлэх, эрсдэлийг бууруулах, хяналтыг сайжруулах зорилгоор гадаад улс орнуудаас ирсэн иргэдийг тусгаарлах байранд ажиглах хугацааг нийтэд нь 21 хоног болгож сунгасан” байна.

Иргэн Б.Баялагмаагаас “... Улсын онцгой комисс нь журам батлахдаа Захиргааны ерөнхий хуулийг зөрчсөн” гэх агуулгаар дээрхшийдвэрүүдийг тус тус хүчин төгөлдөр бус болохыг тогтоолгох, хүчин төгөлдөр бус захиргааны хэм хэмжээний актыг дагаж мөрдүүлснээс хохирол (тусгаарлах байрны 21 хоногийн төлбөр)учирсан хэмээн хохирлыг нөхөн төлөхийг даалгуулахаар маргажээ.

Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүх нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн.

Нэхэмжлэгчийн гомдлоор Улсын дээд шүүх хэргийг давж заалдах журмаар хэлэлцээд дараах үндэслэлээр гомдлыг хангахгүй орхиж, шийдвэрт өөрчлөлт оруулав.

Захиргааны ерөнхий хуулийн 70 дугаар зүйлийн 70.1-д “Захиргааны хэм хэмжээний актыг нэн даруй батлах шаардлагатай хойшлуулшгүй тохиолдолд эрх бүхий захиргааны байгууллага уг актыг батлан гаргаж, нийтэд мэдээлснээр тухайн акт хүчин төгөлдөр болно” гэж заасан. Уг зохицуулалтын дагуу “... гадаад улс орнуудаас ирсэн иргэдийг тусгаарлах байранд ажиглах хугацааг нийтэд нь 21 хоног болгож сунгасан” Улсын онцгой комиссын шийдвэрүүд нь нийтэд мэдээлснээр хүчин төгөлдөр болсон байна.

Захиргааны ерөнхий хуульд заасан дээрх үндэслэлээр буюу нэн даруй баталсан бөгөөд хүчин төгөлдөр болсон журам (захиргааны хэм хэмжээний акт)-аа баталсан захиргааны байгууллага нь Хууль зүй, дотоод хэргийн яаманд хүргүүлэхээр, Хууль зүй, дотоод хэргийн яам уг журам нь хуульд заасан шаардлага хангасан эсэхийг шалгаж, бүртгэн, “Захиргааны

хэм хэмжээний актын эмхэтгэл"-д нийтлүүлэх зэрэг ажиллагааг хийхээр зохицуулжээ.

Энэ тохиолдолд хүчин төгөлдөр болсон дээрх журмуудаа Улсын онцгой комисс нь Хууль зүй, дотоод хэргийн яаманд хүргүүлээгүй, тус журмуудыг шалган, бүртгэж, нийтлүүлэх зэрэг Захиргааны ерөнхий хуульд заасан ажиллагаа хийгдээгүй нь тогтоогдож байх боловч энэ нь Захиргааны ерөнхий хуулийн 70 дугаар зүйлийн 70.1-д заасан тусгай журмын дагуу нийтэд мэдээлснээрээ нэгэнт хүчин төгөлдөр болсон захиргааны хэм хэмжээний актыг "хүчин төгөлдөр бус" гэж үзэх хууль зүйн үндэслэл болохгүй байна.

Энэ үндэслэлээр Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүх анхан шатны журмаар хэргийг шийдвэрлэхдээ нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгосон шийдэл нь зөв боловч шүүхийн шийдвэрт хууль хэрэглээний алдаа гаргасан, мөн зарим үйл баримтад алдаатай дүгнэлт хийсэн байх тул залруулсан өөрчлөлт оруулж шийдвэрлэв.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Ц.Цогт

ХУВЬЦАА ХУДАЛДАХ, ХУДАЛДАН АВАХ ГЭРЭЭНИЙ ТАЛУУД НЬ ЭРХ БОРЛУУЛСНЫ ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР ТӨЛӨГЧ, ЭСХҮЛ СУУТГАН ТӨЛӨГЧ БОЛНО

Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч “ИГЦ” ХХК-ийн 100 хувийн хувьцаа эзэмшигч иргэн С, Ч нар нь 2013 онд Хувьцаа худалдах-худалдан авах гэрээгээр тус компанийн 100 хувийн хувьцааг иргэн Б-д худалдаж, гэрээний төлбөр болох 1.8 тэрбум төгрөгийг Б нь өөрийн эзэмшдэг “АК” ХХК-иар дамжуулан иргэн С, Ч нарт төлжээ.

Татварын улсын байцаагч нар “ИГЦ” ХХК-ийн татвар ногдуулалт, төлөлтийн байдалд хяналт шалгалт хийж, “... татвар суутгагчийн үүргээ биелүүлээгүй, С,Ч нарт Хувьцаа худалдах-худалдан авах гэрээгээр 1.8 тэрбум төгрөгийн орлого олгохдоо холбогдох татвар суутгаагүй” гэх үндэслэлээр 540 сая төгрөгийн нөхөн татвар, 162 сая төгрөгийн торгууль, 270 сая төгрөгийн алдангийг “ИГЦ” ХХК-иар төлүүлэхээр акт тогтоосон байна.

“ИГЦ” ХХК-иас уг актыг эс зөвшөөрч, “... “ИГЦ” ХХК нь ямар нэг хувьцаа худалдсан, эрх борлуулсан зүйл байхгүй, ... Хувьцаа худалдах-худалдан авах гэрээгээр өөрөө худалдагдсан компани байхад ... татвар суутгах үүрэгтэй гэж үзсэн нь үндэслэлгүй” гэх агуулгаар уг актыг хүчингүй болгуулахаар шүүхэд маргажээ.

Анхан болон давж заалдах шатны шүүхээс “... “ИГЦ” ХХК нь татвар суутгах үүрэгтэй этгээд мөн” гэж үзэж, анхан шатны шүүх татварын улсын байцаагчийн актыг хэвээр үлдээж, давж заалдах шатны шүүхээс актаар тогтоосон төлбөрийг багасгасан өөрчлөлт оруулж тус тус шийдвэрлэсэн байна.

Нэхэмжлэгч, хариуцагч нарын гомдлоор хяналтын шатны шүүх хэргийг хянаад татвар суутган төлөхтэй холбоотой харилцаанд оролцогч талууд болон татвар суутган төлөх үүрэгтэй этгээдийг анхан болон давж заалдах шатны шүүхүүд буруу тодорхойлсон гэж үзэв.

Татварын ерөнхий хууль болон Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд зааснаар “орлого олсон тохиолдолд татвар төлөх үүрэг үүсэх” бөгөөд бусдад орлого шилжүүлж буй этгээд нь орлого олж буй этгээдийн төлвөл зохих татварыг суутган авч төсөвт төлөх үүрэгтэй байна. Энэ тохиолдолд, “ИГЦ” ХХК нь өөрөө ямар нэг орлого олоогүй, бусдад ямар нэг орлого шилжүүлээгүй, Хувьцаа худалдах-худалдан авах гэрээний оролцогч биш байх тул татвар суутган төлөх үүрэг үүсээгүй буюу татвар суутган төлөгч биш байна.

Өөрөөр хэлбэл, Хувьцаа худалдах-худалдан авах гэрээгээр “ИГЦ” ХХК-ийн 100 хувийн хувьцааг зарж орлого олсон тал нь иргэн С, Ч нар, худалдан авсан тал буюу тэдэнд орлого шилжүүлсэн этгээд нь иргэн Б болох нь тодорхой байхад “ИГЦ” ХХК-ийг татвар суутган төлөх үүрэгтэй гэж үзэхгүй, шүүхүүд энэ талаар буруу дүгнэлт хийсэн гэж дүгнэж, шүүхийн шийдвэр, магадлалд өөрчлөлт оруулав.

“ИГЦ” ХХК-ийн 100 хувийн хувьцаа нь худалдах, худалдан авах гэрээний дагуу 1,8 тэрбум төгрөгөөр үнэлэгдэж худалдагдсан, татвар төлөх үүрэг үүссэн харилцаа нэгэнт бий болсон тул уг татварын актыг хүчингүй болгохгүй, актын биелэлтийг 6 сарын хугацаагаар түдгэлзүүлж, улсын байцаагч нар татвар төлөх болон татвар суутган төлөх үүрэгтэй этгээдийг зөв тогтоож, татварыг давхардуулахгүйгээр, олсон орлогод нэг удаа татвар төлөх зарчмыг хэрэгжүүлж, актыг дахин үйлдэхийг даалгаж шийдвэрлэв.

Хуульд зааснаар энэ хугацаанд дахин акт гаргаагүй бол татварын улсын байцаагчийн энэ акт хүчингүй болдог болно.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч П.Соёл-Эрдэнэ

ИРГЭН ХУУЛИЙН ДАГУУ ХОРИГЛОСНООС БУСАД МЭДЭЭЛЭЛ АВАХ ЭРХТЭЙ ТУЛ “ОЮУ ТОЛГОЙ”-Н ТАТВАРЫН МЭДЭЭЛЛИЙГ ӨГӨХ ҮҮРЭГТЭЙ ГЭЖ ҮЗЭВ

Хэргийн тухай товч:

Иргэн Н.Ариунболдоос Татварын ерөнхий газарт хандан “Оюу толгой” ХХК нь байгуулагдаж, татвар төлөгчөөр бүртгүүлсэн жилээс хойш 2020 оныг хүртэл улсын болон орон нутгийн төсөвт төлсөн татварын талаарх мэдээллийг он тус бүрээр, нийт дүнгээр мэдээлэл өгнө үү” гэсэн хүсэлтийг гаргажээ.

Татварын ерөнхий газрын 2021 оны 6 дугаар сарын 4-ний өдрийн 06/1316 дугаар албан бичгээр “... Татварын ерөнхий хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1, 13.2-т зааснаар татварын алба нь татвар төлөгчийн мэдээллийн нууцлалыг задруулахгүй байх үүрэгтэй бөгөөд зөвхөн татварын хууль тогтоомж зөрчсөн асуудлаар шалгах эрх бүхий татварын улсын байцаагч, хэрэг бүртгэгч, мөрдөгч, прокурор, шүүгчид тухайн шалгаж буй асуудлаар татварын албаны даргын шийдвэрээр танилцуулахаас бусад тохиолдолд татвар төлөгчийн мэдээллийг бусдад өгөх, задруулахыг хориглосон” гэсэн үндэслэлээр мэдээлэл өгөх боломжгүйг, мөн 2022 оны 1 дүгээр сарын 7-ны өдрийн 09/42 дугаар албан бичгээр “дахин хариу хүргүүлэх үндэслэлгүй” гэж тус тус шийдвэрлэсэн байна.

Нэхэмжлэгчээс “Мэдээлэл өгөхөөс татгалзсан Татварын ерөнхий газрын 2022 оны 1 дүгээр сарын 7-ны өдрийн 09/42 дугаар албан тоотыг хүчингүй болгох, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч “Оюу толгой” ХХК-ийн улсын болон орон нутгийн төсөвт төлсөн татварын талаарх мэдээллийг авах иргэн Н.Ариунболдын хүсэлтийг шийдвэрлэхийг даалгуулах”-аар маргажээ.

Хуулийн хэм хэмжээ:

Татварын ерөнхий хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.3-т “Татвар төлөгч зөвшөөрсөн, эсхүл хууль болон сонгон шалгаруулалтын шаардлагаар олон нийтэд мэдээлэх татвар төлөгчийн нэр, дугаар, төлсөн татварын мэдээлэл, статистикийн зорилгоор татварын албанд нэгтгэсэн нэгдсэн мэдээ тайлан, мэдээ энэ хуулийн 13.1-д хамаарахгүй”,

Ашигт малтмалын тухай хуулийн 48 дугаар зүйлийн 48.10-т “Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь тухайн жилд борлуулсан бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ, улсын болон орон нутгийн төсөвт төлсөн албан татвар, төлбөрийн хэмжээг дараа оны 1 дүгээр улиралд багтаан нийтэд мэдээлнэ”,

Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн тухай (энэ хуулийг Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс /2022 оны 5 дугаар сарын 1-ээс эхлэн хүчин төгөлдөр болсонд тооцсон) хуулийн

-11 дүгээр зүйлийн 11.1-д “Иргэн, хуулийн этгээд нь хүний эрх, эрх чөлөө, үндэсний аюулгүй байдал, байгууллагын хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах зорилгоор хууль тогтоомжид нийтэд мэдээлэхийг хориглосноос бусад дараах мэдээллийг энэ хуулийн 3.1-д заасан байгууллагаас авах эрхтэй”, 11.1.1-д “тухайн байгууллагын эзэмшилд байгаа бүх төрлийн мэдээ, баримт бичиг, гэрээ, онцгой нөхцөл бүхий хөдөлмөрийн гэрээтэй холбоотой мэдээлэл”,

-14 дүгээр зүйлийн 14.1-д “Энэ хуулийн 3.1-д заасан байгууллага нь тухайн байгууллагын үйл ажиллагаатай холбоотой хууль тогтоомжид нийтэд мэдээлэхийг хориглоогүй мэдээллийг иргэн, хуулийн этгээдэд өгөх үүрэгтэй” гэж тус тус заажээ.

Хууль хэрэглээ, шүүхийн шийдвэр:

Ашигт малтмалын тухай хуулийн 48 дугаар зүйлийн 48.10-т ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь тухайн жилд улсын болон орон нутгийн төсөвт төлсөн албан татварын талаарх мэдээллийг дараа оны 1 дүгээр улиралд багтаан нийтэд мэдээлэхээр заажээ.

Ийнхүү ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч жил бүр нийтэд мэдээлэхээр үүрэг болгосон нээлттэй мэдээлэл нь Татварын ерөнхий хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.3-д зааснаар татварын албаны задруулахыг хориглосон мэдээлэлд хамаарахгүй байна.

Нэхэмжлэгчийн татварын байгууллагаас авахыг хүссэн мэдээлэл нь тухайн байгууллагын эзэмшилд байгаа, хуулиар хүлээсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэх явцад цуглуулсан, хуульд нийтэд мэдээлэхээр заасан мэдээлэл байна.

Энэхүү мэдээллийг Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.1-д зааснаар иргэн, хуулийн этгээд авах эрхтэй, мөн хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1-д заасны дагуу татварын байгууллага иргэн, хуулийн этгээдэд өгөх үүрэгтэй байна.

Нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хангаж шийдвэрлэсэн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэр үндэслэлтэй байх тул хэвээр үлдээж, хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн хяналтын журмаар гаргасан гомдлыг хангахгүй орхиж шийдвэрлэв.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Ц.Цогт

ЗАХИРГААНЫ БАЙГУУЛЛАГААС ГАРГАСАН УЛС ТӨРИЙН ШИЙДВЭРИЙГ ШҮҮХ ХЯНАХГҮЙ

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал хуралдаж, сумын Засаг дарга Ц.У-г огцруулах санал гаргаж, уг саналыг үндэслэн аймгийн Засаг даргаас Ц.У-г огцруулах захирамж гаргажээ.

Нэхэмжлэгч Ц.У нь “...шүүхээс гэм буруутай талаар тогтоогоогүй, хууль журам зөрчөөгүй байхад огцруулах санал гаргасан” гэж, хариуцагчаас “Засаг даргыг чиг үүргээ хэрэгжүүлж чадаагүй гэж Хурлын төлөөлөгчдийн олонх санал гаргасан, эрх хэмжээнийхээ хүрээнд шийдсэн” гэж тус тус маргасан.

Анхан шатны шүүхээс хэргийг хэлэлцээд “... захиргааны хэргийн шүүх нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагад Үндсэн хуулиар олгогдсон онцгой бүрэн эрхийг хэрхэн хэрэгжүүлснийг хянахдаа гагцхүү шийдвэр гаргах ажиллагаа хуульд заасан журмыг баримталсан эсэхийг хянах бөгөөд төрийн ардчилсан зарчмын дагуу олонхоор шийдвэрлэсэн, ялангуяа Засаг даргыг огцруулах асуудлын хүрээнд чиг үүргээ биелүүлсэн эсэх зэрэг бодлого (улс төр)-ын шийдвэрт шүүх эрх зүйн үнэлэлт дүгнэлт өгөх боломжгүй, энэ нь захиргааны хэргийн шүүхийн хяналтад хамаарахгүй” гэж дүгнэн, нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгон шийдвэрлэжээ.

Харин давж заалдах шатны шүүхээс “... нэхэмжлэгчийг ямар чиг үүргээ хэрхэн хэрэгжүүлээгүй, ямар хуулийг хэрхэн зөрчсөн талаар хариуцагчаас тодруулаагүй, маргаан бүхий актын хууль зүйн үндэслэл тус бүрд бүрэн дүгнэлт өгч хэргийг шийдвэрлэх шаардлагатай” гэж үзэж, хэргийг дахин хэлэлцүүлэхээр буцаасан байна.

Хяналтын шатны шүүх анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хэвээр үлдээж, давж заалдах шатны шүүхийн магадлалыг хүчингүй болгов.

Энэ тохиолдолд иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас гаргасан “Засаг даргыг огцруулах тухай” санал нь Хурлын онцгой бүрэн эрхэд хамаарах улс төрийн шийдвэр, энэхүү шийдвэрийг хэрэгжүүлэх эрхийг дээд шатны Засаг даргад ямар нэгэн шалгуургүйгээр олгосон байх тул шүүх Засаг даргыг огцруулсан шийдвэрүүдэд эрх зүйн дүгнэлт өгөх боломжгүй, захиргааны хэргийн шүүхийн хяналтын цар хүрээ нь Хурлын үйл ажиллагаа хуульд заасан үндэслэл журмын дагуу явагдсан эсэхээр хязгаарлагдана. Иймээс нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгосон шийдвэрийг хэвээр үлдээв.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Х.Батсүрэн

ХАМГИЙН ӨНДӨР ОНОО АВСАН ЭТГЭЭД ТУХАЙН АЛБАН ТУШААЛД ТОМИЛОГДОХООС ТАТГАЛЗСАН БОЛ ДАРААГИЙН НЭР ДЭВШИГЧИЙГ ДЭВШҮҮЛЭХ НЬ ЗӨВ ГЭЖ ҮЗЭВ

Биеийн тамир, спортын хорооны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын хуулийн асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтний албан тушаалын сул орон тоог нөхөх тусгай шалгалтад авсан оноогоор нэгдүгээрт Л.Н, хоёрдугаарт Ц.Б нар эрэмбэлэгдсэн байна.

Хамгийн өндөр оноо авсан Л.Н нь өөр ажилд орох болсон учир уг албан тушаалд томилогдохоос өөрөө татгалзсан тул хоёрдугаар байранд орсон Ц.Б нь “тусгай шалгалтын онооны дарааллаар, дахин сонгон шалгаруулалт зарлахгүйгээр намайг нэр дэвшүүлэх ёстой” гэж, Төрийн албаны зөвлөл “сул орон тоо журмын дагуу нөхөгдөөгүй, ахлах мэргэжилтний албан тушаалд дахин сонгон шалгаруулалт зарлах ёстой” гэж тус тус маргажээ.

Анхан болон давж заалдах шатны шүүхээс нэхэмжлэгчийн ахлах мэргэжилтний албан тушаалд томилохыг даалгах нэхэмжлэлийг хангаж шийдвэрлэсэн.

Хяналтын шатны шүүхээс “төрийн албаны тусгай шалгалтад оролцож, хамгийн өндөр оноо авсан этгээд уг албан тушаалд томилогдохоос өөрөө татгалзсан нь тухайн ажлын байранд дахин сонгон шалгаруулалт зарлах үндэслэл болохгүй” гэж үзэв.

Тодруулбал, хамгийн өндөр оноо авсан Л.Н-ийн хувьд түрүүнд томилогдох боломжтой байсан боловч энэ эрхээ хэрэгжүүлэхээс татгалзсан тул төрийн албаны тусгай шалгалтад оролцож тэнцсэн нэхэмжлэгч Ц.Б-г онооны дарааллаар нэр дэвшүүлэх боломжтой гэж шүүх дүгнэжээ.

Иймд нэхэмжлэгч Ц.Б-г ахлах мэргэжилтний албан тушаалд томилохыг даалгаж шийдвэрлэснийг хэвээр үлдээсэн байна.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Х.Батсүрэн

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ
ЗАХИРГААНЫ ХЭРЭГ

ДАВЖ ЗААЛДАХ ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

Х.ЯНЖИНГААЖИДЫН НЭХЭМЖЛЭЛТЭЙ ЗАХИРГААНЫ ХЭРЭГ

Шийдвэрийн төлөв: Хуулийн хүчин төгөлдөр болсон.

Иргэн Т.Ганболдоос "...миний бие болон Х.Янжингаажид бид гэрлэлтээ бүртгүүлэхээр өөрсдийн биеэр ирээгүй байхад Улсын бүртгэлийн байгууллага гэрлэлтийг бүртгэсэн нь" гэрлэгсэд өөрийн биеэр ирж гэрлэлтээ бүртгүүлэх талаар заасан хуулийн зохицуулалтад нийцээгүй тул гэрлэлтийн бүртгэлийг хүчингүй болгоно уу" гэх агуулга бүхий гомдлыг Улсын бүртгэлийн байгууллагад гаргасан, уг гомдлоор хяналт шалгалтын ажиллагаа явагдаж, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын улсын байцаагчийн 2021 оны 10 дугаар сарын 15-ны өдрийн 5686 дугаар дүгнэлтээр "гэрлэхийг хүсэгчид өөрийн биеэр ирж иргэний улсын бүртгэлд бүртгүүлээгүй болох нь тогтооогдсон тул гэрлэлт бүртгэсэн нь хууль бус" гэсэн агуулга бүхий шалтгаан үндэслэлээр Т.Ганболд, Х.Янжингаажид нарын гэрлэснийг бүртгэсэн 2016 оны 06 дугаар сарын 17-ны өдрийн бүртгэлийг хүчингүй болгож шийдвэрлэжээ.

Уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч, Х.Янжингаажидаас "Улсын бүртгэлийн байцаагчийн 5686 дугаар дүгнэлтийг хүчингүй болгуулах" нэхэмжлэлийг захиргааны хэргийн шүүхэд гаргасан байна.

Хэрэгт авагдсан нотлох баримтаар, тухайн үед буюу гэрлэлт бүртгэсэн 2016 оны 06 дугаар сарын 17-ны өдөр Т.Ганболд, Х.Янжингаажид нар нь Монгол Улсад байгаагүй буюу аль аль нь өөрийн биеэр бүртгэлийн байгууллагад хүрэлцэн ирээгүй, бусад этгээдээр дамжуулан бүртгэлийг хийлгэсэн нь тогтоогдсон байна.

Түүнчлэн, Т.Ганболд, Х.Янжингаажид нар нь тухайн гэрлэлтийн бүртгэл хийгдсэний дараа тэдний дундаас төрсөн хүүхдийг иргэний бүртгэлд бүртгүүлэхээр хамтран өргөдөл гаргаж байсан, мөн Т.Ганболд нь УИХ-ын 2020 оны сонгуульд бие даан нэр дэвшихдээ "нэр дэвшигчийн намтар" хэсэгт "эхнэр Х.Янжингаажид" гэж өөрөө бичиж байсан зэрэг баримт хэрэгт авагдав.

Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх уг маргааныг хэлэлцээд, Т.Ганболд, Х.Янжингаажид нарын гэрлэлтийг бүртгэсэн бүртгэл нь хэдийгээр хуульд заасан журмын дагуу хийгдээгүй боловч энэ тохиолдолд гэрлэлтийн бүртгэл нь Т.Ганболдын эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зөрчсөн гэх үндэслэл тогтоогдохгүй, харин гэрлэлтийн бүртгэлийг

хүчингүй болгосны улмаас нэхэмжлэгч Х.Янжингаажидын эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол зөрчигдөх нөхцөл байдал үүссэн гэж үзэж, гэрлэлтийн бүртгэлийг хүчингүй болгосон улсын байцаагчийн 2021 оны 10 дугаар сарын 15-ны өдрийн 5686 дугаар дүгнэлтийг хүчингүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

Хариуцагч болон гуравдагч этгээдийн өмгөөлөгчийн давж заалдах журмаар гаргасан гомдлоор Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүх хэргийг хянаад анхан шатны шүүх маргааны үйл баримтын талаар зөв дүгнэлт хийж, хэргийг зөв шийдвэрлэсэн гэж үзэв.

Т.Ганболд, Х.Янжингаажид нарын гэрлэлтийг бүртгэсэн бүртгэл нь тухайн этгээдүүдийн хувьд “эерэг нөлөөтэй” бөгөөд улсын бүртгэлийн байцаагч эерэг нөлөөтэй захиргааны акт /бүртгэл/-ыг хүчингүй болгохдоо Захиргааны ерөнхий хуульд тусгайлан заасан үндэслэл, шаардлагыг анхаараагүй нь буруу гэж давж заалдах шатны шүүхээс дүгнэв.

Өөрөөр хэлбэл, Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар, маргаан бүхий акт хууль зөрчсөн бөгөөд уг актын улмаас нэхэмжлэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол зөрчигдсөн, эсхүл зөрчигдөж болзошгүй нь тогтоогдсон бол тухайн захиргааны актыг шүүх хүчингүй болгохоор заасан, энэ тохиолдолд гэрлэлтийн бүртгэлийг хүчингүй болгосон улсын байцаагчийн шийдвэр нь Захиргааны ерөнхий хуулийн холбогдох заалтуудад нийцээгүй, нэхэмжлэгч Х.Янжингаажидын эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зөрчсөн гэж үзсэн болно.

**Захиргааны хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Н.Хонинхүү**

ИХ ДЭЭД СУРГУУЛИЙН ОЮУТАН, СОНСОГЧ СУРГУУЛИЙН ДҮРЭМ, ЖУРАМ, СУРАЛЦАГЧИЙН ЁС ЗҮЙН ДҮРМИЙГ САХИН БИЕЛҮҮЛЭХ ҮҮРЭГТЭЙ

Шийдвэрийн төлөв: Хуулийн хүчин төгөлдөр болсон.

Дотоод хэргийн их сургуулийн захирлын тушаалаар сонсогч Амарыг тус сургуулиас хассан, уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч хүчингүй болгуулахаар Амар захиргааны хэргийн шүүхэд нэхэмжлэл гаргажээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар сонсогч Амар нь Дотоод хэргийн их сургуулийн Цагдаагийн сургуульд суралцаж байхдаа олон нийтийн сүлжээнд, өөрийн фэйсбүүк хуудсанд сонсогчийн дүрэм хувцас бүхий өөрийн зурагтайгаар садар самуун, хүйсийн тэгш бус байдлыг илэрхийлсэн, бусдыг доромжилсон үг хэллэг бүхий зурагт хуудас, постыг удаа дараа байршуулсан нь тогтоогдов.

Дээд боловсролын тухай хуульд зааснаар суралцагч нь сургуулийн дотоод дүрэм, журамд заасан үүргийг биелүүлэх, сургуулийн дотоод журмыг хүндэтгэн сахих үүрэгтэй бөгөөд, “Дотоод хэргийн их сургуулийн суралцагчийн ёс зүйн дүрэм”-д суралцагч, сонсогч нь хувь хүний нэр төр, алдар хүнд, эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг дээдлэн хүндэтгэх, албаны хувцастай зургийг хувийн зорилгоор олон нийтийн сүлжээнд байршуулах, их сургуулийн орчин, олон нийтийн газар биеэ зүй бусаар авч явах, бүх нийтээр дагаж мөрдөх харилцааны соёлыг үл баримтлахыг хориглохоор заасан байна.

Анхан шатны шүүх Амарын нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож, Дотоод хэргийн их сургуулийн захирлын тушаалаар Амарыг сургуулиас хассан нь тус сургуулийн холбогдох дүрэм, журамд нийцсэн, хууль зөрчөөгүй гэж үзжээ.

Нэхэмжлэгчээс “... чөлөөтэй байх, үг хэлэх эрхийг хязгаарлаж, хариуцлага оногдуулсан” гэх агуулгатай гомдол гаргасан, давж заалдах шатны шүүх хэргийг хянаад, Дотоод хэргийн их сургуулийн Цагдаагийн сургуулийн сонсогч нь гэмт хэрэгтэй тэмцэх, хууль сахиулах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх төрийн тусгай албанд ажиллахаар бэлтгэгдэж байгаа суралцагчийн хувьд харилцаа хандлага, ёс зүйн хувьд өндөр төлөвшсөн байхыг шаардах бөгөөд нэхэмжлэгчийн үйлдлийг үг хэлэх, үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрхээ хэрэгжүүлсэн гэж үзэхгүй гэж давж заалдах шатны шүүхээс дүгнэсэн.

Иймд, “Дотоод хэргийн их сургуулийн суралцагчийн ёс зүйн дүрэм”-ийг зөрчсөн Амарыг сургуулиас хассан Дотоод хэргийн их сургуулийн захирлын шийдвэрийг хууль ёсны гэж дүгнэсэн анхан шатны шүүхийн шийдвэр зөв, Амарын давж заалдах гомдлыг хангахгүй орхих нь зүйтэй гэж үзэв.

**Захиргааны хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Н.Долгорсүрэн**

“ОРОН СУУЦ”-ЫГ ЭЗЭМШИХ ЗОРИЛГЫГ НЬ ХАРГАЛЗАН ТАТВАРААС ЧӨЛӨӨЛӨХ ЁСТОЙ

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй.

“Ш” ХХК орон сууцны зориулалттай 185 үл хөдлөх хөрөнгүүдийг бусдад түрээслүүлэн ашиг олдог бөгөөд Сүхбаатар дүүргийн Татварын хэлтэс тухайн үл хөдлөх хөрөнгө ашиглалтад орсон 2016 оны 09 дүгээр сарын 12-ны өдрөөс 2020 оныг дуусталх хугацаанд үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулсан байна.

“Ш” ХХК-иас “өмчлөх эрхийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй, “орон сууц”-ны зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгөд үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар ногдуулсан нь хууль бус, хүлээн зөвшөөрөхгүй” гэх агуулгаар, уг 185 үл хөдлөх хөрөнгүүдийг “үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар”-аас чөлөөлөгдөх үндэслэлтэй болохыг тогтоолгох, татвар төлсөн дүнгээр ирээдүйд төлөх татвараас суутган тооцуулах”-аар маргав.

Шүүхээс Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай (2000 онд батлагдсан) хуульд албан татвараас чөлөөлөгдөхөөр заасан “орон сууц” гэх ойлголтод “өөрийн амьдран суух болон ажилчдынхаа нийгмийн анхдагч хэрэгцээг хангах зориулалт бүхий тодорхой тооны орон сууцыг хамааруулан ойлгохоос бус ашиг олох зорилгоор түрээслүүлж буй “орон сууц” нь үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвараас чөлөөлөгдөх агуулгагүй” гэж дүгнэжээ. Дээрх орон сууцууд нь нийтийн болон амины орон сууц биш бөгөөд ашиг олох зорилгоор ашиглагддаг, нэхэмжлэгч компанийн татвар ногдох орлогыг бүрдүүлдэг орон сууц болохын хувьд үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвараас чөлөөлөгдөх боломжгүй.

Иймд “Ш” ХХК-ийн өмчлөлийн 185 орон сууцны зориулалт бүхий үл хөдлөх хөрөнгүүдэд 2016-2020 оны хооронд үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулан, хураасан Сүхбаатар дүүргийн Татварын хэлтсийн үйл ажиллагаа нь Татварын ерөнхий хууль, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуульд нийцсэн гэж дүгнэжээ.

Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхээс “анхан шатны шүүхийн шийдвэр үндэслэлтэй зөв, “орон сууц” гэдгийг үгийн шууд утгаас нь илүүтэйгээр тухайн үл хөдлөх хөрөнгийг эзэмших зорилгыг харгалзан үзэх шаардлагатай. Түүнчлэн Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуульд тусгайлан “орон сууц”-ыг албан татвараас чөлөөлөхөөр заасан нь ямар зорилгоор эзэмшиж, ашиглаж, өмчилж байгаагаас үл хамааруулж чөлөөлсөн зохицуулалт биш гэдэг нь 2000 онд батлагдсан Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн төслийн танилцуулга, үзэл баримтлал болон Улсын Их Хурлын чуулганаар хэлэлцсэн тэмдэглэл зэргээр тогтоогдож байна” гэж дүгнэн, нэхэмжлэгчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч нараас гаргасан давж заалдах гомдлыг хангах үндэслэлгүй гэж үзэв.

**Захиргааны хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Г.Билгүүн**

СУРГУУЛИЙН ЗАЙЛШГҮЙ ХЭРЭГЦЭЭНИЙ ГАЗРЫГ БУСДАД ЭЗЭМШҮҮЛСЭН НЬ ХУУЛЬ БУС

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй.

Нэхэмжлэгч ШУТИС-иас нийслэлийн Засаг даргад холбогдуулан “нийслэлийн Засаг даргын 2018 оны 05 дугаар сарын 10-ны өдрийн А/421 дүгээр захирамжийн Д.Удвалд холбогдох хэсэг, 2021 оны А/574 дүгээр захирамжийн Г.Равданд холбогдох хэсгийг тус тус хүчингүй болгуулах”-аар маргасан байна.

Нэхэмжлэгчийн хүчингүй болгуулахаар маргаж буй нийслэлийн Засаг даргын 2018 оны А/421 дүгээр захирамжаар ШУТИС-ийн эзэмшил хашаан доторх тус сургуулийн ашиглаж байсан 860 м.кв газрыг Д.Удвалд эзэмшүүлж, 2021 оны А/574 дүгээр захирамжаар уг газрыг эзэмших эрхийг Г.Равданд шилжүүлжээ.

Анх нийслэлийн Засаг даргын 2005 оны 167 дугаар захирамжаар ШУТИС-д 3876 м.кв газрыг эзэмшүүлсэн бөгөөд ШУТИС анхнаасаа 4157 м.кв буюу одоогийн хашаалсан хэмжээгээр эзэмшиж ирсэн тул газрын хэмжээг нэмэгдүүлэхээр гуравдагч этгээд Д.Удвалаас цаг хугацааны хувьд өмнө хүсэлт гаргаж байсан болох нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад тогтоогдсон.

Гэтэл анхан шатны шүүхээс газрын кадастрын мэдээллийн сангийн зурган мэдээллээр нэхэмжлэгч болон гуравдагч этгээд нарын газар давхцалгүй, харин ШУТИС-ийн урлангийн байшинтай 13.97 м.кв хэмжээгээр давхцалтай гэж дүгнэн нэхэмжлэлийн шаардлагын зарим хэсгийг хангаж, нийслэлийн Засаг даргын 2018 оны 05 дугаар сарын 10-ны өдрийн А/421, 2021 оны 07 дугаар сарын 22-ны өдрийн А/574 дүгээр захирамжуудын ШУТИС-ийн Үйлдвэрлэлийн технологийн сургуулийн Урлангийн байшинтай давхцалтай 13.97 м.кв хэмжээтэй газарт холбогдох хэсгийг тус тус хүчингүй болгож, нэхэмжлэлийн үлдэх шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн үндэслэл муутай болсон гэж давж заалдах шатны шүүх дүгнэжээ.

Хавтаст хэрэгт авагдсан 2007 оны 10 дугаар сарын 09-ний өдрөөр огноолсон нэгж талбарын 18643311673886 тоот кадастрын зурагт нэхэмжлэгч ШУТИС нийт 4157 м.кв буюу одоогийн хашаалсан хэмжээгээр эзэмшиж байсан бөгөөд нийслэлийн Засаг даргын 2018 оны А/421 дүгээр захирамжаар 860 м.кв газрыг Д.Удвалд эзэмшүүлсэн хэдий ч уг газар нь

анхнаасаа ШУТИС-ийн эзэмшил хашаан дотор байрлаж байхаас гадна сургуулийн цахилгааны узелийн хэсэгтэй бүхэлдээ давхцалтай, орц, гарц гаргах боломжгүй газар байхад уг байршилд газар эзэмших эрх олгосон нь хууль бус.

ШУТИС-ийн тухайн үеийн захирал 2007 оны 10 дугаар сарын 02-ны өдөр нийслэлийн Газрын албанд тус сургуулийн оюутны байрыг "... нийслэлийн Засаг даргын 2005 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрийн захирамжаар баталгаат хэмжээг тогтоосон актыг үндэслэн хичээлийн байрны эзэмшил газраас салгаж гэрчилгээ олгож өгөх"-ийг хүссэн хүсэлт гаргасан, мөн ШУТИС нь 2019 оны 09 дүгээр сарын 20-ны өдөр "олон жилийн турш хашаалан эзэмшиж байсан газраа нэмэгдүүлэн баталгаажуулах" агуулгаар хүсэлт гаргахад уг хүсэлтүүдийг нийслэлийн Засаг дарга огт шийдвэрлээгүй атлаа Д.Удвалаас газар эзэмших эрхээ Г.Равданд шилжүүлэх тухай хүсэлтийг хүлээн авч, шилжүүлсэн нь буруу гэж давж заалдах шатны шүүхээс дүгнэсэн.

Иймд давж заалдах шатны шүүхээс шүүхийн шийдвэрт нэхэмжлэгч ШУТИС-ийн нэхэмжлэлийн шаардлагыг бүхэлд нь хангасан өөрчлөлт оруулж, нэхэмжлэгчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөс гаргасан давж заалдах гомдлыг хангаж шийдвэрлэжээ.

**Захиргааны хэргийн давж заалдах
шатны шүүхийн шүүгч Г.Билгүүн**

ЗАХИРГАА ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙГ ХҮЧИНГҮЙ БОЛГОХДОО ХҮНДЭТГЭН ҮЗЭХ ШАЛТГААНТ БАЙДЛЫГ ТОДРУУЛАХ ҮҮРЭГТЭЙ

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Ашигт малтмал, газрын тосны газрын Кадастрын хэлтсийн даргын шийдвэрээр “хуульд заасан хугацаанд тусгай зөвшөөрлийн ээлжит жилийн төлбөрийг алдангийн хамт төлөөгүй” гэх үндэслэлээр “Х” ХХК-ийн ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг цуцалсан, “Х” ХХК-ийн төлөөлөгчөөс “... хүндэтгэн үзэх нөхцөл байдлыг захиргааны байгууллагын зүгээс анхааран үзээгүй, хуульд заасан гүйцэтгэвэл зохих ажиллагааг хэрэгжүүлээгүй, мэдэгдлийг зохих этгээдэд хүргүүлээгүй, ... миний нөхөр буюу тус компанийн гүйцэтгэх захирал тусгай зөвшөөрлийн төлбөр төлөх байсан хугацаанд өвчний улмаас нас барсан, захиргааны байгууллагаас ирүүлсэн албан бичгийг хүлээн аваад энэ талаар мэдсэн, тус компанийг өвлөн авч, улсын бүртгэлд бүртгүүлснээр компанийг төлөөлөх эрхтэй болж тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийг төлөх боломжтой болсноор төлбөрийг төлсөн” гэж тайлбарлан тусгай зөвшөөрлийг цуцалсан шийдвэрийг хүчингүй болгуулахаар маргажээ.

Анхан шатны шүүх “тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь тусгай зөвшөөрлийн тухайн жилийн төлбөрөө төлөөгүй, ... захиргааны байгууллагын хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагаа хуульд нийцсэн, ... Захиргааны ерөнхий хуульд заасны дагуу сонсох ажиллагаа хийх шаардлагагүй, ... компанийн эзэмшигч буюу итгэмжлэлгүйгээр төлөөлөх эрх бүхий этгээд нь тусгай зөвшөөрлийн төлбөр төлөх тухайн цаг хугацаанд нас барсан байсан гэдгийг тогтоох үүргийг захиргаа хүлээхгүй” гэх дүгнэлтийг хийж нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн.

Давж заалдах шатны шүүх “захиргааны байгууллага “Х” ХХК-д тусгай зөвшөөрлийг цуцлах үндэслэл бүрдсэн болон цуцалсан талаарх мэдэгдлүүдийг компанийн бүртгэлтэй хаягаар, шуудангаар хүргүүлж мэдэгдэх ажиллагааг хийсэн, гэвч “Х” ХХК нь 1 гишүүнтэй, захирал нь тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийг төлөх хуульд заасан хугацаанаас өмнө нас барснаар компани удирдлагагүй болж тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийг төлөх боломжгүй нөхцөл байдал үүссэн, улмаар түүний эхнэр компанийн талаар мэдэж, компанийн эрх болон хувьцааг өвлөн авч, захирлаар томилогдож тусгай зөвшөөрлийн төлбөр төлөх, тухайн компанийн

үйл ажиллагааг хэвийн явуулах, эрх зүйн харилцаанд орох боломжтой болсон хүндэтгэн үзэх шалтгаан байх тул маргаан бүхий шийдвэрийн улмаас нэхэмжлэгчийн хууль ёсны эрх, ашиг сонирхол хөндөгдсөн” гэж үзээд тусгай зөвшөөрлийг цуцалсан шийдвэрийг хүчингүй болгосон. Өөрөөр хэлбэл, тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийг төлөх хуульд заасан хугацаанаас өмнө 1 гишүүнтэй тус компанийн захирал нас барж, үүрэг нь эрх залгамжлагчид шилжээгүй тохиолдолд компани хэвийн үйл ажиллагаа явуулах боломжгүй тул захиргаа тухайн хүндэтгэн үзэх шалтгаант байдлыг тодруулалгүй тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгосон нь буруу гэж шүүх дүгнэсэн.

**Захиргааны хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Н.Долгорсүрэн**

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ
ЗАХИРГААНЫ ХЭРЭГ

АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

ХУУЛЬ ЁСООР ҮҮСЭЭГҮЙ ЭРХИЙГ ШҮҮХ ХАМГААЛАХГҮЙ

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Нийслэлийн Засаг даргын захирамжаар иргэн Энх-д 3565 м.кв газрыг Хан-Уул дүүргийн 4 дүгээр хорооны нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар 2018 онд олгосон, ингэхдээ дуудлага худалдаа, төсөл сонгон шалгаруулалт явуулаагүйн зэрэгцээ тухайн газар нь газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд иргэн, аж ахуй нэгжид эзэмшүүлэхээр төлөвлөгдөөгүй байжээ.

Нийслэлийн Засаг дарга иргэн Энх-д газар эзэмшүүлсэн захирамжаа 2020 онд өөрөө хүчингүй болгосон, үндэслэлээ "... хууль зөрчиж газар эзэмшүүлсэн, уг газар нь Нисэх-Яармаг орчмын орон сууцны хорооллын ерөнхий төлөвлөгөөнд зааснаар авто зам тавихаар төлөвлөгдсөн байгаа. Мөн нийслэлийн төр, захиргааны байгууллагууд Хан-Уул дүүргийн нутаг дэвсгэрт шилжин байрших болсонтой холбогдуулан гүүрэн гарц барих төлөвлөгөөнд давхар тусгагдсан" гэжээ.

Иргэн Энх уг захирамжийг эс зөвшөөрч хүчингүй болгуулахаар шүүхэд маргасан, нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхээс нийслэлийн Засаг дарга иргэн Энх-д анх газар олгохдоо Газрын тухай хуулийн хэд хэдэн заалтыг зөрчиж газар эзэмшүүлсэн байх тул уг хууль бус шийдвэрээ өөрөө хүчингүй болгосон нь Газрын тухай хуульд нийцсэн гэж дүгнэж, нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

Иргэн Энх нь энэ тохиолдолд газар эзэмших эрхийг хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу олж аваагүй буюу иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад эзэмшүүлж болохоор заагдаагүй байршилд газар олгогдсон, түүнчлэн дуудлага худалдаа, төсөл сонгон шалгаруулах журмаар газар эзэмших эрх үүсээгүй байх тул иргэн Энхийн газар эзэмших эрх нь хууль ёсны дагуу үүссэн гэж үзэхгүй, нэхэмжлэгчийн эрх зөрчигдсөн гэж дүгнэх үндэслэлгүй гэж шүүх үзжээ.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн
анхан шатны шүүхийн Шүүгч Б.Адъяасүрэн**

ЦЭЦЭРЛЭГИЙН БАРИЛГЫН ӨРГӨТГӨЛ БАРИХ АЖЛЫН ГЭРЭЭ ЗАХИРГААНЫ ГЭРЭЭ МӨН

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2021.09.03-ны өдрийн 128/ШШ2021/0567

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.09.23 Хураангуй-3

Барилга угсралтын үйл ажиллагаа явуулдаг “П” ХХК нь Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтын газар болон Боловсрол, шинжлэх ухааны яамтай Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл барих ажлын гэрээ байгуулсан, түүнчлэн ажил гүйцэтгэх явцад гарсан барилгын ажлын нэмэлт зардал болох 280 сая төгрөгийг захиалагч тал “П” ХХК-д төлөхөөр нэмэлт гэрээ байгуулжээ.

“П” ХХК нь гэрээний үүргээ биелүүлж, цэцэрлэгийн өргөтгөлийн барилгыг барьж дуусган захиалагчид хүлээлгэн өгсөн, гэрээний дагуу нэмэлт ажлын зардал болох 280 сая төгрөгийг авахаар хүсэлт гаргасан боловч захиалагч талаас “...улсын төсөвт тусгагдаагүй” гэх үндэслэлээр 280 сая төгрөгийг олгоогүй байна.

Иймд, “П” ХХК-иас гэрээний үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах тухай нэхэмжлэлийг нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхэд гаргахад “захиргааны хэргийн шүүхийн харьяаллын бус” гэх үндэслэлээр нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзсан, иргэний хэргийн шүүхэд хандахад мөн ижил үндэслэлээр нэхэмжлэлийг хүлээж аваагүй тул Монгол Улсын шүүхийн тухай хуульд заасны дагуу хэргийн харьяалал тогтоолгохоор Улсын дээд шүүхэд хүсэлт гаргажээ.

Захиргааны ерөнхий хуульд зааснаар дэд бүтцийн болон нийгмийн суурь үйлчилгээг бий болгох, тогтвортой ашиглахтай холбогдсон харилцаанд захиргааны гэрээ байгуулж болдог бөгөөд дээрх гэрээ нь нийгмийн суурь үйлчилгээнд хамаарах нийтийн ашиг сонирхлыг хангахад чиглэсэн зорилготой, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулиар зохицуулагдсан захиргааны гэрээ бөгөөд уг маргааныг Захиргааны хэргийн шүүх шийдвэрлэх нь зүйтэй гэж Улсын дээд шүүх үзсэн байна.

Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх уг маргааныг хянан хэлэлцээд, захиалагч нь Захиргааны ерөнхий хууль, Иргэний хуулийн холбогдох заалт болон гэрээний дагуу нэхэмжлэгч “П” ХХК-д нэмэлт ажлын зардлыг төлөх үндэслэлтэй гэж үзэж, нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэв.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Т.Мөнх-Эрдэнэ**

“MONGOLIAN NATIONAL UNIVERSITY” БОЛОН “MNU” БАРААНЫ ТЭМДГҮҮДИЙГ ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН БҮРТГЭЛД ХОЛБОГДОХ МАРГААНЫГ ШИЙДВЭРЛЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 128/ШШ2022/0614

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй

2022.10.06 Хураангуй-4

Оюуны өмчийн газар нь “Mongolian National University” болон “MNU” гэсэн барааны тэмдгүүдийг эзэмших эрхийг Монгол Улсын Их Сургуулийн нэр дээр бүртгэж, гэрчилгээ олгосон, уг бүртгэл, гэрчилгээг “илт хууль бус” гэж “Монголын Үндэсний их сургууль” НҮТББ шүүхэд маргажээ.

Барааны тэмдэг, газар зүйн заалтын тухай хуульд, “Монгол Улсад бүртгэгдсэн, эсхүл бүртгүүлэхээр мэдүүлсэн төсөөтэй бараа, үйлчилгээнд хэрэглэх барааны тэмдэгтэй ижил, төсөөтэйгөөс хэрэглэгчийг төөрөгдөлд оруулж болзошгүй” барааны тэмдгийг бүртгэхгүй бөгөөд хэрэв хоёр буюу түүнээс дээш этгээд ижил барааны тэмдгийг ижил бараа, үйлчилгээнд ашиглаж байгаа бол хамгийн анх мэдүүлэг гаргасан этгээдийн барааны тэмдэг эзэмших эрх хамгаалагдахаар заасан байдаг. Түүнчлэн, хуульд заасан шаардлага хангасан барааны тэмдгийг бүртгүүлэхээр гаргасан мэдүүлгийг Оюуны өмчийн газар хүлээн авсан өдрөөр анхдагч огноог тогтоох хуулийн зохицуулалттай.

Хэрэгт авагдсан баримтуудаар, Монгол Улсын Их Сургууль нь дээрх барааны тэмдгүүдийг бүртгүүлэхээр анх 2012 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдөр мэдүүлэг гаргасан, харин “Монголын Үндэсний их сургууль” НҮТББ нь 2013 оны 12 дугаар сарын 13-ний өдөр болон 2017 оны 03 дугаар сарын 29-ний өдрүүдэд мэдүүлэг гаргасан нь тогтоогджээ.

Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхээс мэдүүлгийн анхдагч огноогоор цаг хугацааны хувьд эхэнд буюу түрүүлж мэдүүлэг гаргасан этгээдийн барааны тэмдэг эзэмших эрх хамгаалагдах нь дээрх хуулийн зохицуулалтуудад нийцнэ гэж үзэв.

Иймд, “Mongolian National University” болон “MNU” барааны тэмдгүүдийг эзэмшихээр цаг хугацааны хувьд эхэнд нь түрүүлж мэдүүлэг гаргасан Монгол Улсын Их Сургуульд уг барааны тэмдгүүдийг эзэмшүүлэхээр шийдвэрлэсэн Оюуны өмчийн газрын даргын тушаал хууль зүйн үндэслэлтэй гэж шүүх дүгнэж, “Монголын Үндэсний их сургууль” НҮТББ-ын нэхэмжлэлийн шаардлагуудыг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч М.Батзориг**

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ЭЦСИЙН ӨМЧЛӨГЧӨӨР ЗӨВХӨН ХУВЬ ХҮНИЙГ БҮРТГЭНЭ

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2021.07.08-ны өдрийн 128/ШШ2021/0467

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.11.02 Хураангуй-5

Иргэн Эрдэнээс “... “Х” Банкны эрх хүлээн авагчаар ажилладаг намайг тус Банкны эцсийн өмчлөгчөөр бүртгэсэн нь үндэслэлгүй, түүнчлэн “Х” Банкны охин компани болох “А” ХХК-ийн эцсийн өмчлөгчөөр иргэнийг бүртгэж байгаа нь үндэслэлгүй, эцсийн өмчлөгч нь хуулийн этгээд буюу “Х” банк байх боломжтой, харин “Х” банкны хувьд Монголбанкнаас банкны эрх хүлээн авагч томилогдсон банк тул түүнд эцсийн өмчлөгч байх боломжгүй” гэх зэрэг үндэслэлээр “Х” Банк болон “А” ХХК-ийн эцсийн өмчлөгчөөр иргэн Э-ийг бүртгэсэн бүртгэлийг хүчингүй болгуулахаар захиргааны хэргийн шүүхэд хандсан, хариуцагч улсын бүртгэлийн байгууллагаас “хуулийн этгээдийн эцсийн өмчлөгч нь иргэн байхаар хуульд заасан тул дээрх хуулийн этгээдүүдийн эцсийн өмчлөгчөөр иргэн Э-ийг бүртгэсэн нь хууль зөрчөөгүй” гэж маргажээ.

Улсын Их Хурлаас баталсан Татварын ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгыг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулиар, бүх хуулийн этгээд өөрийн эцсийн өмчлөгчөө 2021 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс өмнө улсын бүртгэлд бүртгүүлэх шаардлагыг тавьсан байна.

Хэрэгт авагдсан баримтуудаар, дээрх хуульд заасан шаардлагын дагуу “Х” Банк дахь эрх хүлээн авагчаас “Х” Банк болон түүний охин компани болох “А” ХХК-ийн эцсийн өмчлөгчийг бүртгүүлэх тухай хүсэлтийг хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн газарт гаргажээ.

Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн газар уг хүсэлтийг хүлээн авч шийдвэрлэхдээ тус хоёр хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээний ард “нэг иргэн бүртгэв” гэж тус тус тэмдэглэн, “Х” Банк дахь эрх хүлээн авагчаар ажилладаг Э-ийг “Х” Банк болон “А” ХХК-ийн эцсийн өмчлөгчөөр бүртгэсэн байна.

Шүүх маргааныг хянан хэлэлцээд, эцсийн өмчлөгчийг бүртгэх олон улсын нийтлэг зарчим, Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хууль, Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль, Банкны тухай хуульд тус тус зааснаар эцсийн өмчлөгчөөр зөвхөн хувь хүнийг бүртгэх зохицуулалтай байх тул хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн байгууллага “Х” Банк болон “А” ХХК-ийн эцсийн өмчлөгчөөр иргэн Э-ийг бүртгэсэн нь үндэслэлтэй, мөн эрх хүлээн авагч томилогдсон Банкны тухайд ч энэ зарчим нэгэн адил үйлчилнэ гэж үзэж нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Т.Мөнх-Эрдэнэ**

НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН “ЗОХИЦОХ ЗАРЧИМ”-Д ЗАРДАЛ ҮР АШИГТАЙ БАЙХ АГУУЛГА БАГТАНА

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2021.12.08-ны өдрийн 128/
ШШ2021/0840

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон
2022.11.15 Хураангуй-6

Үндэсний аудитын газрын аудитор Нямаас “А” төрийн өмчит хувьцаат компанид холбогдуулан “... 10 сая төгрөгийн зардлаар Нягтлан бодох бүртгэлийн баримт бичгийг бусдаар хийлгэсэн атлаа үүнийгээ мөрдөөгүй нь ... Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуульд заасан “зохицох зарчим”-д нийцээгүй” гэх үндэслэлээр “... 10 сая төгрөгийн үр ашиггүй зардал гаргасныг төсөвт буцаан төлүүлэх”-ээр акт тогтоосон, “А” ТӨХК-иас уг актыг хүчингүй болгуулахаар нэхэмжлэл гаргаж, шүүхэд маргажээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, “А” ТӨХК нь өөрийн байгууллагад мөрдөх зорилгоор “Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг” боловсруулах захиалгыг “С” ХХК-нд өгч, 10 сая төгрөгийн гэрээ байгуулж, гүйцэтгүүлэн, уг баримт бичгийг хүлээн авсан боловч үүнийгээ мөрдөөгүй, тус компанийн Гүйцэтгэх захирал тушаал гаргаж, өөрийн Санхүү эрхэлсэн дэд захирлын боловсруулсан “Нягтлан бодох бүртгэлийн баримт бичиг”-ийг мөрдүүлсэн байна.

Анхан шатны шүүх маргааныг хянан хэлэлцээд “А” ТӨХК-ийн гаргасан нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв. Тодруулбал,

Нягтлан болох бүртгэлийн тухай хуульд, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь “зохицох” зарчмыг нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагаанд баримтлахаар заасан, уг зарчим нь одоо болон ирээдүйд үр өгөөжөө өгнө гэж тооцоолон байгууллагын хөрөнгөөс гаргасан зардал нь “үр ашигтай байх” буюу “орлого, зардал зохицох” агуулгатай гэж шүүх дүгнэв.

Төрийн өмчит хувьцаат компанийн санхүүгийн үйл ажиллагаанд төрийн аудитын байгууллага шалгалт хийж, дээрх зарчмын хүрээнд акт тогтоосон нь хууль зөрчөөгүй, үндэслэлтэй.

Өөрөөр хэлбэл, “А” ТӨХК-ийн удирдлага нь ирээдүйд үр өгөөжөө өгнө гэж тооцоолон, 10 сая төгрөгийн зардал гарган хийлгэсэн “Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг”-ийг байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагаанд хэрэглээгүй нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулиар тогтоосон “зохицох” зарчимд нийцээгүй, хөрөнгийг үр ашиггүй зардал гаргасан гэж үзэхээр байх тул 10 сая төгрөгийг улсын төсөвт буцаан төлүүлэхээр тогтоосон аудиторовн актыг шүүхээс үндэслэлтэй гэж үзсэн байна.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Т.Мөнх-Эрдэнэ**

“ГАЗАР ЭЗЭМШИХ, АШИГЛАХ ЭРХ ТҮРҮҮЛЖ ҮҮСЭХ” АГУУЛГА БАГТАНА

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.03.29-ний өдрийн 128/ШШ2022/0237

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.11.22 Хураангуй-7

Нэхэмжлэгч Д.Б нь 2015 онд өөрийн ээжийн эзэмшлийн газрын залгаа газарт хашаа хатган кадастрын зураг хийлгэж, тухайн газраа өмчилж авах хүсэлтээ хорооны Засаг даргаар уламжлуулан тус дүүргийн газрын албанд гаргахад Засаг даргаас “түр хойшлуулсан” гэсэн тэмдэглэсэн байна.

Харин Н.А нь өөр газар амьдардаг атлаа нэхэмжлэгчийн хүсэлт гаргасан газарт оршин суудаг, өөрийн байгаа газраа хууль журмын дагуу эзэмших хүсэлтэй байна гэж тус хорооны Засаг дарга өргөдөл гаргахад, түүний оршин суудаг хаягтай огт хамааралгүй жалганы эсрэг талд 11 гудамжны цаана байдаг газрыг шалгахгүйгээр цохолт хийж уг газрыг эзэмшүүлсэн байх тул шүүхээс уг газрыг Н.А эзэмшүүлсэн нь буруу гэж үзсэн.

Учир нь нэхэмжлэгч Д.Б нь маргаан бүхий газрыг засч тэгшилэн 2005 оноос ээж, ах дүү нарын хамт амьдарч байсан газраа эзэмших хүсэлт гаргасныг түдгэлзүүлж, уламжлаагүй хүлээлгэсэн атлаа түүний хүсэлт гаргасан газрыг Н.А-д эзэмшүүлээд, нэхэмжлэгчийг Газрын тухай хуульд заасан зохих журмын дагуу газар эзэмших хүсэлтээ эрх бүхий этгээдэд гаргаагүй гэж буруутгасан хариуцагчийн тайлбарыг хүлээн авах боломжгүй байсан.

Мөн Газрын тухай хуулийн 32.1-д “Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага газар эзэмших тухай хүсэлтээ тухайн шатны Засаг даргад газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас баталсан загварын дагуу гаргана” гэж зааснаас үзвэл газар эзэмших хүсэлт гаргахад зайлшгүй тухайн хорооны Засаг даргын цохолттой буюу дэмжсэн өргөдөл байх шаардлага тавигдаагүй ч бодит байдалд гэр хорооллын, тэр тусмаа хашааны газар олголтод хорооны Засаг даргын цохолт хийгдэж буй нь тухайн газрыг эзэмшүүлж болох эсэхийг газар дээр нь шалгаж буй ажиллагаа бөгөөд Газрын алба уг хаягжилтын үнэн зөвийг хянах үүрэг хүлээнэ

Шүүхээс дүүргийн газрын албыг Н.А-ын хүсэлт түүнд хавсаргасан материалыг болон хүсэлт гаргасан газарт очиж судалгаа хийж үзсэн бол хүсэлт гаргасан газартаа Н.А-г амьдардаггүй болохыг мөн уг газрыг Л.Ц хүүхдүүдийнхээ хамт хашаалж газар эзэмших хүсэлтээ хорооны Засаг даргаар уламжлуулж, тэр хүсэлтийг түр түдгэлзүүлсэн зэрэг үйл баримтыг тогтоож, Н.А-ны тухайн газар эзэмших хүсэлт шаардлага хангаагүй гэж үзэж байсан гэж үзэж нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэсэн байна.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Чанцалням**

ИРГЭН, ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН “ХУУЛЬ ЁСНЫ ИТГЭЛ ХАМГААЛАХ ЗАРЧИМ”-ЫН АГУУЛГА БАГТАНА

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.04.18-ны өдрийн 128/ШШ2022/0289

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон
2022.11.22 Хураангуй-8

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2017 оны А/87 дугаар тушаалаар Богд хан уулын дархан цаазат газрын хязгаарлалтын бүсэд Зайсангийн аманд 0.44 га талбайг аялал жуулчлалын зориулалтаар И ХХК-д ашиглуулахаар шийдвэрлэж, гэрчилгээг олгож, газар ашиглах гурвалсан гэрээг тус компани болон Богд хан уулын дархан цаазат газрын хамгаалалтын захиргаа болон Хан-Уул дүүргийн Засаг даргатай 5 жилийн хугацаатай байгуулсан байна.

Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.3 дахь хэсгээр Богд хан уулын дархан цаазат газрын хязгаарлалтын бүсэд аялал жуулчлалын зориулалтаар хууль зөрчин газар олгосон гэсэн үндэслэлээр нэхэмжлэгч компанийн газар ашиглах эрхийг хүчингүй болгосон байна.

Шүүхээс нэхэмжлэгч компанид захиргааны байгууллагаас газар ашиглах эрх олгосон шийдвэрийг үндэслэн архитектур төлөвлөлтийн даалгавар, барилгажих талбайн схем зураг, мөн аялал жуулчлалын төвийн барилгын эскиз зургийг баталж, цахилгаан холболт хийх техникийн нөхцөл, барилгын ажлын зөвшөөрөл зэргийг холбогдох эрх бүхий байгууллагаас олгосон, тухайн газрын байгаль орчны ерөнхий болон нарийвчилсан үнэлгээг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам хийж, мөн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг баталсан атлаа 4 жилийн дараа “хууль зөрчиж олгосон” гэх үндэслэлээр хүчингүй болгосон нь нэхэмжлэгч компанийн газар ашиглахтай холбоотой үйл ажиллагаа тасалдахад хүргэж, хууль ёсны эрх, ашиг сонирхлыг хөндсөн төдийгүй захиргааны үйл ажиллагаанд иргэн, хуулийн этгээдийн хууль ёсны итгэл хамгаалах зарчим алдагдахад хүргэсэн гэж үзсэн.

Мөн Захиргааны байгууллагаас нэхэмжлэгчийн газар эзэмших эрхийг 2018 оноос эхлэн удаа дараа дуусгавар болгож байгаа нь шүүхийн шийдвэр бодитой биелэгдэх, захиргааны байгууллагын аливаа үйл ажиллагаа шийдвэр хууль зүйн үндэслэлтэй байх зарчмыг алдагдуулсан гэж үзэж нэхэмжлэгчийн нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэсэн байна.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Чанцалням**

МЭРГЭШЛИЙН ЗЭРЭГ ОЛГОХ ШАЛГАЛТЫГ ЦАХИМААР ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ЧИГЛЭЛ ӨГСӨН НЬ ЖУРМЫГ ЗӨРЧИХ ҮНДЭСЛЭЛ БОЛОХГҮЙ

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.08.23-ны өдрийн 128/
ШШ2022/0612

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.11.30 Хураангуй- 9

Иргэн Ц.А, С.Э нар нь Хүүхдийн анагаах мэргэшлийн зэрэг олгох шалгалтад оролцохоор холбогдох дүрэм журамд заасны дагуу материалаа бүрдүүлэн өгч, шалгалтад оролцох эрх олгогдсон байна. Эрүүл мэндийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2021 оны 2/4505 дугаар албан бичгээр ирүүлсэн цар тахалтай холбоотойгоор шалгалтыг “зайн хэлбэрээр зохион байгуулах” чиглэл ирүүлсэн бөгөөд Монголын хүүхдийн анагаахын академиас шалгалтыг зохион байгуулахдаа тайлан хамгаалалт явуулахгүйгээр, нууц санал хураалтаар цахимаар зохион байгуулж, Ц.А, С.Э нар шалгалтад тэнцээгүй байна.

Улмаар нэхэмжлэгч Ц.А, С.Э нараас Монголын хүүхдийн анагаахын академийн хүүхдийн анагаах мэргэшлийн зэрэг олгох үйл ажиллагааг зохион байгуулах комисст холбогдуулан “журамд зааснаар шалгалтыг зөвхөн тайлан хамгаалалтаар авах ёстой, шалгалтыг зохион байгуулахдаа журмыг зөрчсөн тул дахин шалгалт авах ёстой” гэж маргасан бөгөөд хариуцагчаас “цахимаар зохион байгуулах чиглэл ирсний дагуу зохион байгуулсан, журамд жилд 1 л удаа шалгалт зохион байгуулахаар заасан тул шалгалт зохион байгуулах боломжгүй” гэж мэтгэлцжээ.

Маргааны үйл баримтаас үзэхэд Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны А/513 дугаар тушаалаар баталсан “Мэргэшлийн зэрэг олгох, нөхөн олгох, хүчингүй болгох журам”-ын 8.4-т “шалгалтыг тайлан хамгаалалтаар нээлттэй авах”-аар зохицуулсан байхад 2/4505 дугаар албан бичгээр ирүүлсэн “зайн хэлбэрээр зохион байгуулах” чиглэлийг хэрэгжүүлэхдээ тайланг нээлттэй хэлбэрээр хамгаалуулаагүй нь буруу, А/513 дугаар тушаалаар баталсан “Мэргэшлийн зэрэг олгох, нөхөн олгох, хүчингүй болгох журам”-ыг зөрчсөн байна.

Мөн Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны А/513 дугаар тушаалаар тухайн шалгалтыг зохион байгуулах журам баталсан байхад Монголын хүүхдийн анагаахын академийн зүгээс дахин өөр журам баталж, уг журмын дагуу шалгалт зохион байгуулсан нь эрх хэмжээгээ хэтрүүлсэн гэж шүүх үзсэн болно.

Шүүхээс Монголын хүүхдийн анагаахын академийг журам зөрчиж шалгалт зохион байгуулсны улмаас нэхэмжлэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол зөрчигдсөн гэж үзэж шалгалтыг дахин зохион байгуулахыг даалгаж шийдвэрлэсэн байна.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Ц.Одмаа**

ОРЦ ГАРЦ ГАРГАХ ЗӨВШӨӨРЛИЙГ БАТЛАГДСАН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОН ЖУРМЫН ДАГУУ ОЛГОНО

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.06.22-ны өдрийн 128/
ШШ2022/0507

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон
2022.11.30 Хураангуй-10

Улаанбаатар дахь Олон улсын дунд сургууль нь нийслэлийн Засаг даргын захирамжийн дагуу 20900 метр квадрат газрыг сургалтын зориулалтаар ашиглах эрхтэй бөгөөд тус газрын хажууд Таван богд проперти ХХК-ийн 880 айлын үйлчилгээтэй, орон сууцны хотхон баригдаж, Нийслэлийн Захирагчийн ажлын албаны 2021 оны 01/1487 дугаар албан бичгээр батлагдсан ерөнхий төлөвлөгөө, зураг төслийн дагуу орц гарц гаргах зөвшөөрлийг Таван богд проперти ХХК-д олгосон байна.

Улаанбаатар дахь Олон улсын дунд сургуулийн зүгээс “орц гарц гаргах зөвшөөрлийг олгохдоо сонсох ажиллагаа явуулаагүй, санал аваагүй, сургуулийн ажилчид, сурагчдын аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг зөрчсөн”... гэж, захирагчийн ажлын албанаас “...ажлын хэсгийн шийдвэр гарсан, уг шийдвэр нь батлагдсан ерөнхий төлөвлөгөө, зураг төслийн дагуу олгогдсон” гэж маргажээ

Таван богд проперти ХХК-ийн 880 айлын үйлчилгээтэй, орон сууцны хотхоны Архитектур, төлөвлөлтийн даалгавар, ерөнхий төлөвлөгөө батлагдсан, хотхоны орц гарцыг 5 байхаар төлөвлөсөн байх бөгөөд тус компанийн зүгээс эхний ээлжид хотхоны урд болон зүүн талын орц гарцыг нээх хүсэлтийг гаргасан байна.

Дээрх хүсэлтийн дагуу Нийслэлийн Засаг даргын 2017 оны 300 дугаар захирамжаар Орц, гарц гаргах зөвшөөрөл олгох ажлын хэсэг байгуулагдаж, зөвшөөрөл олгохоор шийдвэрлэсэн нь Нийслэлийн засаг даргын 2014 оны А/926 дугаар захирамжаар батлагдсан “Авто зам, тохижилт, ногоон байгууламжийг ашиглах, хамгаалах журам”-ын 2 дугаар зүйлд заасан Зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагаа-нд нийцсэн байна..

Нэхэмжлэгчийн зүгээс сонсох ажиллагаа явуулаагүй гэж маргах хэдий ч дээрх журам болон талуудын тайлбараас дүгнэхэд тухайн төслийн ерөнхий төлөвлөгөө, ажлын зурагт маргаан бүхий орц, гарц төлөвлөгдсөн байх тул тэр дагуу орц гарц гаргахад нэхэмжлэгчээс зөвшөөрөл авах, мэдэгдэх шаардлагагүй юм.

Улаанбаатар дахь Олон улсын дунд сургуулийн зүгээс батлагдсан ерөнхий төлөвлөгөө болон ажлын хэсгийн шийдвэртэй маргаагүй бөгөөд шүүхээс батлагдсан ерөнхий төлөвлөгөө, зургийн дагуу орц гарц гаргахад нэхэмжлэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол хөндөгдөхөөргүй байна гэж үзэж нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Ц.Одмаа**

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ УДИРДАХ АЛБАН ТУШААЛТНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ БАТЛААГҮЙ БОЛ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ ТУХАЙН АЛБАН ТУШААЛТНААС ШААРДАХ ЭРХГҮЙ

Шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар: 2022.06.16-ны өдрийн 128/
ШШ2022/0476

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй
2022.11.30 Хураангуй-11

Баянгол дүүргийн Засаг даргын 2021 оны А/127 дугаар захирамжаар байгуулагдсан ажлын хэсгээс Баянгол дүүргийн 89 дүгээр цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа, сахилга хариуцлага, төсвийн хэмнэлтэд хяналт шалгалт хийсэн бөгөөд 2021 оны 11 дүгээр сарын 16-ны өдрийн ажлын хэсгийн дүгнэлтээр "...18,191.5 мянган төгрөгийн төсвийг үр ашиггүй зарцуулсан, цэцэрлэгийн эрхлэгч Б.Цолмонхүү нь хөдөлмөрийн гэрээний үүргээ биелүүлээгүй" зэрэг зөрчил гаргасан гэж үзэж, Баянгол дүүргийн Засаг даргын 2021 оны Б/312 дугаар захирамжаар цэцэрлэгчийн эрхлэгч Б.Цолмонхүүг ажлаас халах сахилгын шийтгэл ногдуулжээ.

Мөн ажлын хэсгийн дүгнэлт гарсан өдөр буюу 2021 оны 11 дүгээр сарын 16-ны өдөр Баянгол дүүргийн Дотоод албаны улсын байцаагчийн 31-01/09 тоот "Зөрчил арилгуулах тухай" акт, 31-01/33 тоот "Албан шаардлага" үйлдэгдэж, Б.Цолмонхүү уг акт, албан шаардлагыг зөвшөөрч гарын үсэг зурж, тогтоосон хугацаанд биелүүлсэн байна.

Б.Цолмонхүүгээс "...өөр этгээдтэй байгуулсан хөдөлмөрийн гэрээний үүргийг зөрчиж, ноцтой зөрчил гаргасан гэж үзсэн, санхүүгийн баримтыг бүрдүүлэх шаардаж авах үүрэг нь нягтлан бодогчид байхад цэцэрлэгийн эрхлэгчийг зөрчилд холбогдуулсан, маргаан бүхий актын сонсох ажиллагаа явуулахдаа нэхэмжлэгчийг ажлын бус цагаар дуудаж сонсох ажиллагаа хийсэн нь тус тус үндэслэлгүй" гэж, хариуцагч захиргааны байгууллагаас "...Ажлын хэсгийн хяналт, шалгалтаар нийт 18,191,000 төгрөгийн зөрчлийн асуудал илэрснээс үзвэл төсвийг үр ашиггүй зарцуулсан нь нотлогдож байна" гэж тус тус маргаж байна.

Хэрэгт авагдсан баримтууд, гэрчийн мэдүүлэг зэргээс үзэхэд ажлын хэсгийн дүгнэлт, болон улсын байцаагчийн акт, албан шаардлагад

дурдсан бүх зөрчил нь нэхэмжлэгчийн ажлын байрны тодорхойлолт болон хуулиар хүлээсэн үүрэгт нь хамааралтай эсэх нь тодорхойгүй, нэхэмжлэгч уг зөрчлийг гаргасан гэх үйл баримт бүрэн тогтоогдоогүй бөгөөд Баянгол дүүргийн Засаг дарга нь нэхэмжлэгчийг ажлаас чөлөөлөхдөө хуульд зааснаар нийслэлийн боловсролын газраас санал аваагүй байна.

Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлийн 54.1-д зааснаар жил бүр үр дүнгийн гэрээ байгуулах бус гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө байгуулах атал хариуцагч захиргааны байгууллага Б.Цолмонхүүтэй гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө байгуулж, үнэлж, дүгнээгүй атлаа чөлөөлөх шийдвэр гаргасан, төсвийн ерөнхийлөн захирагчтай байгуулсан гэрээний хүрээнд төсвийн хөрөнгийг удирдах, зарцуулалтад нь хяналт тавих үүргээ хэрэгжүүлээгүй гэж буруутгасан нь үндэслэлгүй юм.

Уг нөхцөл байдлуудаас дүгнэвэл хариуцагч байгууллага нь хүчин төгөлдөр үйлчлэлгүй хөдөлмөрийн гэрээний заалтыг үндэслэн нэхэмжлэгчийн хөдөлмөрийн харилцааг шууд зогсоохоор хөдөлмөрийн гэрээнд тухайлан заасан ноцтой зөрчил гаргасан гэж үзэж, түүнийг ажил, албан тушаалаас нь чөлөөлөх хуульд заасан үндэслэл бий болоогүй байхад чөлөөлсөн нь хууль бус тул шүүхээс Б.Цолмонхүүг ажлаас халсан тушаалыг хүчингүй болгож, түүнийг урьд эрхэлж байсан албан тушаалд нь эгүүлэн томилж, ажилгүй байсан хугацааны цалинг олгож шийдвэрлэсэн болно.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Ц.Одмаа**

ШҮҮХИЙН ПРОЦЕССЫН ТОЙМ

ДАВЖ ЗААЛДАХ ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ПРОЦЕССЫН ТОЙМ

ХҮҮХДИЙН ЭРХ, АШИГ СОНИРХЛЫГ ЭН ТЭРГҮҮНД ХАРГАЛЗАНА

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 5 сарын 5 өдөр 479

2022.08.26 процесс-хураангуй: дугаар 1

Насанд хүрээгүй Бат нь бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах гэмт хэрэгт холбогдсон байна.

Мөрдөн байцаалтын явцад өсвөр насны хүүхэд Батын хууль ёсны төлөөлөгчөөр төрийн байгууллагын төлөөлөгчийг томилж, эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцуулсныг дүүргийн эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх буруу гэж үзэж, хэргийг дахин хянуулахаар прокурорт буцаажээ.

Прокурор уг шийдвэрийг эсэргүүцэж, Нийслэлийн эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүхэд хандан, “... өсвөр насны шүүгдэгч Бат нь эх, ах нарын хамт амьдардаг гэх боловч эх нь архины хамааралтай, асран хамгаалах боломжгүйн улмаас Бат нь асрамжийн газарт амьдарч байсан /тул/ түүний хууль ёсны төлөөлөгчийг төрийн байгууллагаас томилсон нь хууль зөрчөөгүй” гэж маргав.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар мөрдөгч, прокурор нь өсвөр насны сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчийн эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчийг эн тэргүүнд түүний хууль ёсны төлөөлөгчөөр тогтоох үүрэгтэй, тийм хүн байхгүй, эсхүл тэдгээр нь тухайн хэрэгт хүүхдийг төлөөлөхөд ашиг сонирхлын зөрчилтэй бол хүүхдийн асуудал эрхэлсэн төрийн байгууллагын ажилтныг хууль ёсны төлөөлөгчөөр тогтоож болдог.

Энэ тохиолдолд, насанд хүрээгүй /хүүхэд/ Батын хууль ёсны төлөөлөгчийг мөрдөн байцаалтын явцад тогтоохдоо түүний ар гэрийн байдал, төрсөн эцэг, эх асран хамгаалагч харгалзан дэмжигчийг шалгаж тодруулаагүй, хэн хэнтэйгээ амьдардаг, эх нь ямар ажил хөдөлмөр эрхэлдэг, ах, эгч нь хамт амьдардаг эсэх зэрэг нөхцөл байдлыг тодруулалгүйгээр түүний хууль ёсны төлөөлөгчөөр төрийн байгууллагыг шууд тогтоосон нь анхан шатны шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад тогтоогдсон байна.

Давж заалдах шатны шүүхээс прокурорын гаргасан эсэргүүцлийг хэрэгсэхгүй болгож анхан шатны шүүхийн тогтоолыг хэвээр үлдээж

шийдвэрлэв.

Өсвөр насны хүний хууль ёсны төлөөлөгчийг сонгож томилох дарааллыг хуулиар тусгайлан тогтоосон, ингэхдээ тэргүүн ээлжинд эцэг, эхийг нь, дараа нь хуулийн дагуу тогтоогдсон асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч этгээдийг, эцэст нь эдгээр хүмүүсийг тогтоох боломжгүй бол холбогдох төрийн байгууллагын төлөөлөгчийг оролцуулахаар заасан байхад өсвөр насны шүүгдэгч Батын хууль ёсны төлөөлөгчийг томилж хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцуулахдаа хуулиар тогтоосон дээрх дарааллыг зөрчиж төрийн байгууллагын төлөөлөгчийг шууд томилж оролцуулсан нь хүүхдийн эрх, ашиг сонирхлыг ноцтой зөрчсөн гэж давж заалдах шатны шүүх дүгнэв.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч М.Пүрэвсүрэн**

ПРОКУРОРЫН ЯЛЛАХ ДҮГНЭЛТЭД ЯЛЛАГДАГЧИЙН ОВОГ НЭРИЙГ БУРУУ БИЧСЭН НЬ ХУУЛЬ ЗӨРЧСӨН ГЭЖ ШҮҮХ ҮЗЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 8 сарын 16 өдөр 812

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.10.13 процесс-хураангуй: дугаар 2

Иргэн Ү нь өөрийн төрсөн охиноо зодож хөнгөн хохирол учруулсан гэмт хэрэгт холбогдсон байна. Прокуророос түүнийг яллагдагчаар татаж, яллах дүгнэлт үйлдэж хэргийг шүүхэд ирүүлэхдээ яллах дүгнэлтэд овгийг нь буруу бичиж ирүүлжээ.

Анхан шатны шүүхээс, яллагдагч иргэний овог нэрийг яллах дүгнэлтэд буруу бичсэн нь мөрдөн шалгах ажиллагаанд гаргасан алдаа гэж үзэж, уг зөрчлийг арилгуулахаар хэргийг прокурорт буцаасан байна.

Прокурор уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч, Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүхэд хандан "...овог нэрийг буруу бичсэн нь шүүгдэгчийн гэм бурууг эцэслэн шийдвэрлэх болон хэргийн зүйлчлэлд нөлөөлөхгүй, ... прокурорын тогтоол, яллах дүгнэлтэд гарсан үг, үсэг, тоо, тооцооны зэрэг техникийн шинжтэй алдааг шүүхийн шийдвэрт залруулах бүрэн боломжтой байсан" гэж маргав.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд "... эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтоолд сэжигтний эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэрийг тусгана" гэж заажээ.

Давж заалдах шатны шүүхээс, гэмт хэрэгт яллагдаж буй хүний овгийг буруу бичиж ирүүлсэн прокурорын яллах дүгнэлтийг шүүх хүлээн авч залруулах үндэслэлгүй, энэ нь техникийн шинжтэй "алдаа" биш, хуулийг зөрчсөн зөрчил гэж үзэж прокурорын бичсэн эсэргүүцлийг хэрэгсэхгүй болгож, анхан шатны шүүхийн шүүгчийн захирамжийг хэвээр үлдээж шийдвэрлэв.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн давж
заалдах шатны шүүхийн шүүгч Ц.Оч**

ХУУЛЬ БУС БҮРЭЛДЭХҮҮНЭЭР ХЭРГИЙГ ШИЙДВЭРЛЭСЭН НЬ ХУУЛЬ ЗӨРЧСӨН ГЭЖ ШҮҮХ ҮЗЭВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 7 сарын 21 өдөр 746

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй

2022.11.15 процесс-хураангуй: дугаар 3

Иргэн О нь согтуурсан үедээ К-г хүчиндэхийг завдаж, түүнийг зодож, эрүүл мэндэд нь хүнд гэмтэл учруулсан, түүнийг зогсоох гэж оролдсон иргэн Л-н биед хөнгөн гэмтэл учруулсан гэмт хэрэгт тус тус холбогдож, прокуророос яллах дүгнэлт үйлдэн хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн, анхан шатны шүүх иргэн О-г гэм буруутайд тооцож, эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэж шийдвэрлэжээ.

Шүүгдэгч О нь "...би иргэн К-г хүчиндэхийг завдаагүй ..." гэх агуулгаар давж заалдах гомдол гаргасныг давж заалдах шатны шүүхээс хянах явцад, тухайн хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүх бүрэлдэхүүнд шүүгч А, Х, С нар томилогдсон байхад өөр шүүгч нар шүүх хуралдаанд орж хэргийг шийдвэрлэсэн нь хавтаст хэрэгт авагдсан баримтаар тогтоогдсон байна.

Хуульд зааснаар, ...хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүх бүрэлдэхүүнийг Ерөнхий шүүгчийн захирамжаар баталгаажуулдаг, тухайн шүүх бүрэлдэхүүн хэргийг шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэх үүрэгтэй. Хуульд заасан журмын дагуу томилогдоогүй шүүх бүрэлдэхүүнийг "хууль бус" гэж үзэх бөгөөд "шүүх хэргийг хууль бус бүрэлдэхүүнээр хянан шийдвэрлэсэн" нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны ноцтой зөрчилд тооцогдоно.

Иймд давж заалдах шатны шүүхээс, анхан шатны шүүх Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийг ноцтой зөрчсөн гэж дүгнэв.

Энэ тохиолдолд, шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгож, хэргийг дахин хэлэлцүүлэхээр анхан шатны шүүхэд буцааж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зөрчлийг засуулах шаардлага зүй ёсоор гардаг хэдий ч Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай /2022/ хуулиар давж заалдах шатны шүүх анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгож, хэргийг анхан шатны шүүхээр дахин хэлэлцүүлэх, эсхүл прокурорт буцаах эрхгүй болсон тул давж заалдах шатны шүүх уг зөрчлийг дурдаж, анхан шатны шүүхийн шийтгэх тогтоолд өөрчлөлт оруулж шийдвэрлэв.

**Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн
давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч Л.Дарьсүрэн**

ДАВЖ ЗААЛДАХ ГОМДОЛ ХАНГАГДСАН ТОХИОЛДОЛД УРЬДЧИЛАН ТӨЛСӨН УЛСЫН ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖИЙГ БУЦААН ОЛГОНО

Шүүгчийн захирамжийн дугаар: 2022.05.02 210/ШЗ2022/00345

Нэхэмжлэлийн шаардлагыг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгосон анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг нэхэмжлэгч Болд эс зөвшөөрч давж заалдах журмаар гомдол гаргаж, хуульд заасны дагуу улсын тэмдэгтийн хураамжид 280,030 төгрөгийг төлжээ.

Нийслэлийн Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхээс гомдлыг үндэслэлтэй гэж үзэж, анхан шатны шүүхийн шийдвэрт өөрчлөлт оруулж, нэхэмжлэгчийн гомдлыг хангасан байна.

Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар давж заалдах гомдлыг шүүх хангаж шийдвэрлэсэн бол гомдол гаргагчийн төлсөн улсын тэмдэгтийн хураамжийг шүүгчийн захирамжаар буцаан олгодог журамтай.

Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхээс нэхэмжлэгчийн гомдлыг хангасан тул нэхэмжлэгч Болдын улсын тэмдэгтийн хураамжид төлсөн 280,030 төгрөгийг шүүгчийн захирамжаар буцаан олгохоор магадлалдаа заасан. Иймд ИХШХШТХ-ийн 59.3 дахь хэсэгт зааснаар улсын тэмдэгтийн хураамжийг буцаан олгох талаар энэхүү шүүгчийн захирамжийг гаргав.

Үүний дагуу нэхэмжлэгч Болд нь холбогдох дүүргийн татварын хэлтсээс улсын тэмдэгтийн хураамжид төлсөн мөнгөө буцаан авах боломжтой.

**Нийслэлийн Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Ж.Оюунтунгалаг**

ДАВЖ ЗААЛДАХ ГОМДОЛ ГАРГАСАН ЭТГЭЭД ГОМДЛООСОО ТАТГАЛЗВАЛ ШҮҮХ ТҮҮНИЙГ ГОМДОЛ ГАРГААГҮЙД ТООЦНО

Шийдвэрийн дугаар: 2022 оны 07 сарын 04-ний өдөр, 210/
ШЗ2022/00550

Хүчин төгөлдөр болсон

2022 оны 10 сарын 11-ний өдөр, захирамж-хураангуй: дугаар 03

Нэхэмжлэгч Болор, Наран нар Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг эс зөвшөөрч, давж заалдах гомдол гаргасан боловч давж заалдах шатны шүүхийн шүүх хуралдаанаас өмнө "...хариуцагч нэхэмжлэлд дурдсан мөнгөн дүнг төлж барагдуулсан..." гэсэн үндэслэлээр давж заалдах гомдлоосоо татгалзсан хүсэлтийг шүүхэд бичгээр гаргасан.

Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн зүгээс нэхэмжлэгч Болор, Наран нарын хүсэлтийг хянаад, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нийцсэн гэж үзэж нэхэмжлэгч Болор, Наран нарыг давж заалдах гомдол гаргаагүйд тооцсон захирамж гаргаж шийдвэрлэсэн.

Мөн дээрх захирамжаар нэхэмжлэгч Болор, Наран нараас давж заалдах журмаар гомдол гаргахдаа улсын тэмдэгтийн хураамжид урьдчилан төлсөн 193,350 төгрөгийг улсын төсвөөс гаргуулж, нэхэмжлэгч Болор, Наран нарт буцаан олгосон байна.

**Нийслэлийн Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн
шүүгч Д.Нямбазар**

ТУСГАЙ ЖУРМААР ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААНЫ ЯВЦАД ГАРГАСАН ЗАРИМ ШҮҮГЧИЙН ЗАХИРАМЖ, ШҮҮХИЙН ТОГТООЛД ГОМДОЛ ГАРГАХ ЭРХГҮЙ

Шүүгчийн захирамжийн дугаар: Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийн 2022.03.25 өдрийн №681 дугаартай захирамж

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхэд “ШД” ХХК” мэргэжлийн хяналтын газрын улсын байцаагчийн үйлдсэн шийтгэлийн хуудас болон зөрчлийн үр дагаврыг арилгах арга хэмжээ авахуулахаар гаргасан албан даалгаврыг тус тус хүчингүй болгуулах” тухай гомдлын шаардлага гаргасан байна.

Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад иргэн Өнөрөөс уг хэрэгт гуравдагч этгээдээр оролцох хүсэлт гаргасныг анхан шатны шүүх хангахаас татгалзаж шийдвэрлэсэн, уг шүүгчийн захирамжийг Өнөр эс зөвшөөрч хянуулахаар Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхэд гомдол гаргажээ.

Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар хуульд тусгайлан заасан гомдлоор үүсэх хэрэг, маргааныг шүүх тусгай журмаар хянан шийдвэрлэх бөгөөд ийм маргааны хувьд нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзснаас бусад хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад гаргасан шүүгчийн захирамж, шүүхийн тогтоолд гомдол гаргах эрхгүй байдаг.

Энэ үндэслэлээр, иргэн Өнөрийн гаргасан “гуравдагч этгээдээр оролцох хүсэлтийг хангахаас татгалзаж шийдвэрлэсэн” шүүгчийн захирамжид гаргасан гомдлыг давж заалдах шатны шүүх хянан хэлэлцэхээс татгалзаж, гомдлыг буцааж шийдвэрлэв.

**Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Б.Тунгалагсайхан**

“А.Н” УТН-ЫН НЭХЭМЖЛЭЛТЭЙ, УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН ГАЗАР, УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН БҮРТГЭЛИЙН ГАЗАРТ ТУС ТУС ХОЛБОГДОХ ЗАХИРГААНЫ ХЭРГИЙН ТУХАЙ

Шийдвэрийн дугаар: Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 2022.9.14-ны өдрийн №740 дүгээр тогтоол

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

“А.Н” УТН-аас “Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын Хяналт шалгалтын газрын улсын байцаагчийн “Тамга тэмдгийн хяналтын дугаарыг хүчингүй болгох тухай” дүгнэлт болон тамга, тэмдгийн хяналтын дугаар дахин олгосон шийдвэрийг илт хууль бус болохыг тогтоолгох”-оор шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад нэхэмжлэлийн шаардлагаа “... дээрх дүгнэлт, шийдвэрийг хүчингүй болгуулах”-аар өөрчилж маргасан байна.

Анхан шатны шүүх “... “... нэхэмжлэгчийг төлөөлөх бүрэн эрхгүй болон нэхэмжлэл гаргах эрхгүй этгээд нэхэмжлэл гаргасан” гэсэн нөхцөл байдал тогтоогдож байна” гэж үзээд “... дээрх бүртгэл болон шийдвэрийг тус тус илт хууль бус болохыг тогтоолгох” шаардлага бүхий нэхэмжлэлтэй хэргийг хэрэгсэхгүй болгож, нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзаж шийдвэрлэсэн.

Шүүх гагцхүү нэхэмжлэгчийн тодорхойлсон нэхэмжлэлийн шаардлагын хүрээнд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулж, хэргийг шийдвэрлэх үүрэгтэй бөгөөд ийнхүү шийдвэрлээгүй бол хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журмын зөрчил гаргасан гэж үзнэ.

Гэтэл анхан шатны шүүх нэхэмжлэгчийн эцсийн байдлаар тодорхойлсон “... дүгнэлт, шийдвэрийг хүчингүй болгуулах” нэхэмжлэлийн шаардлагаас өөрөөр буюу “... илт хууль бус болохыг тогтоох” нэхэмжлэлийн шаардлагыг хүлээн авахаас татгалзаж, хэргийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэжээ. Иймд нэхэмжлэгчийн эцсийн байдлаар тодорхойлсон “... хүчингүй болгуулах” нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрхэн шийдвэрлэсэн нь тодорхойгүй байх тул давж заалдах шатны шүүх шүүгчийн захирамжийг хүчингүй болгож дахин шийдвэрлүүлэхээр анхан шатны шүүхэд буцаасан.

**Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн
шүүгч Н.Долгорсүрэн**

МӨХ-НЫ МХХ-НЫ МАРГААН ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААНЫ ЯВЦАД ГАРСАН ТОГТООЛ НЬ ЗАХИРГААНЫ АКТ БИШ ТУЛ ЗАХИРГААНЫ ХЭРГИЙН ШҮҮХИЙН ХАРЬАЛАН ШИЙДВЭРЛЭХ МАРГААНД ХАМААРАХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 2022.10.05 №799 дүгээр тогтоол

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Өмгөөлөгч Батаас Монголын Өмгөөлөгчийн холбооны Мэргэжлийн хариуцлагын хорооны тогтоолыг эс зөвшөөрч Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхэд нэхэмжлэл гаргасныг анхан шатны шүүхээс “.. уг маргаан нь Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэрлэх маргаан байна” гэх үндэслэлээр, нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзсан байна.

Өмгөөлөгч Бат уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч давж заалдах шатны шүүхэд гомдол гаргасныг давж заалдах шатны шүүх хянаад шүүгчийн захирамжид өөрчлөлт оруулж, Батын гомдлыг хангахгүй орхив.

Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбооны Мэргэжлийн хариуцлагын хорооны тогтоолоор тус хороонд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад “хорооны нэр бүхий гишүүнийг татгалзах тухай” оролцогчийн хүсэлтийг шийдвэрлэсэн, уг тогтоол “захиргааны акт” биш, уг маргааныг захиргааны хэргийн шүүх харьяалан шийдвэрлэхгүй гэж давж заалдах шатны шүүх дүгнэв.

Мэргэжлийн хариуцлагын хорооны маргаан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад гарсан уг тогтоол нь өмгөөлөгчид холбогдох маргааныг эцэслэн шийдвэрлээгүй, өмгөөлөгч Батад чиглээгүй, түүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хөндсөн, хариуцлага хүлээлгэсэн “захиргааны акт”-ын шинжийг агуулаагүй байна. Өөрөөр хэлбэл, процессийн хувьд МХХ-ны маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагаа үргэлжилж байгаа, эцэслэн шийдвэрлэсэн аливаа нэгэн шийдвэр гараагүй байх тул маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад “хорооны нэр бүхий гишүүнийг татгалзах тухай” оролцогчийн хүсэлтийг шийдвэрлэсэн тогтоолыг захиргааны хэргийн шүүх хянахгүй.

Иймд давж заалдах шатны шүүх шүүгчийн захирамжид “захиргааны хэргийн шүүхийн харьяаллын бус” гэсэн үндэслэлээр нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзсан өөрчлөлт оруулж, өмгөөлөгч Батын гомдлыг хангахгүй орхив.

**Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн
шүүгч Н.Долгорсүрэн**

ГАЗРЫН ХАРИЛЦААНД ЗАСАГ ДАРГЫН ЗАХИРАМЖТАЙ МАРГАХАД ДЭЭД ШАТНЫ ЗАСАГ ДАРГАД ХАНДСАН БАЙХЫГ ШААРДАХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 221/ШТ2022/0993 дүгээр тогтоол

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Иргэн Ундрах газар эзэмших эрхийг нь хүчингүй болгосон дүүргийн Засаг даргын захирамжийг эс зөвшөөрч нийслэлийн Засаг даргад гомдол гаргасан боловч нийслэлийн Засаг дарга түүний гомдлыг шийдвэрлээгүй байхад шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан байна.

Анхан шатны шүүх "... гомдлыг нийслэлийн Засаг дарга шийдвэрлэх хуульд заасан хугацаа дуусаагүй байхад шүүхэд хандсан нь буруу" гэх агуулгаар нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзжээ.

Ундрах уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч давж заалдах шатны шүүхэд гомдол гаргасныг давж заалдах шатны шүүх хянаад, гомдлыг хангаж, шүүгчийн захирамжийг хүчингүй болгов.

Газрын маргааны хувьд Засаг даргын шийдвэрийг хууль бус гэж үзвэл тухайн шийдвэр гарсан өдрөөс хойш ажлын 10 өдрийн дотор шүүхэд гомдол гаргахаар Газрын тухай хуульд тусгайлан заасан тул энэ хугацаанд Ундрах шууд шүүхэд хандах эрхтэй юм.

Өөрөөр хэлбэл, дүүргийн Засаг даргын захирамжийг хүчингүй болгуулахаар шууд шүүхэд хандах эрхтэй, заавал нийслэлийн Засаг даргад гомдол гаргасан байхыг шаардахгүй тул энэ үндэслэлээр шүүх Ундрахын нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзсан нь буруу гэж давж заалдах шатны шүүхээс үзжээ.

**Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн
шүүгч Н.Долгорсүрэн**

ШҮҮХИЙН ПРОЦЕССЫН ТОЙМ

АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ПРОЦЕССЫН ТОЙМ

ӨМГӨӨЛӨГЧИЙН ЁС ЗҮЙ ЗӨРЧСӨН ГЭХ АСУУДЛААР ГАРГАСАН ШИЙДВЭРИЙГ ЭС ЗӨВШӨӨРВӨЛ ЗАХИРГААНЫ ХЭРГИЙН ДАВЖ ЗААЛДАХ ШАТНЫ ШҮҮХЭД ХАНДАНА

Шүүгчийн захирамжийн дугаар: 128/Ш32021/9597

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Иргэн Батаас өмгөөлөгч Дэндэвийг хууль болон Өмгөөлөгчийн ёс зүйн дүрмийг зөрчсөн гэж Монголын өмгөөлөгчдийн холбооны Мэргэжлийн хариуцлагын хороонд гомдол гаргасныг тус холбооны Мэргэжлийн хариуцлагын хороо хянан үзээд, өмгөөлөгч Дэндэв нь хууль болон Өмгөөлөгчийн ёс зүйн дүрмийг зөрчөөгүй бөгөөд иргэн Батын гомдол үндэслэлгүй гэж шийдвэрлэжээ.

Иргэн Бат нь Монголын өмгөөлөгчдийн холбооны Мэргэжлийн хариуцлагын хорооны дээрх шийдвэрийг эс зөвшөөрч, Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхэд хандан гомдол гаргасан байна.

Хуульд зааснаар өмгөөлөгчийн мэргэжлийн ёс зүйн асуудлаарх гомдлыг Монголын өмгөөлөгчдийн холбооны Мэргэжлийн хариуцлагын хороонд, тус хорооны шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл уг шийдвэрийг гардан авснаас хойш 30 хоногийн дотор Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхэд тус тус гомдол гаргахаар заасан байдаг.

Энэ тохиолдолд, шүүх нь тухайн шүүхийн харьяаллын бус гомдол, нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзах үүрэгтэй тул Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн захирамжаар иргэн Батын гомдлыг хүлээн авахаас татгалзаж шийдвэрлэв.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Т.Мөнх-Эрдэнэ**

СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ДАРГЫН ГАРГАСАН НЭХЭМЖЛЭЛИЙГ ШҮҮХ ХҮЛЭЭН АВАХААС ТАТГАЛЗАВ

Шүүгчийн захирамжийн огноо, дугаар: 2021.11.22-ны өдрийн 128/ШЗ2021/9251

Захирамжийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

2022.11.11 Процессын хураангуй-2

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын дарга нь ажилтан “Чимгээд сахилгын шийтгэл ногдуулах тухай” Б/02 дугаар захирамж гаргасан, уг захирамжийг Чимгээ эс зөвшөөрч Төрийн албаны зөвлөлд гомдол гаргаснаар Төрийн албаны зөвлөлөөс уг маргааныг хянаж, сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын даргын захирамжийг хүчингүй болгожээ.

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын дарга Болд Төрийн албаны зөвлөлийн дээрх шийдвэрийг хүчингүй болгуулахаар шүүхэд хандсан байна.

Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх дараах үндэслэлээр нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзаж шийдвэрлэв.

Төрийн албаны тухай хуульд, Төрийн албаны зөвлөлийн шийдвэрийг эс зөвшөөрсөн тал уг шийдвэрийг мэдэгдсэнээс хойш 30 хоногийн дотор шүүхэд гомдол гаргаж болно гэж заасан байна.

Уг заалтыг “шийдвэрийг эс зөвшөөрсөн тал” гэдэгт сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын дарга Болд хамаарахгүй, учир нь, нэг талаас Төрийн албаны тухай хуульд зааснаар, төрийн албаны удирдах албан тушаалтан нь Төрийн албаны зөвлөлөөс гаргасан тогтоолыг заавал биелүүлэх үүрэгтэй, нөгөө талаас, төрийн албаны эрх зүй дэх субординацийн буюу захирах, захирагдах ёсны зарчмын дагуу төрийн албаны удирдах албан тушаалтан Төрийн албаны зөвлөлөөс гаргасан заавал биелэгдэх шинжтэй тогтоолын эсрэг маргах боломжгүй гэж шүүхээс үзэв.

Түүнчлэн, Захиргааны ерөнхий хуульд заасан урьдчилан шийдвэрлэх ажиллагааны журмаар, иргэн Чимгээгийн гаргасан “эрх зөрчигдсөн” гэх маргааныг хянан шийдвэрлэж гаргасан Төрийн албаны зөвлөлийн тогтоолыг захиргааны албан тушаалтан хүчингүй болгуулахаар маргаж байгаа нь үндэслэлгүй, урьдчилан шийдвэрлэх ажиллагааны зарчимд нийцэхгүй гэж шүүх дүгнэв.

Эдгээр үндэслэлээр, сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын дарга Болдыг тухайн маргааны хувьд Төрийн албаны зөвлөлийн шийдвэрийг хүчингүй болгуулахаар маргах, ийм нэхэмжлэл шүүхэд гаргах эрхгүй этгээд гэж үзэж, нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзаж шийдвэрлэв.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Т.Мөнх-Эрдэнэ**

ЗАХИРГААНЫ АКТЫН БИЕЛЭЛТИЙГ ТҮДГЭЛЗҮҮЛЭХ АГУУЛГА БАГТАНА

Шүүгчийн захирамжийн огноо, дугаар 2022.09.12-ны өдрийн 128/
ШЗ2022/7635

Захирамжийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.11.22, Хураангуй-3

Ордос ХХК-ийн нэхэмжлэлтэй, Нийслэлийн Засаг даргад холбогдох захиргааны хэрэгт нэхэмжлэгч Ордос ХХК-аас “Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны 5 дугаар сарын 24-ний өдрийн “Захиргааны актуудыг хүчингүй болгуулах” А/711 дүгээр захирамжийн биелэлтийг хэргийг эцэслэн шийдвэрлэх хүртэл хугацаанд түдгэлзүүлэх, хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөс Хан-Уул дүүргийн Засаг даргыг уг захиргааны хэрэгт гуравдагч этгээдээр татан оролцуулах тухай хүсэлтийг гаргасан.

Нэхэмжлэгч Ордос ХХК нь барилгын ажлаа эхлүүлж багагүй хөрөнгө мөнгийг зарцуулсан байх бөгөөд “Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны 5 дугаар сарын 24-ний өдрийн “Захиргааны актуудыг хүчингүй болгуулах” А/711 дүгээр захирамжийн биелэлтийг түдгэлзүүлснээр бусдын амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд ноцтой, хуулийн этгээд, эсхүл нийтийн ашиг сонирхолд илт хохирол учруулахаар нөхцөл байдал тогтоогдохгүй, Захиргааны актын биелэлтийг түдгэлзүүлэх нь хэргийн оролцогч нарт эрх зүйн хамгаалалт тогтоох зорилготой тул “Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны 5 дугаар сарын 24-ний өдрийн “Захиргааны актуудыг хүчингүй болгуулах” А/711 дүгээр захирамжийн биелэлтийг түдгэлзүүлж шийдвэрлэсэн байна.

Нэхэмжлэгч Ордос ХХК-аас Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны 5 дугаар сарын 24-ний өдрийн “Захиргааны актуудыг хүчингүй болгуулах” А/711 дүгээр захирамжийг бүхэлд нь хууль бус болохыг тогтоолгож, хүчингүй болгуулах” шаардлага бүхий нэхэмжлэлийг гаргасан бөгөөд уг хэргийг шийдвэрлэхэд Хан-Уул дүүргийн Засаг даргын эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол хөндөгдөж болзошгүй гэх нөхцөл байдал тогтоогдохгүй, шууд хамаарал бүхий этгээд биш байна.

**Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Д.Чанцалням**

ЯЛЛАГДАГЧИЙГ ЦАГДАН ХОРИХ ПРОКУРОРЫН САНАЛЫГ ШҮҮХ ЗАРИМ ТОХИОЛДОЛД ХҮЛЭЭН АВАХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: 619 Шз

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр

2022.08.18 процесс-хураангуй 1

Прокуророос иргэн Болдыг дээрэмдэх гэмт хэрэг үйлдсэн гэж үзэн яллагдагчаар татсан бөгөөд түүнийг “тодорхой оршин суух хаяггүй, үйлдсэн гэмт хэргийн хувьд их хэмжээний мөнгийг дээрэмдэхээр зохион байгуулсан” гэх үндэслэлээр “яллагдагч Болдын хувийн байдал, үйлдэгдсэн гэмт хэргийн шинжийг харгалзан цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч өгнө үү” гэх саналыг шүүхэд гаргажээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд, хорих ялын доод хэмжээ нь 8 жил, түүнээс дээш хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар заасан гэмт хэрэгт яллагдагчийн хувийн байдал, үйлдэгдсэн гэмт хэргийн шинжийг харгалзан эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зорилтод нийцүүлэн цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч болохоор заасан, хуульд заасан эдгээр нөхцөл хангагдсан нь нотлох баримтаар тогтоогдож байгаа тохиолдолд шүүхээс яллагдагчид цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч шийдвэрлэдэг.

Эрүүгийн хуульд “дээрэмдэх” гэмт хэрэг үйлдсэн бол 2 жилээс 8 жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр заасан бөгөөд яллагдагч Болдын холбогдсон гэмт хэргийн хорих ялын доод хэмжээ 2 жил байх тул цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах хуулийн шаардлага, нөхцөлд хамаарахгүй гэж шүүх үзэв.

Иймд шүүхээс яллагдагч Болдод цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах талаарх прокурорын саналыг хүлээн авахаас татгалзаж шийдвэрлэсэн.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч М.Түмэннаст**

МОНГОЛ УЛСЫН ХИЛЭЭР ГАРАХЫГ ХЯЗГААРЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 801 Шз

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр

2022.10.25 процесс-хураангуй 2

Прокуророос яллагдагч Маралмааг ... өдөр тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхгүй үедээ “Toyota Landcruiser 200” маркийн тээврийн хэрэгслийг жолоодон замын хөдөлгөөнд оролцохдоо Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрмийн хэд хэдэн заалтыг зөрчсөний улмаас эсрэг урсгал сөрж, “Toyota Prius” маркийн 6, “Nissan Quashqai” маркийн 1, нийт 7 тээврийн хэрэгслийг мөргөж, явган хүний замаар явж байсан явган зорчигч 12 настай С, Э нарыг мөргөж, С-ын эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол, нэр бүхий 7 иргэний нэхэмжлэгчид нийт 82.273.940 төгрөгийн буюу их хэмжээний хохирол учруулсан гэх хэрэгт яллагдагчаар татан, түүнд хязгаарлалт тогтоох таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах саналыг шүүхэд ирүүлжээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд яллагдагчийг мөрдөн шалгах ажиллагаанд саад учруулахгүй байлгах зорилгоор Монгол Улсын хилээр гарахыг хязгаарлах таслан сэргийлэх арга хэмжээг авах боломжтой байдаг. Прокурорын гаргасан санал үндэслэлтэй тул шүүгч хүлээн авч шийдвэрлэсэн.

Шүүхээс яллагдагч Маралмаад эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд саад учруулахгүй байх зорилгоор 2022 оны 10 дугаар сарын 25-ны өдрөөс эхлэн Монгол Улсын хилээр гарахыг хориглох хязгаарлалт тогтоох таслан сэргийлэх арга хэмжээ авав.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч С.Өсөхбаяр**

ЯЛЛАГДАГЧИД АВСАН ЦАГДАН ХОРИХ ТАСЛАН СЭРГИЙЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭГ СУНГАХААС ТАТГАЛЗАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.10.18 №785 ШЗ

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

Процесс-хураангуй 3

Прокурорын газраас яллагдагчид авсан цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээний хугацааг 1 сараар сунгах саналыг 2022 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдөр шүүхэд ирүүлжээ.

Шүүхээс тэр даруй буюу хуульд зааснаар 24 цагийн дотор саналыг хэлэлцэх шүүхийн хэлэлцүүлгийн товыг прокурор, өмгөөлөгч нарт мэдэгдсэн.

Цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээний хугацааг сунгах хуульд заасан үндэслэл, нөхцөл байдал байгаа эсэх, прокурорын санал болон өмгөөлөгчийн тайлбарын аль нь үндэслэлтэй эсэхийг шүүх хавтаст хэрэгт авагдсан баримтуудыг судлан дүгнэлт хийх ёстой.

Прокурорын гаргасан саналын үндэслэлд шүүх дүгнэлт хийх боломжийг прокурор хангаагүй, шүүхийн хэлэлцүүлгээс өмнө яллагдагчид холбогдох хэргийн материалыг шүүхэд ирүүлээгүй болно.

Иймд шүүхийн хэлэлцүүлгээс яллагдагчид авсан цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээний хугацааг сунгах тухай прокурорын саналыг хүлээн авахаас татгалзаж шийдвэрлэв.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Н.Баасанбат**

ОРОЛЦОГЧИЙН ЭРХИЙГ ХЯЗГААРЛАН ХУУЛЬ ЗӨРЧСӨН ҮНДЭСЛЭЛЭЭР ХЭРГИЙГ ХЭЛЭЛЦЭХИЙГ ХОЙШЛУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.11.29 №261 Шүүхийн тогтоол

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Процессын хураангуй-4

Баянзүрх дүүргийн Прокурорын газраас холбогдогч Дондогийг хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол санаатай учруулах гэмт хэрэгт яллагдагчаар татаж, хэрэг хариуцах чадваргүй тул түүнд эмнэлгийн чанартай албадлагын арга хэмжээ хэрэглэх саналтайгаар хэргийг шүүхэд шилжүүлжээ.

Шүүх хэргийг хүлээн авч хуульд заасан хугацаанд хурлыг товлон зарлаж шүүх хуралдаанаар хянан хэлэлцээд мөрдөн шалгах ажиллагаанд хохирогчийн эрхийг зөрчиж, хууль бусаар хязгаарласан байна гэж үзэв.

Өөрөөр хэлбэл “Хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг үйлдэгдсэн” буюу хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол санаатай учруулсан болох нь мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад тогтоогдсон гэж Дондогийг яллагдагчаар татсан боловч Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан үндэслэлээр хохирогчийг тогтоож, хохирогчоос мэдүүлэг аваагүй байх тул шүүх Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар хэрэг хянан хэлэлцэх хугацааг 21 хоногоор хойшлуулж, оролцогчийн эрхийг хангаж хохирогчийг тогтоох, түүнээс мэдүүлэг авах ажиллагааг хийлгэх нь хуульд нийцнэ гэж шийдвэрлэв.

**Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Д.Шинэхүү**

ЯЛЛАГДАГЧИД УРЬД АВСАН ТАСЛАН СЭРГИЙЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭГ ӨӨРЧИЛСӨН ШҮҮГЧИЙН ЗАХИРАМЖИЙГ ХҮЧИНГҮЙ БОЛГОВ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ЕШЗ/734

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

2022.08.29 процесс-хураангуй 1

Монгол Улсын Хөгжлийн банкны Зээлийн хорооны гишүүн, тус банкны дэд захирлаар ажиллаж байсан М ... нь тухайн албан тушаалыг эрхэлж байхдаа албан үүрэг, бүрэн эрхээ урвуулан ашиглаж “Н” ХХК-д давуу байдал олгосны улмаас Монгол Улсын Хөгжлийн банкинд 21.0 сая ам долларын хохирол учруулсан гэх үндэслэлээр, эрх мэдэл албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах, мөнгө угаах гэмт хэргүүдэд холбогдож, яллагдагчаар татагдан шалгагдаж байна.

Яллагдагч М...-д урьд авсан цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээний хугацааг шүүгчийн захирамжаар 1 сарын хугацаагаар сунгаж шийдвэрлэсэн, уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч өмгөөлөгч Б...-ийн гаргасан гомдлыг тус шүүхийн Ерөнхий шүүгч хянаад, өмгөөлөгчийн гомдлыг үндэслэлгүй гэж үзэж, шүүгчийн захирамжийг хэвээр үлдээж шийдвэрлэжээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиар хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын явцад шүүгчийн дангаар гаргасан шийдвэрийн талаарх гомдлыг тухайн шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэх бөгөөд уг шийдвэр эцсийн байхаар заасны дагуу дээрх шүүгчийн захирамжийг хянасан Ерөнхий шүүгчийн шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болсон байна.

Гэтэл, яллагдагч М...-ийн өмгөөлөгчөөс “...цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээг өөрчлүүлэх”-ээр дахин хүсэлт гаргасныг, шүүгч хүлээн авч хянаад, өмгөөлөгчийн хүсэлтийг хангаж, яллагдагч М...-д авсан цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээг хувийн баталгаа гаргах, Монгол улсын хилээр гарахыг хязгаарлах хязгаарлалт тогтоох арга хэмжээгээр өөрчлөхөөр шүүгчийн захирамж гаргажээ.

Уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч прокуророос гомдол гаргасныг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиар тогтоосон дээрх журмын дагуу Ерөнхий шүүгч хянаад, яллагдагч М...-д урьд авсан таслан сэргийлэх арга

хэмжээг өөрчилсөн шүүгчийн захирамжийг “хууль бус” гэж үзэж хүчингүй болгов.

Өөрөөр хэлбэл, яллагдагч М...-д цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан бөгөөд, түүний хугацааг сунгаж шийдвэрлэсэн шүүгчийн захирамжийг эс зөвшөөрч гаргасан өмгөөлөгчийн гомдлыг хуульд заасан журмын дагуу нэгэнт хянан шийдвэрлэсэн бөгөөд Ерөнхий шүүгчийн шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болсон байхад уг асуудлыг дахин хянаж, таслан сэргийлэх арга хэмжээг өөрчлөх шийдвэр гаргасан нь хуульд нийцээгүй гэж үзсэн байна.

Иймд, яллагдагч М...-д хувийн баталгаа гаргах, Монгол улсын хилээр гарахыг хязгаарлах хязгаарлалт тогтоох таслан сэргийлэх арга хэмжээ авахаар шийдвэрлэсэн шүүгчийн захирамжийг хүчингүй болгож, яллагдагч М...-д урьд авсан цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээг үргэлжлүүлэх нь зүйтэй гэж шийдвэрлэжээ.

**Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Ж.Болдбаатар**

ХЭРГИЙГ ДАНГААР ШИЙДВЭРЛЭЖ БАЙГАА ШҮҮГЧИЙГ ТАТГАЛЗАН ГАРГАХ ХҮСЭЛТ ГАРГАСАН ТУЛ ШҮҮХ ХУРАЛДААНЫГ ХОЙШЛУУЛАВ

Шийдвэрийн дугаар: 192 дугаар шүүгчийн захирамж

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

2022.10.05 процесс - хураангуй

Прокуророос иргэн И.Мөнхжаргалыг “...цахим хуудас буюу хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэлд ярилцлага өгөхдөө хуулийн этгээдийн ажил хэргийн нэр хүндэд халдсан, илт худал мэдээллийг тараасан” /Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 13.14 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг/ гэж үзэн яллагдагчаар татаж, яллах дүгнэлт үйлдэн хэргийг шүүхэд ирүүлсэн байна.

Шүүх хуралдаан эхлэхийн өмнө энэ хэргийн хохирогч МАН-ын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөс “...хэргийг шийдвэрлэж байгаа шүүгчээс татгалзах тухай хүсэлт”-ийг гаргажээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар, хэргийг дангаар шийдвэрлэж байгаа шүүгчийг татгалзвал шүүгч шүүх хуралдааныг хойшлуулж, уг асуудлыг тухайн шүүхийн Ерөнхий шүүгчид танилцуулж шийдвэрлүүлэх журамтай байдаг.

Иймд, шүүгчийг татгалзан гаргах хүсэлтийг тухайн шүүхийн Ерөнхий шүүгч шийдвэрлэх хүртэл шүүх хуралдааныг хойшлуулж, дараагийн шүүх хуралдаан хүртэл шүүгдэгч И.Мөнхжаргалд авсан хувийн баталгаа гаргах таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэвээр үлдээж, дараагийн шүүх хуралдааны товыг гурав хоногоос доошгүй хугацааны өмнө оролцогчид мэдэгдэхээр шийдвэрлэсэн байна.

**Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Х.Идэр**

ГЭМТ ХЭРЭГ ГАРСАН ГАЗРЫН ШҮҮХЭЭР ХЭРГИЙГ ШИЙДВЭРЛҮҮЛЭХЭЭР ШИЛЖҮҮЛЭВ

Захирамжийн дугаар: 2022/ШЗ/2570

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

2022.10.28 процесс - хураангуй

Прокуророос иргэн Доржийг нь “Хаан банкнаас өөрийн нэр дээр зээл авч “Таван богд” ХХК-иас 100 сая төгрөгийн үнэ бүхий Тоёота рав-4 маркийн тээврийн хэрэгслийг авч өгвөл зээлийн эргэн төлөлтийг өөрөө төлнө” гэж хэлж хуурч, хохирогч Одын нэр дээр зээл авхуулж, улмаар түүний нэр дээрх “Таван богд” ХХК-иас худалдан авсан Тоёота рав-4 маркийн тээврийн хэрэгслийг унаж явах нөхцөлтэйгөөр ашиглаж байхдаа хуурамч “тээврийн хэрэгсэл худалдах, худалдан авах гэрээ” үйлдэн өмчлөгчийн эрхийг шилжүүлэн авч залилах гэмт хэрэг үйлдэж бусдад их хэмжээний хохирол учруулсан гэж Сүхбаатар дүүргийн прокуророос Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 17.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.2-т зааснаар яллах дүгнэлт үйлдэж хэргийг шүүхэд шилжүүлсэн байна.

Урьдчилсан хэлэлцүүлгийн шүүх хуралдаанд яллагдагчийн өмгөөлөгчөөс хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүхийн харьяалалын асуудлаар маргаж хүсэлт гаргажээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар хэргийг уг гарсан газрын харьяалах шүүх хянан шийдвэрлэх бөгөөд уг хэрэг нь тухайн шүүхэд харьяалагдахгүй байвал шүүгчийн шийдвэрээр харьяалах шүүхэд шилжүүлэх журамтай байдаг.

Шүүх өмгөөлөгчөөс гаргасан хүсэлтийг хянан үзэхэд тухайн тээврийн хэрэгслийг өөрийн нэр дээр шилжүүлэн авах ажиллагаа нь Авто тээврийн үндэсний төвийн Чингэлтэй дүүргийн нутаг дэвсгэрт байрлах салбарт хийгдсэн болох нь холбогдох этгээдүүдийн мэдүүлгээр тогтоогдсон тул Доржид холбогдох Эрүүгийн хэргийг харьяаллын дагуу Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд шилжүүлж, хэргийг харьяалах шүүхэд очтол иргэн Доржид авсан хувийн баталгаа гаргах таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэвээр үргэлжлүүлэхээр шийдвэрлэсэн байна.

**Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Д.Дарьсүрэн**

ЯЛЛАГДАГЧИЙГ ЦАГДАН ХОРИУЛАХ ХҮСЭЛТИЙГ ХОХИРОГЧИЙН ӨМГӨӨЛӨГЧ ШҮҮХЭД ГАРГАХ ЭРХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2021.08.24-ний өдрийн 1/689

Эрүүгийн ... дугаар хэрэгт яллагдагч Сүрэнд хувийн баталгаа гаргах таслан сэргийлэх арга хэмжээг мөрдөгч авсан, хохирогчийн өмгөөлөгч Чанцалаас уг таслан сэргийлэх арга хэмжээг өөрчилж, яллагдагч Сүрэнг цагдан хорьж өгнө үү гэх хүсэлтийг Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд ирүүлжээ.

Мөрдөн байцаалтын явцад -тодорхой үйл ажиллагаа явуулах, албан үүргээ биелүүлэхийг түдгэлзүүлэх; -хязгаарлалт тогтоох; -цагдан хорих гэсэн 3 төрлийн таслан сэргийлэх арга хэмжээг прокурорын саналыг үндэслэн авах, эсэхийг шүүх шийдвэрлэдэг.

Түүнчлэн, таслан сэргийлэх арга хэмжээг өөрчлөх, хүчингүй болгох, хугацаа сунгах зэрэг санал, хүсэлтийг прокурор болон яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч шүүхэд гаргах эрхтэй гэж Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заажээ.

Мөрдөн байцаалтын явцад яллагдагчид таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан шийдвэрийг өөрчлөх, хүчингүй болгох талаар шүүхэд санал хүсэлт гаргах эрхийг хохирогчийн өмгөөлөгчид хуулиар олгоогүй байна.

Харин хохирогч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч нь яллагдагчид таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах, урьд авсан таслан сэргийлэх арга хэмжээг хүчингүй болгох, эсхүл өөрчлөх талаарх хүсэлтээ мөрдөгч болон прокурорт гаргах эрхтэй бөгөөд энэ тохиолдолд, хохирогчийн өмгөөлөгчийн хүсэлтийг үндэслэлтэй гэж үзвэл, прокурор саналаа шүүхэд ирүүлэх, шүүх уг саналыг хэлэлцэн шийдвэрлэхээр хуульд заажээ.

Иймд хохирогчийн өмгөөлөгч Чанцалын шүүхэд ирүүлсэн яллагдагч Сүрэнд урьд авсан хувийн баталгаа гаргах таслан сэргийлэх арга хэмжээг өөрчилж цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч өгнө үү гэх хүсэлтийг шүүх хүлээн авахаас татгалзаж шийдвэрлэв.

**Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Л.Галбадар**

ШҮҮХ ХУРАЛДААН ХОЙШЛУУЛЖ, ШҮҮГДЭГЧИД ЦАГДАН ХОРИХ ТАСЛАН СЭРГИЙЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭ АВСАН ТУХАЙ

Шийдвэрийн дугаар: 2022.11.09-ний 2022/ШЗ/1824

2022.11.16 процессын хураангуй-3

Чингэлтэй дүүргийн прокурорын газраас иргэн Г.Өлзийдүүрэнг бусдыг хуурч их хэмжээний хохирол учруулан залилсан гэмт хэрэгт холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэж, хэргийг Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд 2022 оны 10 дугаар сарын 4-ний өдөр ирүүлжээ.

Шүүгдэгч Г.Өлзийдүүрэнд холбогдох шүүх хуралдааныг 2022 оны 10 дугаар сарын 24-ний өдрийн 13 цаг 30 минутад зарласан боловч шүүгдэгч Г.Өлзийдүүрэн нь “Солонгос улсад эмчлүүлнэ” гэх шалтгаанаар хүрэлцэн ирээгүй тул шүүх хуралдааныг хойшлуулж, 2022 оны 11 дүгээр сарын 9-ний өдрийн 11:00 цагт товлосон.

Дээрх байдлаар товлөгдсөн 2022 оны 11 дүгээр сарын 9-ний өдрийн шүүх хуралдаанд шүүгдэгчийн өмгөөлөгч Ж.Оюунболд нь шүүх хуралдааныг хойшлуулах тухай хүсэлт ирүүлсэн боловч уг хүсэлтэд хавсарган ирүүлсэн баримт нь нотлох баримтын шаардлага хангаагүй, түүнчлэн, шүүгдэгч Г.Өлзийдүүрэн нь урьд товлосон шүүх хуралдаанд шүүхийн дуудсан цагт хүрэлцэн ирээгүй, гадаад улсад зорчих талаар шүүхэд урьдчилан мэдэгдээгүй байна.

Иймд, шүүхээс шүүгдэгч Г.Өлзийдүүрэнг эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд саад учруулсан, урьд авсан хувийн баталгаа гаргах таслан сэргийлэх арга хэмжээг зөрчсөн гэж үзэж, түүнд урьд авсан хувийн баталгаа гаргах таслан сэргийлэх арга хэмжээг чангатган өөрчилж, цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч, шүүх хуралдааныг 2022 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 14:00 цаг хүртэл хугацаагаар хойшлуулж шийдвэрлэв.

**Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Б.Халиун**

ШҮҮГДЭГЧ ШҮҮХ ХУРАЛДААНД ХҮНДЭТГЭН ҮЭЭХ ШАЛТГААНГҮЙГЭЭР ИРЭЭГҮЙ ТОХИОЛДОЛД ХЭРГИЙГ ХЯЛБАРШУУЛСАН ЖУРМААР ШИЙДВЭРЛЭХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: Эрүүгийн хэргийн 2105024410166 дугаартай тогтоол

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиар яллагдагч /шүүгдэгч/ гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруугаа сайн дураараа хүлээн зөвшөөрсөн, бусдад төлөх төлбөргүй, хохирлоо нөхөн төлсөн бөгөөд үйлдсэн гэмт хэрэг нь найман жилээс илүүгүй хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар заасан бол шүүх хэргийг хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлэж болохоор, ингэхдээ хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэхээр прокуророос ирүүлсэн хэргийг шүүх шууд хянан шийдвэрлэх боломжтой гэж үзвэл хүлээн авсан даруй, эсхүл 7 хоногийн дотор ял оногдуулах шүүх хуралдаан зарлан явуулахаар хуульчилсан.

Баянгол дүүргийн прокурорын газраас яллагдагч Батыг “хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулах” гэмт хэрэгт буруутган яллах дүгнэлт үйлдэж, түүнд холбогдох хэргийг хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэхээр шүүхэд ирүүлснийг шүүх хүлээн авч, хуульд заасан журмын дагуу “хүлээн авсан даруй” буюу “7 хоногийн дотор” ял оногдуулах шүүх хуралдаан зарлан явуулахаар тов тогтоосон боловч шүүгдэгч Бат шүүх хуралдаанд тодорхой шалтгаангүйгээр ирэхгүй байв.

Шүүхээс “хувийн баталгаа гаргах” таслан сэргийлэх арга хэмжээ авагдсан байсан шүүгдэгч Бат нь өөрт холбогдох эрүүгийн хэргийг хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд ирээгүй тул түүнд холбогдох эрүүгийн хэргийг ердийн журмаар хянан хэлэлцэхээр шүүх шийдвэрлэлээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх анхан шатны шүүх хуралдаанд шүүгдэгчийг заавал биечлэн оролцуулахаар хуульчилсан тул шүүгдэгч шүүх хуралдаанд ирээгүй нь шүүх хуралдааныг хойшлуулах, шүүгдэгчийг албадан ирүүлэх, цаашлаад түүнд урьд авагдсан таслан сэргийлэх арга хэмжээг өөрчлөх, өөр төрлийн /хязгаарлалт тогтоох, цагдан хорих гэх мэт/ таслан сэргийлэх арга хэмжээ шүүхээс авах үндэслэл болдог.

**Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч О.Жанчивнямбуу**

НИЙТ ШҮҮГЧИЙГ ТАТГАЛЗАХ ХҮСЭЛТИЙГ ШҮҮГЧДИЙН ЗӨВЛӨГӨӨНӨӨР ХЭЛЭЛЦЭВ

Шийдвэрийн дугаар: Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Шүүгчдийн зөвлөгөөний 15 дугаартай тогтоол

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Процессын хураангуй: №2 2022.10.31

Нийслэлийн прокурорын газраас яллах дүгнэлт үйлдэж ирүүлсэн эрүүгийн ... дугаартай хэргийн шүүгдэгч Энх, түүний өмгөөлөгч Болд нар тус шүүхийн нийт шүүгчийг татгалзан гаргах тухай хүсэлт гаргаж, үндэслэлээ "... өмнө энэ шүүх хуралдааныг хойшлуулахад 7 шүүгч оролцож байсан тул нийт шүүгчээс татгалзаж байна" гэх агуулгаар тайлбарлажээ.

Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Шүүгчдийн зөвлөгөөн уг хүсэлтийг хэлэлцээд, "шүүхийн нийт шүүгчээс татгалзах" тухай шүүгдэгч болон шүүгдэгчийн өмгөөлөгчийн хүсэлтийг үндэслэлгүй гэж үзээд хүсэлтийг хангахаас татгалзав.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд шүүгч эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцож болохгүй үндэслэлүүдийг тодорхой нэрлэн заасан, хуульд заасан үндэслэл байвал шүүгдэгч, түүний өмгөөлөгч нь хэрэг хянан шийдвэрлэж байгаа шүүгчийг татгалзан гаргах хүсэлт гаргах эрхийг мөн хуулиар олгосон байна.

Шүүгдэгч Энх нарт холбогдох эрүүгийн хэргийг 3 шүүгчийн бүрэлдэхүүнтэй хянан шийдвэрлэж байгаа бөгөөд тухайн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцоогүй бусад шүүгчийг "хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанаас татгалзан гаргах" ойлголт хуульд байхгүй, шүүн таслах ажиллагаанд оролцоогүй шүүгчээс урьдчилан таамаглал хийж татгалзах эрхийг оролцогч нарт хуулиар олгоогүй.

Тус шүүх нийт 11 шүүгчтэйгээр хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулдаг бөгөөд тухайн шүүхийн нийт шүүгчийг татгалзан гаргах тухай шүүгдэгч, түүний өмгөөлөгчийн хүсэлт нь хууль зүйн үндэслэлгүй гэж үзлээ.

Түүнчлэн шүүгдэгч Энх нарт холбогдох эрүүгийн хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүх бүрэлдэхүүний 3 шүүгчийг "татгалзан гаргах" хүсэлтийн үндэслэл нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан "шүүгчийг татгалзан гаргах" үндэслэлүүдийн алинд ч хамаарахгүй, тухайн бүрэлдэхүүнд орсон шүүгчдийг энэ хэрэгт хувийн сонирхолтой гэж үзэх нөхцөл байдал тогтоогдоогүй тул хүсэлтийг хангахаас татгалзаж шийдвэрлэв.

**Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч О.Жанчивнямбуу**

ХОРИХ ЯЛ ОНОГДУУЛАХДАА ЦАГДАН ХОРИГДСОН ХУГАЦААГ БУРУУ ТООЦСОН ГЭЖ ҮЗВЭЛ ТУХАЙН ШҮҮХЭД ХҮСЭЛТ ГАРГАЖ ХЯНУУЛНА

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЗ/1341

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

2022.08.29 процесс-хураангуй 2

Бат нь хулгайлах гэмт хэрэгт холбогдож Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс 03 жилийн хугацаагаар хорих ялаар шийтүүлжээ. Тэрээр уг хэрэгт 59 хоног урьдчилан цагдан хоригдсон гэж шүүхийн шийтгэх тогтоолд бичигдсэн байх боловч Бат нь 81 хоног урьдчилан цагдан хоригдсон гэдгээ ял эдэлж байх хугацаандаа мэджээ.

Улмаар тэрээр цагдан хоригдсон хоногоо нэмж тооцуулахаар ял эдэлж буй хорих ангидаа хүсэлт гаргаж, уг хүсэлтийг хорих ангийн тоо бүртгэл Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд ирүүлснийг шүүх хүлээн авч, хэргийг татаж хянан шийтгэх тогтоолд тооцооллын шинжтэй алдаа гаргасан байна гэж үзэн Батын урьдчилан цагдан хоригдсон хоногийг нэмж залруулсан шүүгчийн захирамж гаргасан байна.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд “шүүхийн шийдвэрт үг, үсэг, тоо, тооцооны зэрэг техникийн шинжтэй гарсан алдааг залруулах талаар улсын яллагчийн санал, шүүгдэгч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч хүсэлт шүүхэд гаргаж, эсхүл шүүх өөрийн санаачилгаар залруулж болно” гэж заасны дагуу цагдан хоригдсон хугацааг буруу тооцоолсон нь тооцооны шинжтэй алдаа гэж үзэн шүүгдэгчийн цагдан хоригдсон хугацааг зөвтгөж залруулга хийжээ.

**Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Б.Батболор**

ШҮҮХИЙН ДУУДСАН ЦАГТ ХҮНДЭТГЭН ҮЗЭХ ШАЛТГААНГҮЙГЭЭР ИРЭЭГҮЙ ГЭРЧИЙГ АЛБАДАН ИРҮҮЛНЭ

Шийдвэрийн дугаар: 2022/ШЗ/436

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болсон

2022.08.29 процесс-хураангуй 1

Дэндэв, Болор, Цацрал, Амар нар нь залилах гэмт хэрэгт холбогдсон бөгөөд тэдгээрийг залилах гэмт хэрэг үйлдсэн эсэхийг хянан хэлэлцэх шүүх хуралдаандыг 2022 оны 02 дугаар сарын 10-ны өдөр товлож, уг хуралдаанд гэрч Эрдэнийг оролцуулах нь хэргийн бодит байдлыг тогтооход ач холбогдолтой гэж үзсэн тул шүүхээс хуралдаанд гэрч Эрдэнийг оролцуулахаар шийдвэрлэжээ.

Улмаар шүүхээс Эрдэнийн оршин суугаа хаяг болох дүүргийн дугаар хорооны 56-52 тоотод шүүхийн мэдэгдэх хуудсыг хүргүүлж, Эрдэнэ уг мэдэгдэх хуудсыг хүлээн авсан боловч товлогдсон өдөр шүүх хуралдаанд гэрчээр дуудагдсан Эрдэнэ ямар нэгэн шалтгаангүйгээр ирээгүй байна.

Шүүгдэгч нарын өмгөөлөгч, улсын яллагчийн зүгээс гэрч Эрдэнийг шүүх хуралдаанд зайлшгүй оролцуулах шаардлагатай бөгөөд шүүх хуралдаанд хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүй тул түүнийг албадан ирүүлэх ажиллагаа хийлгэх хүсэлтийг шүүхэд гаргажээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд прокурор, шүүхийн мэдэгдэх хуудсаар дуудагдсан гэрч хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр хүрэлцэн ирээгүй бол шүүх өөрийн санаачилгаар, эсхүл прокурорын хүсэлтийн дагуу түүнийг албадан ирүүлэх тухай шийдвэр гаргахаар хуульчилсан байдаг.

Үүний дагуу, шүүх хуралдаанд хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр хүрэлцэн ирээгүй гэрч Эрдэнийг албадан ирүүлэхээр шүүхээс шийдвэрлэв.

Гэрчийг албадан ирүүлэхээр гаргасан шүүгчийн захирамжийн биелэлтийг цагдаагийн байгууллага хангаж, хариуцан гүйцэтгэдэг болно.

**Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Б.Батболор**

ХОЁР БА ТҮҮНЭЭС ДЭЭШ ГЭМТ ХЭРЭГТ ЯЛЛАГДАГЧААР ТАТАГДСАН БОЛ ШҮҮХ ХЭРГИЙГ ХЯЛБАРШУУЛСАН ЖУРМААР ХЯНАН ХЭЛЭЛЦЭХГҮЙ

Шүүгчийн захирамжийн дугаар: 2021 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн 2021/ШЗ/2656

Хүчин төгөлдөр болсон /хүчин төгөлдөр болоогүй/

Процесс-хураангуй:

Яллагдагч нь хууль сахиулагчийг хүч хэрэглэн эсэргүүцэх, мөн хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулах гэмт хэрэгт тус тус холбогдсон байна.

Яллагдагчаас хэргээ хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэх хүсэлт гаргасныг дүүргийн хяналтын прокурор хүлээн авч, түүний үйлдсэн хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол санаатай учруулсан үйлдэлд 2,700,000 төгрөгөөр торгох ял, хууль сахиулагчийг хүч хэрэглэн эсэргүүцсэн үйлдэлд 450,000 төгрөгөөр торгох ял тус тус оногдуулж, оногдуулсан ялыг нэмж нэгтгэн нийт 3,150,000 төгрөгөөр торгох ял оногдуулах санал гаргаж, яллах дүгнэлт үйлдэн хэргийг шүүхэд ирүүлжээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиар яллагдагч нь гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрч, хэргээ хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлүүлэх тухай хүсэлтийг прокурорт гаргаж болохоор, уг хүсэлтийг прокурор хянаад ял оногдуулах, ялаас чөлөөлөх, ял оногдуулахгүй тэнсэж албадлагын арга хэмжээ хэрэглэх тухай шийдвэр гаргахаар журамласан байдаг.

Эрүүгийн хэргийг хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлэх талаарх уг хуулиар тогтоосон журамд хэд хэдэн гэмт хэрэг үйлдсэн яллагдагчид оногдуулах ялыг нэмж нэгтгэх талаар болон яллагдагчаар татагдсан этгээд нь хоёр ба түүнээс дээш төрлийн гэмт хэрэгт холбогдож, яллах дүгнэлт үйлдэгдсэн бол тухайн этгээдэд холбогдох хэргийг шүүх хялбаршуулсан журмаар хянан хэлэлцэх талаар заагаагүй байна.

Иймд, шүүхээс яллагдагчид холбогдох хэргийг хялбаршуулсан журмаар хянан хэлэлцүүлэх болон түүнд оногдуулах эрүүгийн хариуцлагын талаарх прокурорын санал нь эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа хууль ёсны байх зарчмыг зөрчсөн гэж үзэж, яллагдагч Моломд холбогдох хэргийг дахин хянуулахаар прокурорт буцаав.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Б.Батаа**

ШҮҮХ ХУРАЛДААН ШҮҮГДЭГЧИЙН ӨМГӨӨЛӨГЧ НАРЫН ХҮСЭЛТЭЭР 12 УДАА, ПРОКУРОРЫН ХҮСЭЛТЭЭР 1 УДАА ХОЙШИЛЖЭЭ

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

“Хар тамхины” хэрэгт холбогдсон нэр бүхий 8 иргэнд холбогдох эрүүгийн /2002001560090/ дугаар хэрэг 2021 оны гуравдугаар сарын 31-нд СХД-ийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд шилжин ирсэн, шүүхэд ирсэн даруйдаа Шүүхийн бүртгэл хяналтын нэгдсэн системийн автомат хуваарилалтаар СХД-ийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч Г.Мөнхзулд хуваарилагдсан ба хэргийг хуульд заасан журмын дагуу 3 шүүгчийн бүрэлдэхүүнээр шийдвэрлэх юм.

Шүүгч Г.Мөнхзул нь 2021 оны тавдугаар сарын 28-ны өдөр анхны шүүх хуралдааныг хуульд заасан хугацаанд нь товлон зарласан боловч өнөөг хүртэл нийт 13 удаа хойшлогджээ.

Тодруулбал, 7 удаад нь шүүгдэгч нар, тэдгээрийн өмгөөлөгч тус тус ковидоор өвдсөн гэж, 3 удаад нь өмгөөлөгч солигдох, хэргийн материалтай танилцах болон хурал давхацсан гэж, 1 удаад нь прокурор өвдсөн гэж, 1 удаад нь шүүхэд хөл хорио тогтоосон шалтгаанаар тус тус шүүх хуралдаан хойшлогдсон байна.

Түүнчлэн, 1 удаад шүүгдэгчийн өмгөөлөгч нар хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр шүүх хуралдаанд ирээгүй бөгөөд энэ тохиолдолд шүүх бүрэлдэхүүн хурлыг хойшлуулж, 2 өмгөөлөгчийг нь хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр шүүх хуралдааныг тасалдуулсан гэж үзэн зөрчлийн хэрэг үүсгэн хариуцлага тооцсон.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар эрүүгийн хэргийг шүүхэд хянан шийдвэрлэхэд уг хэрэгт холбогдсон бүх шүүгдэгч, тэдгээрийн өмгөөлөгч, прокурор бүрэн оролцуулж байж шүүх хурлыг хийх, мэтгэлцэх зарчмыг хангах үүргийг шүүхэд оногдуулсан, хуульд заасан нөхцөлийг хангах шаардлагаар шүүх хуралдаан дээрх байдлаар удаа дараа хойшилж, нийт 1 жил 6 сарын хугацаа өнгөрсөн, уг хэргийн шүүх хуралдааныг 2022 оны 9 дүгээр сарын 19-ны өдөр хуралдуулахаар шүүхээс товллоод байна.

Жич: Хар тамхины хэрэгт холбогдсон дээрх 8 хүнд холбогдох хэргийг хуулийн дагуу шүүхээр хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явагдаж байгаа, хэрэг эцэслэн шийдвэрлэгдээгүй байна.

Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч Г.Мөнхзул

ИРГЭНИЙ АЖИЛЛАЖ БАЙСАН БАЙДЛЫГ ТОГТООХОД ШҮҮХ ӨӨРИЙН САНААЧЛАГААР НОТЛОХ БАРИМТ ЦУГЛУУЛНА

Шүүгчийн захирамжийн дугаар: 101/ШЗ2022/12094

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.05.13 Процесс-хураангуй-01

Иргэн Сод нь өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох зорилгоор, 1987-1992 онуудад Улаанбаатар хотын нэгэн рестораны нарийн боовны цехэд шарагчаар ажиллаж байснаа тогтоолгох хүсэлтийг дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд гаргажээ.

Иргэн Содыг тухайн ажилд томилсон, ажлаас чөлөөлсөн тушаал болон бусад баримт архивт хадгалагдан үлдээгүй тул тэрээр өөрийн ажиллаж байсан байдлаа хамт ажиллаж байсан 2 хүнээр гэрчлүүлэхээс өөрөөр нотлох боломжгүй талаар шүүхэд тайлбарласан байна.

Хуульд зааснаар, шүүх онцгой ажиллагааны журмаар зарим хэргийг шийдвэрлэдэг бөгөөд үүнд маргалдагч талгүй буюу хэн нэгэнтэй маргаагүй, харин эрх зүйн ач холбогдол бүхий үйл явдлыг шүүхээр тогтоолгохоор гаргасан хүсэлтийг шийдвэрлэх ажиллагаа хамаардаг.

Шүүх онцгой ажиллагааны журмаар хэргийг шийдвэрлэхдээ хэргийн үйл баримт, хэрэгт ач холбогдол бүхий байдлыг тогтоох зорилгоор өөрийн санаачилгаар тодорхой ажиллагаанууд явуулах боломжтой тул иргэн Содын хүсэлтийг шийдвэрлэхэд ач холбогдолтой гэж үзэж, БНМАУ-ын Хүн амын регистрийн карт буюу ХААТР-1 маягт, Иргэний үнэмлэх авах өргөдөл ХААТР-21 маягтуудад түүний хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал нь хэрхэн бичигдсэн байдлыг тодруулах зорилгоор Улсын бүртгэлийн ерөнхий газраас нотлох баримт гаргуулахаар шийдвэрлэж, захирамж гаргав.

Шүүгчийн захирамжийн дагуу Улсын бүртгэлийн ерөнхий газраас ирүүлсэн баримтаар иргэн Содын ажилд орсон хугацаа, ажиллаж байгаа байгууллагууд нь тодорхой болсон бөгөөд уг баримт нь гэрчийн мэдүүлэг, бусад баримтаар нотлогдсон тохиолдолд шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болох тул дээрх баримт нь хэрэгт ач холбогдолтой баримт болох юм.

Шүүх дээрх баримтуудад үндэслэн иргэн Содын ажиллаж байсан байдлыг тогтоосон шийдвэр гаргасан байна.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны
шүүхийн Ерөнхий шүүгч Ц.Цэрэндулам**

ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРЛААР ТОМИЛСОН ШИЙДВЭР ШААРДАНА

Шүүгчийн захирамжийн огноо, дугаар: 2022.06.02 101/ШЗ2022/13793
2022.06.02 Процесс-хураангуй-02

Нэхэмжлэгч “Л” ХХК-иас шүүхэд гаргасан нэхэмжлэлд “гүйцэтгэх захирал Уянга” гэх гарын үсэг зурагдсан, түүнчлэн “гүйцэтгэх захирал Уянга”-аас “Л” ХХК-ийг шүүхэд төлөөлөх итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч томилсон, нэхэмжлэл болон итгэмжлэлд компанийн тамга дарагдсан байв.

Компанийн гүйцэтгэх захирлыг тухайн компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс, эсхүл хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаас шийдвэр гаргаж томилох бөгөөд хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлд бүртгэгдсэнээр гүйцэтгэх захирал нь тухайн компанийг итгэмжлэлгүйгээр төлөөлөх эрхтэй этгээд болно.

Энэ тохиолдолд, “Л” ХХК-ийн гаргасан нэхэмжлэлд хавсарган ирүүлсэн хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээнд “гүйцэтгэх захирал Болор” гэж, өөр этгээдийг тэмдэглэсэн бүртгэлтэй байсан тул шүүхээс “Л” ХХК-ийн гүйцэтгэх захирлыг томилсон эрх бүхий этгээдийн шийдвэрийг хавсаргаагүй нь нэхэмжлэлийн хүлээн авахаас татгалзах үндэслэл болсон байна.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны
шүүхийн Ерөнхий шүүгч Ц.Цэрэндулам**

ОРШИН СУУХ ХАЯГАА ӨӨРЧИЛСӨН БОЛ ШҮҮХЭД МЭДЭГДЭХ ҮҮРЭГТЭЙ

Шүүгчийн захирамжийн дугаар: 2021.01.06 101/ШЗ2021/00532

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.12.12 Процесс-хураангуй-03

“Э” ХХК-иас иргэн Болорт холбогдуулан орон сууцны түрээсийн төлбөр гаргуулах тухай нэхэмжлэлийн шаардлага гаргажээ. Нэхэмжлэгч “Э” ХХК нь хариуцагч Болорын хаягийг шүүхэд тодорхойлж өгсөн бөгөөд шүүхээс уг хаягаар Болорыг дуудаж, нэхэмжлэлийн хувийг гардуулсан, Болор нь иргэний үнэмлэх дээр бичигдсэн уг хаягтаа байнга оршин суудаг болохоо шүүхэд мэдүүлсэн байна.

Хэргийн оролцогч нь өөрийн хаягаа шүүхэд үнэн зөвөөр тодорхойлох, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад хаягаа өөрчилсөн бол шүүхэд мэдэгдэх үүрэгтэй байдаг. Хэргийн оролцогч хаягаа өөрчилсөн тухайгаа шүүхэд мэдэгдээгүй бол сүүлд мэдэгдсэн хаягаар шүүх хуралдааны товыг хүргүүлснээр “тов мэдэгдсэн”-д тооцохоор хуульд заажээ.

“Э” ХХК-ийн нэхэмжлэлтэй, Болорт холбогдох маргааныг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдааныг хариуцагч Болорын хүсэлтээр хэд хэдэн удаа хойшлуулсан бөгөөд дахин зарлагдсан шүүх хуралдаанд хариуцагч Болор нь хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүй тул шүүх хуралдааныг хойшлуулж, хурлын товыг түүний мэдэгдсэн хаягийн дагуу өөрт нь баталгаат шуудангаар, түүнчлэн хариуцагч Болорын харьяалах хорооны Засаг даргад тус тус хүргүүлсэн байна.

Гэтэл хариуцагч Болор нь оршин суух хаягаа өөрчилсөн, энэ талаараа шүүхэд мэдэгдээгүй байв.

Дээрх байдлаар зарлагдсан шүүх хуралдаанд хариуцагч Болор нь мөн хүрэлцэн ирээгүй тул шүүх хариуцагч Болорыг шүүх хуралдааны товыг мэдсэнд тооцож, түүний эзгүйд хэргийг шийдвэрлэв.

**Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Г.Бямбажаргал**

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭР ГҮЙЦЭТГЭХ АЖИЛЛАГААТАЙ ХОЛБООТОЙ НЭХЭМЖЛЭЛИЙГ ТУХАЙН ШИЙДВЭР ГАРГАСАН ШҮҮХЭД ГАРГАНА

Захирамжийн дугаар: 2022.06.08-ны 181/ШЗ2022/07946,

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

2022.08.25, процесс – хураангуй: дугаар 1

Иргэн Очоос Нийслэлийн шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газарт холбогдуулан “үл хөдлөх эд хөрөнгийн үнэлгээг хүчингүй болгуулах” нэхэмжлэлийг тус газрын байршиж буй нутаг дэвсгэрийн харъяаллаар буюу Сүхбаатар дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд гаргажээ.

Нийслэлийн шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газраас шүүхэд ирүүлсэн хүсэлтэд “...манай газар нь Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шийдвэрийн дагуу Очоос төлбөр гаргуулах ажиллагаа явуулж байгаа тул хуульд заасан харъяаллын дагуу хэргийг Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд шилжүүлж өгнө үү” гэснийг шүүх хянаад хүсэлтийг хангах үндэслэлтэй гэж үзэв.

Хуульд зааснаар, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааны явцад тогтоосон үл хөдлөх эд хөрөнгийн үнэлгээг хүчингүй болгуулах тухай нэхэмжлэлийг тухайн төлбөр гаргуулах шийдвэрийг гаргасан шүүх хянан шийдвэрлэхээр шүүхийн харъяаллыг тусгайлан тогтоосон, нэхэмжлэлийг өөр шүүхэд гаргасан бөгөөд шүүх нэхэмжлэлийг хүлээн авахдаа шүүхийн харъяалал зөрчсөн нь тогтоогдвол хэргийг харъяалах шүүхэд нь шүүгчийн захирамжаар шилжүүлдэг.

Иймд, Сүхбаатар дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд үүсгэсэн, иргэн Очийн “үл хөдлөх эд хөрөнгийн үнэлгээг хүчингүй болгуулах” нэхэмжлэлтэй иргэний хэргийг түүнээс төлбөр гаргуулахаар шийдвэрлэсэн Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд шилжүүлж шийдвэрлэв.

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Н.Оюунтуяа**

ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙГ ШИЙДВЭРЛЭЭГҮЙ БАЙХАД ТҮҮНИЙ УЛМААС УЧИРСАН ХОХИРЛЫГ ИРГЭНИЙ ШҮҮХ ШИЙДВЭРЛЭХГҮЙ

Захирамжийн дугаар: 2022.10.20-ны 181/ШЗ2022/014191,

Шийдвэрийн төлөв: хүчин төгөлдөр болоогүй.

2022.10.31, процесс - хураангуй-2

Банк нь “И” ХХК болон “Д” ХХК, иргэн Золоо нарт холбогдуулан зээлийн гэрээний үүрэгт 8,936,111,508 төгрөг гаргуулах, үүргийн гүйцэтгэлийг барьцааны хөрөнгүүдээр хангуулах тухай нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргасан.

Хариуцагч нараас шүүхэд хандаж, “... Банкны эрх бүхий албан тушаалтнууд хууль зөрчиж, “И” ХХК-д зээл олгож, давуу байдал бий болгосны улмаас Банканд их хэмжээний хохирол учруулсан хэргийг Авилгатай тэмцэх газар нь мөрдөн шалгаж байгаа. Энэ хэргийн их хэмжээний хохиролд энэ нэхэмжилж байгаа зээлийн төлбөр орсон. Энэ зээлтэй холбоотой асуудлыг эрүүгийн журмаар шалгаж байгаа тул хэргийг хэрэгсэхгүй болгож өгнө үү” гэжээ.

Банк уг асуудлаар ирүүлсэн тайлбартаа “... манай банк нь “И” ХХК-тай зээлийн гэрээ байгуулж уг зээлийг олгосон бөгөөд зээлийг хугацаанд нь буцааж төлөөгүй тул төлбөр гаргуулахаар нэхэмжилж байгаа нь гэрээний маргаан юм. Харин Авилгатай тэмцэх газраас шалгаж байгаа асуудал нь Банкны эрх бүхий албан тушаалтнуудын хууль зөрчиж, зээл олгон бусдад давуу байдал үүсгэсэн эсэх талаар буюу албан тушаалтнуудад холбогдох тул энэ нэхэмжлэлтэй хамааралгүй” гэв.

Хуульд, эрүүгийн хэргийн улмаас учирсан хохирлыг нөхөн төлөхтэй холбоотой маргааныг уг эрүүгийн хэрэг нь шийдвэрлэгдээгүй байхад иргэний журмаар хэлэлцэхгүй гэж заасан.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, нэхэмжлэлд дурдсан асуудлыг Авилгатай тэмцэх газар шалгаж байгаа бөгөөд “И” ХХК-д олгосон зээл нь уг шалгаж байгаа хэргийн их хэмжээний хохирол, төлбөрт хамаарч байгаа нь тогтоогдсон тул шүүхээс Банкны нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзаж, хэргийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

**Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч Н.Оюунтуяа**

ШҮҮХИЙН ХАРЪАЛАЛ ЗӨРЧИЖ ҮҮСГЭСЭН ХЭРГИЙГ ХАРЪАЛАЛЫН ДАГУУ ШИЛЖҮҮЛНЭ

Захирамжийн дугаар: 2022.06.27-ны өдрийн 182/ШЗ08681

Захирамжийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.
2022.08.25, процесс – хураангуй: дугаар 1

Иргэн Батаас хариуцагч Болорт холбогдуулан, түүний иргэний үнэмлэх дээрх хаягийн бүртгэлийн дагуу Чингэлтэй дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд нэхэмжлэл гаргаж, тус шүүх иргэн Батын нэхэмжлэлээр иргэний хэрэг үүсгэжээ.

Хуульд зааснаар, иргэний хэргийн шүүхэд нэхэмжлэл гаргахдаа хариуцагчийн оршин суугаа нутаг дэвсгэрийн харъяаллаар буюу тухайн нутаг дэвсгэрийн шүүхэд хандаж нэхэмжлэл гаргахаар заасан байдаг.

Хариуцагч Болор нь нэхэмжлэлийг хүлээн авсан хэдий ч хариу тайлбараа шүүхэд ирүүлээгүй, шүүх хуралдаанд хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр хүрэлцэн ирээгүй бөгөөд нэхэмжлэгчээс түүнийг шүүх хуралдаанд зайлшгүй оролцуулж өгнө үү гэх хүсэлт гаргасныг шүүх хангаж, хариуцагч Болорыг шүүхэд албадан ирүүлэх ажиллагаа явуулахад Болор нь иргэний үнэмлэх дээрх хаягт буюу Чингэлтэй дүүрэгт бодитоор оршин суудаггүй болох нь тус хорооны Засаг даргын тодорхойлолт болон бусад баримтаар тогтоогдов.

Тус шүүхэд иргэн Болорт холбогдох нэхэмжлэлээр иргэний хэрэг үүсгэсэн боловч, тэрээр Чингэлтэй дүүрэгт оршин суудаг эсэх нь тодорхойгүй нөхцөл байдал үүссэн тул нэхэмжлэгч Батын хариуцагч Болорыг эрэн сурвалжлуулах, оршин суугаа газрыг нь тогтоолгохоор гаргасан хүсэлтийг шүүх хангаж, улмаар цагдаагийн байгууллагаас хариуцагч Болорын байнга оршин суугаа газар нь Баянзүрх дүүрэгт болохыг тогтоосон байна.

Энэ тохиолдолд, хуульд заасны дагуу Чингэлтэй дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүх өөрийн санаачлагаар болон хэргийн оролцогчийн хүсэлтээр харъяалах шүүхэд хэргийг шилжүүлэх үүрэгтэй, нэхэмжлэгч Батаас хэргийг хариуцагчийн оршин суугаа газрын харъяалалаар буюу Баянзүрх дүүргийн шүүхэд шилжүүлэх хүсэлт гаргаснаар шүүгч захирамж гаргаж, хэргийг харъяалалын дагуу шилжүүлэв.

**Чингэлтэй дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Б.Цолмон**

ХАРИУЦАГЧ ШҮҮХ ХУРАЛДААНД ИРЭХГҮЙ БОЛ АЛБАДАН ИРҮҮЛНЭ

Захирамжийн дугаар: 2022.06.15-ны өдрийн 182/ШЗ2022/08104

Захирамжийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Иргэн Б-ээс гаргасан нэхэмжлэлээр Газар албадан чөлөөлүүлэх тухай иргэний хэргийг шийдвэрлэхээр шүүх хэлэлцэх гэтэл хариуцагч иргэн Г хүндэтгэх шалтгаангүй хуралдаанд ирсэнгүй.

Шүүхээс хуралдаан хэзээ, хаана болохыг мэдэгдсэн байсан. Нэхэмжлэгч Б нь хариуцагч Г-г албадан ирүүлэх хүсэлт гаргасан тул шүүгч үүнийг зөвшөөрч захирамж гаргасан. Албадан ирүүлэх ажлыг Цагдаагийн ерөнхий газрын Нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах албаны Шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдлыг хангах хэлтэст даалгаж, хариуцагчийг шүүхэд албадан ирүүлэх ажиллагаа явуулдаг байна.

Хариуцагчийг шүүх хуралдаанд албадан ирүүлэх шүүгчийн захирамжид хариуцагч гомдол гаргах эрхгүй.

**Чингэлтэй дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
шүүгч Н.Нарангэрэл**

ШҮҮХИЙН ШААРДЛАГЫГ ХИЛ ХАМГААЛАХ ЕРӨНХИЙ ГАЗАР БИЕЛҮҮЛЭХ ҮҮРЭГТЭЙ

Захирамжийн дугаар: 2022.06.06-ны өдрийн 182/ШЗ2022/07616

Захирамжийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Банк иргэн Т-ээс зээлийн өр нэхэмжилж шүүхэд хандсан ба шүүх хариуцагчийг шүүхэд ирүүлэх мэдэгдэх хуудсыг Т-ийн хаягаар хүргүүлэхэд тус хаягт оршин сууж буй хүн мэдэгдэх хуудсыг гардаж аваад Т-г 3 жилийн өмнө Пакистан улс руу явсныг мэдэгдсэн.

Банк нь Хил хамгаалах ерөнхий газраас иргэн Т-г улсын хилээр гарсан, орсон талаарх баримтыг гаргуулах тухай хүсэлтийг шүүхэд гаргасан ба энэ баримт нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд ач холбогдолтой байж болох баримт, нөгөө талаас энэ баримтыг банк өөрөө олж авах боломжгүй гэж үзэн шүүх хүсэлтийг хүлээн авч, Хил хамгаалах ерөнхий газраас дээрх баримтыг гаргуулахаар шийдвэрлэсэн.

Хил хамгаалах ерөнхий газрын албан тушаалтан шүүхийн шаардлагыг биелүүлэх үүрэгтэй ба хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр шүүхийн шаардлагыг тогтоосон хугацаанд биелүүлээгүй тохиолдолд хариуцлага хүлээлгэхийг, мөн захирамжид гомдол гаргах эрхгүйг шүүгч захирамждаа зааж мэдэгдсэн.

**Чингэлтэй дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн
Ерөнхий шүүгч С.Буд**

ХЭРЭГТ АЧ ХОЛБОГДОЛТОЙ БОЛ ШҮҮХ ҮЗЛЭГ ХИЙНЭ

2022 оны 07 сарын 21 өдөр Дугаар 102/ШЗ2022/12554

Жижиг, дунд үйлдвэрийн газраас иргэн Болор болон Болд нарт холбогдуулан, зээлийн гэрээг цуцалж, наян сая төгрөг гаргуулах, үүргийн гүйцэтгэлийг барьцаа хөрөнгөөр хангуулах нэхэмжлэлийн шаардлага гаргасан, уг хэргийн хариуцагч Болор нь нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч, “зээл төлөх хугацааг хойшлуулах тухай хүсэлтээ имэйл хаягаар явуулсан” гэж маргажээ.

Хариуцагч Болороос нэхэмжлэгчийн цахим хаягт үзлэг хийлгэх хүсэлт гаргасныг шүүх хангаж шийдвэрлэв.

Хуульд зааснаар, хэрэг хянан шийдвэрлэхэд ач холбогдол бүхий нөхцөл байдлыг тодруулах, нэхэмжлэлийн шаардлага, хариуцагчийн татгалзалтай холбоотой бодит байдлыг тогтоох зорилгоор, хэргийн оролцогчийн хүсэлтээр шүүх үзлэг хийж болно, энэ тохиолдолд, хариуцагчаас “зээл төлөх хугацааг хойшлуулах тухай хүсэлтээ имэйл хаягаар явуулсан эсэх, уг имэйлийг нэхэмжлэгч тал хүлээн авсан эсэх нь хэрэг хянан шийдвэрлэхэд ач холбогдолтой байх тул нэхэмжлэгчийн nfo@smefund.gov.mn цахим хаягт үзлэг хийлгэх хариуцагчийн хүсэлт үндэслэлтэй гэж шүүх үзсэн байна.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн анхан
шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч Р.Алтантуяа**

МАРГААГҮЙ АТЛАА НОТЛОХ БАРИМТ ГАРГУУЛАХ ХҮСЭЛТ ГАРГАСНЫГ ШҮҮХ ХҮЛЭЭЖ АВСАНГҮЙ

“Х” ХХК-иас “Д” ХХК-д холбогдуулан зээлийн гэрээний үүрэгт 5,600,000 төгрөг гаргуулах, үүргийн гүйцэтгэлийг барьцаа хөрөнгөөр хангуулах тухай нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргаса. “Д” ХХК-аас нэхэмжлэлийн шаардлагыг гардаж аваад уг шаардлагыг хүлээн зөвшөөрсөн эсхүл татгалзсан эсэх талаар хариу тайлбар болон нотлох баримтыг шүүхэд ирүүлээгүй байна.

Хариуцагч “Д” ХХК-аас нэхэмжлэлийн шаардлагад холбогдох тайлбар, татгалзлаа ирүүлээгүй атлаа нэхэмжлэгч компаниас нотлох баримт гаргуулах тухай хүсэлт гаргасныг шүүх хангахаас татгалзав.

Учир нь, нэхэмжлэлийн шаардлагыг хүлээн зөвшөөрсөн эсхүл татгалзаж байгаа эсэх талаарх байр сууриа илэрхийлээгүй тохиолдолд хариуцагчийн энэ хүсэлт нь юуг нотлох зорилготой эсэх нь тодорхойгүй, тухайн хэрэгт ач холбогдолтой ямар нөхцөл байдлыг, эсхүл нэхэмжлэлийн шаардлагыг хүлээн зөвшөөрөхгүй байгаа ямар үндэслэлээ нотлох зорилгоор гаргасан нь тодорхойгүй гэж шүүхээс үзсэн байна.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Х.Энхзаяа**

НЭГ КОМПАНИД ХОЛБОГДУУЛАН ГАРГАСАН ӨӨР ӨӨР МАРГААНЫГ ХАМТ ШИЙДВЭРЛҮҮЛЭХИЙГ ХҮСЧЭЭ

Иргэн Дэндэв нь “Х” ХХК-д холбогдуулан цалин хөлс 1 800 000 төгрөг гаргуулах тухай нэхэмжлэлийн шаардлага гаргажээ.

Харин хүргэн дүү Бат нь энэ компаниас ажил гүйцэтгэх гэрээний үүрэгт 45 000 000 төгрөг гаргуулахаар нэхэмжлэл гаргасан, өөр өөр шүүгч хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулж байжээ. Тэрээр Дэндэв нь эдгээр хэргийг нэгтгэж шийдвэрлүүлэх хүсэлт гаргасан байна.

Хуульд зааснаар нэг шүүхийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд адил төрлийн хэд хэдэн хэрэгт нэхэмжлэгч, хариуцагчаар оролцож байгаа, эсхүл нэг нэхэмжлэгчээс өөр өөр хариуцагчид гаргасан нэхэмжлэлтэй, өөр өөр нэхэмжлэгчээс нэг хариуцагчид гаргасан нэхэмжлэлтэй хэд хэдэн хэргийг нэг ажиллагаагаар хамтатган шийдвэрлэх нь уг хэргийг шуурхай, зөв хянан шийдвэрлэхэд ач холбогдолтой гэж үзвэл тэдгээрийг шүүгчийн захирамжаар нэгтгэн хянан шийдвэрлэж болно.

Гэтэл дээрх хоёр хэргийг адил төрлийн маргаан гэж үзэхгүй, хэдийгээр хариуцагч нь “Х” ХХК боловч хөдөлмөрийн маргаан, ажил гүйцэтгэх маргааныг нэгтгэн нэг ажиллагаагаар шийдвэрлэх боломжгүй юм.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч А.Сарантуяа**

СӨРӨГ НЭХЭМЖЛЭЛИЙГ ЗӨВХӨН НЭХЭМЖЛЭГЧИД ХОЛБОГДУУЛАН ГАРГАНА

Нэхэмжлэгч Тулга хариуцагч Зул, Од нарт холбогдуулан зээлийн гэрээний үүрэгт 201,000,000 төгрөг гаргуулахаар нэхэмжлэлийн шаардлага гаргажээ.

Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад хариуцагч Зулаас нэхэмжлэгч Тулгат холбогдуулан 2014 оны 6 дугаар сарын 10-ны өдрийн зээлийн гэрээг хүчин төгөлдөр бус гэж тооцуулах, нотариатч Ганаад холбогдуулан зээлийн гэрээг 567 дугаарт гэрчилсэн нотариатчийн үйлдлийг хууль бус гэж тооцуулахаар сөрөг нэхэмжлэлийг шүүхэд ирүүлсэн байна.

Хариуцагчийн сөрөг шаардлагын зарим хэсэг нь энэ хэргийн нэхэмжлэгч биш этгээдэд холбогдохоор байх тул нотариатч Ганаад холбогдуулан гаргасан 2014 оны 6 дугаар сарын 10-ны өдрийн 567 дугаар бүртгэн гэрчилсэн нотариатын үйлдлийг хууль бус гэж тооцуулах шаардлагыг хүлээн авах үндэслэлгүй байна гэж хүлээн авахаас татгалзсан.

Хариуцагч нь нэхэмжлэгчид холбогдуулан сөрөг нэхэмжлэл гаргах эрхтэй.

Сөрөг нэхэмжлэлийг хэд хэдэн нэхэмжлэгчтэй бол нэг нэхэмжлэгчид эсвэл хэдэн хэдэн нэхэмжлэгчид холбогдуулан гаргах бөгөөд үндсэн нэхэмжлэлтэй харилцан тооцогдохоор байх шаардлагатай.

Хариуцагчийн гаргасан шаардлага бүр сөрөг нэхэмжлэл болохгүй.

Харин сөрөг нэхэмжлэлийг хамтран хариуцагчид холбогдуулж, эсвэл хэргийн оролцогч биш этгээдэд холбогдуулж гаргахгүй. Хариуцагч нь сөрөг нэхэмжлэл гаргасны хувьд нэхэмжлэгчийн эрхийг эдэлдэг хэдий ч хамтран хариуцагч татах, эсвэл хамтран хариуцагч, гуравдагч этгээдэд холбогдуулж шаардах эрхгүй болно.

**Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Ч.Мөнхцэцэг**

УЛСЫН ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖ ТӨЛӨХ ХУГАЦААГ ХОЙШЛУУЛАХ ХҮСЭЛТИЙГ ШИЙДВЭРЛЭВ

Шүүгчийн захирамжийн дугаар: 183/ШЗ2022/07924

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.08.29 Процесс хураангуй - 1

“А” ХХК нь шүүхэд нэхэмжлэл гаргахдаа улсын тэмдэгтийн хураамж төлөх хугацааг хойшлуулах хүсэлт гаргаж, үндэслэлээ “...бусдад төлөх өр төлбөртэй, ихээхэн хэмжээний алдагдалд орсон, цар тахлын улмаас компаний хэвийн үйл ажиллагаа алдагдсан” гэж, компанийн зээлийн дансны хуулга, 8 326 512 төгрөгийн татварын өртэйг тодорхойлсон Татварын албаны тодорхойлолтыг хавсарган ирүүлжээ.

Нэхэмжлэгч шүүхэд нэхэмжлэл гаргахдаа улсын тэмдэгтийн хураамжийг урьдчилан төлөх үүрэгтэй бөгөөд төлвөл зохих улсын тэмдэгтийн хураамжийн хэмжээг багасгах, хугацааг хойшлуулах, хэсэгчлэн төлөхөөр хүсэлт гаргах эрхтэй бөгөөд шүүхээс хүсэлтийг шийдвэрлэхдээ маргалдагч талуудын эрх тэгш байх, мэтгэлцэх зарчмыг алдагдуулахгүйгээр, хүсэлтийн үндэслэл болон хүсэлт гаргагчийн бусад байдлыг харгалзан үзэж, хүсэлтийг хүлээн авах эсэхийг шийдвэрлэдэг.

Энэ тохиолдолд, “А” ХХК -ийн ирүүлсэн хүсэлт, холбогдох бусад баримтуудыг шүүхээс хянаад, эдгээр баримтууд нь нэхэмжлэгчийг төлбөрийн чадваргүй, тухайлсан эд хөрөнгөгүй, огт орлогогүй зэрэг нөхцөл байдлыг нотлохгүй, улсын тэмдэгтийн хураамж төлөх хугацааг хойшлуулах бодит үндэслэл тогтоогдоогүй гэж үзэн, тус компанийн хүсэлтийг хангахаас татгалзаж шийдвэрлэв.

**Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Энхцэцэг**

ХАРИУЦАГЧИЙГ СОЛИХ ХҮСЭЛТИЙГ ШИЙДВЭРЛЭВ

Шүүгчийн захирамжийн дугаар: 183/ШЗ2022/09456

Захирамжийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

2022.10.20 Процесс хураангуй - 02

“А” ХХК-иас “Б” ХХК-д холбогдуулан шүүхэд нэхэмжлэл гаргасныг шүүх хүлээн авч, иргэний хэрэг үүсгэж, нэхэмжлэлийн хувийг хариуцагч “Б” ХХК-ийн төлөөлөгчид гардуулжээ.

Хариуцагчийн төлөөлөгчөөс “уг маргаанд манай компани хамааралгүй тул хариуцагч биш” гэж марган, хариуцагчаар иргэн Саруулыг оролцуулах хүсэлтийг гаргасан, “А” ХХК нь уг хүсэлтийн дагуу хариуцагчийг солихыг зөвшөөрөхгүй гэв.

Хуульд зааснаар нэхэмжлэгч нь өөрөө хариуцагчаа тодорхойлдог бөгөөд хариуцагчийг солих, хамтран хариуцагч оролцуулах эрх нь зөвхөн нэхэмжлэгчид байдаг.

Гэтэл нэхэмжлэгч “А” ХХК-иас хариуцагчийг солих хүсэлтийг гаргаагүй, мөн хариуцагчийг солихыг зөвшөөрөөгүй тул шүүхээс хариуцагч “Б” ХХК-ийн төлөөлөгчийн гаргасан “хариуцагчаар иргэн Саруулыг оролцуулах” хүсэлтийг хангахаас татгалзаж шийдвэрлэв.

**Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Б.Мөнхжаргал**

ХҮНДЭТГЭН ҮЗЭХ ШАЛТГААНГҮЙ БОЛ ӨМГӨӨЛӨГЧ ӨӨР ӨМГӨӨЛӨГЧӨӨС ЭРХ ЗҮЙН ТУСЛАЛЦАА АВАХ ҮНДЭСЛЭЛЭЭР ШҮҮХ ХУРАЛДААНЫГ ХОЙШЛУУЛАХГҮЙ

Шийдвэрийн дугаар: 184/ШЗ2019/08999

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон

Иргэн Од нь хууль зүйн туслалцаа авах эрхээ хэрэгжүүлж, өөрийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг шүүхэд хамгаалуулахаар өмгөөлөгч Батад өөрийгөө төлөөлөх эрх олгож, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд өөрийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөр томилсон бөгөөд хэргийг хэлэлцэх шүүх хуралдааны явцад Бат нь “...өмгөөлөгчөөс эрх зүйн туслалцаа авах шаардлагатай” гэж шүүх хуралдааныг хойшлуулах хүсэлт гаргав.

Хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Бат нь иргэн, эрүү, захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаагаар мэргэшсэн өмгөөлөгч бөгөөд шүүхэд гаргасан хүсэлтдээ “хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгчийн хувиар бус “итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч”-ийн хувиар оролцож байгаа” гэж тайлбарлажээ.

Хэргийн оролцогч, өмгөөлөгч, төлөөлөгч нь хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас шүүх хуралдааныг хойшлуулах хүсэлт гаргах эрхтэй юм.

Энэ тохиолдолд, хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагаа явуулж, иргэн Одыг шүүхэд төлөөлж байгаа мэргэшсэн өмгөөлөгч Батын өөр өмгөөлөгчөөс эрх зүйн туслалцаа авах шалтгаан нь “шүүх хуралдааныг хойшлуулах хүндэтгэн үзэх шалтгаан” биш гэж шүүх үзэж, түүний хүсэлтийг хангахаас татгалзаж шийдвэрлэсэн.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Б.Хишигбаатар**

СӨРӨГ НЭХЭМЖЛЭЛ ГАРГАЖ, ЭНЭ ҮНДЭСЛЭЛЭЭР ХУРАЛ ХОЙШЛУУЛАХ ХҮСЭЛТИЙГ ХАНГАХГҮЙ ОРХИВ

Шийдвэрийн огноо: 2022.10.05-ний өдөр. №184/ШЗ2022/14790

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

2022.10.31 Процессийн хураангуй-5

Иргэн Ариунаас хариуцагч Ганд холбогдуулан “эцэг тогтоолгох, хүүхдийн тэтгэлэг тогтоолгох” тухай нэхэмжлэл гаргасныг шүүх хүлээн авч 2022 оны 08 дугаар сарын 03-ны өдөр иргэний хэрэг үүсгэж, хуульд заасан журмын дагуу хариуцагчид мэдэгдсэн байна.

Хариуцагч Ган нь нэхэмжлэлийн хувийг гардаж аваад 14 хоногийн дотор хариу тайлбар ирүүлээгүй, түүнчлэн хэргийг хэлэлцэх шүүх хуралдаанд өөрөө хүрэлцэн ирээгүй бөгөөд түүний өмгөөлөгч Золоос хэргийг хэлэлцэх шүүх хуралдаанд “... сөрөг нэхэмжлэл гаргаж байгаа, ... сөрөг нэхэмжлэлийг нэхэмжлэгчид гардуулах, энэ үндэслэлээр шүүх хуралдааныг хойшлуулах” хүсэлтийг гаргасан байна.

Уг хүсэлтэд холбогдуулан нэхэмжлэгч Ариунаас “... гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас хэргийг яаралтай шийдвэрлүүлэх хүсэлтэй, мөн шүүх сөрөг нэхэмжлэлийг тусд нь шийдвэрлүүлэх боломжтой” гэх үндэслэлээр шүүх хуралдааныг үргэлжлүүлэх хүсэлт гаргажээ.

Шүүх хүсэлтийг хэлэлцээд, хариуцагч Ган нь хуульд зааснаар шүүх хуралдаанаар хэргийг хянан шийдвэрлэхээс өмнө сөрөг нэхэмжлэлийг гаргаагүй атлаа хэргийг хэлэлцэх шүүх хуралдаанд сөрөг нэхэмжлэл гаргах хүсэлт гаргасан нь хүндэтгэн үзэх шалтгаангүй байсан тул хүүхдийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах үүднээс сөрөг нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзаж, шүүх хуралдааныг хойшлуулахаар гаргасан өмгөөлөгч Золын хүсэлтийг хангахгүй орхиж хэргийг хянан шийдвэрлэв.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч В.Амартүвшин**

НЭХЭМЖЛЭЛ ГАРГАХ ЭРХГҮЙ ЭТГЭЭДИЙН ӨӨРИЙНХ НЬ ЗӨВШӨӨРСНИЙ ДАГУУ ЖИНХЭНЭ НЭХЭМЖЛЭГЧЭЭР СОЛИВ

Шийдвэрийн огноо: 2021.11.08-ний өдөр. №184/ШЗ2021/12785

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

2022.11.14 Процесс Хураангуй- 7

Иргэн Саруул нь "... автомашины үлдэгдэл төлбөр 25.000.000 төгрөг, алданги 12.500.000 төгрөг, нийт 37.500.000 төгрөгийг иргэн Сүхээс гаргуулах" нэхэмжлэлийн шаардлага гаргаж шүүхэд ханджээ.

Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад нэхэмжлэгч Саруулаас "... Сүхээд худалдсан автомашины жинхэнэ өмчлөгч нь би биш, "Б" ХХК бөгөөд, тухайн үед миний бие "Б" компаниас олгосон итгэмжлэлийг үндэслэн уг тээврийн хэрэгслийг хариуцагч Сүхээд шилжүүлсэн болно. Иймд нэхэмжлэгчийг "Б" ХХК-иар сольж өгнө үү..." гэжээ.

Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар, шүүх нэхэмжлэгчийн хүсэлтээр, эсхүл түүний зөвшөөрснөөр нэхэмжлэл гаргах эрхгүй этгээдийг жинхэнэ нэхэмжлэгчээр сольж болохоор заасан байна.

Шүүх нэхэмжлэгч Саруулын хүсэлтийг хүлээн авч хянаад, хүсэлтийг хангаж, түүнийг жинхэнэ нэхэмжлэгч болох "Б" ХХК-иар сольж шийдвэрлэжээ.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Б.Баярмаа**

ДУУДЛАГА ХУДАЛДААТАЙ ХОЛБООТОЙ ГОМДЛЫГ ШҮҮХ ЭЦЭСЛЭН ШИЙДВЭРЛЭХ ХҮРТЭЛ ХУГАЦААГААР ШИЙДВЭР ГҮЙЦЭТГЭХ АЖИЛЛАГААГ ТҮДГЭЛЗҮҮЛСЭН БАЙНА

Шийдвэрийн огноо: 2022.11.07-ны өдөр. №184/ШЗ2022/16982

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр

2022.11.28 Процесс Хураангуй

Нэхэмжлэгч Наран нь Нийслэлийн шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газарт холбогдуулан албадан дуудлага худалдаа явуулахдаа хууль зөрчсөн гэж үзэж, уг ажиллагааг хүчингүй болгуулах нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргасан байна.

Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг түдгэлзүүлэх хүсэлтийг нэхэмжлэгч шүүхэд гаргажээ.

Шүүх, тухайн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаатай холбоотой гомдлыг хянаж байгаа бол уг ажиллагааг цаашаа үргэлжлүүлэн явуулах боломжгүй, мөн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг түдгэлзүүлж болохыг хуулиар шүүхэд зөвшөөрсөн гэж үзэж, дуудлага худалдаатай холбоотой шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг шүүхийн шийдвэр гарч, хуулийн хүчин төгөлдөр болтол түдгэлзүүлж шийдвэрлэсэн байна.

**Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч Х.Оюунжаргал**

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙГ ОЛОН НИЙТЭД МЭДЭЭЛЭХ ЖУРАМ

МОНГОЛ УЛС ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ТОГТООЛ

2022 оны 12 сарын
15-ны өдөр

Дугаар ...

Улаанбаатар
хот

Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх журам батлах тухай

Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.5 дахь хэсэг, 22 дугаар зүйлийн 22.10, 22.11 дэх хэсэг, 71 дүгээр зүйлийн 71.1.5 дахь заалт, 79 дүгээр зүйлийн 79.1, 79.5 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс ТОГТООХ нь:

1.“Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх журам”-ыг 1 дүгээр, “Тоймын загвар”-ыг 2 дугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2.Тогтоолын хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг бүх шатны шүүхийн Тамгын газрын дарга нарт, хэрэгжилтэд нь хяналт тавихыг Гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга /Р.Батрагчаа/-д үүрэг болгосугай.

3.Тогтоолыг 2023 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

ДАРГА

Д.ЗҮМБЭРЭЛЛХАМ

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн 2022 оны
... дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙГ ОЛОН НИЙТЭД МЭДЭЭЛЭХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1.Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэх журам (цаашид “журам” гэх)-аар шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэлийг нэмэгдүүлэх, бэхжүүлэх, шүүхийн үйл ажиллагааг ил тод, нээлттэй байлгах, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг олон нийтэд ойлгуулах, иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх, үнэн зөв мэдээллээр хангах зорилгоор шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн гаргасан шүүхийн шийдвэрээ энгийн, ойлгомжтой хэлбэрээр тоймлон тайлбарлах, шуурхай мэдээлэх, түгээхтэй холбоотой харилцааг зохицуулна.

1.2.Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.5, 22 дугаар зүйлийн 22.10, 22.11 дэх хэсэгт зааснаар шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн гаргасан шүүхийн шийдвэрээ биечлэн, ойлгомжтой байдлаар бичгээр тайлбарлахад энэ журмыг баримтална.

1.3.Энэ журмыг Монгол Улсын шүүхийн тухай хууль, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль, Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль, Байгууллагын нууцын тухай хууль, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль, Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ болон холбогдох бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн хэрэгжүүлнэ.

Хоёр. Нэр томьёоны тодорхойлолт

2.1.Энэ журамд заасан дараах нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

2.1.1.тойм нь шүүхийн шийдвэрийн тойм болон шүүхийн процессын тойм гэсэн төрөлтэй байна;

2.1.2.“шүүхийн шийдвэрийн тойм” гэж шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн хянан шийдвэрлэсэн эрүүгийн, иргэний, захиргааны хэргийн анхан, давж заалдах, хяналтын шатны шүүхийн шийдвэр (шийдвэр, захирамж, магадлал, тогтоол)-ийн хуулийн заалт, хууль зүйн нэр томьёо, үйл баримт, үндэслэл, шийдлийг энгийн, ойлгомжтой үг хэллэгээр, бичгээр товчлон тайлбарласныг;

2.1.3.“шүүхийн процессын тойм” гэж хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд байгаа болон эцэслэн шийдвэрлэсэн эрүү, иргэн, захиргааны нэг болон хэд хэдэн хэрэг, маргааны процесс ажиллагааны талаарх хуулийн заалт, хууль зүйн нэр томьёо, үйл баримт, үндэслэл, шийдлийг энгийн, ойлгомжтой үг хэллэгээр, бичгээр товчлон тайлбарласныг.

Гурав. Шийдвэр сонгох, тойм бэлтгэн гаргах хугацаа

3.1.Шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн дараах тохиолдолд тоймыг бэлтгэнэ:

3.1.1.шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн дараах тохиолдолд тоймыг тухай бүр бэлтгэнэ:

3.1.1.1.хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, сэтгүүлч олон нийтийг үнэн зөв мэдээллээр хангах зорилгоор мэдээлэл хүссэн бол;

3.1.1.2.хэвлэл, мэдээллийн хэрэгсэл, олон нийтийн цахим сүлжээнд бодит байдлаас зөрүүтэй, төөрөгдүүлсэн зэрэг мэдээлэл гарч, үнэн зөв мэдээллээр хангах шаардлага үүссэн, шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэлд сөрөг нөлөөлөхүйц нөхцөл байдал бий болсон, эсхүл энэ талаар тухайн шүүхийн Тамгын газар, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл (цаашид “Ерөнхий зөвлөл” гэх)-ийн хэвлэл мэдээлэл хариуцсан нэгжээс мэдэгдсэн бол;

3.1.1.3.тойм гаргасны дараа уг шийдвэр өөрчлөгдсөн, эсхүл хүчингүй болсон бол.

3.1.2.энэ журмын 3.3.1-д заасан тохиолдолд шүүгчдийн зөвлөгөөн сүүлийн гурван сарын хугацаанд гарсан, тухайн шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрийг энэ журмын 1.1-д заасан зорилгоор олон нийтэд тайлбарлах ач холбогдолтой гэж үзвэл шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн, эсхүл Ерөнхий шүүгч ажлын гурван өдрийн дотор тойм бэлтгэж олон нийтэд мэдээлнэ. Энэ тоймыг нийслэл дэх шүүх сард хоёроос доошгүй, орон нутаг дахь шүүх сард нэгээс доошгүй удаа бэлтгэн гаргана.

3.2.Энэ журмын 3.1.1-д заасан тохиолдолд тойм бэлтгэн гаргахад дараах хугацаа, журмыг баримтална:

3.2.1.шүүхийн шийдвэрийг тоймлон мэдээлэх талаар энэ журмын 3.1.1-д заасан нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд тухайн хэргийг шийдвэрлэсэн шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүний аль нэг шүүгч уг өдрөөс хойш ажлын гурван өдрийн дотор;

3.2.2.энэ журмын 3.1.1-д заасан нөхцөл байдал үүссэн бөгөөд тухайн хэргийг шийдвэрлэсэн шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар шийдвэрийг өөрөө тоймлох боломжгүй тохиолдолд тухайн шүүхийн Ерөнхий шүүгч тоймыг ажлын гурван өдрийн дотор.

3.3.Энэ журмын 3.1.1.1, 3.1.1.2-т заасан тойм бэлтгэн гаргахад тухайн шүүхийн шийдвэр бичгээр албажсан, эсхүл хуулийн хүчин төгөлдөр болсон байхыг шаардахгүй.

3.4.Шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн энэ журмын 3.1.1 болон 3.1.2-т заасан тохиолдолд өөрийн шийдвэрлэсэн хэрэг, маргааны талаарх шийдвэрийг Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.10, 22.11 дэх хэсэгт заасны дагуу тоймлож, өөрийн нэрээр гаргана.

3.5.Тухайн шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Тамгын газар тоймын агуулга, найруулга, хэлбэрийг олон нийтэд ойлгомжтой байлгах талаар санал өгч болно.

3.6.Шүүхийн Тамгын газар энэ журмын 3.1.1.2-т заасан нөхцөл байдал үүссэн тухай мэдээллээр шүүгчдийг цаг тухайд хангана.

Дөрөв.Тоймын агуулга, хэлбэрт тавигдах шаардлага

4.1.Шүүхийн шийдвэрийн тоймын агуулгад хэрэг, маргааны товч танилцуулга буюу хэрэг, маргааны төрөл, зүйл, талууд, тогтоогдсон үйл баримт, холбогдох хуулийн зохицуулалтын ерөнхий утга, шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл, шийдлийн тайлбарыг багтаана.

4.2.Шүүхийн процессын тоймын агуулгад хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны товч танилцуулга буюу хүсэлт гомдол, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явц, хуулийн зохицуулалтын ерөнхий утга, захирамж тогтоолын үндэслэлийн тайлбар зэргийг багтаана.

4.3.Тоймд шүүхийн шийдвэрийн үндэслэлд дурдаагүй дүгнэлт, агуулга, хувийн сэтгэгдэл, зөвлөгөө болон хувь хүн, хуулийн этгээдийн хуулиар хамгаалагдсан нууц, эмзэг мэдээллийг тусгахгүй.

4.4.Хуулиар хамгаалагдсан нууцад хамаарахаас бусад олон нийтэд нэгэнт ил болсон мэдээлэл бүхий шүүхийн шийдвэрийг энэ журмын 3.1.1.1, 3.1.1.2-т заасан нөхцөл байдлын улмаас тоймлох тохиолдолд энэ журмын 4.6, 4.7-д заасан шаардлага хамаарахгүй.

4.5.Тойм нь энэ журмын 4.1, 4.2-т заасан товч танилцуулгаас гадна доор дурдсан хэлбэрийн шаардлагыг хангасан бүтэцтэй байна:

4.5.1.тоймын агуулгыг илэрхийлсэн гарчиг;

4.5.2.шүүхийн шийдвэрийн огноо, дугаар;

4.5.3.тоймыг олон нийтэд мэдээлсэн огноо;

4.5.4.шүүхийн шийдвэрийн төлөв /хүчин төгөлдөр болсон эсэх/;

4.5.5.шүүхийн шийдвэрийн, эсхүл процессын тоймын аль нь болох, тухайн шүүхийн хэд дэх тойм болохыг тодорхойлсон дугаар;

4.5.6.“Энэхүү тойм нь шүүхийн шийдвэрийг орлохгүй бөгөөд олон нийтийг мэдээллээр хангах зорилготой болно.” гэх санамж;

4.5.7.шийдвэрийг бүтнээр харах цахим холбоос;

4.5.8.тойм бэлтгэсэн шүүх, шүүгчийн нэр.

4.6.Тоймд хүний нууц, эмзэг мэдээллийг оруулахгүйгээр нас, хүйс, ажил эрхлэлтийн ерөнхий мэдээллээр төлөөлүүлнэ. Нэр бичих зайлшгүй тохиолдолд хүний нэрийн эхний үсгээс өөр, нэг үсгээр төлөөлүүлнэ. Жишээ нь, 32 настай, хувиараа худалдаа эрхлэгч; нэгэн төрийн албан хаагч; 18 настай нэгэн эрэгтэй оюутан; иргэн “А”-г “Б” гэх мэт.

4.7.Тоймд хуулийн этгээдийн нэрийг үйл ажиллагааны чиглэл, төрөл зэрэг ерөнхий мэдээллээр төлөөлүүлнэ. Нэр бичих зайлшгүй тохиолдолд хуулийн этгээдийн эхний үсгээс өөр, нэг үсгээр төлөөлүүлнэ. Жишээ нь, нэгэн банк; нэгэн банк бус санхүүгийн байгууллага; барилгын чиглэлийн үйл ажиллагаа явуулдаг нэгэн компани; байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр ажилладаг нэгэн төрийн бус байгууллага; “АБВ” ХХК-ийг “Г” ХХК гэх мэт.

Тав. Тоймыг олон нийтэд түгээх, хадгалах

5.1.Шүүхийн Тамгын газар тоймыг шүүхийн цахим хуудаст байршуулах, хадгалах, олон нийтэд хүргэх, түгээх үүрэг хүлээнэ.

5.2.Шүүхийн Тамгын газар тоймыг шүүхийн цахим хуудаст байршуулахын өмнө уг тойм энэ журмын 4.5-д заасан хэлбэрийн шаардлагыг хангаж буй эсэх, зөв бичгийн дүрмийн болон бусад техникийн алдаатай эсэхийг нягталж, шаардлагыг хангуулна.

5.3.Тоймыг шүүхийн цахим хуудаст тусдаа цэс үүсгэж, ил харагдахуйц байршуулна.

5.4.Шүүхийн Тамгын газар тоймыг төрөл, огноо, дугаараар нь ангилж, өөрийн цахим хуудаст нэгтгэн хадгална.

5.5.Тойм гаргасны дараа шүүхийн шийдвэрийн төлөв өөрчлөгдсөн буюу хүчин төгөлдөр болсон, өөрчлөгдсөн, эсхүл хүчингүй болсон тохиолдолд энэ журмын 4.5.4-т заасан шүүхийн шийдвэрийн төлөвийг устгахгүйгээр дарж, ямар шийдвэрээр хүчин төгөлдөр болсон, өөрчлөгдсөн, хүчингүй болсон тухай мэдээллийг нэмж тусгана. Жишээ нь, шийдвэрийн төлөв: ~~Хүчин төгөлдөр болоогүй~~. Тодруулга:...шүүхийн ... оны ... сарын ...-ны өдрийн ...дугаар шийдвэрээр хүчин төгөлдөр болсон.

5.6.Шүүхийн цахим хуудаст байршуулсан тоймыг Ерөнхий зөвлөл, бүх шатны шүүхийн Тамгын газар олон нийтэд түгээх ажлыг гүйцэтгэнэ.

5.7.Шүүхийн цахим хуудаст байршуулсан тойм нь тухайн шийдвэрийн талаарх албан ёсны эх сурвалж болно. Тоймыг дамжуулан түгээхдээ засварлахыг хориглох бөгөөд албан ёсны эх сурвалжийг заавал дурдана.

5.8.Тоймыг олон нийтэд түгээхдээ тоймын агуулга, хэлбэрийг аливаа байдлаар өөрчлөхийг хориглоно.

Зургаа.Бусад

6.1.Ерөнхий шүүгч, танхимын тэргүүн тухайн шүүхээс гаргах тоймыг бэлтгэх ажлыг зохион байгуулна.

6.2.Бүх шатны шүүхийн Тамгын газар тоймын хэлбэрийн шаардлагыг хангуулах, цахим хуудаст байршуулах, олон нийтэд түгээх ажлыг хариуцна.

6.3.Тоймыг бэлтгэх нөхцөл байдал, шаардлага үүссэн талаарх мэдээллээр шүүхийг хангахад Тамгын газарт арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, олон нийтэд түгээх, нэгдсэн статистик мэдээг гаргах ажлыг Ерөнхий зөвлөлийн хэвлэл мэдээлэл хариуцсан нэгж гүйцэтгэж, улирал тутамд мэдээлнэ.

--- оОо ---

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн
2022 оны ... дугаар тогтоолын
2 дугаар хавсралт

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ТОЙМ

/загвар/

ГАРЧИГ

/Гол агуулгыг илэрхийлсэн 12-оос ихгүй үгтэй байх/

Шүүхийн нэр, шийдвэрийн дугаар: шүүх, он, сар, өдөр №1234

Тоймын дугаар, огноо: № ..., он, сар, өдөр

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй/Хүчин төгөлдөр болсон

Санамж: “Энэхүү тойм нь шүүхийн шийдвэрийг орлохгүй бөгөөд олон нийтийг мэдээллээр хангах зорилготой болно.”

Агуулга:

- хэрэг маргааны төрөл, зүйл, талууд
- тогтоогдсон үйл баримт
- хуулийн зохицуулалтын ерөнхий утга
- шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл
- шийдлийн тайлбар

Шийдвэрийг бүтнээр харах цахим холбоос: <https://shuukh.mn...>

Тоймыг бэлтгэсэн: /шүүх, шүүгчийн албан тушаал, нэр/

ШҮҮХИЙН ПРОЦЕССЫН ТОЙМ

/загвар/

ГАРЧИГ

/Гол агуулгыг илэрхийлсэн 12-оос ихгүй үгтэй байх/

Шүүхийн нэр, шийдвэрийн дугаар: шүүх, он, сар, өдөр №1234

Тоймын дугаар, огноо: № ..., он, сар, өдөр

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болоогүй/Хүчин төгөлдөр болсон

Санамж: “Энэхүү тойм нь шүүхийн шийдвэрийг орлохгүй бөгөөд олон нийтийг мэдээллээр хангах зорилготой болно.”

Агуулга: -хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны товч танилцуулга
буюу хүсэлт гомдол

-хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явц

-хуулийн зохицуулалтын ерөнхий утга

-захирамж тогтоолын үндэслэлийн тайлбар

Шийдвэрийг бүтнээр харах цахим холбоос: <https://shuukh.mn...>

Тоймыг бэлтгэсэн: /шүүх, шүүгчийн албан тушаал, нэр/

ХУУЛЬ ЁСООР ҮҮСЭЭГҮЙ ЭРХИЙГ ШҮҮХ ХАМГААЛАХГҮЙ

Нийслэл дэх захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн 2021.12.08-ны өдрийн №128/ШШ2021/0840 шийдвэр

Шүүхийн шийдвэрийн тойм № 11, 2022.11.15

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Санамж: “Энэхүү тойм нь шүүхийн шийдвэрийг орлохгүй бөгөөд олон нийтийг мэдээллээр хангах зорилготой болно.”

Нийслэлийн Засаг даргын захирамжаар иргэн “Э”-д 3565 м.кв газрыг Хан-Уул дүүргийн 4 дүгээр хорооны нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар 2018 онд олгосон, ингэхдээ дуудлага худалдаа, төсөл сонгон шалгаруулалт явуулаагүйн зэрэгцээ тухайн газар нь газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд иргэн, аж ахуй нэгжид эзэмшүүлэхээр төлөвлөгдөөгүй байжээ.

Нийслэлийн Засаг дарга иргэн “Э”-д газар эзэмшүүлсэн захирамжаа 2020 онд өөрөө хүчингүй болгосон, үндэслэлээ “... хууль зөрчиж газар эзэмшүүлсэн, уг газар нь Нисэх-Яармаг орчмын орон сууцны хорооллын ерөнхий төлөвлөгөөнд зааснаар авто зам тавихаар төлөвлөгдсөн байгаа. Мөн нийслэлийн төр, захиргааны байгууллагууд Хан-Уул дүүргийн нутаг дэвсгэрт шилжин байрших болсонтой холбогдуулан гүүрэн гарц барих төлөвлөгөөнд давхар тусгагдсан” гэжээ.

Иргэн “Э” уг захирамжийг эс зөвшөөрч хүчингүй болгуулахаар шүүхэд маргасан, нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхээс нийслэлийн Засаг дарга иргэн Энх-д анх газар олгохдоо Газрын тухай хуулийн хэд хэдэн заалтыг зөрчиж газар эзэмшүүлсэн байх тул уг хууль бус шийдвэрээ өөрөө хүчингүй болгосон нь Газрын тухай хуульд нийцсэн гэж дүгнэж, нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэв.

Иргэн “Э” нь энэ тохиолдолд газар эзэмших эрхийг хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу олж аваагүй буюу иргэн, аж ахуйн нэгж,

байгууллагад эзэмшүүлж болохоор заагдаагүй байршилд газар олгогдсон, түүнчлэн дуудлага худалдаа, төсөл сонгон шалгаруулах журмаар газар эзэмших эрх үүсээгүй байх тул иргэн Энхийн газар эзэмших эрх нь хууль ёсны дагуу үүссэн гэж үзэхгүй, нэхэмжлэгчийн эрх зөрчигдсөн гэж дүгнэх үндэслэлгүй гэж шүүх үзжээ.

Шийдвэрийг бүтнээр харах цахим холбоос: <https://admincourt.gov.mn/cat03/397-turshiltaar-huul-esoor-seegy-erhiyg-shh-hamgaalahgy.html>

Тоймыг бэлтгэсэн: Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны
шүүхийн шүүгч А.Цэцэг

БУСДЫН ГЭЭГДҮҮЛСЭН ЭД ХӨРӨНГИЙГ ОЛЖ АВЧ ЗАВШСАН ЭТГЭЭДЭД ЭРҮҮГИЙН ХАРИУЦЛАГА ХҮЛЭЭЛГЭВ

Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн 2022.11.11-ний өдрийн №490 шийдвэр

Шүүхийн шийдвэрийн тойм №6, 2022.12.05

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Санамж: “Энэхүү тойм нь шүүхийн шийдвэрийг орлохгүй бөгөөд олон нийтийг мэдээллээр хангах зорилготой болно.”

Иргэн “Ц” найзуудтайгаа зоогийн газарт үйлчлүүлж байгаад тамхины өрөөнд иргэн “Д”-ийн мартаж орхисон Айфоне 12 про макс загварын гар утсыг олж аваад, хэн нэгэнд мэдэгдэлгүйгээр өөртөө үлдээж, утсыг бусдад худалдан борлуулсан байна.

Эрүүгийн хуульд зааснаар гээгдэл эд хөрөнгийг бусдын өмчлөл, эзэмшилд байгааг мэдсээр байж завшсаны улмаас бага хэмжээнээс дээш хохирол учруулсан бол эрүүгийн гэмт хэрэгт тооцохоор заасан, Сүхбаатар дүүргийн Прокурорын газраас иргэн Ц-г уг гэмт хэрэгт холбогдуулан яллах дүгнэлт үйлдэж гэм буруутай эсэхийг шийдвэрлүүлэхээр хэргийг шүүхэд ирүүлжээ.

Гээгдэл эд хөрөнгө гэж аливаа этгээдийн санамсар болгоомжгүй үйлдлийн улмаас мартаж орхисон, хаягдаж, гээгдсэн эд зүйлийг хэлэх бөгөөд түүнийг олсон этгээд энэ тухайгаа зохих байгууллагад мэдэгдэх үүргийг хуулиар хүлээлгэсэн бөгөөд шүүгдэгч Хангай нь энэ үүргээ биелүүлэхгүйгээр өөрийн олсон гар утсыг дур мэдэн захиран зарцуулж, ашиглан шамшигдуулсан гэм буруутай гэж шүүхээс дүгнэв.

Энэ гэмт хэргийг үйлдсэн хүнийг 450,000-2,700,000 төгрөгөөр торгох, эсхүл 240-720 цаг хүртэл хугацаагаар нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл нэг сараас зургаан сар хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ял шийтгэхээр хуульд заасан, гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрсөн, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг нөхөн төлсөн, гэмт

хэрэг үйлдсэн хүний хувийн байдал зэргийг харгалзан үзэж шүүхээс шүүгдэгч “Ц”-д торгох ял оногдуулж шийдвэрлэв.

Шүүхийн шийдвэрийг бүтнээр харах цахим холбоос: https://shuukh.mn/single_case/66802?daterange=2022-01-01%20-%202022-10

Тоймыг бэлтгэсэн: Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны
шүүхийн шүүгч А.Цэцэг

АЖЛААС ЧӨЛӨӨЛӨХ МЭДЭГДЭЛ ӨГСНИЙГ ХАРИЛЦАН ТОХИРОЛЦСОН ГЭЖ ҮЗЭХГҮЙ

Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2022.05.18-ны өдрийн №/ШШ2022/01560 шийдвэр

Шүүхийн шийдвэрийн тойм №16, 2022.11.25

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Санамж: “Энэхүү тойм нь шүүхийн шийдвэрийг орлохгүй бөгөөд олон нийтийг мэдээллээр хангах зорилготой болно.”

“Б” ХХК-ийн захирал нь ажилтан Д-тэй байгуулсан хөдөлмөрийн гэрээг ажил олгогчийн санаачлагчаар цуцалж, ажлаас чөлөөлсөн тушаал гаргасан, Д уг тушаалыг эс зөвшөөрч шүүхэд хандан “ажилд эгүүлэн тогтоолгох, ажилгүй байсан хугацааны олговор гаргуулах, нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын дэвтэрт нөхөн бичилт хийхийг даалгах” нэхэмжлэлийн шаардлага гаргажээ.

Хариуцагч “Б” ХХК-аас нэхэмжлэлийн шаардлагыг эс зөвшөөрч, “хөдөлмөрийн хортой, халуун нөхцөлд ажиллаж 20-оос доошгүй жил тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эмэгтэй 45 нас хүрсэн бол өөрийн хүсэлтээр ажлаас чөлөөлөгдөнө” гэж хуульд зааснаар ажилтан Д-д ажлаас чөлөөлөхийг мэдэгдэж, талууд харилцан тохирсон тул хууль зөрчөөгүй” гэж маргав.

Маргааныг шүүх хянан хэлэлцээд нэхэмжлэгч Д-ийн нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэлээ.

Хэрэгт авагдсан баримтаар, ажилтан Д нь ажлаас чөлөөлөгдөх хүсэлт гаргаагүй бөгөөд “Б” ХХК-аас түүнийг ажлаас чөлөөлөх мэдэгдэл гардуулсан, талууд уг асуудлаар харилцан тохиролцсон гэдэг нь баримтаар нотлогдоогүй гэж шүүхээс үзсэн байна.

Харилцан тохиролцох гэдэг нь асуудлыг хамтран хэлэлцээд шийдлийг тохирох утгатай бөгөөд “Б” ХХК-аас ажилтан Д-д ажлаас чөлөөлөх мэдэгдэл өгснийг “ажлаас чөлөөлөх” асуудлаар харилцан тохиролцсон гэж үзэхгүй, энэ тохиолдолд, хөдөлмөрийн гэрээг ажил олгогчийн санаачлагчаар цуцалсан “Б” ХХК-ийн захирлын тушаал нь хууль зүйн үндэслэлгүй гэж шүүх дүгнэв.

Иймд, Д-г урьд эрхэлж байсан ажилд эгүүлэн тогтоож, ажилгүй байсан хугацааны олговор гаргуулж, нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын дэвтэрт нөхөн бичилт хийхийг ажил олгогчид үүрэг болгож шийдвэрлэсэн байна.

Шүүхийн шийдвэрийг бүтнээр харах цахим холбоос: ЭНД дарж үзнэ үү.

Тоймыг бэлтгэсэн: Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны
шүүхийн шүүгч А.Цэцэг

Шүүхийн процессын тойм: Загвар №1

МОНГОЛ УЛСЫН ХИЛЭЭР ГАРАХЫГ ХЯЗГААРЛАВ

Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн
2022.10.25-ны өдрийн шүүгчийн захирамж №801Шз

Шүүхийн процессын тойм №2, 2022.10.25

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Санамж: “Энэхүү тойм нь шүүхийн шийдвэрийг орлохгүй бөгөөд олон
нийтийг мэдээллээр хангах зорилготой болно.”

Прокуророос яллагдагч “М”-г ... өдөр тээврийн хэрэгсэл жолоодох
эрхгүй үедээ “Toyota Landcruiser 200” маркийн тээврийн хэрэгслийг
жолоодон замын хөдөлгөөнд оролцохдоо Монгол Улсын Замын
хөдөлгөөний дүрмийн хэд хэдэн заалтыг зөрчсөний улмаас эсрэг
урсгал сөрж, “Toyota Prius” маркийн 6, “Nissan Quashqai” маркийн 1,
нийт 7 тээврийн хэрэгслийг мөргөж, явган хүний замаар явж байсан
явган зорчигч 12 настай С, Э нарыг мөргөж, С-ын эрүүл мэндэд хөнгөн
хохирол, нэр бүхий 7 иргэний нэхэмжлэгчид нийт 82.273.940 төгрөгийн
буюу их хэмжээний хохирол учруулсан гэх хэрэгт яллагдагчаар татан,
түүнд хязгаарлалт тогтоох таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах саналыг
шүүхэд ирүүлжээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд яллагдагчийг мөрдөн
шалгах ажиллагаанд саад учруулахгүй байлгах зорилгоор Монгол
Улсын хилээр гарахыг хязгаарлах таслан сэргийлэх арга хэмжээг авах
боломжтой байдаг. Прокурорын гаргасан санал үндэслэлтэй тул шүүгч
хүлээн авч шийдвэрлэсэн.

Шүүхээс яллагдагч “М”-д эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх
ажиллагаанд саад учруулахгүй байх зорилгоор 2022 оны 10 дугаар
сарын 25-ны өдрөөс эхлэн Монгол Улсын хилээр гарахыг хориглох
хязгаарлалт тогтоох таслан сэргийлэх арга хэмжээ авав.

Шүүхийн шийдвэрийг бүтнээр нь үзэх цахим холбоос: <https://shuukh.mn/>

Тоймыг бэлтгэсэн: Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн
анхан шатны шүүхийн шүүгч А.Дорж

Шүүхийн процессын тойм: Загвар №2

ИРГЭНИЙ АЖИЛЛАЖ БАЙСНЫГ ТОГТООХОД ШҮҮХ ӨӨРӨӨ НОТЛОХ БАРИМТ ЦУГЛУУЛНА

Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2022.05.13-ны өдрийн шүүгчийн захирамж №101/ШЗ2022/12094

Шүүхийн процессын тойм №1, 2022.12.12

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Санамж: “Энэхүү тойм нь шүүхийн шийдвэрийг орлохгүй бөгөөд олон нийтийг мэдээллээр хангах зорилготой болно.”

Иргэн “С” нь өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох зорилгоор, 1987-1992 онуудад Улаанбаатар хотын нэгэн рестораны нарийн боовны цехэд шарагчаар ажиллаж байснаа тогтоолгох хүсэлтийг дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд гаргажээ.

Иргэн “С”-г тухайн ажилд томилсон, ажлаас чөлөөлсөн тушаал болон бусад баримт архивд хадгалагдан үлдээгүй тул тэрээр өөрийн ажиллаж байсан байдлаа хамт ажиллаж байсан 2 хүнээр гэрчлүүлэхээс өөрөөр нотлох боломжгүй талаар шүүхэд тайлбарласан байна. Хуульд зааснаар, шүүх онцгой ажиллагааны журмаар зарим хэргийг шийдвэрлэдэг бөгөөд үүнд маргалдагч талгүй буюу хэн нэгэнтэй маргаагүй, харин эрх зүйн ач холбогдол бүхий үйл явдлыг шүүхээр тогтоолгохоор гаргасан хүсэлтийг шийдвэрлэх ажиллагаа хамаардаг.

Шүүх онцгой ажиллагааны журмаар хэргийг шийдвэрлэхдээ хэргийн үйл баримт, хэрэгт ач холбогдол бүхий байдлыг тогтоох зорилгоор өөрийн санаачилгаар тодорхой ажиллагаанууд явуулах боломжтой тул иргэн “С”-н хүсэлтийг шийдвэрлэхэд ач холбогдолтой гэж үзэж, БНМАУ-ын Хүн амын регистрийн карт буюу ХААТР-1 маягт, Иргэний үнэмлэх авах өргөдөл ХААТР-21 маягтуудад түүний хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал нь хэрхэн бичигдсэн байдлыг тодруулах зорилгоор Улсын бүртгэлийн ерөнхий газраас нотлох баримт гаргуулахаар шийдвэрлэж, захирамж гаргав.

Шүүгчийн захирамжийн дагуу Улсын бүртгэлийн ерөнхий газраас ирүүлсэн баримтаар иргэн “С”-н ажилд орсон хугацаа, ажиллаж байгаа байгууллагууд нь тодорхой болсон бөгөөд уг баримт нь гэрчийн мэдүүлэг, бусад баримтаар нотлогдсон тохиолдолд шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болох тул дээрх баримт нь хэрэгт ач холбогдолтой баримт болох юм.

Шүүх дээрх баримтуудад үндэслэн иргэн “С”-н ажиллаж байсан байдлыг тогтоосон шийдвэр гаргасан байна.

Шүүхийн шийдвэрийг бүтнээр нь үзэх цахим холбоос: <https://shuukh.mn/>

Тоймыг бэлтгэсэн: Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч А.Дорж.

Шүүхийн процессын тойм: Загвар №3

ГАЗРЫН ХАРИЛЦААНД ЗАСАГ ДАРГЫН ЗАХИРАМЖТАЙ МАРГАХАД ДЭЭД ШАТНЫ ЗАСАГ ДАРГАД ХАНДАХГҮЙ

Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 2022.12.09-ний өдрийн шүүхийн тогтоол №221/ШТ2022/0993

Шүүхийн процессын тойм №1, 2022.12.15

Шийдвэрийн төлөв: Хүчин төгөлдөр болсон.

Санамж: “Энэхүү тойм нь шүүхийн шийдвэрийг орлохгүй бөгөөд олон нийтийг мэдээллээр хангах зорилготой болно.”

Иргэн Ундрах газар эзэмших эрхийг нь хүчингүй болгосон дүүргийн Засаг даргын захирамжийг эс зөвшөөрч нийслэлийн Засаг даргад гомдол гаргасан боловч нийслэлийн Засаг дарга түүний гомдлыг шийдвэрлээгүй байхад шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан байна.

Анхан шатны шүүх “... гомдлыг нийслэлийн Засаг дарга шийдвэрлэх хуульд заасан хугацаа дуусаагүй байхад шүүхэд хандсан нь буруу” гэх агуулгаар нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзжээ.

Ундрах уг шийдвэрийг эс зөвшөөрч давж заалдах шатны шүүхэд гомдол гаргасныг давж заалдах шатны шүүх хянаад, гомдлыг хангаж, шүүгчийн захирамжийг хүчингүй болгов.

Газрын маргааны хувьд Засаг даргын шийдвэрийг хууль бус гэж үзвэл тухайн шийдвэр гарсан өдрөөс хойш ажлын 10 өдрийн дотор шүүхэд гомдол гаргахаар Газрын тухай хуульд тусгайлан заасан тул энэ хугацаанд Ундрах шууд шүүхэд хандах эрхтэй юм.

Өөрөөр хэлбэл, дүүргийн Засаг даргын захирамжийг хүчингүй болгуулахаар шууд шүүхэд хандах эрхтэй, заавал нийслэлийн Засаг даргад гомдол гаргасан байхыг шаардахгүй тул энэ үндэслэлээр шүүх Ундрахын нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзсан нь буруу гэж давж заалдах шатны шүүхээс үзжээ.

Шүүхийн шийдвэрийг бүтнээр нь үзэх цахим холбоос: <https://shuukh.mn/>

Тоймыг бэлтгэсэн: Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн
шүүгч А.Дорж

